

Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank NV

Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank NV
Postbus 4471, 6401 CZ Heerlen
Telefoon: 088 116 3066
www.dnbpensioenfonds.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41199645

Verslag over het boekjaar 1-1-2023 t/m 31-12-2023

Inhoud

	Pagina		Pagina
1		9	
Woord van de voorzitter	4	Organisatie	
2		9.1	Governance 34
Profielschets en kerncijfers	6	9.2	Bestuur 34
3		9.3	Verantwoordingsorgaan 37
Interne ontwikkelingen	14	9.4	Raad van toezicht 39
4		9.5	Intern overleg en overleg stakeholders 40
Externe ontwikkelingen	19	9.6	Toekomst pensioenfonds 41
5		9.7	Compliance 41
Financiële positie		9.8	Jaarwerk 44
5.1	Geen herstelplan 24	9.9	Klachten en geschillen 44
5.2	Haalbaarheidstoets 24	9.10	Correctiebeleid 45
5.3	Toetsingskader bestuur 24	9.11	Geen meldingsplichtige datalekken 46
6		9.12	Uitbesteding 46
Pensioenregeling		10	
6.1	Pensioenregeling 2023 27	Beloning en kosten	
6.2	Pensioenreglement directeuren DNB 28	10.1	Beloningsbeleid 48
7		10.2	Administratieve uitvoeringskosten 49
Premie		10.3	Kosten van vermogensbeheer 51
7.1	Premiebeleid 2023 29	11	
7.2	Premie in 2023 29	Communicatie	54
8		12	
Toeslagverlening		Beleggingen	
8.1	Toeslagbeleid 31	12.1	Strategische normportefeuille 58
8.2	Toeslagen in 2023 31	12.2	Maatschappelijk verantwoord beleggen 59
8.3	Niet verleende toeslagen 32	12.3	Rendementen 62
		13	
		Risicomanagement	
		13.1	Risicobeheersing 64
		13.2	Uitgangspositie 64
		13.3	Governance 67
		13.4	Risicotaxonomie 68
		13.5	Integrale risicomanagement rapportage 68
		13.6	Eigenrisicobeoordeling 69
		13.7	Risico-inventarisatie en risicoprofiel 70
		13.8	Toelichting op de risicoclusters en onderliggende risico's 70

	Pagina
14 Actuariële grondslagen 2023	77
15 Externe toezichthouders	79
16 Toekomst pensioenfonds	81
17 Bevindingenrapport raad van toezicht	
17.1 Reactie bestuur op bevindingenrapport raad van toezicht	89
18 Verslag verantwoordingsorgaan	
18.1 Reactie bestuur op verslag verantwoordingsorgaan	95
19 Jaarrekening	
19.1 Balans per 31 december	98
19.2 Staat van baten en lasten	100
19.3 Kasstroomoverzicht	102
19.4 Toelichting op de jaarrekening	103
19.5 Toelichting op de balans per 31 december	112
19.6 Toelichting op de staat van baten en lasten	124
19.7 Risicoparagraaf	129
20 Overige gegevens	
20.1 Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	143
20.2 Samenvatting actuariel rapport	143
21 Actuariële verklaring	147
22 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	149
23 Bijlagen	
23.1 Pensioenregeling 2021	161
23.2 Nevenfuncties verbonden personen	162
23.3 Overzicht beleggingsportefeuille 2023	164
23.4 Toeslagverlening 2014 tot en met 2023	165
23.5 Code Pensioenfondsen	168
23.6 SFDR	176
23.7 Begrippenlijst	185

1 Woord van de voorzitter

In 2023 stonden er twee grote dossiers op de bestuursagenda: de transitie naar onze nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie AZL en de voorbereiding op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Daarnaast was de selectie van een nieuwe fiduciair manager een belangrijk onderwerp in 2023.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraden blijven al geruime tijd stabiel op een mooi niveau, ondanks dat er flinke toeslagen zijn verleend.

De beleidsdekkingsgraad (12-maands gemiddelde) is in 2023 gestegen van 134,0% naar 135,6%. De actuele maanddekkingsgraad is gestegen van 132,8% naar 135,3%. De stijging komt voor een belangrijk deel het positieve beleggingsrendement.

Financiële markten

Na de gebeurtenissen in 2022 werd rekening gehouden met een economische recessie in 2023 (in elk geval voor Europa). Gelukkig bleek dit mee te vallen en lieten zowel Europa als de Verenigde Staten een weliswaar matige, maar positieve economische groei zien in 2023. De rentes stegen, maar blijven volatiel, mede door het monetaire beleid in zowel Europa als de Verenigde Staten. De inflatie lijkt weer onder controle, maar is nog niet op de doelstelling van 2%.

Aandelen lieten in 2023 een redelijk herstel zien. De obligatiemarkten sloten het jaar af met een positief rendement.

De geopolitieke onzekerheid blijft groot, dus het is afwachten wat de rest van 2024 ons gaat brengen.

Toeslagverlening

De toeslagverlening wordt gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad per 31 december van het voorgaande jaar, dus 134,0%. De grens voor toekomstbestendig indexeren was 134,7%, zodat er een nagenoeg volledige toeslag mogelijk was: 97,7% van de maatstaf.

Het bestuur heeft daarom besloten, conform consistent toeslagbeleid, aan de deelnemers die de prijsinflatie volgen een toeslag te verlenen van 4,30% en aan diegenen die de loonontwikkeling bij DNB volgen een toeslag van 6,15%. Voor de inactieven ex-PVK uit dienst voor 2005, waarvoor werkgever de aanvulling tot de volledige loonontwikkeling betaalt, was er zoals gebruikelijk een volledige toeslag, oftewel 6,30%.

Nieuwe pensioenregeling / nieuw pensioenstelsel

De huidige pensioenregeling, zoals overeengekomen door sociale partners (werkgever en vakorganisaties) loopt tot en met 2024. Net als in 2023, kan voor 2024 naar verwachting met de afgesproken premie het maximale pensioen van 1,875% opgebouwd worden.

De overgang naar het nieuwe pensioenstelsel wordt voorzien voor 2026. Sociale partners zijn voornemens de huidige pensioenregeling, inclusief de premie-afspraken, te continueren tot de overgang naar de nieuwe pensioenregeling. Het is afhankelijk van met name de rentestand of de maximale opbouw voor 2025 ook weer mogelijk is en wellicht voor een gedeelte van 2026.

Ondanks de hernieuwde politieke onzekerheid zijn pensioenfondsen en sociale partners onverminderd doorgegaan met de voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel.

Sociale partners hebben in 2024 een definitieve keuze gemaakt voor het solidaire contract, waarbij bestaande rechten overgaan naar de nieuwe regeling ('invaren'). Het bestuur zal beoordelen of de invulling van de nieuwe pensioenregeling, zoals sociale partners die hebben afgesproken, uitvoerbaar en evenwichtig is. In de aanloop hiernaartoe was er veelvuldig overleg tussen sociale partners,

waarbij ook de Belangenvereniging Pensioengerechtigden en Gewezen Deelnemers DNB betrokken was. Het pensioenfonds was betrokken via een technisch overleg, waarbij het bestuur aan de sociale partners input heeft gegeven omtrent de uitvoerbaarheid van de nieuwe pensioenregeling. Daarbij was uiteraard ook de input van onze nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie AZL van belang. Andere belangrijke input waren de wensen van de deelnemers, waarnaar we in 2022 onderzoek hebben gedaan.

Nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie

Omdat TKP de dienstverlening aan ons pensioenfonds beëindigde per 1 januari 2023, is de pensioenadministratie en communicatie per 1 januari 2023 ondergebracht bij AZL. De overgang van alle gegevens is een omvangrijke klus, die dan ook de nodige tijd kost. Ondanks een zorgvuldige voorbereiding kwamen er bij de implementatie enkele zaken naar voren die meer tijd kostten om uit te zoeken en op te lossen. De transitie is daardoor uitgelopen en op moment van schrijven van dit jaarverslag nog niet volledig afgerond. Wel zijn belangrijke onderdelen van onze dienstverlening al goed ingeregeld. De pensioenbetalingen zijn op een enkele uitzondering na vanaf januari 2023 goed uitgevoerd. De pensioenplanner is beschikbaar en de gegevens op mijnpensioenoverzicht.nl zijn geactualiseerd. We verwachten dat in september 2024 de transitie volledig is afgerond.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 geven we de belangrijkste karakteristieken en kerncijfers van het pensioenfonds. In hoofdstuk 3 schetsen we de belangrijkste ontwikkelingen binnen het pensioenfonds, in hoofdstuk 4 de belangrijkste externe ontwikkelingen (zoals wijzigingen in wet- en regelgeving). In hoofdstuk 5 wordt de financiële positie van het pensioenfonds toegelicht.

In de hoofdstukken daarna worden de verschillende onderdelen van het fondsbeleid, de uitkomsten daarvan en de organisatie van het pensioenfonds nader uitgewerkt.

Amsterdam, 24 juni 2024

Roeland van Vledder

2 Profielschets en kerncijfers

Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank NV (Pensioenfonds DNB of het pensioenfonds) is een ondernemingspensioenfonds en voert de pensioenovereenkomsten uit die van toepassing zijn op de (oud)werknemers van De Nederlandsche Bank NV (DNB) en de voormalige Stichting Pensioen- en Verzekeringskamer.

Missie

Het pensioenfonds wil een zo goed mogelijke invulling geven aan de uitvoering van de pensioenovereenkomsten die de sponsor (DNB) heeft afgesloten met zijn (gewezen) werknemers. De uitvoering van de overeenkomst dient correct, maatschappelijk verantwoord en (kosten)efficiënt te geschieden. De ambitie is een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds te zijn dat zijn financiële verplichtingen en ambities nu en in de toekomst waar kan maken.

Visie

Door invoering van de Wet toekomst pensioenen wijzigt het pensioenstelsel. Onveranderd is echter het streven naar een goed pensioen voor de deelnemers. Pensioenfonds DNB wil daarom klaar zijn voor de toekomst, ongeacht hoe het pensioenlandschap zich gaat ontwikkelen. Dat betekent dat het pensioenfonds een professioneel, efficiënt en wendbaar pensioenfonds wil zijn dat in staat is om snel in te spelen op veranderingen en tijdig te acteren om de belangen van de deelnemers op de lange termijn te waarborgen. Een solvabele en stabiele financiële positie en een bijdrage leveren aan een positieve maatschappelijke impact zijn essentieel voor het vertrouwen in het pensioenfonds. Pensioenfonds DNB voert daarom een transparant, verantwoord en simpel beleggingsbeleid met aandacht voor duurzaamheid. Pensioenfonds DNB staat bovendien dicht bij de deelnemer en communiceert aansprekend en persoonlijk over risico's, rechten en koopkracht van actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, en over de toekomst van het pensioenfonds.

Doelstelling

De doelstelling van het pensioenfonds is het verstrekken van nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten, en daarnaast het streven (voorwaardelijk: voor zover de middelen van het pensioenfonds het toelaten, dus afhankelijk van de dekkingsgraad, en conform wet- en regelgeving) naar het waardevast houden van de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten.

Om uitvoering te geven aan deze hoofddoelstelling, de missie en de visie, heeft het bestuur de hoofddoelstelling vertaald in een achttal concrete doelstellingen. Hierna is in het kort weergegeven in hoeverre de doelstellingen in 2023 zijn gerealiseerd. Nadere toelichting hierover is te vinden in de volgende hoofdstukken.

Doelstelling 1: Verantwoorde pensioenopbouw

Het pensioenfonds streeft naar een verantwoorde pensioenopbouw die recht doet aan de door de sociale partners vastgestelde pensioenovereenkomst voor alle actieve deelnemers.

Het pensioenfonds heeft de opdracht tot uitvoering van de door sociale partners afgesproken pensioenovereenkomst aanvaard, waarbij de pensioenopbouw minimaal 1,49% moet zijn. In 2023 (en 2024) kon de maximale pensioenopbouw van 1,875% gerealiseerd worden.

Het pensioenfonds voldoet hiermee aan doelstelling 1.

In het kader van de Wet toekomst pensioenen wordt een nieuwe pensioenregeling afgesproken. De transitie van Pensioenfonds DNB wordt voorzien voor 1 juli 2026. Sociale partners hebben afgesproken de huidige pensioenregeling, die tot en met 2024 gold, te continueren tot aan de overgang naar de nieuwe pensioenregeling.

Indien de opbouw in die periode onder 1,49% komt, treedt het bestuur in overleg met sociale partners. Dit wordt getoetst aan de hand van het toetsingskader van het bestuur (zie paragraaf 5.3).

Doelstelling 2: Verstrekken van de nominale pensioenaanspraken

Als het eigen vermogen kleiner of gelijk is aan het vereist eigen vermogen streeft het pensioenfonds ernaar om de nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten voor alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zoveel mogelijk te waarborgen, op een wijze die tegemoetkomt aan evenwichtigheid tussen de generaties.

Het pensioenfonds heeft de nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten niet hoeven te korten (verlagen), waardoor de nominale pensioenaanspraken onverkort konden worden verstrekt. Daardoor is deze doelstelling behaald. Middels de vier toetsen uit het toetsingskader wordt regelmatig beoordeeld of het fondsbeleid leidt tot realisatie van de doelstellingen en of dit evenwichtig gebeurt. Ook wordt in de gaten gehouden of de uitkomsten van het beleid binnen de kaders blijven zoals afgesproken met sociale partners (zie paragraaf 5.3).

Ook in de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel wil het bestuur de nominale aanspraken veiligstellen. Het bestuur bewaakt daarom of er aanpassingen in (met name) het beleggingsbeleid nodig zijn om te zorgen dat het pensioenfonds zonder drastische maatregelen de transitie naar het nieuwe pensioencontract kan uitvoeren. Dit wordt gezien in samenhang met doelstelling 3.

Doelstelling 3: Streven naar waardevast houden van pensioenaanspraken en -rechten

Als het eigen vermogen groter of gelijk is aan het vereist eigen vermogen streeft het pensioenfonds naar het waardevast houden van de pensioenaanspraken en pensioenrechten voor alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden, op een wijze die borging geeft aan de evenwichtigheid tussen de generaties.

Het afgelopen jaar hebben we een nagenoeg volledige toeslag kunnen verlenen, waarmee het bestuur deze doelstelling als grotendeels behaald beschouwt.

In 2023 was er een toeslag mogelijk van 97,7% van de maatstaf (prijsinflatie of loonontwikkeling). Hierdoor is de toeslagachterstand nauwelijks opgelopen. Wel zijn er de afgelopen jaren achterstanden ontstaan voor alle groepen deelnemers. De maximale achterstand ten opzichte van de volledige toeslag is 10,49% (dit geldt voor gewezen en gepensioneerde deelnemers die de prijsinflatie volgen). Het bestuur streeft ernaar deze achterstanden in te halen, maar dit is afhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds en wet- en regelgeving. Hiervoor is nog maar een korte periode beschikbaar: tot aan de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Doelstelling 4: Bewaken en streven naar kostenefficiëntie met behoud van kwaliteit

Het pensioenfonds streeft ernaar om de kosten per deelnemer ten minste op een gemiddeld niveau te houden ten opzichte van vergelijkbare pensioenfonds. Hierbij streeft het pensioenfonds naar een optimale verhouding tussen kosten en kwaliteit van de dienstverlening voor de deelnemers en werkgever.

Bij iedere uitbesteding of inhuur van diensten wordt een gedegen selectietraject doorlopen, waarbij de verschillende partijen op een aantal criteria worden gescoord. Eén van de criteria is de kosten. Het bestuur streeft naar een goede prijs/kwaliteitverhouding. In 2023 is een nieuwe fiduciair manager geselecteerd, die met ingang van 1 april 2024 het fiduciair beheer en de advisering overneemt. In het selectietraject zijn de kosten meegewogen. Voor de overige dienstverleners zijn de kosten meegenomen bij de evaluaties van de dienstverleners/uitvoeringspartijen. De (pensioenuitvoerings)kosten per deelnemer in 2023 worden door het bestuur acceptabel geacht, gezien het serviceniveau dat wordt nagestreefd, de complexiteit van de regeling en de aard van het pensioenfonds. Ondanks de extra kosten voor de implementatie bij AZL en de voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel, komen we in vergelijking met vergelijkbare pensioenfonds (qua omvang en qua vermogen) nog steeds uit onder het gemiddelde (vergeleken met beschikbare cijfers 2022).

Het bestuur vindt de vermogensbeheerkosten in 2023 acceptabel, gezien het passieve beheer van de beleggingsportefeuille en het feit dat er geen sprake is van een performance fee.

Hiermee is deze doelstelling behaald.

Doelstelling 5: Beheerste bedrijfsvoering

Het pensioenfonds streeft naar een beheerste bedrijfsvoering waarbij operationele risico's zijn gemitigeerd binnen acceptabele tolerantiegrenzen en waarbij het pensioenfonds in staat is de wet- en regelgeving en eigen interne richtlijnen te handhaven.

Omdat het pensioenfonds vrijwel alle operationele werkzaamheden heeft uitbesteed, betreft dit vooral de uitvoeringsorganisaties. Het pensioenfonds maakt met al zijn uitvoeringsorganisaties en dienstverleners contractueel vastgelegde afspraken en monitort deze minimaal ieder kwartaal.

De uitvoeringsorganisaties en dienstverleners hebben een meldplicht bij incidenten.

In 2023 is de pensioenadministratie overgegaan van TKP naar AZL. Hierbij is vertraging opgelopen ten opzichte van de oorspronkelijke planning en er is een aantal incidenten geweest bij de implementatie. Hier is actief, tijdig en accuraat op gereageerd door het bestuur.

De uitbetaling van de pensioenuitkeringen is nimmer in gevaar geweest.

De pensioenplanner was niet beschikbaar, maar deelnemers konden te allen tijde terecht bij de Pensioendesk voor oude pensioenoverzichten, vragen en berekeningen over hun pensioenaanspraken of -rechten.

Gedurende enkele maanden heeft AZL de screening aan de sanctiewetgeving (terrorismefinanciering) niet volledig uitgevoerd.

Het risico voor Pensioenfonds DNB is echter zeer klein, omdat er eind 2022 nog een volledige screening door de vorige pensioenuitvoeringsorganisatie is gedaan en het dus enkel om nieuwe deelnemers, die – na een screeningsprocedure – in de eerste acht maanden van 2023 bij DNB in dienst zijn getreden. Zie hoofdstuk 15.

Het bestuur beschouwt deze doelstelling in 2023 als behaald.

Doelstelling 6: Integere bedrijfsvoering

Het pensioenfonds streeft naar een betrouwbare reputatie als pensioenuitvoerder. Het pensioenfonds ziet integriteit als een vast onderdeel in zijn handelen ten behoeve van de borging van een betrouwbare reputatie. Hierbij hanteert het pensioenfonds zijn eigen richtlijnen waarbij minimaal aan de wet- en regelgeving wordt voldaan.

Het pensioenfonds is zich te allen tijde bewust van mogelijke reputatierisico's en heeft dan ook een lage risicotolerantie ten aanzien van integriteitsrisico's. Ieder jaar wordt door de externe compliance officer getoetst of alle verbonden personen zich aan de gedragscode hebben gehouden. Dit bleek in 2023 het geval (zie paragraaf 9.7). Ook beschikt het pensioenfonds over integriteitsbeleid en besteedt hier in elke bestuursvergadering aandacht aan.

Het pensioenfonds stelt hoge eisen aan zijn uitvoeringsorganisaties.

Bij AZL heeft zich een incident met betrekking tot de screening aan sanctiewetgeving voorgedaan, zie bij doelstelling 5 en hoofdstuk 15.

Het bestuur beschouwt deze doelstelling in 2023 als behaald.

Doelstelling 7: Draagvlak

Het pensioenfonds kent een breed draagvlak onder deelnemers, wat tot uiting komt in een hoog pensioenbewustzijn en tevredenheid bij deelnemers over de uitvoering van de pensioenregeling. Het pensioenfonds streeft hierbij naar een maximale binding van de deelnemers met het pensioenfonds om het draagvlak te behouden.

Het pensioenfonds streeft ernaar zijn deelnemers door goede communicatie mee te nemen in de besluitvorming en de evenwichtigheid daarbij. Daarnaast vraagt het pensioenfonds naar de mening van zijn deelnemers. Periodiek wordt onderzoek gedaan hoe deelnemers over het pensioenfonds en zijn communicatie denken. Bij het deelnemersonderzoek in 2023 waardeerden de deelnemers het pensioenfonds goed. Omdat het voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel van groot belang is wat de risicohouding van de deelnemers is, werd hier in 2022 onderzoek naar gedaan; de uitkomsten zijn in 2023 meegenomen ter voorbereiding op het beleggingsbeleid in het nieuwe pensioenstelsel.

Ook worden de wensen van de deelnemers op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen regelmatig uitgevraagd.

De uitkomsten van de enquête in 2022 zijn in 2023 meegenomen bij de herijking van het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen.

Het bestuur meent dat het daarmee een goed beeld heeft van de wensen van zijn deelnemers en dat onder de deelnemers voldoende draagvlak bestaat voor het pensioenfonds.

Bestuursleden hebben regelmatig overleg met de stakeholders (werkgever, ondernemingsraad/vakbonden en Belangenvereniging Pensioengerechtigden en Gewezen Deelnemers DNB). Het bestuur is zich ervan bewust dat het nieuwe pensioenstelsel grote wijzigingen met zich meebrengt en dat het draagvlak onder de deelnemers na de transitie op andere waarden gebaseerd zal zijn. Het bestuur heeft hier in 2023 aandacht aan besteed en zal dit blijven doen in de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel.

Het bestuur beschouwt deze doelstelling als gerealiseerd.

Doelstelling 8: Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het pensioenfonds integreert zo veel als mogelijk maatschappelijk verantwoord beleggen in de beleggingscyclus.

Het pensioenfonds heeft een ambitie geformuleerd op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. Het beleid hierover is in 2023 verder aangescherpt. De implementatie is in 2023 ter hand genomen en zal in 2024 verder gerealiseerd worden. Gezien het hoge ambitieniveau dienen er nog stappen gezet te worden. Het beleid wordt regelmatig herijkt en gebenchmarkt, waarbij de maatschappelijke ontwikkelingen meegenomen worden.

Omdat dit een onderwerp is dat continu in ontwikkeling blijft en aandacht blijft vragen van het bestuur, beschouwt het bestuur deze doelstelling grotendeels gerealiseerd.

Strategie

Om onze missie, visie en doelstelling te kunnen uitvoeren en hoge kwaliteit te leveren, volgen we het door ons uitgezette beleid, hanteren we de normen voor goed pensioenfondsbestuur en werken we goed samen met de verschillende stakeholders, zoals werkgever, vakorganisaties, Belangenvereniging Pensioengerechtigden en Gewezen Deelnemers De Nederlandsche Bank NV, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Uitvoerende partijen en dienstverleners worden zorgvuldig uitgekozen en regelmatig geëvalueerd. Het pensioenfonds laat het belang van de deelnemers leidend zijn in zijn handelen.

Het bestuur heeft eerder besloten de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel als zelfstandig pensioenfonds te willen maken. Van belang daarbij was dat er zo veel mogelijk, binnen de wettelijke grenzen, eigen keuzes gemaakt kunnen worden en de (goede) financiële positie van het pensioenfonds meegenomen kan worden naar het nieuwe pensioencontract. Dit is makkelijker te realiseren als zelfstandig pensioenfonds dan als onderdeel van een groter geheel.

Het bestuur is gestart om de strategie na de transitie verder te bepalen.

Succesfactoren

Voor het realiseren van de doelstellingen en de strategie heeft het pensioenfonds succesfactoren benoemd. Door deze te vertalen naar meetbare prestatie indicatoren (KPI's) kan het pensioenfonds periodiek de voortgang met betrekking tot de strategie en doelstellingen meten en waar nodig bijsturen. In de betreffende hoofdstukken staat voor zover relevant een toelichting op deze succesfactoren.

Verandervermogen / strategische wendbaarheid

Om de strategie effectief aan te kunnen passen, is het van belang dat het pensioenfonds in staat is tijdig in te spelen op kansen die zich aandienen en dat het pensioenfonds voldoende robuust is om de gevolgen van onvoorziene veranderingen op te vangen.

Managen van verwachtingen

Het streven naar een hoog pensioenbewustzijn en tevredenheid dan wel het creëren van draagvlak omvat niet uitsluitend het waarmaken van de (financiële) ambitie, maar vraagt ook om het goed managen van de verwachtingen van actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden (onder andere via communicatie).

Integratie van milieu-, sociale- en governancefactoren

Om het maatschappelijk verantwoord beleggen te verankeren in de beleggingscyclus is integratie van milieu-, sociale- en governancefactoren in beleggings-, risicomanagement- en communicatieprocessen noodzakelijk.

Prudent beleggingsbeleid

Een prudent beleggingsbeleid maakt onderdeel uit van een verantwoorde pensioenopbouw.

Balansbeheer

Om te zorgen dat enerzijds voldoende rendement wordt behaald om de ambitie waar te kunnen maken en anderzijds de kans op korten zoveel als mogelijk wordt beperkt, wordt gezorgd voor een optimale balans tussen korte termijn risico's en lange termijn ambitie. Daarbij wordt ook vooruitgekeken naar de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Zolang de wetgeving nog niet definitief is wordt hier niet op voorgesorteerd, tenzij het een besluit is dat ook in het huidige kader positief uit zal werken.

Complexiteit

Voor een (kosten)efficiënte uitvoering wordt de complexiteit in de uitvoering zoveel mogelijk beperkt. Dit was van belang voor de transitie naar de nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie AZL per 1 januari 2023. Hoe minder complexiteit, hoe eenvoudiger het is de administratie te verhuizen of de pensioenregeling aan te passen aan het nieuwe pensioenstelsel.

Governance

Een goede governance vormt de basis voor de beheersing van de bedrijfsvoering; adequate besturing en 'checks and balances' versterken de beheersing van risico's.

Regie over de uitbesteding

Om grip te houden op de kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening, is een adequate governance rondom de uitbesteding cruciaal.

Compliance raamwerk

Om een betrouwbare reputatie te behouden is een robuust compliance raamwerk met bijpassende risicocultuur benodigd. Hiermee is het pensioenfonds in staat (blijvend) te voldoen aan wet- en regelgeving, interne regels en ethische normen.

Nieuw pensioenstelsel

Het bestuur is bezig om de missie, visie, strategie en doelstellingen zoals die gelden na de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel te formuleren. Dit is mede afhankelijk van de invulling van het nieuwe pensioencontract en is daarom nog onderhanden.

Kerncijfers

	2023	2022	2021	2020	2019
Aantallen					
Deelnemers	2.430	2.342	2.258	2.194	2.044
Gewezen deelnemers	2.278	2.137	1.978	1.951	1.884
Uitkeringsgerechtigden	1.611	1.646	1.596	1.582	1.474
Totaal	6.319	6.125	5.832	5.727	5.402
Toeslagverlening					
Actieve deelnemers	4,30%	9,63%	0,68%	0,10%	2,31%
Inactieve deelnemers ex-PVK (voor 1 januari 2005)	6,30%	3,01%	2,90%	2,80%	2,20%
Inactieve deelnemers DNB (voor 1 januari 2003)	6,15%	2,98%	1,04%	2,07%	1,92%
Inactieve deelnemers DNB (na 1 januari 2003) en premievrije aanspraken	4,30%	9,63%	0,68%	0,10%	2,31%
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Bijdragen van werkgevers en werknemers	52.503	48.081	44.814	43.600	40.946
Pensioenuitkeringen	55.707	52.693	49.437	48.218	45.672
Beleggingen					
Belegd vermogen voor risico pensioenfondsen	2.175.557	1.849.469 ¹⁾	2.601.729 ¹⁾	2.482.690 ¹⁾	2.238.019 ¹⁾
Technische voorzieningen					
Technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen	1.615.808	1.476.828	1.929.628	2.065.016	1.863.101
Overige technische voorzieningen	1.829	2.187	3.419	1.152	3.029
	1.617.637	1.479.015	1.933.047	2.066.168	1.866.130
Reserves					
Algemene reserve	570.858	484.729	658.284	409.339	364.147
Bestemmingsreserve premie-egalisatiepot	1.727	1.747	4.537	5.597	2.490
	572.585	486.476	662.821	414.936	366.637

1) Vergelijkend cijfer 2022 aangepast, overige jaren niet aangepast.

	2023	2022	2021	2020	2019
Beleidsdekkingsgraad	135,6%	134,0%	127,7%	113,9%	119,8%
Dekkingsgraad	135,3%	132,8%	134,1%	119,8%	119,5%
Marktwaardedekkingsgraad	135,3%	132,5%	130,2%	112,7%	114,1%
Reële dekkingsgraad	99,9%	101,9%	101,7%	93,4%	97,0%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,3%	104,0%	104,2%	104,3%	104,3%
Vereiste dekkingsgraad	115,3%	116,3%	115,1%	113,6%	113,9%
Totaal toegerekende pensioenuitvoerings- en administratiekosten	1.483	1.014	1.154	1.338	1.197
Pensioenuitvoeringskosten in euro per deelnemer (op basis van actieve deelnemers en pensioengerechtigden)	367	254	299	354	340
Kosten vermogensbeheer	3.915 ¹⁾	4.088	4.595	4.389 ¹⁾	3.813
Transactiekosten	694	260	1.662	652 ²⁾	931 ²⁾
Totale kosten vermogensbeheer	4.609	4.348	6.257	5.041	4.744
Kosten vermogensbeheer in percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,26%	0,17%	0,18%	0,19%	0,18%
Transactiekosten in percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,03%	0,01%	0,07%	0,03%	0,04%
Totale kosten vermogensbeheer in percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,29%	0,18%	0,25%	0,22%	0,22%
Beleggingsrendementen					
Bijdrage in rendement beleggingen matching	6,15%	-18,10%	-5,00%	8,50%	10,40%
Bijdrage in rendement beleggingen return	5,70%	-6,30%	9,80%	3,20%	8,50%
Totaal rendement beleggingsportefeuille	11,85%	-24,40%	4,80%	11,70%	18,90%

1) Inclusief nagekomen kosten Caceis 2022.

2) Naar aanleiding van een nieuwe opgave van vermogensbeheerder Robeco zijn de transactiekosten voor de categorie aandelen over boekjaren 2020 en 2019 gewijzigd ten opzichte van hetgeen in de respectievelijke jaarverslagen gepubliceerd is.

3 Interne ontwikkelingen

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste ontwikkelingen binnen het pensioenfonds kort benoemd. In de volgende hoofdstukken gaan we in op de externe ontwikkelingen en de financiële situatie van het pensioenfonds. In de hoofdstukken 6 en volgende worden de verschillende onderdelen voor zover nodig nader toegelicht.

Pensioenregeling

Sociale partners zijn in 2020 de pensioenregeling voor 2021 - 2024 overeengekomen. Een belangrijke wijziging ten opzichte van de regeling voor 2020 is dat het bestuur voortaan elk jaar het opbouwpercentage vaststelt op basis van de beschikbare financiële middelen. Hiervoor worden zowel de premie als, indien nodig, de beschikbare middelen uit het premie-egalisatie depot gebruikt. Voor 2023 (en 2024) is de maximale opbouw van 1,875% mogelijk.

De pensioenregeling loopt tot en met 2024. Sociale partners hebben afgesproken dat de huidige pensioenregeling doorloopt tot aan de transitie naar het nieuwe pensioencontract (de Wet toekomst pensioenen), die, als het pensioenfonds deze opdracht van sociale partners aanvaardt, beoogd is medio 2026.

Toeslagverlening

Op basis van de toekomstbestendige indexatieregeling en de beleidsdekkingsgraad per 31 december besluit het bestuur over de voorwaardelijke toeslagverlening (indexatie, verhoging van de pensioenen). Vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110% kan er een (gedeeltelijke) toeslag verleend worden. Er kan een volledige toeslag verleend worden als de beleidsdekkingsgraad minimaal gelijk is aan de Toekomst Bestendige Indexatie (TBI)-grens (zie www.dnbpensioenfonds.nl voor een uitgebreide toelichting op de TBI-grens). Op basis van deze regelgeving heeft het bestuur in 2023 een nagenoeg volledige toeslag kunnen verlenen conform het geldende toeslagbeleid.

Het bestuur heeft er niet voor gekozen om gebruik te maken van het transitie FTK. Het verschil tussen de gerealiseerde toeslag en de volledige toeslag die mogelijk zou zijn onder het transitie FTK is marginaal, terwijl het een uitgebreid proces is om het transitie FTK toe te passen, wat ook tot een verlaging van de 'invaardekkingsgraad' zou leiden.

Voor de actieve deelnemers en het merendeel van de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is de maatstaf de prijsinflatie (CPI). Over de referentieperiode (1 april 2022 tot en met 31 maart 2023) bedroeg deze 4,40%. Op basis van de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2022 (134,0%) en een TBI-grens van 134,7% is er per 1 juli 2023 een toeslag verleend van 97,7% van de maatstaf. Dit betekent voor deze groepen een toeslag van 4,30%.

Voor enkele groepen gewezen en gepensioneerd deelnemers is de maatstaf de loonontwikkeling bij DNB. Deze bedroeg in 2023 6,30%. Dit betekent een toeslag van 6,15% voor deze groepen.

Er is nog een kleine groep deelnemers (ex-PVK, uit dienst vóór 2005) waarvoor werkgever de gemiste toeslag aanvult tot 100% van de maatstaf (loonontwikkeling). Deze groep kreeg in 2023 een toeslag van 6,30%.

Als gevolg van deze toeslagverlening zijn de indexatieachterstanden iets opgelopen tot maximaal 10,49% voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden die toeslagen krijgen op basis van de prijsinflatie. Voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden die toeslagen krijgen op basis van de loonontwikkeling bij DNB zijn de indexatieachterstanden opgelopen tot maximaal 7,97%. Voor de ex-PVK'ers is er geen indexatieachterstand. Voor actieve deelnemers is de indexatieachterstand maximaal 1,80%. Zie verder paragraaf 8.3.

Governance

Bestuur

Per 1 november 2023 heeft Agnes Joseph haar bestuurslidmaatschap neergelegd in verband met haar kandidatuur voor verkiezing tot lid van de Tweede Kamer der Staten generaal, een functie die niet verenigbaar is met haar bestuurswerkzaamheden. Zij is per 12 februari 2024 opgevolgd door Mirja Constandse als onafhankelijk bestuurslid.

Per 1 juli 2024 lopen de zittingstermijnen van Roeland van Vledder en van Jos Kleverlaan af. Roeland is herbenoemd als onafhankelijk bestuurslid en wederom aangewezen als voorzitter.

Jos Kleverlaan was niet beschikbaar voor een volgende zittingstermijn per 1 juli 2024. Invulling van deze vacature gebeurt door middel van verkiezingen. Onder de pensioengerechtigden is een uitvraag gedaan naar geschikte kandidaten. Hieruit kwam René van Wechem als geschikte kandidaat naar voren; hij is per 1 juli 2024 benoemd als bestuurslid. Omdat hij de enige geschikte kandidaat was, konden verkiezingen achterwege blijven.

Verantwoordingsorgaan

De zittingstermijn van Sander Geenen liep in oktober af, maar vanwege het aanvaarden van een functie buiten DNB was hij niet beschikbaar voor een volgende termijn. Hij is opgevolgd door Danny de Jonge als lid namens werkgever.

Fenna Eerenberg, die in 2022 afscheid nam van het verantwoordingsorgaan, is opgevolgd door Anne Maaïke Stienstra als lid namens de werknemers.

Per 1 januari 2024 liep de derde en laatste termijn van Ries de Kogel af. Hij is opgevolgd door Dick Hendriks als lid namens de pensioengerechtigden.

De eerste zittingstermijn van Annemarie Hondius liep af op 31 december 2023. Zij is herbenoemd als lid namens de werknemers.

Raad van toezicht

In 2023 zijn er geen wijzigingen geweest in de raad van toezicht. Wel zijn voorzitter Mechteld Hendriks (in 2023) en lid Sako Zeverijn (in 2024) herbenoemd voor een tweede termijn.

Huishoudelijke reglementen

De huishoudelijke reglementen van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht zijn in 2023 geactualiseerd.

In het reglement voor het bestuur is de invulling van de sleutelfuncties opgenomen. De klachtenregeling die voorheen in het huishoudelijke reglement stond, is vervangen door een separaat klachtenbeleid en klachtenprocedure.

In het reglement voor het verantwoordingsorgaan is de compliance toetsing verduidelijkt, evenals de besluitvorming binnen het verantwoordingsorgaan en het gebruik van het opleidingsbudget.

De benoemingsprocedure voor leden van het verantwoordingsorgaan namens de werknemers is in overeenstemming gebracht met de statuten.

In het reglement van de raad van toezicht zijn enkele verduidelijkingen en actualisaties doorgevoerd.

Uitbesteding

Het pensioenfonds heeft beleid inzake uitbesteding van werkzaamheden en inhuur van overige dienstverlening. Bij een selectieprocedure wordt dit beleid doorlopen. Een gedegen selectieproces en goede afspraken met de dienstverleners dragen bij aan de realisatie van de doelstelling kostenefficiëntie met behoud van kwaliteit en de doelstelling beheerste bedrijfsvoering.

De uitbesteding wordt onder andere bewaakt door een jaarlijkse beoordeling van de ISAE 3402 type II rapportages, rapportages over de uitgevoerde dienstverlening (zijn de afspraken uit de service level agreement nagekomen?) en de rapportages over de niet financiële risico's.

Pensioenuitvoeringsorganisatie

TKP Pensioen B.V. verzorgde de administratie en communicatie voor het pensioenfonds.

TKP heeft reeds in een vroeg stadium laten weten haar dienstverlening aan het pensioenfonds te beëindigen per 31 december 2022.

Daarop heeft het pensioenfonds een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie gezocht en gevonden in AZL N.V. te Heerlen. Per 1 januari 2023 heeft AZL de werkzaamheden van TKP op het gebied van administratie en communicatie overgenomen.

Met AZL zijn een uitbestedingsovereenkomst en een service level agreement (SLA) afgesloten. Met TKP zijn afspraken gemaakt over de (kosten van) beëindiging van haar werkzaamheden.

De implementatie bij AZL heeft vertraging opgelopen doordat er zaken in de pensioenregeling naar voren kwamen die opgehelderd moesten worden. Daardoor is de jaarlijkse verzending van de Uniforme Pensioenoverzichten (UPO's) en de aanlevering aan mijnpensioenoverzicht.nl vertraagd. Ook waren er alternatieve oplossingen voor diverse processen. Op het moment van schrijven van dit jaarverslag is de implementatie nog niet volledig afgerond. Wel loopt het merendeel van de dienstverlening conform verwachting. Naar verwachting zal in september 2024 alles goed ingeregeld zijn en zal de dienstverlening weer regulier verlopen.

Fiduciair manager

In het kader van de periodieke search is in 2023 een 'request for information' uitgezet voor een fiduciair manager. Na een gedegen selectieproces is de keuze gevallen op Aegon Asset Management als nieuwe fiduciair manager. De transitie van BlackRock naar Aegon heeft plaatsgevonden op 1 april 2024.

Externe accountant

Met ingang van 2023 voert KPMG Accountants N.V. de jaarwerkcontrole uit, nadat gewisseld is van externe accountant in het kader van het roulatiebeleid.

Beloningsbeleid

Met ingang van 1 januari 2023 is het beloningsbeleid aangepast. De belangrijkste wijziging is dat ook leden van het verantwoordingsorgaan (voor zover zij niet in dienst van werkgever DNB zijn) een vergoeding krijgen die gerelateerd is aan de Wet normering topinkomens.

In verband met het tijdrovende dossier inzake de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel (Wet toekomst pensioenen) is er voor leden van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan een extra tijdtoeslag toegekend van 25% van de betreffende vte (voltijd equivalent score) voor de periode september 2023 tot en met juni 2024.

Zie verder paragraaf 10.1.

Beleggingen

Rendement

Op de totale beleggingen is gedurende 2023 een rendement behaald van 11,85%. De matchingportefeuille leverde een rendement op van 6,15%. Het totale rendement van de returnportefeuille kwam uit op 5,70%.

Na een negatief 2022 zijn de financiële markten in 2023 zowel voor aandelen als obligaties positief geweest. De dekkingsgraad van het pensioenfonds is in 2023 relatief stabiel gebleven.

Strategische normportefeuille 2023

De strategische beleggingsportefeuille bestond in 2023 uit 32,6% obligaties/LDI (liability driven investment), 20% inflatie gerelateerde obligaties, 10% Nederlandse hypotheeklen en 37,4% aandelen. Daarbij is de allocatie naar inflatie gerelateerde obligaties ten opzichte van 2022 verhoogd van 10% naar 20%. Deze verhoging in het strategisch beleid is niet helemaal afgerond; in 2024 is besloten afscheid te nemen van inflatie gerelateerde obligaties.

De maatstaf voor de renteafdekking is in 2023 gewijzigd van het afdekken van de nominale pensioenverplichtingen naar het afdekken van de dekkingsgraad (nominale pensioenverplichtingen + buffer). Het afdekkingspercentage bleef daarbij gelijk aan 75%. Daar de dekkingsgraad van het pensioenfonds hoog is, zorgt het afdekken van het renterisico van de dekkingsgraad zowel op de korte als op de lange termijn voor een meer stabiele financiële positie.

De afdekking van het valutarisico is ten opzichte van 2022 ongewijzigd. Het pensioenfonds dekt de Amerikaanse dollar, het Britse pond, de Japanse yen, de Hongkong Dollar en de Canadese Dollar voor 75% af.

Het uitgangspunt van de beleggingsportefeuille is dat deze bijdraagt aan zowel het verstrekken van de nominale aanspraken als aan het zo veel mogelijk waardevast houden van de pensioenrechten en -aanspraken. Het bestuur kijkt daarbij vooruit richting het nieuwe pensioenstelsel, maar is terughoudend om wijzigingen door te voeren tenzij kan worden aangetoond dat deze ook binnen het op lange termijn aanhouden van het bestaande FTK geen negatieve impact hebben. Het bestuur weegt in zijn beleid mee dat het voor een goede transitie naar het nieuwe stelsel van belang is dat de financiële positie van het pensioenfonds zo goed mogelijk is, dus een zo hoog mogelijke dekkingsgraad. In de ALM studie van 2023 is dan ook onderzoek gedaan naar de volatiliteit van de dekkingsgraad op lange en korte termijn (transitiemoment).

Het bestuur beoordeelt de meest gangbare beleggingscategorieën iedere drie jaar om te bepalen of het een belegbare categorie is. In 2023 zijn daarom investment cases uitgevoerd op investment grade credits (bedrijfsobligaties met een hoge kredietwaardigheid), inflatie gerelateerde obligaties, aandelen, Nederlandse hypotheeklen en vastgoed. Investment grade credit, inflatie gerelateerde obligaties, aandelen (ook die van opkomende markten), hypotheeklen en niet-beursgenoteerd vastgoed zijn belegbare beleggingscategorieën en zijn daarom meegenomen bij de studie naar de inrichting van de strategische normportefeuille voor 2024.

Bij de uiteindelijke invulling van de beleggingsmix is besloten om de allocatie naar inflatie gerelateerde obligaties af te bouwen. Als gevolg van de hogere inflatiestanden in 2023 kan er tegen een minder aantrekkelijk niveau inflatiebescherming worden ingekocht. Het pensioenfonds heeft besloten de categorie investment grade credits aan de beleggingsmix toe te voegen, en wel voor 10%. De categorie leidt tot een iets betere diversificatie en kan bovendien bijdragen aan de doelstellingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen. De wijzigingen in de beleggingsmix worden door het pensioenfonds beoordeeld aan de hand van risico, rendement, duurzaamheid en kosten (inclusief governancekosten).

Het bestuur heeft de sanctiewetgeving op beleggingsgebied nageleefd. Ten tijde van de inval van Rusland in Oekraïne was er één kleine allocatie naar een Russische bank, waarvoor meteen een verkoopopdracht is gegeven. De markt was en is echter niet liquide op het moment van het inleggen van deze verkooporder. Derhalve is de verkoop nog niet gerealiseerd. Dit aandeel is door het pensioenfonds afgeboekt naar nul.

Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)

Het pensioenfonds heeft in 2023 zijn MVB-beleid herijkt. In 2022 heeft een MVB-deelnemersonderzoek plaatsgevonden, aangevuld met een benchmarkvergelijking en een peergroupanalyse. De MVB-ambitie van het pensioenfonds is daarbij herbevestigd. Het pensioenfonds wenst een 'voorloper' te zijn op gebied van MVB (geen koploper, maar wel voorlopend op de meerderheid). Om invulling te geven aan deze ambitie zijn er verdere vervolgstappen gezet om het beleid impactvoller te maken.

De doelstellingen van het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen zijn:

1. Beleggen in een betere wereld;
2. Het reduceren van CO₂ uitstoot;
3. Het uitsluiten van ongewenste beleggingen;
4. Het uitoefenen van actief aandeel- en obligatiehouderschap.

Om dit beleid vorm te geven heeft het pensioenfonds in 2022 reeds een groen geldmarktfonds toegevoegd aan het instrumentarium van de LDI-beheerder (Liability Driven Investment), waar tenminste 25% van de geldmarktbeleggingen in wordt belegd.

In 2023 zijn de volgende stappen gezet om het beleid impactvoller te maken:

- Er is binnen de matching portefeuille een streefwaarde toegevoegd om deze portefeuille voor tenminste 20% te laten bestaan uit green, social of sustainable bonds.
- Het aantal Sustainable Development Goals (SDG) waar het pensioenfonds focus op legt in de aandelenportefeuille is uitgebreid met de thema's 'gezondheid' en 'verantwoorde consumptie en productie'. Het pensioenfonds kiest ervoor om te sturen op SDG 3, 7, 8, 12, 13, 14 en 15.
- Het pensioenfonds heeft de ambitie uitgesproken om op termijn (uiterlijk eind 2025) ten minste 5% van de portefeuille te investeren c.q. vrij te maken voor impact beleggingen.
- De CO₂ uitstoot binnen de aandelenportefeuille is aangescherpt met een meer meetbare doelstelling. De CO₂ uitstoot dient in lijn te liggen met een zogenaamde Paris Aligned Benchmark.
- Er is besloten om bedrijven die zich bezighouden met de productie, de ontwikkeling, het onderhoud of de verkoop van essentiële onderdelen van civiele wapens uit te sluiten. Daarbij kan gedacht worden aan vuurwapens gericht op consumenten. Dit ziet niet op wapens voor militaire of defensie doeleinden.
- Bedrijven die gedurende langere tijd geen gehoor geven aan engagement door het pensioenfonds worden uitgesloten.
- Het pensioenfonds heeft het landenbeleid aangescherpt. Dit beleid ziet op obligaties uitgegeven door de overheid van deze landen. Het landenbeleid geldt ook voor aandelen in bedrijven waarbij de overheid een belang heeft van meer dan 50%.

SFDR (sustainable finance disclosure regulation)

Het pensioenfonds classificeert de pensioenregeling als een artikel 8 product in het kader van de SFDR¹⁾. Dit betekent dat duurzaamheids- of ESG²⁾ gerelateerde aspecten gepromoot worden.

Deze classificatie schept enkele rapportageverplichtingen, zie hiervoor bijlage 6.

In het rapportagetemplate wordt tevens ingegaan op de alignment met de EU taxonomie. Over 2023 bedraagt deze alignment 0%. Het pensioenfonds houdt daarbij op dit moment nog geen rekening met de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van artikel 4 van SFDR. Het pensioenfonds kiest voor de mogelijkheid om gebruik te maken van de 'opt-out'.

Interne audits

Audit transitie van TKP naar AZL

Er wordt een audit gedaan op de transitie van de gegevens van TKP naar AZL. Het rapport hiervan wordt in 2024 opgeleverd, na afronding van de transitie.

1) SFDR: sustainable finance disclosure regulation. Opgenomen in Verordening (EU) 2019/2088 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2019 betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector.

2) ESG: environment, social, governance.

4 Externe ontwikkelingen

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste externe ontwikkelingen die op het pensioenfonds afkomen kort benoemd. In de hierop volgende hoofdstukken worden de verschillende onderdelen voor zover nodig nader toegelicht.

Financiële markten en beleggingen

2023 stond grotendeels in het teken van wat er in 2022 gebeurde

Een terugblik op 2023 kan eigenlijk moeilijk zonder daarbij de gebeurtenissen van 2022 als startpunt te nemen. In dat jaar werd de wereldeconomie nog volop geconfronteerd met de opstartproblemen na de COVID lockdowns en was de energiezekerheid van de Europese economie onzeker door de oorlog in Oekraïne. Dit leidde tot de grootste stijging in inflatie in zeker veertig jaar, wat de centrale banken tot een historische koerswijziging noopten. Dit had impact op de financiële markten en leidde tot sombere groeivoorzichten voor 2023: iedereen hield rekening met een recessie in Europa en een sterke groeivertraging in de Verenigde Staten. Gegeven deze achtergrond is het niet verwonderlijk dat de leidende thema's voor het jaar groei, monetair beleid en de kapitaalmarktrente zijn geworden. In het oog springende gebeurtenissen voor het jaar zijn hierbij de val van Silicon Valley Bank (maart), het hernieuwde optimisme rond Artificial Intelligence (AI) en de oorlog tussen Israël en Hamas.

Aandelenmarkten

Ondanks sombere verwachtingen bleek 2023 geen slecht economisch jaar. Dat geldt zeker als we naar de ontwikkeling van de reële economie in 2023 kijken. De groei in de Verenigde Staten, Europa en het Verenigd Koninkrijk komen uit op respectievelijk 2,1%, 0,5% en 0,4%. In historisch perspectief zeker geen fantastische groeicijfers, maar aanzienlijk beter dan vooraf verwacht. Daarmee laten aandelen over het jaar een redelijk herstel zien, wat de dekkingsgraad van het pensioenfonds ten goede komt.

Rentemarkten

Monetair beleid leidde begin 2023 tot een aanzienlijke stijging van de kapitaal- en hypotheekmarktrentes. Vooral nog is het belangrijkste slachtoffer van de sterke stijging van de kapitaalmarktrentes de Silicon Valley Bank (SVB) geweest, die door een klassieke bankrun ten onder ging.

Hoewel SVB ook nog een paar andere Amerikaanse regionale banken in zijn val meesleurde en waarschijnlijk ook de crisis rond de Zwitserse Credit Suisse Bank een extra zetje gaf, bleef de economische schade vervolgens opmerkelijk genoeg relatief beperkt. De stijging van de kapitaalmarktrentes is voor het pensioenfonds niet per se ongunstig: hoewel de obligatiebeleggingen van het pensioenfonds in waarde afnemen, daalt ook de technische voorziening, waardoor de dekkingsgraad toeneemt. Daarbij is een groot deel van het renterisico door het pensioenfonds afgedekt. In de tweede helft van het jaar is de rente weer wat gedaald als het gevolg van markten die vooruitlopen op besluiten van centrale banken.

Inflatie

Het grote thema van 2022 (inflatie) speelde in 2023 ook zeker een belangrijke rol. Anders dan in de twee voorgaande jaren was de toonzetting een stuk positiever, aangezien inflatie wereldwijd een dalend verloop liet zien. De nadruk verschoof dit jaar naar de loonkosten. De krappe arbeidsmarkt, gecombineerd met de uitholling van het reële besteedbare inkomen als gevolg van de hoge inflatie in 2022, leidde tot aanzienlijke looneisen en de nodige stakingen, waarmee de kans op het snel bereiken van de 2%

doelstellingen in gevaar kwam. Een hoge inflatie raakt de deelnemers van het pensioenfonds niet zozeer via de dekkingsgraad, maar wel via de koopkracht van hun pensioenen.

Wet- en regelgeving

Wet toekomst pensioenen

Per 1 juli 2023 is de Wet toekomst pensioenen in werking getreden. Werkgevers, werknemers en pensioenuitvoerders krijgen de tijd om de huidige pensioenregeling aan te passen aan de nieuwe regels. Uiterlijk 1 januari 2028 moeten alle pensioenregelingen voldoen aan de nieuwe regels. Pensioenfonds DNB streeft ernaar om in 2026 over te stappen naar het nieuwe pensioenstelsel.

Binnen deze wet zijn er voor pensioenfondsen twee soorten premieregelingen. Er is een variant waarin risico's meer met elkaar gedeeld worden, de 'solidaire' premieregeling. En een variant met meer keuzevrijheid, de 'flexibele' premieregeling. Het is aan sociale partners (werkgever en vakorganisaties) om een keuze te maken voor één van beide varianten. Sociale partners hebben gekozen voor de solidaire regeling.

De solidaire premieregeling is een premieregeling waarin meer risicodeling centraal staat. Er is een collectief beleggingsbeleid. De beleggingsresultaten worden via vooraf vastgestelde regels leeftijdsafhankelijk toegekend aan elke deelnemer. Vanaf de pensioendatum ontvangt iedereen een variabel pensioen. Dit pensioen wordt elk jaar opnieuw berekend. Het kan hoger uitvallen als de beleggingsresultaten goed zijn. Maar als de resultaten tegenvallen, kan het pensioen lager worden. Binnen een solidaire premieregeling is een buffer verplicht. Deze buffer wordt gebruikt om ervoor te zorgen dat het pensioen niet of minder daalt als de beleggingsresultaten tegenvallen. De buffer heet solidariteitsreserve.

De reeds opgebouwde pensioenrechten en -aanspraken kunnen blijven staan, of worden omgerekend naar een pensioenkapitaal in de nieuwe regeling (invaren). De waarden van het opgebouwde pensioen wordt dan berekend en meegenomen naar de nieuwe regeling. De keuze voor wel of niet invaren is aan sociale partners. Sociale partners bij DNB hebben besloten tot invaren van de bestaande pensioenrechten en -aanspraken.

Nabestaandenpensioen

Onder de Wet toekomst pensioenen is het partnerbegrip geüniformeerd. Voorheen kon het begrip partner bij ongehuwd samenwonen verschillen.

Het partner- en wezenpensioen bij overlijden voor de pensioendatum is verzekerd op risicobasis. De hoogte van het partnerpensioen wordt uitgedrukt in een percentage van het pensioengevend loon en bedraagt maximaal 50% daarvan.

Dit betekent als een deelnemer overlijdt terwijl hij in dienst is, het nabestaandenpensioen een percentage van het laatste loon is. Het percentage wordt afgesproken door sociale partners. Het maakt daarbij niet uit hoeveel jaar de overledene gewerkt heeft.

Bij uitdiensttreding is er een uitlooperperiode van drie maanden. Bij overlijden in die periode of tijdens de WW- of ziektewet-periode is er recht op nabestaandenpensioen. Daarna niet meer, maar bestaat de mogelijkheid om de risicodekkingen vrijwillig en voor rekening van de deelnemer voort te zetten.

Op de pensioendatum kan het pensioenvermogen gebruikt worden voor de jaarlijkse (variabele) uitkering van een ouderdompensioen. Alleen als er ook wordt gekozen voor een (gedeeltelijk) partnerpensioen heeft de nabestaande recht op een (variabel) partnerpensioen bij overlijden van de pensioengerechtigde na pensioendatum.

Het wezenpensioen wordt ook aangepast, eindigt uiterlijk op 25 jaar en bedraagt maximaal 20% van het pensioengevend loon (40% voor wezen die beide ouders zijn verloren). Ook dit percentage wordt door sociale partners afgesproken.

Sociale partners maken nog keuzes hierover. Opgebouwde rechten voor partner- en wezenpensioen worden gerespecteerd.

Wetsvoorstel uitkering ineens

Al diverse malen is de inwerkingtreding van de Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen uitgesteld. Onderdeel van deze wet is dat een deelnemer aan een pensioenregeling het recht krijgt om bij pensioeningang maximaal 10% van de waarde van zijn aanspraken op ouderdomspensioen ineens te kunnen ontvangen. De pensioenuitvoerder moet daaraan meewerken.

De datum van inwerkingtreding van deze wet is nog onbekend.

Pensioenfondsen DNB bereidt zich hier samen met de pensioenuitvoeringsorganisatie AZL op voor.

Er is onderzocht hoe deze mogelijkheid aangeboden kan worden in combinatie met andere keuzes die de deelnemer bij pensionering heeft. Wettelijk gezien is het niet mogelijk het 'bedrag ineens' te combineren met een keuze voor een hoog/laagconstructie (de eerste jaren een hogere uitkering, daarna een lagere). Wel kan het gecombineerd worden met uitruil van ouderdomspensioen in partnerpensioen of vice versa; de keuze voor een 'bedrag ineens' zal dan uitgevoerd worden ná de uitruil.

Een belangrijk gevolg van deze wet is dat een pensioenfonds de deelnemers (nog beter) moet 'begeleiden' bij de keuzes die hij heeft. Dit geldt niet alleen voor de keuze voor het opnemen van het bedrag ineens, maar voor alle keuzes. Het bestuur is, samen met AZL, bezig te analyseren hoe deze keuzebegeleiding (verder) vormgegeven kan worden.

Wetsvoorstel pensioenverdeling bij scheiding

De opvolger van de huidige Wet verevening pensioenrechten bij scheiding zou oorspronkelijk op 1 januari 2021 in werking treden.

De Wet toekomst pensioenen doorkruiste dit voornemen, aangezien beide wetten veel raakvlakken hebben. Invoering van de Wet pensioenverdeling bij scheiding is uitgesteld tot na invoering van de Wet toekomst pensioenen.

Wet digitale overheid

De Wet digitale overheid stelt eisen aan de wijze waarop personen en organisaties toegang krijgen tot internetportalen van overheidsdiensten en pensioenfondsen. Het betrouwbaarheidsniveau voor deze portalen moet minimaal substantieel zijn om daarmee te zorgen voor een nog betere informatiebeveiliging.

Samen met pensioenuitvoeringsorganisatie AZL wordt dit voor Pensioenfondsen DNB ingeregeld.

Digital Operational Resilience Act (DORA)

DORA is een Europese verordening die van toepassing is voor de gehele Europese financiële sector. Deze verordening vervangt bestaande regelgeving, en stelt stringente eisen om de cyberweerbaarheid van de financiële sector te verhogen. DORA richt zich op ICT-risicomanagement, ICT-incidenten, periodieke testen van digitale weerbaarheid, de beheersing van risico's bij uitbesteding aan (kritieke) derden en de samenwerking ten aanzien van uitwisseling van informatie over cyberdreigingen. DORA bestaat uit een inmiddels gepubliceerde verordening (level 1 wetgeving), en onderliggende Regulatory Technical Standards en Implementing Technical Standards. De RTS'en en ITS'en (level 2 wetgeving) bevatten specifieke eisen.

Vanaf 17 januari 2025 moeten pensioenfondsen aantoonbaar aan DORA voldoen.

Pensioenfondsen DNB bereidt zich in 2024 voor om met ingang van januari 2025 aan DORA te voldoen. Hiervoor wordt externe expertise ingehuurd en wordt nauw samengewerkt met de uitbestedingspartijen.

Code Pensioenfondsen

Met ingang van 1 januari 2024 is de herziene Code Pensioenfondsen ingegaan. De Code Pensioenfondsen is een belangrijk instrument voor de zelfregulering van pensioenfondsen. De herziening is belangrijk om aansluiting te houden bij snelle maatschappelijke ontwikkelingen, zoals diversiteit, inclusie en meer aandacht voor duurzaamheid en beleggingsbeleid. Bovendien leidt de Wet toekomst pensioenen tot een noodzakelijke aanpassing van de Code. 2024 is een overgangsjaar, waarin pensioenfondsen de nodige wijzigingen kunnen doorvoeren.

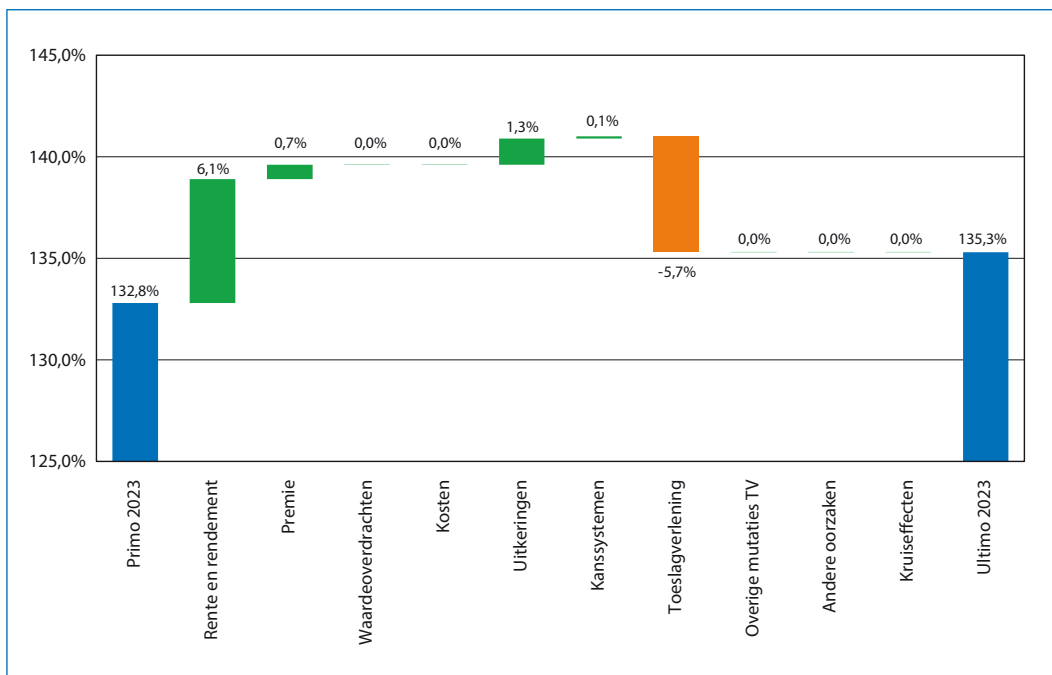

In dit jaarverslag wordt gerapporteerd over de Code Pensioenfondsen zoals die in 2023 gold. In 2024 beraadt het bestuur zich op enkele aanpassingen die voortvloeien uit de nieuwe Code.

5 Financiële positie

In 2023 is de beleidsdekkingsgraad gestegen van 134,0% ultimo 2022 naar 135,6% ultimo 2023. De maanddekkingsgraad is per 31 december gestegen van 132,8% (2022) naar 135,3% (2023). De ontwikkeling van de maanddekkingsgraad van het pensioenfonds in 2023 is in figuur 1 weergegeven.

Figuur 1: Ontwikkeling dekkingsgraad 2023

De rentetermijnstructuur (RTS) is van belang voor de waardering van de technische voorziening.

In 2023 heeft de daling van de RTS tot een stijging van de technische voorziening geleid met een negatief effect op de dekkingsgraad van 4,5%-punt. De beleggingen hebben positief gerenderd met een positief effect op de dekkingsgraad van 10,7%-punt.

Ontwikkelingen dekkingsgraden

Eind 2023 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 135,6%, de vereiste dekkingsgraad bedraagt 115,3%.

De reële dekkingsgraad is ultimo 2023 99,9%. In de reële dekkingsgraad wordt rekening gehouden met de verwachte stijging van de prijzen. De reële dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de beleidsdekkingsgraad en de dekkingsgraad waarbij pensioenen volledig meestijgen met de prijzen. Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat een pensioenfonds de pensioenverplichtingen kan betalen en ook de pensioenen kan verhogen met de verwachte stijging van de prijzen. Een reële dekkingsgraad van 100% betekent dat een pensioenfonds de pensioenverplichtingen kan betalen en ook de pensioenen kan verhogen met de verwachte stijging van de prijzen.

5.1 Geen herstelplan

Omdat de beleidsdekkingsgraad gedurende heel 2023 boven het niveau van het vereist eigen vermogen is gebleven, hoeft het pensioenfonds geen herstelplan op te stellen en in te dienen bij toezichthouder DNB.

5.2 Haalbaarheidstoets

Eind 2020 is er een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets gedaan in verband met de wijzigingen die in 2021 doorgevoerd zijn in de pensioenregeling. Hierbij zijn de grenzen wederom vastgesteld op een ondergrens voor het pensioenresultaat van 76% en een bovengrens voor de maximale afwijking in een slechtweersscenario van 35%.

Uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets in 2023 blijkt dat de uitkomsten binnen deze grenzen blijven: het pensioenresultaat is 108,7% (vorig jaar 110,3%) en de afwijking ten opzichte van het slechtweersscenario is 16,8% (vorig jaar 14,5%). De daling van het pensioenresultaat komt voornamelijk door het relatief grote verschil tussen de verleende toeslag in 2022 en de gerealiseerde prijsinflatie voor de deelnemers oud-PVK en oud-DNB.

De uitkomsten zijn gedeeld met sociale partners.

5.3 Toetsingskader bestuur

Om te kunnen monitoren of het beleid leidt tot realisatie van de doelstellingen, en of de uitkomsten van het beleid binnen de kaders blijven zoals afgesproken met sociale partners, beoordeelt het bestuur de financiële situatie van het pensioenfonds aan de hand van de volgende vier toetsen en wordt gekeken of er wijzigingen in het beleid nodig zijn.

1. Generatietoets
Om onbedoelde overdrachten tussen generaties tot een minimum te beperken.
2. Pensioenresultaat- en indexatietoets
Om zicht te houden in hoeverre het pensioenfonds een waardevast pensioen kan waarmaken.
3. Kortingstoets
Om geen onverantwoorde risico's te nemen en daarmee de nominale uitkering met grote waarschijnlijkheid zeker te stellen.
4. Premietoets
Om vast te stellen wanneer de premie niet meer passend is bij het afgesproken opbouwpercentage.

Afbeelding 1: De besturing van Pensioenfonds DNB

De geformuleerde criteria en de overwegingen bij de vier toetsen zijn de volgende.

1. Generatietoets
  - a. Waarbij geldt dat het pensioenfonds in principe binnen 15 jaar gemiddeld op een dekkingsgraad moet kunnen uitkomen van de Toekomstbestendig Indexeren (TBI)-grens;
  - b. Daarnaast geldt dat het pensioenfonds de kans op een dekkingsgraad kleiner dan 100% zo klein als mogelijk wenst te krijgen (liefst onder de 2,5%);
  - c. En dat indien het pensioenfonds een dekkingsgraad lager dan 100% heeft, het gecumuleerde effect van de uitkeringen van 70-plussers niet meer mag bedragen dan 1% dekkingsgraadpunt.
2. Pensioenresultaat- en Indexatieresultaattoets
  - a. Vanuit een startdekkingsgraad gelijk aan TBI geldt dat het pensioenresultaat in de mediaan naar verwachting op 100% moet uitkomen;
  - b. Vanuit een startdekkingsgraad gelijk aan het VEV geldt dat het pensioenfonds naar verwachting gemiddeld 70% indexatieresultaat moet kunnen behalen;
  - c. Op basis van een startpositie vanuit de kritische dekkingsgraad afgeleid uit de kortingstoets dient het pensioenfonds minimaal een nominale uitkering naar verwachting waar te maken, rekening houdend met de realisaties gerekend vanaf 1 januari 2015.

3. Kortingsstoets

- a. De cumulatieve korting gerekend over 15 jaar mag niet meer bedragen dan 7,5% bij een kans van 2,5%;
- b. De jaarlijkse korting mag niet meer bedragen dan 1%;
- c. De marktrenteafdekking bedraagt 50% of hoger. Als het pensioenfonds vanwege marktomstandigheden een marktrenteafdekking lager dan 50% wenst uit te voeren, dient eerst overleg met de werkgever plaats te vinden.

4. Premietoets

- a. Indien, gegeven de maximale premie van 27,4%, de jaaropbouw lager dreigt te worden dan 1,49%, zal overleg plaatsvinden met de werkgever;
- b. Er wordt jaarlijks een analyse gemaakt van de verwachte opbouwpercentages tot en met het laatste jaar van de pensioenovereenkomst. Hierbij dient vastgesteld te worden in hoeverre deze opbouwpercentages nog overeenkomen met de opbouwpercentages uit de afgesproken pensioenovereenkomst.

Indien deze zelf vastgestelde grenzen worden overschreden, zal het pensioenfonds in overleg treden met de werkgever en/of sociale partners.

Uit de doorrekening van de vier toetsen in het vierde kwartaal 2023 bleek dat het waarschijnlijk niet lukt om voldoende overrendement te behalen om de volledige toeslagverlening te financieren, gezien de hoge(re) prijsinflatie. Ook bij verhoging van het zakelijke waarden risico tot het maximum binnen de afspraak met sociale partners, is het overrendement niet voldoende. Wel blijkt de premie voldoende om de maximale opbouw van 1,875% te financieren.

6 Pensioenregeling

6.1 Pensioenregeling 2023

De pensioenregeling heeft de volgende kenmerken (bedragen in 2023):

Pensioenovereenkomst	
Soort regeling	voorwaardelijke geïndexeerde middelloonregeling
Pensioengevend salaris	het salaris met een maximum van € 128.810
Pensioenrichtdatum	de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de (gewezen) deelnemer de leeftijd van 68 jaar bereikt
Franchise	het deel van het salaris waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt: € 16.322 (fiscaal minimum)
Voorwaardelijke indexatie	behoudens voor enkele groepen gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is de maatstaf voor de toekenning van de toeslag de consumentenprijsindex voor alle bestedingen (CPI) in het betreffende jaar (meetperiode voor 2023: april 2022 t/m maart 2023)
Ouderdomspensioen	1,875% van de pensioengrondslag (pensioengevend salaris minus de franchise) of lager indien maximale premie niet kostendekkend is
Partnerpensioen	70% van het totaal te bereiken ouderdomspensioen (op risicobasis)
Tijdelijk nabestaandenpensioen	1,875% van de franchise vermenigvuldigd met totaal te bereiken deelnemersjaren
Wezenpensioen	20% van het te bereiken partnerpensioen

De sociale partners hebben in 2020 een onderhandelingsakkoord gesloten over de pensioenregeling voor de jaren 2021 tot en met 2024. Dit betreft onder andere de hoogte van de feitelijke premie, de ambitie voor het opbouwpercentage en het geleidelijk afschaffen van het premiedepot.

De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling zijn:

- De pensioenrichtleeftijd is 68.
- Het maximale opbouwpercentage ouderdomspensioen is 1,875%.
- Het partnerpensioen is 70% van het ouderdomspensioen en wordt verzekerd op risicobasis. Het opgebouwde uitgestelde partnerpensioen is met instemming van de deelnemers (bij geen bezwaar) per 1 januari 2020 collectief actuariael neutraal geconverteerd naar een levenslang partnerpensioen.
- Dienstjaren vóór 1 januari 2020 worden tijdens het dienstverband bijverzekerd met een risicoverzekering, als een medewerker geen bezwaar heeft gemaakt tegen de conversie van het partnerpensioen. Hiermee is de hoogte van het partnerpensioen in de nieuwe regeling gelijk aan de oude regeling zolang een medewerker die geen bezwaar heeft gemaakt in dienst is.
- De toeslag is voorwaardelijk op basis van de loonindex voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden uit het oude DNB-fonds, waarvoor de deelneming is geëindigd vóór 1 januari 2003 en de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden uit het oude PVK-fonds, waarvoor de deelneming is geëindigd vóór 1 januari 2005. De toeslag is op basis van de prijsindex, voor actieve deelnemers en de overige gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

- Het toekenningsmoment voor toeslag is voor alle deelnemers 1 juli waarbij de peildatum voor de beleidsdekkingsgraad 31 december daaraan voorgaand is.
- De gedempte kostendekkende premie wordt bepaald op basis een maximaal verwacht rendement met een ondergrens op basis van een 12 maand gemiddelde premiedekkingsgraad ter grootte van de minimaal vereiste dekkingsgraad. De feitelijke premie bestaat uit een basispremie van 23% en een vaste opslag van 4,4% en is maximaal 27,4% van de ongemaximeerde salarissom. Als de (gedempte) kostendekkende premie voor 1,875% opbouw lager uitkomt dan 23% van de ongemaximeerde loonsom wordt de basispremie verlaagd en wordt de 4,4% opslag toegevoegd aan de algemene middelen. Als de (gedempte) kostendekkende premie voor de opbouw van 1,875% hoger uitkomt dan 23% van de ongemaximeerde loonsom wordt de 4,4% opslag gebruikt voor die opbouw en wordt een eventueel overschot toegevoegd aan de algemene middelen. Als de (gedempte) kostendekkende premie voor de opbouw van 1,875% hoger uitkomt dan 27,4% van de ongemaximeerde loonsom dan wordt gekeken of er nog middelen beschikbaar zijn in het premiedepot voor de financiering van de opbouw. Indien er geen middelen meer beschikbaar zijn wordt de opbouw verlaagd.

Jaarlijks wordt per 30 september – bij het vaststellen van de premie voor het komende jaar – een inschatting gemaakt van de ontwikkeling van het opbouwpercentage in de daarop volgende jaren. In 2023 en ook in 2024 is het met de huidige premie en rente mogelijk om de volledige opbouw van 1,875% toe te kennen zonder dat een onttrekking uit het premiedepot noodzakelijk is.

Deelnemersbestand 2023

	Stand 31 december 2022	Bij	Af	Stand 31 december 2023
Deelnemers (31 december 2023 inclusief arbeidsongeschikten)	2.342	371	-283	2.430 ¹⁾
Gewezen deelnemers	2.137	204	-63	2.278
Ingegane pensioenen	1.646	85	-120	1.611
waarvan:				
• (Tijdelijk) ouderdomspensioen	1.196	67	-12	1.251
• Arbeidsongeschiktheidspensioen	73	0	-73	0
• Partnerpensioen	357	18	-35	340
• Wezenpensioen	20	0	0	20
Totaal	6.125	660	-466	6.319

6.2 Pensioenreglement directeuren DNB

Voor de directieleden van DNB is een apart pensioenreglement vastgesteld. De bepalingen sluiten aan op de bepalingen uit de pensioenregeling, zoals die door sociale partners is overeengekomen. Omdat er echter een afwijkende procedure voor de vaststelling van de pensioenregeling directeuren geldt, is hier een apart reglement voor opgesteld.

1) Inclusief 70 arbeidsongeschikte deelnemers.

7 Premie

7.1 Premiebeleid 2023

Door sociale partners is afgesproken dat de premie maximaal 27,4% van de ongemaximeerde loonsom (dus inclusief het salarisgedeelte boven € 128.810 (niveau 2023) en zonder gebruik van een franchise) bedraagt. De premie is opgebouwd uit de volgende componenten:

- De gedempte kostendekkende premie, waarbij deze op een maximaal verwacht rendement is gebaseerd, met inachtneming van ondergrens op basis van een 12 maands gemiddelde premiedekkingsgraad ter grootte van de minimaal vereiste dekkingsgraad met een maximum van 23%.
- Opslag 4,4%: uit deze opslag kan de jaaropbouw van de pensioenen bekostigd worden.
Als na financiering van de opbouw een gedeelte van deze premieopslag resteert, komt het overschot ten gunste van de algemene middelen van het pensioenfonds.
- Daarnaast betaalt de werkgever apart een additionele kostenvergoeding ter dekking van de uitvoeringskosten. Dit betreft de begrote pensioenuitvoeringskosten, minus de vrijval uit de kostenvoorziening.

7.2 Premie in 2023

In 2023 was de feitelijke premie hoger dan de gedempte kostendekkende premie; daarmee wordt voldaan aan de wettelijke eis dat de feitelijke premie minimaal gelijk moet zijn aan de gedempte kostendekkende premie. Navolgend overzicht geeft de kostendekkende, gedempte premie en feitelijke premie weer (bedragen x € 1.000):

Tabel 1

	2023	2022
De kostendekkende, en feitelijke premies zijn als volgt:		
Kostendekkende premie	36.702	53.967
Gedempte premie	47.054	43.129
Feitelijke premie	52.480	48.081
De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	30.132	45.850
Opslag in stand houden vereist vermogen	4.911	6.915
Opslag voor directe kosten	1.659	1.202
Voorwaardelijke componenten	0	0
	36.702	53.967

	2023	2022
De gedempte premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	25.327	23.941
Opslag in stand houden vereist vermogen	4.128	3.610
Opslag voor directe kosten	1.659	1.202
Voorwaardelijke componenten	15.940	14.376
	47.054	43.129
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	25.327	23.941
Opslag in stand houden vereist vermogen	4.128	3.610
Opslag voor directe kosten	1.659	1.202
Voorwaardelijke componenten	15.940	14.376
Premiemarge	5.426	4.952
	52.480	48.081

8 Toeslagverlening

8.1 Toeslagbeleid

Door sociale partners is overeengekomen dat toeslagverlening voorwaardelijk is. Deze wordt alleen verleend als de middelen van het pensioenfonds het toelaten. De toeslag is gebaseerd op de prijsinflatie. Voor de groep gewezen deelnemers en pensioengerechtigden uit het oude DNB pensioenfonds, waarvoor de deelneming is geëindigd vóór 1 januari 2003, geldt op basis van toezeggingen uit het verleden dat zij voorwaardelijk geïndexeerd worden conform de loonontwikkeling bij DNB in plaats van conform de prijsinflatie. Voor de groep gewezen deelnemers en pensioengerechtigden uit het Pensioen en Verzekeringskamer (PVK) pensioenfonds, waarvan de deelneming is geëindigd vóór 1 januari 2005 geldt dat zij onvoorwaardelijk geïndexeerd worden conform de loonontwikkeling bij DNB. Deze wordt door de werkgever gefinancierd voor zover het pensioenfonds hiertoe de middelen niet heeft.

Toeslagen mogen pas volledig worden toegekend als de beleidsdekkingsgraad boven de Toekomst Bestendige Indexatie (TBI)-grens uitkomt. Deze grens is variabel, maar lag in 2023 op 134,7%. Als de beleidsdekkingsgraad tussen 110% en de TBI-grens ligt, mag het pensioenfonds gedeeltelijk indexeren.

Het bestuur streeft primair naar het garanderen van de nominale pensioenaanspraken en -rechten. Voor zover daar ruimte voor is, probeert het bestuur daarnaast voorwaarden te scheppen om deze aanspraken en rechten zo goed mogelijk waardevast te houden. Zie hiervoor onze doelstellingen in hoofdstuk 2.

8.2 Toeslagen in 2023

Op basis van de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2022 (134,0%) kon er een gedeeltelijke toeslag toegekend worden in 2023. De beleidsdekkingsgraad lag boven het wettelijke minimum van 110%, maar onder de grens voor toeslagbestendig indexeren (134,7%). Er kon daarom een toeslag verleend worden van 97,7% van de maatstaf. De maatstaf is de prijsinflatie (CPI alle bestedingen van april 2022 tot en met maart 2023) of de loonontwikkeling bij DNB, die gerelateerd is aan de looninflatie. De prijsinflatie over de referentieperiode bedroeg 4,40%; de loonontwikkeling was 6,30%.

Op basis van deze gegevens konden per 1 juli 2023 de volgende toeslagen toegekend worden:

- $4,40\% \times 97,7\% = 4,30\%$ voor de actieven en de inactieven (gewezen deelnemers en pensioengerechtigden) die de prijsinflatie volgen;
- $6,30\% \times 97,7\% = 6,15\%$ voor de inactieven ex-DNB (uit dienst vóór 2003), die de loonontwikkeling bij DNB volgen;
- 6,30% voor de inactieven ex-PVK (uit dienst vóór 2005), waarvoor werkgever de coopsom voor de resterende 0,15% (het verschil tussen de volledige maatstaf van 6,30% en de door het pensioenfonds toegekende 6,15%) betaalt.

Er was in 2023 geen ruimte voor inhaaltoeslagen.

De toeslagachterstand loopt op tot 1,80% voor de actieve deelnemers, 10,49% voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden met een toeslag gerelateerd aan de prijsinflatie en 7,97% voor de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden met een toeslag gerelateerd aan de looninflatie. Voor de groep ex-PVK die uit dienst is getreden voor 2005 is er geen achterstand.

De toeslagverlening leidde tot een verlaging van de dekkingsgraad met bijna 6%-punt.

De uitkeringen en aanspraken zijn in november 2023 aangepast met terugwerkende kracht tot 1 juli 2023, aangezien het vanwege de implementatie van de administratie bij AZL niet mogelijk was de toeslagverlening eerder te verwerken.

8.3 Niet verleende toeslagen

Voor actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden wordt in tabel 2 een specificatie gegeven van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen. In de uiterst rechtse kolom wordt weergegeven wat het totaal aan niet verleende toeslagen is.

Tabel 2: Verschil volledige toeslagen en werkelijke toeslagen

Jaar	Verleende toeslag	Maximaal volgens maatstaf	Niet verleend	Toegekend vanuit depot	Totaal niet verleend
Toeslagen gewezen deelnemers o.b.v. prijsindex					
2009	0,00%	0,40%	0,40%		0,40%
2010	0,53%	1,60%	1,07%		1,47%
2011	0,00%	2,70%	2,70%		4,21%
2012	0,00%	2,32%	2,32%		6,63%
2013	0,00%	2,45%	2,45%		9,24%
2014	0,29%	0,88%	0,59%		9,89%
2014 na compensatie					7,70%
2015	0,27%	0,60%	0,33%		8,05%
2016	0,03%	0,07%	0,04%		8,09%
2017	1,03%	1,45%	0,42%		8,54%
2018	1,88%	1,88%	0,00%		8,54%
2019	2,31%	2,65%	0,34%		8,91%
2020	0,10%	0,14%	0,04%		8,95%
2021	0,68%	1,89%	1,21%		10,27%
2022	9,63%	9,73%	0,10%		10,38%
2023	4,30%	4,40%	0,10%		10,49%

Jaar	Verleende toeslag	Maximaal volgens maatstaf	Niet verleend	Toegekend vanuit depot	Totaal niet verleend
Toeslagen gewezen deelnemers o.b.v. loonindex					
2009	0,00%	1,00%	1,00%		1,00%
2010	0,00%	0,00%	0,00%		1,00%
2011	0,00%	1,75%	1,75%		2,75%
2012	0,00%	1,21%	1,21%		3,96%
2013	0,00%	0,58%	0,58%		4,61%
2014	0,19%	0,58%	0,39%		5,02%
2014 na compensatie					2,93%
2015	0,52%	1,15%	0,63%		3,57%
2016	0,66%	1,43%	0,77%		4,38%
2017	0,85%	1,20%	0,35%		4,75%
2018	1,60%	1,60%	0,00%		4,75%
2019	1,92%	2,20%	0,28%		5,04%
2020	2,07%	2,80%	0,73%		5,81%
2021	1,04%	2,90%	1,86%		7,78%
2022	2,98%	3,01%	0,03%		7,81%
2023	6,15%	6,30%	0,15%		7,97%
Toeslagen actieve deelnemers (o.b.v. prijsindex)					
2015	0,88%	0,88%	0,00%	0,59%	0,00%
2016	0,60%	0,60%	0,00%	0,33%	0,00%
2017	0,07%	0,07%	0,00%	0,04%	0,00%
2018 ¹⁾	1,45%	1,42%	0,03%	0,39%	0,03%
2019	1,91%	1,88%	0,00%	0,03%	0,00%
2020 (1-1)	2,31%	2,65%	0,34%	n.v.t.	0,34%
2020 (1-7)	0,10%	0,14%	0,04%	n.v.t.	0,38%
2021	0,68%	1,89%	1,21%	n.v.t.	1,59%
2022	9,63%	9,73%	0,10	n.v.t.	1,70%
2023	4,30%	4,40%	0,10%	n.v.t.	1,80%

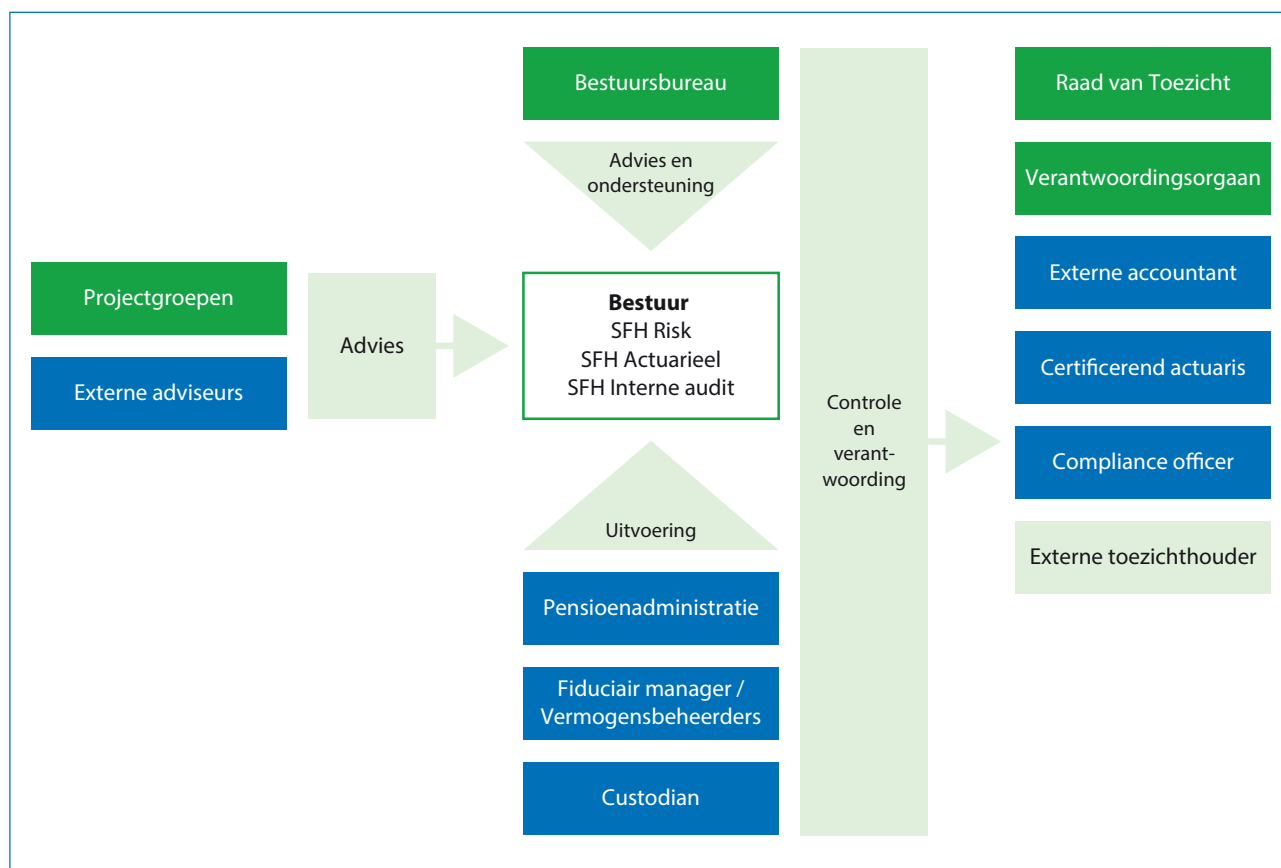
1) Per 1 januari 2019 kon naast de reguliere indexatie van 1,88% ook een aanvullende toeslag ter hoogte van de gemiste toeslag over 2017 (0,03%) gefinancierd worden uit het toeslagdepot.

9 Organisatie

9.1 Governance

In onderstaand organogram is de governance binnen het pensioenfonds weergegeven.

Figuur 2: Organogram 2023

9.2 Bestuur

Het bestuur is belast met het besturen en beheren van het pensioenfonds en als zodanig verantwoordelijk voor al hetgeen het pensioenfonds doet. Het bestuur bepaalt het beleid en is bevoegd tot alle daden van beheer en beschikking. De bestuursleden oefenen hun functie uit zonder last of ruggespraak en wegen bij alle besluiten de belangen van de verschillende stakeholders zorgvuldig af.

Teneinde iedere (schijn van) belangenverstremgeling te voorkomen, kunnen medewerkers van DNB geen bestuurslid of adviseur zijn van het pensioenfonds. Het is lastig om de schijn van belangenverstremgeling te voorkomen als bestuursleden kennis kunnen hebben van relevante, vertrouwelijke niet-publieke informatie bij DNB.

Wel is er een paritair samengesteld bestuur, omdat inbreng vanuit de verschillende geledingen belangrijk is. Er zijn daarom twee bestuursleden namens de werkgever, één bestuurslid namens de werknemers, één bestuurslid namens de pensioengerechtigden en twee onafhankelijke bestuursleden, die niet namens één van de achterbannen zitting hebben in het bestuur.

Er is een rooster van aftreden opgesteld, waarbij ieder jaar twee bestuursleden aftreden. Bestuursleden kunnen tweemaal herbenoemd worden voor een periode van telkens drie jaren. Er is gekozen voor de datum 1 juli als einde zittingstermijn, aangezien het jaarwerk, waarin het bestuur verantwoording aflegt voor het voorgaande jaar, dan is afgesloten. Als een bestuurslid tussentijds aftreedt, zal zijn of haar opvolger eerst deze termijn volmaken, voordat diens eigen eerste termijn aanvangt.

Per 1 juli 2023 is Margreet Schuit op voordracht van de ondernemingsraad bij DNB herbenoemd voor een nieuwe periode van drie jaar.

In verband met het aanvaarden van een functie elders heeft Agnes Joseph (onafhankelijk bestuurslid) haar bestuurslidmaatschap neergelegd per 1 november 2023. Zij is per 12 februari 2024 opgevolgd door Mirja Constandse (onafhankelijke bestuurslid)

Per 1 juli 2024 lopen de zittingstermijnen af van voorzitter Roeland van Vledder (onafhankelijk bestuurslid) en Jos Kleverlaan (bestuurslid namens de pensioengerechtigden). Roeland is herbenoemd voor een volgende termijn, waarbij hij wederom als voorzitter is aangewezen.

Jos Kleverlaan was niet beschikbaar voor een volgende zittingstermijn per 1 juli 2024. Invulling van deze vacature gebeurt door middel van verkiezingen. Onder de pensioengerechtigden is een uitvraag gedaan naar geschikte kandidaten. René van Wechem is hieruit naar voren gekomen als nieuw bestuurslid, benoemd per 1 juli 2024. Omdat hij de enige geschikte kandidaat was, konden verkiezingen achterwege blijven.

Sleutelfuncties

Vanuit de IORP II wetgeving dienen pensioenfondsen sleutelfuncties in te richten op het gebied van risk, actuariel en interne audit. Per sleutelfunctie dienen een sleutelfunctiehouder en een sleutelfunctievervuller aangewezen te worden. Het bestuur heeft besloten de sleutelfunctiehouders binnen het bestuur te benoemen. Peter de Groot is sleutelfunctiehouder interne audit, Agnes Joseph was sleutelfunctiehouder actuariel en risk. Door het vertrek van Agnes Joseph per 1 november 2023 is Peter de Groot tijdelijk aangewezen als sleutelfunctiehouder risk en actuariel, waarbij Roeland van Vledder tijdelijk het sleutelfunctiehouderschap interne audit op zich neemt. Per 1 juli 2024 zijn de sleutelfuncties herverdeeld: Mirja Constandse wordt sleutelfunctiehouder actuariel, Peter de Groot sleutelfunctiehouder risk en René van Wechem sleutelfunctiehouder interne audit.

Voor de vervullersfuncties zijn externe partijen ingehuurd, te weten Triple A voor de actuariële sleutelfunctie, PwC voor de risk sleutelfunctie en BDO voor de interne audit sleutelfunctie.

Er zijn charters vastgesteld voor de drie sleutelfuncties, waarin de taken en bevoegdheden van de sleutelfuncties zijn beschreven.

Het bestuur heeft een three lines of defence model ingesteld. Het bestuur is de eerste lijn, de sleutelfuncties risk en actuariel plus de compliance officer zijn de tweede lijn, de interne audit sleutelfunctie is de derde lijn.

Bestuursbureau

Het bestuursbureau ondersteunt het bestuur in de voorbereiding van besluiten en de monitoring daarvan. Ook de dagelijkse operationele zaken en de afstemming met de diverse uitvoeringsorganisaties en adviseurs worden door het bestuursbureau geregeld. De medewerkers van het bestuursbureau worden extern ingehuurd, deels als ZZP'er, deels via externe partijen. De technische (IT) ondersteuning wordt extern ingehuurd.

Werkwijze bestuur

Er wordt niet gewerkt met commissies. Het bestuur behandelt alle onderwerpen plenair, waarbij de verschillende portefeuilles zijn verdeeld onder de bestuursleden. De voorbereiding wordt gedaan door de portefeuillehouder tezamen met het bestuursbureau en indien nodig adviseurs. Daarnaast is het mogelijk projectgroepen in te stellen voor specifieke onderwerpen. Dit is in 2023 van toepassing voor de transitie naar de nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie AZL en de voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel. Ook voor de selectie van een nieuwe fiduciair is een projectgroep ingericht.

De vergaderingen zijn ingedeeld in bestuursvergaderingen (voor algemene onderwerpen), beleggingsvergaderingen en themavergaderingen (ter bespreking en nadere diepgang bij bepaalde onderwerpen). In alle vergaderingen is besluitvorming mogelijk.

Er is sinds november 2023 een externe deskundige, Maarten Roest, op het gebied van vermogensbeheer ingeschakeld, die een blik van buiten en countervailing power biedt aan het bestuur.

Evaluatie bestuur

Het bestuur ruimt iedere vergadering tijd in om te reflecteren op de vergadering qua proces en dynamiek en om te kijken of de juiste onderwerpen behandeld zijn en voldoende tijd hebben gekregen.

Minimaal één maal per jaar wordt er een separate bijeenkomst georganiseerd voor een zelfevaluatie, waarbij één maal per twee jaar externe begeleiding wordt ingeschakeld.

In maart 2023 is een uitgebreide evaluatie gehouden, in februari 2024 is er een zelfevaluatie onder externe begeleiding gedaan.

In mei 2024 heeft nog een vervolgsessie plaatsgevonden om, mede in het licht van de wijzigingen binnen het bestuur, de samenwerking, vergaderstructuur, portefeuillevdeling e.d. te bespreken.

Geschiktheid

Het bestuur vindt permanente educatie van groot belang. Daarom bezoeken bestuursleden bijeenkomsten en seminars van externe partijen, ook van de toezichthouders, en worden opleidingen gevolgd. Ook doet het bestuur aan interne kennisontwikkeling door organisatie van themavergaderingen en kennissessies. Deze bijeenkomsten zijn bestemd om onderwerpen diepgaand(er) door te spreken, zonder dat er op besluitvorming gekoerst moet worden. Waar nodig wordt hierbij externe expertise ingeschakeld.

In 2023 zijn er elf themavergaderingen/kennissessies gehouden, met als belangrijkste onderwerp het nieuwe pensioenstelsel en de nieuwe pensioenregeling. Bij twee themabijeenkomsten waren ook het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht aanwezig, zodat zij goed op de hoogte blijven van de ontwikkelingen. Verder zijn in een themavergadering de in 2024 uit te voeren eigen risicobeoordeling (ERB) en de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) besproken.

Het geschiktheidsbeleid is in 2023 aangepast aan nieuwe regelgeving (servicedocument van de Pensioenfederatie en beleidsregel van toezichthouder DNB). Dit betrof met name een uitbreiding van de deskundigheidsgebieden ('verantwoordelijkheidsgebieden').

Bestuur in 2023

Naam	Geboorte-jaar	Functie in bestuur	Zittingsperiode
drs. M.L. Constandse AAG	1971	Onafhankelijk bestuurslid	12 februari 2024 tot 1 juli 2028*
dhr. P. de Groot RA	1958	Lid namens de werkgever, secretaris bestuur, sleutelfunctiehouder interne audit, tijdelijk sleutelfunctiehouder risicomanagement en actuarieel vanaf 1 november 2023	18 maart 2020 tot 1 juli 2025**
mw. drs. A.S. Joseph AAG	1980	Onafhankelijk bestuurslid, sleutelfunctiehouder actuarieel en risicomanagement	18 maart 2020 tot 1 november 2023
dhr. J.P. Kleverlaan MFE	1958	Lid namens de pensioengerechtigden	21 juli 2021 tot 1 juli 2024
dhr. M. van der Pot MSc	1985	Lid namens de werkgever	15 augustus 2022 tot 1 juli 2026*
mw. drs. M.E.J. Schuit CPC	1967	Lid namens de deelnemers	18 maart 2020 tot 1 juli 2026**
dhr. mr. R.H.A. van Vledder MBA	1959	Onafhankelijk bestuurslid, voorzitter	1 februari 2018 tot 1 juli 2027
L.J. van Wechem RE RA	1956	Lid namens de pensioengerechtigden	1 juli 2024*

* tweemaal herbenoeming mogelijk tot maximaal drie periodes

** eenmaal herbenoeming mogelijk tot maximaal drie periodes

Voor een overzicht van de nevenfuncties van de bestuursleden zie bijlage 2.

9.3 Verantwoordingsorgaan

Het bestuur van het pensioenfonds legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid en over beleidskeuzes voor de toekomst.

Het verantwoordingsorgaan heeft adviesrechten op het gebied van het beloningsbeleid, de vorm en inrichting van het interne toezicht, de profielschets voor leden van de raad van toezicht, de interne klachten- en geschillenprocedure, het communicatie- en voorlichtingsbeleid, de uitvoeringsovereenkomst, overdracht van verplichtingen van of naar het pensioenfonds, liquidatie, fusie, splitsing, omzetting van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm, de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten.

Daarnaast benoemt het verantwoordingsorgaan de leden van de raad van toezicht.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit acht leden, waarvan twee namens de werkgever, twee namens de pensioengerechtigden, drie namens de actieve deelnemers en één namens de gewezen deelnemers, die worden benoemd na voordracht of verkiezing.

In het verantwoordingsorgaan zitten enkele leden die werkzaam zijn bij DNB. Hoewel de taken van een verantwoordingsorgaan wezenlijk anders zijn dan die van bestuursleden, schuilt ook hier het gevaar dat een lid beschikt over relevante, vertrouwelijke niet-publieke informatie vanuit zijn reguliere functie bij DNB. Daarom gelden er strenge eisen rondom eventuele kennis over relevante vertrouwelijke niet-publieke informatie vanuit de reguliere functie binnen DNB. De toets op mogelijke belangenverstremming geldt voor alle nevenfuncties van leden van het verantwoordingsorgaan.

Diny Tiellemans is per 1 januari 2023 herbenoemd als lid namens de werkgever in het verantwoordingsorgaan. Zij is wederom aangewezen als voorzitter. Annemarie Hondius is aangewezen als plaatsvervangend voorzitter. Het VO benoemde Anne Maaïke Stienstra per 1 maart 2023, op gezamenlijke voordracht van FNV Finance en de Vereniging van Werknemers, als

opvolger van Fenna Eerenberg, die 1 juli 2022 haar werkzaamheden voor het verantwoordingsorgaan beëindigde. Op 2 november benoemde het verantwoordingsorgaan, op voordracht van de Belangenvereniging Pensioengerechtigden en Gewezen Deelnemers De Nederlandsche Bank, Dick Hendriks als lid namens de pensioengerechtigden. Hij is vanaf 1 januari 2024 de opvolger van Ries de Kogel, wiens termijn eindigde op 31 december 2023. Daarnaast benoemde het verantwoordingsorgaan op 12 december, op voordracht van de werkgever, Danny de Jonge, als opvolger van Sander Geenen, wiens termijn afliep op 1 oktober en die zich niet herbenoembaar stelde vanwege het aanvaarden van een functie buiten DNB. Tenslotte is Annemarie Hondius, wier termijn eindigde op 31 december 2023, na een gezamenlijke voordracht van FNV Finance en de Vereniging van Werknemers DNB, herbenoemd als lid namens de werknemers.

Het verantwoordingsorgaan heeft twee leden van de raad van toezicht herbenoemd te weten Mechteld Hendriks (augustus 2023) en Sako Zeverijn (februari 2024).

Adviezen verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2023 vijf formele en drie informele adviezen uitgebracht.

Formele adviezen:

Functieprofiel raad van toezicht (herbenoeming Mechteld Hendriks)

Het verantwoordingsorgaan heeft een positief advies afgegeven over de profielschets lid raad van toezicht.

Beloningsbeleid - extra tijdtoeslag in verband met de nieuwe pensioenregeling

Het verantwoordingsorgaan heeft een positief advies gegeven over het beloningsbeleid, in verband met het voornemen om in het kader van de transitie naar de nieuwe pensioenregeling (Wet toekomst pensioenen), een toeslag van 0,05 vte te verlenen voor de periode van september 2023 tot en met juni 2024.

Het verantwoordingsorgaan had hier twee voorwaarden bij gesteld, waaraan voldaan is. De eerste voorwaarde was dat werkgever de extra tijd beschikbaar stelt aan leden van het verantwoordingsorgaan in dienst van DNB. Werkgever heeft zich hieraan gecommitteerd. De tweede voorwaarde was dat geborgd moet worden dat de leden van de raad van toezicht en het bestuur blijven voldoen aan de vte-norm en ook feitelijk voldoende tijd beschikbaar hebben. Ook hieraan is voldaan.

Klachtenbeleid en -procedure (1)

Begin 2023 heeft het verantwoordingsorgaan een positief advies uitgebracht over het klachtenbeleid en de klachtenprocedure. Deze zijn, mede naar aanleiding van de door de Pensioenfederatie gepubliceerde Gedragslijn 'Goed omgaan met klachten' herschreven. Het verantwoordingsorgaan heeft een aantal opmerkingen gemaakt bij het klachtenbeleid en de klachtenprocedure. Het bestuur heeft (het merendeel van) de opmerkingen van het verantwoordingsorgaan verwerkt in deze documenten.

Klachtenbeleid en -procedure (2)

Het bestuur heeft het klachtenbeleid en de klachtenprocedure eind 2023 nogmaals aangepast in verband met de Wet toekomst pensioenen. Dit betrof verplichte wijzigingen. Het verantwoordingsorgaan heeft een positief advies uitgebracht.

Overigens zijn het klachtenbeleid en de klachtenprocedure in januari 2024 nogmaals aangepast, na een positief advies van het verantwoordingsorgaan, in verband met de invoering van de Geschilleninstantie Pensioenfondsen.

Functieprofiel RvT (herbenoeming Sako Zeverijn)

Het verantwoordingsorgaan heeft een positief advies afgegeven over de profielschets lid raad van toezicht.

Informele adviezen:

Communicatiejaarplan 2023

Het verantwoordingsorgaan heeft eind 2022 een informeel advies afgegeven over het communicatiejaarplan 2023. Het verantwoordingsorgaan heeft aangegeven het een helder stuk te vinden dat veel aandacht schenkt aan onder andere de transitie naar AZL, keuzebegeleiding en de Wet toekomst pensioenen.

MVB-beleid

Het bestuur heeft het verantwoordingsorgaan (en de raad van toezicht) geconsulteerd over het (voorgenomen) MVB-beleid. Het bestuur heeft een mondelinge toelichting gegeven en schriftelijk vragen van het verantwoordingsorgaan beantwoord. Het verantwoordingsorgaan heeft het bestuur enkele aandachtspunten meegegeven.

Communicatiejaarplan 2024

Het verantwoordingsorgaan heeft een informeel advies afgegeven over het communicatiejaarplan 2024. Het verantwoordingsorgaan vindt dat het communicatiejaarplan een goede blauwdruk geeft van de geplande communicatiemomenten in 2024. Het verantwoordingsorgaan heeft enkel (tekstuele) suggesties doorgegeven.

Verantwoordingsorgaan in 2023/2024

Namens de werkgever:

dhr. S.C. Geenen MSc (1992) (tot 1 oktober 2023)
dhr. mr. D.J.J. de Jonge (1993) (vanaf 12 december 2023)
mw. G.F.T. Tiellemans RA (1963), voorzitter

Namens de actieve deelnemers:

dhr. dr. C.C.A. van den Berg (1956)
mw. drs. A.M.J. Hondius (1972), plaatsvervangend voorzitter
mw. A.M. Stienstra MSc AAG (1987) (vanaf 1 maart 2023)

Namens de pensioengerechtigden:

dhr. mr. D. Hendriks (1958) (vanaf 1 januari 2024)
dhr. drs. M. de Kogel RA (1950) (tot 31 december 2023)
dhr. dr. R.C. Coppes (1957)

Namens de gewezen deelnemers:

dhr. E.C. Abeen MSc RA RC (1957)

Voor een overzicht van de nevenfuncties van de leden van het verantwoordingsorgaan zie bijlage 2.

9.4 Raad van toezicht

De raad van toezicht heeft de taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De raad van toezicht is belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde en is gesprekspartner voor het bestuur.

De raad van toezicht heeft goedkeuringsrechten over het jaarverslag, de profielschets voor bestuurders, het beloningsbeleid (met uitzondering van de eigen beloning), overdracht van verplichtingen van of naar het pensioenfonds, liquidatie, fusie, splitsing en omzetting van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm. De raad kan benoeming van bestuursleden beletten als de kandidaat niet aan het functieprofiel voldoet.

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke leden, die op voordracht van de raad van toezicht door het verantwoordingsorgaan worden benoemd. Hiermee wijkt het bestuur af van de Code Pensioenfondsen (waar geadviseerd wordt dat het bestuur de leden van de raad van toezicht benoemt), maar het bestuur acht dit de meest zuivere benoemingsprocedure, aangezien het bestuur dan niet zijn eigen toezichthouder benoemt.

De eerste zittingstermijn van Mechteld Hendriks liep af op 1 augustus 2023. Mechteld Hendriks is door het verantwoordingsorgaan, op voordracht van de raad van toezicht, herbenoemd voor een tweede termijn. De raad van toezicht heeft haar wederom aangewezen als voorzitter.

De eerste termijn van Sako Zeverijn liep af op 19 februari 2024. Sako Zeverijn is door het verantwoordingsorgaan, op voordracht van de raad van toezicht, herbenoemd voor een tweede termijn.

Goedkeuring raad van toezicht

De raad van toezicht heeft in 2023 goedkeuring verleend aan de volgende bestuursbesluiten:

- aanpassing beloningsbeleid (extra tijdtoeslag in verband met de Wet toekomst pensioenen, in de periode september 2023 t/m juni 2024);
- vaststelling functieprofiel pensioenuitvoering en communicatie;
- vaststelling van het bestuursverslag 2022 en de jaarrekening 2022;
- vaststelling functieprofiel onafhankelijk bestuurslid - actuariael;
- vaststelling functieprofiel voorzitter; en
- vaststelling functieprofiel bestuurslid namens pensioengerechtigden.

De raad van toezicht heeft tevens getoetst of de voorgedragen bestuursleden voldoen aan het betreffende functieprofiel.

Op 24 juni 2024 heeft de raad van toezicht het voorgenomen besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening en het jaarverslag 2023, gehoord het verantwoordingsorgaan, de externe accountant en de waarmede actuaire, goedgekeurd.

Raad van toezicht in 2023

mw. mr. M.J.M. Hendriks (1974), voorzitter

dhr. prof. dr. C.G. Koedijk (1960)

dhr. W.S. Zeverijn MBA (1957), plaatsvervangend voorzitter

Voor een overzicht van de nevenfuncties van de leden van de raad van toezicht zie bijlage 2.

9.5 Intern overleg en overleg stakeholders

Met het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht is er ieder kwartaal overleg. Daarnaast worden zij geïnformeerd via maandrapportages en notulen en schuiven bestuursleden regelmatig in hun vergadering aan om een toelichting te geven op de ontwikkelingen rondom onderwerpen uit hun portefeuille.

Verantwoordingsorgaan en raad van toezicht worden regelmatig bijgepraat over de ontwikkelingen met betrekking tot het nieuwe pensioencontract en nemen af en toe deel aan een themasessie hierover.

Naast het regelmatige overleg met sociale partners (werkgever en de vakorganisaties betrokken bij het cao-overleg bij DNB, te weten de Vereniging van Werknemers DNB en FNV Finance) over het nieuwe pensioencontract, heeft het bestuur jaarlijks overleg met sociale partners. In deze overleggen worden sociale partners bijgepraat over de actuele situatie van het pensioenfonds aan de hand van de uitkomsten van het toetsingskader van het bestuur (zie paragraaf 5.3) en de haalbaarheidstoets (zie paragraaf 5.2). Ook worden recente en komende ontwikkelingen rondom pensioenen en het pensioenfonds besproken. Tussentijds geeft het bestuur een schriftelijke update vanuit het pensioenfonds.

Ieder kwartaal vindt er overleg plaats met de verschillende stakeholders: werkgever, vakorganisaties en ondernemingsraad, en de Belangenvereniging Pensioengerechtigden en Gewezen Deelnemers DNB. In deze overleggen wordt bijgepraat over de ontwikkelingen binnen en rondom het pensioenfonds en de betreffende stakeholders. Het bestuur vindt het belangrijk om een klankbord te hebben bij de verschillende achterbannen voor de onderwerpen die leven bij de deelnemers/stakeholders.

9.6 Toekomst pensioenfonds

Het bestuur heeft veel aandacht voor de toekomst van het pensioenfonds. Daarbij zijn er diverse en onzekere ontwikkelingen die invloed hebben op het pensioenfonds. Belangrijke dossiers in 2023 waren de transitie van TKP naar AZL als pensioenadministrateur en de voorbereiding op de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

Het bestuur denkt daarbij ook na over de toekomst van het pensioenfonds na de stelselwijziging. Daartoe ontwikkelt het bestuur een lange termijn strategie.

Zie hiervoor hoofdstuk 16.

9.7 Compliance

Compliance en integriteit zijn van het hoogste belang binnen het pensioenfonds. Uiteraard wordt er voldaan aan wet- en regelgeving; daarnaast mag er geen enkele twijfel bestaan over de integriteit van alle betrokkenen. Daarbij moet ook iedere schijn van niet-integer handelen vermeden worden.

Ieder jaar vindt er een awareness-sessie plaats, waarin dilemma's rondom compliance en integriteit worden besproken.

Compliance officer

Er is een externe compliance officer aangesteld, te weten Compliance-i-Consultancy.

Vertrouwenspersoon

Er is een externe vertrouwenspersoon aangesteld, te weten Francine Resius via Merlijn Advies Groep.

Compliance charter

De inrichting van de compliance binnen het pensioenfonds is beschreven in het compliance charter. Hierin zijn ook de rollen, taken en verantwoordelijkheden van de verschillende belanghebbenden en betrokkenen op het gebied van compliance opgenomen.

In 2023 is het compliance charter aangepast. Het ging hierbij om verduidelijkingen en aanscherpingen van formuleringen naar aanleiding van het nieuwe servicedocument van de Pensioenfederatie hierover.

Gedragscode

In de gedragscode zijn regels opgenomen over nevenfuncties, het aanvaarden van geschenken, situaties waarin er sprake zou kunnen zijn van een belangen tegenstelling, hoe om te gaan met vertrouwelijke niet-publieke informatie en andere mogelijke integriteitsissues.

De leden van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan en de medewerkers van het bestuursbureau zijn aangewezen als verbonden persoon; de leden van het bestuur en de medewerkers van het bestuursbureau zijn bovendien insider. De compliance officer onderzoekt ieder jaar of de verbonden personen de gedragscode hebben nageleefd. De insiderregeling, die is opgenomen in de gedragscode, dient om te voorkomen dat er belangenverstreming optreedt (of de schijn ervan ontstaat) tussen privé beleggingstransacties en transacties door het pensioenfonds. Ook dit wordt jaarlijks getoetst door de compliance officer.

De compliance officer rapporteert aan het bestuur. In 2023 is gebleken dat de gedragscode is nageleefd.

Regeling melding incidenten en misstanden

Het doel van de regeling melding incidenten en misstanden is om te regelen op welke wijze (operationele) incidenten en misstanden worden geconstateerd, gemeld, vastgelegd en wanneer deze aanleiding zijn voor het nemen van corrigerende maatregelen. Daarnaast geeft deze regeling elke verbonden persoon van het pensioenfonds de gelegenheid om een (vermeende) misstand, al dan niet anoniem, te melden, zodat al het nodige gedaan kan worden in het geval van mogelijke overtredingen van interne of externe regelgeving of andere misstanden. Ook het voorkomen van schade aan de beheerste en integere bedrijfsvoering en goede naam van het pensioenfonds, alsmede het beperken van mogelijke gevolgschade, wordt beoogd. Er is een externe vertrouwenspersoon aangewezen, waaraan mogelijke incidenten of misstanden gemeld kunnen worden. De vertrouwenspersoon rapporteert aan het bestuur. In 2023 heeft de vertrouwenspersoon geen meldingen ontvangen.

Bij (operationele) incidenten onderzoekt het bestuur de oorzaak van het incident en welke maatregelen moeten worden genomen om herhaling in de toekomst te voorkomen.

In 2023 zijn er relatief veel operationele incidenten geweest, grotendeels veroorzaakt door de transitie van TKP naar AZL als pensioenadministrateur.

Bij de wijziging van de pensioenbetaaldatum (van de 1e van de maand naar de 23e van de maand) zijn er in januari 2023 twee incidenten geweest waardoor 11 deelnemers niet meteen de juiste uitkering hebben ontvangen.

Verder is er een incident gesignaleerd omdat de heffingskorting niet toegepast is bij 6 deelnemers.

Er zijn enkele incidenten geweest met verkeerde informatie op de uniforme pensioenoverzichten (UPO's).

In 2023 is gebleken dat enkele facturen van de custodian, Caceis, niet in de boekhouding van 2022 zijn opgenomen. Dit is hersteld.

Bij de rapportage over de SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation) op de website van het pensioenfonds bleken enkele items niet aangevinkt. Dit is hersteld.

Voorts is er bij Cardano (de manager van het LDI-mandaat) een incident geweest omdat de systemen uitgevallen waren en ook de backupprocedure niet functioneerde.

Bij AZL heeft zich een incident voortgedaan met betrekking tot het niet volledig screenen aan de sanctielijsten. Hiermee is de sanctiewetgeving overtreden en de Pensioenwet, zie hoofdstuk 15.

Integriteitsbeleid, inclusief fraudebeleid

In het integriteitsbeleid van het pensioenfonds wordt beschreven hoe het pensioenfonds komt tot beheersing van mogelijke integriteitsrisico's. Daarbij wordt specifiek aandacht besteed aan fraude en de wijze waarop dit voorkomen wordt.

Bij benoeming worden kandidaat-leden voor het bestuur en de raad van toezicht getoetst op geschiktheid en betrouwbaarheid. Ook wordt onderzocht of er mogelijke nevenfuncties of andere contacten zijn die zouden kunnen leiden tot belangenverstreming.

In het verantwoordingsorgaan heeft een aantal medewerkers van DNB zitting. Bij benoeming of bij verandering van functie wordt getoetst of de functie bij DNB verenigbaar is met het lidmaatschap van het verantwoordingsorgaan van het pensioenfonds.

Bestuursleden kunnen niet werkzaam zijn voor of in opdracht van DNB. Dit geldt ook voor de raad van toezicht.

Het pensioenfonds wil te allen tijde voorkomen dat zelfs maar de schijn van belangenverstreming kan ontstaan.

Hiermee wordt bijgedragen aan de doelstelling 'integere bedrijfsvoering'.

IT- en IB-beleid

Het pensioenfonds heeft IT- en IB- beleid (informatietechnologie en informatiebeveiliging) vastgesteld.

Het IT-beleid heeft als doel een goede beheersing van de IT-risico's van het pensioenfonds. Daarom heeft risicobeheersing een belangrijke plaats in het IT-beleid. De IT-risico's van het pensioenfonds dienen dan ook te passen binnen de risicobereidheid van het pensioenfonds. Deze risicobereidheid is afgeleid van de missie en visie. De IT-visie van het pensioenfonds is hierop gebaseerd en vastgelegd in dit beleid.

Het informatiebeveiligingsbeleid vormt een integraal onderdeel van de bedrijfsprocessen en informatievoorziening van het pensioenfonds. Het informatiebeveiligingsbeleid dient in samenhang met het IT-beleid te worden gezien en legt het fundament om informatiebeveiliging organisatie breed en vanuit een integrale benadering in te richten en deze te waarborgen. De informatiebehoefte van het pensioenfonds en zijn deelnemers, beheerst door een informatie en control cyclus, is hierin leidend. Het informatiebeveiligingsbeleid heeft als primair doel om op een beheerste wijze invulling te geven aan deze informatiebehoefte.

In 2022 is het IT/IB-beleid beoordeeld aan de hand van de 'Gedragslijn verwerking persoonsgegevens pensioenfondsen' van de Pensioenfederatie. Hieruit bleek dat er geen aanpassingen nodig zijn. Het IT-beleid is in 2023 geëvalueerd en aangescherpt. In 2024 worden het IT/IB-beleid, het modelbeleid (waarin beschreven wordt welke modellen door het pensioenfonds worden gebruikt) en het datakwaliteitbeleid samengevoegd in één document.

Hierdoor wordt bijgedragen aan de doelstelling 'beheerste bedrijfsvoering'.

SIRA

In de jaarlijkse systematische integriteit risicoanalyse (SIRA) worden aan de hand van diverse scenario's de integriteitsrisico's benoemd, de beheersmaatregelen benoemd en beoordeeld en de (bruto en netto) risico's ingeschat. De integriteitsrisico's zijn onderverdeeld naar de subcategorieën belangenverstremgeling, witwassen/terrorismedinanciering/sanctiewetgeving, corruptie, maatschappelijk onbetamelijk gedrag, externe fraude/interne fraude, fiscale fraude en cybercrime. Als de netto score buiten de risicotolerantie van het pensioenfonds valt, worden er nadere beheersmaatregelen ingesteld, danwel wordt besloten het resterende risico te accepteren.

In 2023 is de SIRA anders opgezet, waarbij de scenario's meer geclusterd zijn en de beheersmaatregelen meer SMART (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch, tijdgebonden) benoemd zijn. Bij de behandeling van de SIRA is geconstateerd dat de beheersmaatregelen effectief zijn. Wel zijn er enkele risico's die continu aandacht vragen, zoals cyberrisico en belangenverstremgeling.

Code pensioenfondsen

Het pensioenfonds voldoet aan de 'code pensioenfondsen', een guidance van de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid waarin aanbevelingen voor goed pensioenfondsbestuur staan.

De code gaat uit van het 'pas toe of leg uit' principe. De naleving van de code over 2023 is beoordeeld aan de hand van de code pensioenfondsen 2018, waarbij een indeling naar acht thema's is gemaakt. De thema's zijn uitgewerkt in totaal 65 aanbevelingen.

Deze acht thema's zijn:

1. vertrouwen waarmaken;
2. verantwoordelijkheid nemen;
3. integer handelen;
4. kwaliteit nastreven;
5. zorgvuldig benoemen;
6. gepast belonen;

7. toezicht houden en inspraak waarborgen;
8. transparantie bevorderen.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder deze thema's vallen, behalve bij het 5e thema.

Het bestuur wijkt bewust af van de aanbeveling dat leden van de raad van toezicht benoemd worden door het bestuur, na een bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan. Bij dit pensioenfonds worden de leden van de raad van toezicht benoemd door het verantwoordingsorgaan. Het bestuur acht dit de meest zuivere vorm, aangezien het bestuur dan niet zijn eigen toezichthouder benoemt.

Ook wijkt het pensioenfonds af van de aanbeveling dat het bestuur de leden van het verantwoordingsorgaan benoemt. Leden van het verantwoordingsorgaan worden benoemd door het verantwoordingsorgaan, op voordracht van voordragende partijen en na advisering hierover door de raad van toezicht. Het bestuur acht dit de meest zuivere verhouding.

Het verantwoordingsorgaan heeft eigen wettelijke en statutaire taken, in het bijzonder ten aanzien van het geven van een oordeel over beleid en uitvoering door het bestuur. Om die goed uit te oefenen is het ongewenst dat het bestuur de bevoegdheid heeft om leden van het verantwoordingsorgaan te benoemen of te ontslaan.

Het pensioenfonds voldoet aan de minimale diversiteitsnormen.

In het bestuur zitten twee vrouwen en vier mannen. Eén bestuurslid is onder de 40, vijf bestuursleden zijn boven de 40.

In het verantwoordingsorgaan zitten drie vrouwen en vijf mannen. Twee leden zijn onder de 40, zes leden zijn erboven.

In bijlage 5 is de uitgebreide analyse van de code pensioenfondsen opgenomen.

Vanaf 2024 geldt er een herziene code pensioenfondsen, waarbij 2024 als implementatieperiode geldt. Met ingang van het jaarverslag 2024 zal het pensioenfonds conform de nieuwe code rapporteren.

Datakwaliteitbeleid

Het bestuur is bezig datakwaliteitbeleid op te stellen, dat onderdeel is van het overkoepelende IT- en IB beleid (informatiebeveiliging).

Goede datakwaliteit is essentieel voor pensioenfondsen voor een integere en beheerste bedrijfsvoering. Ook richting het invaren van bestaande pensioenrechten en -aanspraken in het nieuwe pensioenstelsel is goede datakwaliteit essentieel.

Het bestuur volgt het kader datakwaliteit van de Pensioenfederatie om klaar te zijn voor de transitie naar het nieuwe pensioencontract.

Er wordt een audit gedaan worden op de datakwaliteit bij transitie.

9.8 Jaarwerk

Uit het jaarwerk 2022, dat uitgevoerd is in 2023, kwamen bij de accountantscontrole geen materiële bevindingen naar voren. Ook het jaarwerk 2023 leidde niet tot materiële bevindingen.

9.9 Klachten en geschillen

Het pensioenfonds heeft klachtenbeleid en een klachtenprocedure, die op de website gepubliceerd is ([ik heb een klacht \(dnbpensioenfonds.nl\)](https://www.dnbpensioenfonds.nl)). Deze zijn in lijn met de Gedragslijn van de Pensioenfederatie. Iedere uiting van ongenoegen wordt als 'klacht' beschouwd.

Belangrijke aanpassing begin 2024 is de instelling van de Geschilleninstantie Pensioenfondsen (GIP), als overkoepelend orgaan dat klachten van deelnemers gaan behandelen. Het klachtenbeleid en de klachtenprocedure is hierop aangepast.

In 2023 zijn er 109 klachten ingediend door de deelnemers en 0 klachten door de werkgever.

In onderstaande tabel zijn de klachten onderverdeeld conform de indeling van de gedragslijn. Daarbij is een klacht die na het eerste contactmoment is afgehandeld opgenomen als 'direct afgehandeld'.

Onderwerp	Direct	Later	Geëscaleerd	Geschil	Totaal
	afgehandeld	afgehandeld			
Behandelingsduur	9	8	0	0	17
Deelnemersportaal	5	0	0	0	5
Financiële situatie	3	4	0	0	7
Informatieverstrekking	16	6	0	0	22
Keuzebegeleiding	1	0	0	0	1
Pensioenberekening en pensioenbetaling	5	11	0	0	16
Registratie werknemersgegevens	0	0	0	0	0
Service en klantgerichtheid	7	4	1	0	12
Toepassing wet- en regelgeving	22	2	0	0	24
Overig	3	2	0	0	5
Totaal	71	37	1	0	109

De geëscaleerde klacht betrof een vraag van een deelnemer of de waardeoverdracht wel correct was verwerkt in de administratie. Dit bleek wel het geval te zijn. Echter door de andere presentatie van de pensioengetallen door AZL was dit voor de deelnemer niet duidelijk. Dit is als verbeterpunt meegenomen in de communicatie uitingen.

Elk kwartaal wordt de klachtenrapportage beoordeeld en alle indirect afgehandelde klachten doorgenomen. Waar mogelijk worden de communicatie uitingen verbeterd. In enkele gevallen is door het bestuur contact opgenomen met de klager.

De tevredenheid van de klachtafhandeling van het aantal afgehandelde klachten was per kwartaal:

Kwartaal	Tevreden	Neutraal	Ontevreden	Onbekend	Totaal
1	20	1	1	11	33
2	29	0	0	2	31
3	9	0	0	8	17
4	20	0	1	7	28
Totaal	78	1	2	28	109

9.10 Correctiebeleid

Het herzieningsbeleid is in 2023 gewijzigd, waarbij het 'Correctiebeleid' is genoemd. Het correctiebeleid is gepubliceerd op de website van het pensioenfonds: [correctiebeleid.pdf \(dnbpensioenfonds.nl\)](https://www.dnbpensioenfonds.nl/correctiebeleid.pdf) en voldoet aan de aanbevelingen van toezichthouder AFM.

In het correctiebeleid is geregeld hoe er omgegaan wordt met een te hoog of te laag vastgesteld (of gecommuniceerd) pensioen. In bijzondere omstandigheden kan het bestuur van deze regeling afwijken.

Een foutief vastgestelde pensioenaanspraak (nog niet ingegaan pensioen) wordt altijd gecorrigeerd.

Een te laag vastgesteld pensioenrecht (reeds ingegaan pensioen) wordt altijd gecorrigeerd (nabetaling).

Een te hoog vastgesteld pensioen wordt naar de toekomst toe gecorrigeerd, tenzij er omstandigheden zijn die ertoe leiden dat er niet of slechts gedeeltelijk kan worden gecorrigeerd.

Te veel uitbetaald pensioen wordt niet teruggevorderd als de deelnemer de fout niet had hoeven te onderkennen en er geen sprake is van foutief aangeleverde gegevens.

9.11 Geen meldingsplichtige datalekken

Voor zover bekend is er één datalek geweest in 2023. Bij het doorzenden door AZL van een contactformulier is een verkeerd e-mailadres gebruikt, waardoor NAW-gegevens en de melding dat de deelnemer graag een gesprek over zijn arbeidsongeschiktheidspensioen (opbouw) wil, gelekt zijn naar een onterechte ontvanger. Verder was er geen sprake van inhoudelijke informatie. Geconcludeerd is dat dit geen meldingsplichtig datalek was en deze is derhalve niet gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

9.12 Uitbesteding

Om voldoende afstand te creëren en te behouden tussen het pensioenfonds en zijn sponsor (die ook prudentieel toezicht en integriteitstoezicht houdt op pensioenfondsen) is in 2007, toen het pensioenfonds verder 'op afstand is geplaatst' van de werkgever, besloten om alle operationele activiteiten onder te brengen bij marktpartijen.

In 2020 is een bestuursbureau opgericht.

Het pensioenfonds heeft uitbestedingsbeleid vastgesteld. De uitbestedingen en de overige dienstverlening zijn vastgelegd in het contractenregister.

Het pensioenfonds heeft de volgende activiteiten uitbesteed:

Activiteit	Uitbestede partij 2023-2024
Technische ondersteuning/ IT	Wizzbit B.V.
Financiële administratie en opstelling van het financieel jaarverslag	AZL N.V.
Rapportage aan de toezichthouder	AZL N.V.
Pensioen- en deelnemersadministratie	AZL N.V.
In- en excasso van premies en uitkeringen	AZL N.V.
Pensioencommunicatie naar de deelnemers	AZL N.V.
Actuariële adviesfunctie	Sprenkels*
Compliance monitoring en advisering	Compliance-i-Consultancy B.V.
(Fiduciair) vermogensbeheer	BlackRock Netherlands B.V.**
Operationeel vermogensbeheer	BlackRock Netherlands B.V. Robeco Institutional Asset Management B.V.
Beheer LDI/ matching portefeuille	Cardano Risk Management B.V.
Bewaring van de effecten	Caceis
Waardering van de effecten	Caceis
Vervuller sleutelfunctie risk	PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V.
Vervuller sleutelfunctie actuarieel	Triple A - Risk Finance Certification B.V.

Activiteit	Uitbestede partij 2023-2024
Vervuller sleutelfunctie interne audit	BDO Advisory B.V.
Juridische advisering	Wisselende partijen
Periodieke evaluatie van de uitvoerders en overige opdrachten	Wisselende partijen

* Tot februari 2023 handelend onder de naam Sprenkels & Verschuren.

** Vanaf 1 april 2024 is Aegon Asset Management de fiduciair manager.

Daarnaast heeft het pensioenfonds de volgende partijen ingeschakeld voor de wettelijke controlefunctie.

Activiteit	2023-2024
Certificerend accountant	KPMG Accountants N.V.
Waarmerkend actuaris	Triple A - Risk Finance Certification B.V.

Het bestuur blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de uitbestede activiteiten en maakt daarom heldere afspraken met de uitvoeringsorganisaties. Daarbij worden ook afspraken over onderuitbesteding door de uitvoeringsorganisaties contractueel verankerd. Met de uitvoeringsorganisaties worden service level agreements (SLA's) overeengekomen, waarvan de realisatie ieder kwartaal gerapporteerd en door het bestuur beoordeeld wordt. Ook verstrekken de uitvoeringsorganisaties jaarlijks assurance rapporten (ISAE 3402 type II of gelijkwaardig en rapportages niet-financiële risico's). Deze worden door een externe auditor beoordeeld. Het bestuur beoordeelt of deze rapporten voldoende comfort bieden voor een goede uitvoering van de uitbestede werkzaamheden en vraagt waar nodig extra assurance.

De rapporten over 2023 geven voldoende comfort over een juiste uitvoering van de uitbestede activiteiten.

De uitbestedingspartijen en belangrijkste adviseurs worden jaarlijks geëvalueerd. Eén maal in de vijf jaar wordt er een uitgebreide evaluatie gedaan, onder begeleiding van een externe partij, waarbij tevens een marktverkenning gedaan wordt.

In 2023 is er conform het roulatiebeleid gewisseld van externe accountant (KPMG Accountants N.V.).

Vanuit de marktverkenning voor fiduciair vermogensbeheer is gekozen voor Aegon Asset Management. De implementatie/overgang van werkzaamheden vond plaats per 1 april 2024.

10 Beloning en kosten

10.1 Beloningsbeleid

Het bestuur heeft voor zijn leden, de leden van het verantwoordingsorgaan en de leden van de raad van toezicht een vaste beloning afgesproken zonder resultaatafhankelijkheden. Voor de uitbestedingspartners geldt een vaste beloningsafspraken, zonder resultaatafhankelijke beloning.

Uitgangspunt van het beloningsbeleid voor leden van het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht is dat er een adequate financiële compensatie moet zijn, die situationeel wordt bepaald en afhankelijk is van het tijdsbeslag. Voor het tijdsbeslag zijn de wettelijke normen gevolgd, de zogeheten 'voltijd equivalent score' (vte-score). Voor de bestuursvoorzitter bedraagt de vte-score 0,3, voor bestuursleden 0,2. Voor de voorzitter van de raad van toezicht is de vte-score 0,2, voor de leden van de raad 0,1. Voor het verantwoordingsorgaan is geen wettelijke norm gegeven; er is een inschatting gemaakt in aansluiting op de vte-scores van bestuur en raad van toezicht. Deze is 0,1 vte voor de voorzitter en 0,05 voor de leden van het verantwoordingsorgaan. Voor de periode september 2023 tot en met juni 2024 is bepaald dat voor iedereen een tijdtoeslag gegeven wordt van 25%, in verband met het omvangrijke en tijdrovende dossier 'nieuw pensioencontract'.

Het verantwoordingsorgaan heeft adviesrecht over het beloningsbeleid, de raad van toezicht goedkeuringsrecht (behalve over zijn eigen beloning).

De beloning van bestuursleden is gemaximeerd op 90% van de Wnt-norm (Wet normering topinkomens, voor 2023 € 223.000 op fulltime basis). Daarbij ontvangt de voorzitter een vergoeding van 90% van de Wnt, de overige bestuursleden 80%, omgerekend naar hun vte-score.

Hoewel de Wnt niet op het pensioenfonds van toepassing is, wordt deze wet als een passend referentiekader gezien, mede gezien het karakter van de werkgever en de aard van de werkzaamheden.

De vergoeding voor de leden van de raad van toezicht is met dezelfde overwegingen als bij de bestuursleden gekoppeld aan de Wnt. Daarbij wordt een vergoeding gehanteerd van 70% van de Wnt, omgerekend naar hun vte-score.

Voor leden van het verantwoordingsorgaan is, met inachtneming van de taak, rol en verantwoordelijkheden van het verantwoordingsorgaan, bepaald dat de leden een vergoeding krijgen op basis van 50% van de Wnt-norm. Alleen de leden die niet in dienst zijn van DNB ontvangen een vergoeding; de leden die in dienst zijn van DNB krijgen tijd beschikbaar van werkgever voor hun werkzaamheden voor het verantwoordingsorgaan.

Er kan door leden van bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan geen btw bij het pensioenfonds in rekening worden gebracht.

Per 1 januari 2023 is het beloningsbeleid geëvalueerd en aangepast na positief advies van het verantwoordingsorgaan en goedkeuring van de raad van toezicht.

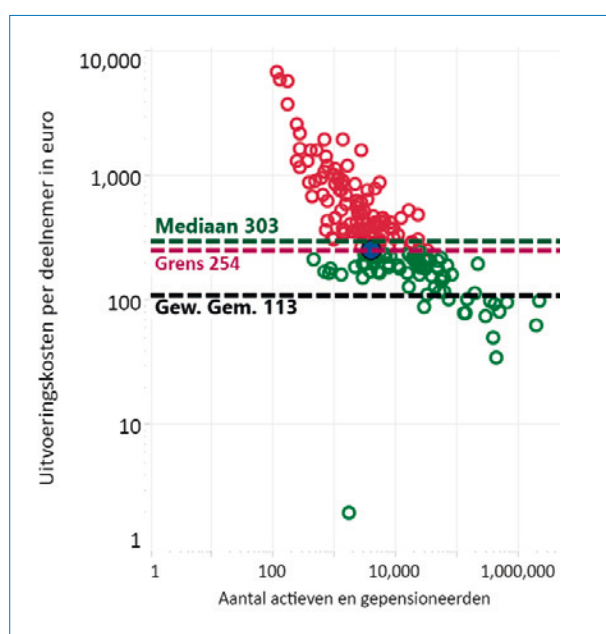
De belangrijkste wijzigingen zijn:

- vergoeding voor de leden van het verantwoordingsorgaan aan de Wnt;
- bestuursleden kunnen een vte toeslag van 0,05 krijgen bij grote omvangrijke projecten of extra taken die veel extra tijd vragen, van tevoren vast te stellen na advies verantwoordingsorgaan en goedkeuring raad van toezicht;
- enkele punten zijn nader onderbouwd.

Van de mogelijkheid tot een extra tijdtoeslag is, na positief advies van het verantwoordingsorgaan en goedkeuring door de raad van toezicht, gebruik gemaakt voor de periode september 2023 tot en met juni 2024 in verband met het tijdrovende dossier 'nieuwe pensioenregeling' (invoering van de Wet toekomst pensioenen).

10.2 Administratieve uitvoeringskosten

Kostenefficiëntie is het uitgangspunt, waarbij kwaliteit een belangrijke randvoorwaarde is. Het bestuur vindt daarbij kosten transparantie erg belangrijk en volgt de aanbevelingen van de Pensioenfederatie zoveel mogelijk. Jaarlijks wordt een begroting van de kosten voor het komende jaar opgesteld. Per maand wordt de realisatie gemonitord en wordt, waar nodig en mogelijk, bijgestuurd. De uitvoeringskosten van het pensioenfonds liggen in 2022 met EUR 254 lager dan de mediaan in 2022, welke EUR 303 bedraagt. De kosten zijn wel hoger dan het voor deelnemers gewogen gemiddelde. Dit komt omdat de grote pensioenfondsen (zoals ABP) zwaar meewegen in deze maatstaf. Het pensioenfonds kent een relatief complexe pensioenregeling. Daarbij streeft het pensioenfonds een hoog serviceniveau na voor haar deelnemers: dit is onderdeel van de strategische doelstellingen binnen het draagvlak onder deelnemers en bij de werkgever. Gegeven het vergelijk met andere fondsen beoordeelt het pensioenfondsfonds de uitvoeringskosten op basis van de cijfers in 2022 dus als acceptabel. In 2023 zijn de uitvoeringskosten toegenomen naar EUR 367. Deze toename hangt deels samen met de extra werkzaamheden rondom de transitie naar de WTP alsook inflatie. Ook ten opzichte van het kostenniveau uit 2022 acht het pensioenfonds deze kosten acceptabel. Daarbij dient te worden aangetekend dat het pensioenfonds verwacht dat de kosten van andere pensioenfondsen in 2023 ook zijn toegenomen (en wel om dezelfde redenen als de stijging bij het pensioenfonds). Het bestuur is dan ook van mening dat de administratieve uitvoeringskosten gezien het serviceniveau dat wordt nagestreefd, de complexiteit van de regeling en de aard van het pensioenfonds (zijnde het pensioenfonds van de toezichthouder op pensioenfondsen) acceptabel zijn, maar blijft de kosten scherp monitoren en waar mogelijk beperken.

Tabel 3: Administratieve uitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2023	2022	2021	2020	2019
Totaal administratieve pensioenuitvoeringskosten	2.779	2.191	2.241	2.492	2.159
Toerekening algemene kosten pensioenbeheer aan vermogensbeheer	-1.296	-1.177	-1.087	-1.154	-962
Totaal administratieve pensioenuitvoeringskosten	1.483	1.014	1.154	1.338	1.197
Pensioenuitvoeringskosten in euro's per deelnemer (exclusief gewezen deelnemers)	367	254	299	354	340

Bepaling administratieve uitvoeringskosten

Voor de bepaling van de administratieve uitvoeringskosten wordt aangesloten bij de bepalingen uit de Pensioenwet en de methodiek die beschreven wordt in het document 'Aanbevelingen uitvoeringskosten' van de Pensioenfederatie.

Mutatie administratieve uitvoeringskosten

De totale administratieve uitvoeringskosten zijn met 39,1% gestegen ten opzichte van 2022. Deze stijging komt voornamelijk doordat in 2023 eenmalige kosten zijn gemaakt vanwege de transitie naar een nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie (van TKP naar AZL).

Toerekening algemene administratieve uitvoeringskosten aan vermogensbeheer

Een gedeelte van de algemene administratieve uitvoeringskosten heeft betrekking op vermogensbeheer. Deze algemene administratieve uitvoeringskosten worden conform aanwijzingen van de Pensioenfederatie naar rato toegerekend aan de administratieve uitvoeringskosten en kosten vermogensbeheer. De methodiek van toerekening is dat naar rato van de omvang van de kosten vermogensbeheer versus de kosten administratie uitvoering, de algemene kosten worden toegerekend aan de vermogensbeheerkosten.

Pensioenuitvoeringskosten in euro's per deelnemer (exclusief gewezen deelnemers)

De pensioenuitvoeringskosten in euro's per deelnemer wordt berekend door de totale administratieve uitvoeringskosten na toerekening van de algemene administratieve uitvoeringskosten die aan vermogensbeheerkosten zijn toegerekend (A) te delen op de het aantal actieve en pensioengerechtigde deelnemers (B). De totale administratieve uitvoeringskosten (A) zijn toegenomen. Dit komt met name door het feit dat er ten opzichte van het voorgaande boekjaar meer kosten zijn gemaakt met betrekking tot de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en de overgang van TKP naar AZL. Het aantal actieve en pensioengerechtigde deelnemers (B) is toegenomen. Door de gestegen kosten en ondanks de toename van het aantal actieve en pensioengerechtigde deelnemers zijn de kosten per deelnemer in euro's toegenomen.

Totale administratieve uitvoeringskosten
Algemene administratieve uitvoeringskosten die aan vermogensbeheerkosten zijn toegerekend

Totale administratieve uitvoeringskosten die voor de berekening van de kosten per deelnemer is gehanteerd (A)

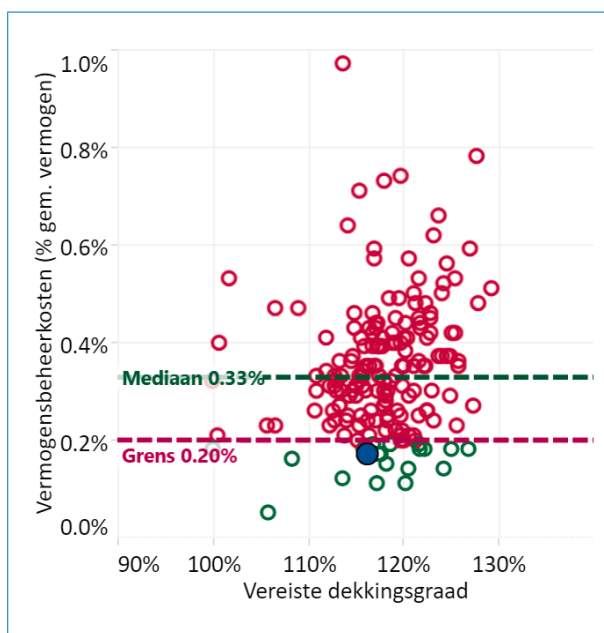
Aantal actieve en pensioengerechtigde deelnemers (B)
Kosten per deelnemer in euro's (A) / (B)

	2023	2022
Totale administratieve uitvoeringskosten	2.779.000	2.191.000
Algemene administratieve uitvoeringskosten die aan vermogensbeheerkosten zijn toegerekend	-1.296.000	-1.177.000
Totale administratieve uitvoeringskosten die voor de berekening van de kosten per deelnemer is gehanteerd (A)	1.483.000	1.014.000
Aantal actieve en pensioengerechtigde deelnemers (B)	4.041	3.988
Kosten per deelnemer in euro's (A) / (B)	367	254

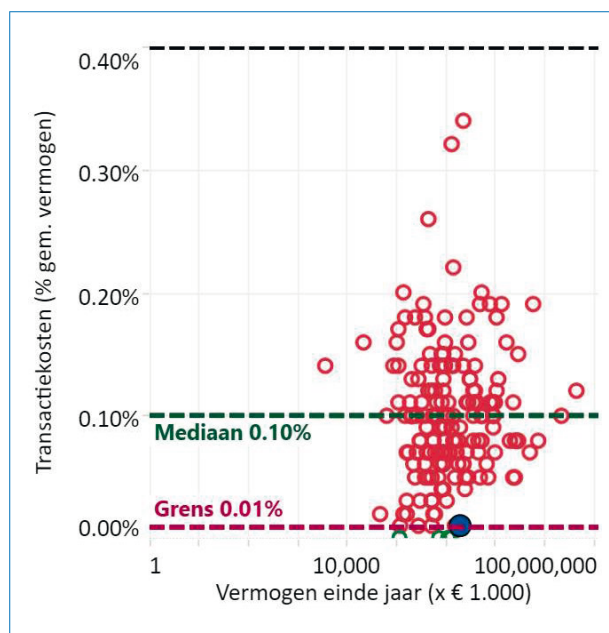
10.3 Kosten van vermogensbeheer

Het bestuur vindt het van belang dat de vermogensbeheerkosten marktconform blijven. Bij de keuze van beleggingscategorieën en keuze van een vermogensbeheerder worden de kosten meegewogen. De realisatie van de vermogensbeheerkosten wordt gemonitord. In de contracten met de uitvoeringsorganisaties en andere uitbestedingspartners zijn duidelijke afspraken over de kosten gemaakt.

De kosten voor vermogensbeheer van het pensioenfonds liggen in 2022 met 0,17% lager dan de mediaan in 2022, welke 0,33% bedraagt. De kosten voor het vermogensbeheer zijn daarbij afhankelijk van de gevoerde beleggingsmix en gekozen beleggingscategorieën. De figuur geeft inzicht in de vereiste dekkinggraad. Deze risicomaatstaf geeft daarbij een indicatie van het verwachte lange termijn rendement, gegeven dat een hoger risico ook tot een hogere rendementsverwachting leidt. De lange termijn rendementsverwachting is (o.b.v. de rente per ultimo 2023) gelijk aan circa 4,2%. De beleggingskosten zijn ten opzichte van dit rendement beperkt. Het pensioenfonds beoordeelt de beleggingskosten op basis van de cijfers in 2022 als acceptabel. In 2023 zijn de uitvoeringskosten toegenomen naar 0,19%. Ook dit kostenniveau wordt ten opzichte van het kostenniveau uit 2022 door het pensioenfonds als acceptabel gezien.

De transactiekosten van het pensioenfonds liggen in 2022 met 0,01% aanzienlijk lager dan de mediaan in 2022, welke 0,10% bedraagt. Het pensioenfonds voert een relatief passieve portefeuille waardoor transacties beperkt zijn. Binnen het aandelenmandaat vinden er, als gevolg van het MVB beleid, meer transacties plaats. Het pensioenfonds beoordeelt de transactiekosten op basis van de cijfers in 2022 als acceptabel. In 2023 zijn de transactiekosten toegenomen naar 0,03%. Ook dit kostenniveau wordt ten opzichte van het kostenniveau uit 2022 door het pensioenfonds als acceptabel gezien.

Tabel 4: Kosten vermogensbeheer

Bedragen x € 1.000	2023	2022	2021	2020	2019
Kosten vermogensbeheer exclusief transactiekosten	3.915	2.831	3.508	3.235	2.851
Toerekening algemene kosten pensioenbeheer aan vermogensbeheer ¹⁾	1.296	1.177	1.087	1.154	962
Totale kosten vermogensbeheer exclusief transactiekosten	5.211	4.008	4.595	4.389	3.813
Vermogensbeheerkosten als percentage van het gemiddeld belegde vermogen	0,26%	0,17%	0,18%	0,19%	0,18%
Totale transactiekosten	694	260	1.662	652	931
Gemiddeld belegd vermogen (in € miljoenen)	2.032	2.421	2.498	2.750	2.283
Transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegde vermogen	0,03%	0,01%	0,07%	0,03%	0,04%

1) Zie paragraaf 10.2 administratieve uitvoeringskosten voor een nadere toelichting.

Er is geen sprake van een performance fee (prestatie gerelateerde vergoedingen) binnen de beleggingen.

Tabel 5: Kosten vermogensbeheer naar asset categorie

Beheerkosten	2023	2022
Aandelen	835	978
Vastrentende waarden	640	767
Vastgoed	35	–
Derivaten	–	–
Overige beleggingen	–	–
Overige kosten vermogensbeheer die niet aan een assetcategorie kunnen worden toegewezen	2.404	1.086
TOTAAL	3.915	2.831
Transactiekosten	2023	2022
Aandelen	501	92
Vastrentende waarden	–	83
Vastgoed	20	–
Derivaten	–	85
Overige beleggingen	173	–
TOTAAL	694	260
Toerekening algemene kosten pensioenbeheer aan vermogensbeheer	1.296	1.177
Totale vermogensbeheerkosten	5.905	4.268

11 Communicatie

De doelstelling van het pensioenfonds met betrekking tot communicatie is het creëren van een breed draagvlak onder deelnemers (actieve, gewezen en pensioengerechtigde deelnemers) wat tot uiting komt in een hoog pensioenbewustzijn en tevredenheid bij deelnemers over de uitvoering van de pensioenregeling. Het pensioenfonds streeft hierbij naar een maximale binding van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden met het pensioenfonds, om het draagvlak te behouden.

Aansprekende en persoonlijke communicatie met de deelnemers en andere stakeholders is een van de middelen om deze doelstelling te bereiken. Communicatie moet in de visie van het bestuur toegankelijk, transparant, efficiënt en persoonlijk zijn. Daarmee wordt beoogd dat een deelnemer zelfstandig, tijdig en weloverwogen pensioenbeslissingen kan nemen, waarbij te hoge verwachtingen in de toekomst worden voorkomen. De communicatie moet aansluiten bij de persoonlijke omstandigheden en informatiebehoefte van de deelnemer. Uiteraard moet de communicatie aan de wettelijke eisen voldoen.

Met ingang van 1 januari 2023 is de advisering over en uitvoering van de communicatie overgenomen door AZL. Zo wordt de website vanaf die datum beheerd door AZL.

In 2023 is er veel gecommuniceerd met de deelnemers, onder andere in verband met de overgang van TKP naar AZL als pensioenadministrateur. Helaas zijn vanwege vertraging in de implementatie bij AZL niet alle uniforme pensioenoverzichten (UPO) op tijd verzonden. De betreffende deelnemers en de toezichthouders zijn hierover geïnformeerd. Het bestuur ziet dit als een eenmalige situatie.

Hierbij is de communicatie zo goed mogelijk afgestemd op de persoonlijke situatie van de deelnemer.

Ook op de website is in 2023 uitgebreide informatie opgenomen over de stand van zaken van de transitie van de administratie en welke gevolgen dit had voor de diversen processen en communicatie aan de deelnemers. In 2023 is ook regelmatig informatie gedeeld over de stand van zaken naar het nieuwe pensioenstelsel.

Deelnemersonderzoeken

Risicopreferentieonderzoek

Begin 2022 is in samenwerking met werkgever een risicopreferentieonderzoek uitgevoerd om de risicotolerantie van de deelnemers (alle groepen, dus actieve, gewezen en pensioengerechtigde deelnemers) te onderzoeken in de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel.

De uitkomsten van het onderzoek zijn meegenomen bij de voorlopige keuze voor een nieuw pensioencontract in 2023 en worden gebruikt voor de invulling van het beleggingsbeleid in 2024.

Deelnemersonderzoek '3-meting'

Na de 0-meting, 1-meting en 2-meting is begin 2023 een 3-meting uitgevoerd. De respons van bijna 8% was voldoende om conclusies te kunnen trekken. Hiermee wordt inzicht verkregen in de mening van deelnemers over de reputatie van en vertrouwen in het pensioenfonds en de waardering voor communicatie door het pensioenfonds.

Het algemene oordeel over het pensioenfonds is een 8 (op een schaal van 1 - 10).

De meerderheid van de deelnemers heeft een voorkeur voor een persoonlijke e-mail. 8 van de 10 deelnemers vindt dat ze voldoende geïnformeerd worden door het pensioenfonds.

De waardering van de communicatie levert een rapportcijfer 8 op.

Concluderend zijn de deelnemers (alle groepen) positief over het pensioenfonds, maar zijn de pensioengerechtigden wel iets minder positief geworden. De pensioengerechtigden scoorden iets lager dan in de 2-meting, mogelijk ingegeven door de wijziging van de betaaldatum van de pensioenuitkeringen.

Communicatie blijft belangrijk, zeker in het licht van de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

Daarnaast blijft het bestuur inzetten op het verder verzamelen van privé e-mailadressen en blijft het seminars/webinars organiseren.

Communicatieplannen

Communicatiejaarplan 2024

Ieder jaar wordt een communicatiejaarplan opgesteld op basis van het communicatiebeleidsplan. Op basis van het communicatiebeleidsplan 2022 - 2024 is een communicatiejaarplan 2023 opgesteld, uitgaande van continuering van de bestaande werkwijze. Belangrijke doelen zijn vergroten van het pensioenbewustzijn bij de deelnemers en een goede reputatie van het pensioenfonds.

Communicatieplan nieuwe pensioenregeling

Voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel moet een separaat communicatieplan opgesteld worden. Hiertoe is in 2023 een eerste aanzet gedaan, die in 2024 verder uitgewerkt wordt.

Campagnes

In 2023 zijn er geen specifieke campagnes uitgerold, vanwege de transitie van de administratie naar AZL. In 2024 zijn deze wel weer gepland.

Deelnemerspanel

Ook in 2023 is het deelnemerspanel actief geweest. De leden lezen mee met de teksten voor de pensioenkrant en de digitale nieuwsbrieven. De input van het panel is constructief en de werkwijze is efficiënt en effectief.

In 2023 bestaat het deelnemerspanel uit acht leden. Het deelnemerspanel is divers samengesteld: zowel actieve deelnemers, als gewezen deelnemers als pensioengerechtigden maken deel uit van het deelnemerspanel.

Website

In 2023 zijn verschillende nieuwsberichten op de website van pensioenfonds DNB geplaatst en is de informatie via de website up to date gehouden. Daarnaast zijn er blogs van bestuursleden, leden van de raad van toezicht en leden van het verantwoordingsorgaan verschenen.

Digitale nieuwsbrieven

In 2023 zijn twee edities van de digitale nieuwsbrief verschenen.

In februari is aandacht geschonken aan het nieuwe pensioenstelsel, de verhuizing van de administratie naar AZL, het uitstel van het 'bedrag ineens' en een laatste oproep om mee te doen aan het communicatie onderzoek.

In oktober is opnieuw aandacht besteed aan het nieuwe pensioenstelsel, de verhoging van de pensioenen en het inloggen op 'mijn pensioen' via de website. Verder is aandacht besteed aan pensioenkeuzes en de online tool van het Nibud.

Pensioenkranten

In juni 2023 is een pensioenkrant verschenen. Hierin is, naast de reguliere onderwerpen over de financiële situatie van het pensioenfonds, onder andere aandacht besteed aan de toeslagverlening per 1 juli 2023, het herziene beleid maatschappelijk verantwoord beleggen, de mogelijkheid tot waardeoverdracht, het jaarverslag 2022, het nieuwe pensioenstelsel, de mogelijkheid om een klacht in te dienen en de verhuizing naar AZL.

De pensioenkrant die in december 2023 zou verschijnen is uitgesteld naar februari 2024 omdat vanaf eind januari 2024 de pensioenplanner beschikbaar is. Hieraan is een artikel gewijd in de pensioenkrant, evenals aan het herijkte beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen en de dekkingsgraad in 2023.

Bijeenkomsten

Webinar / seminar

In 2023 zijn er geen webinars/deelnemersbijeenkomsten georganiseerd. De belangrijkste ontwikkeling momenteel is de gevolgen van het nieuwe pensioenstelsel. Hierover zijn sociale partners (werkgever en vakorganisaties) nog in gesprek. Zij zullen hun medewerkers/leden in juni 2024 informeren; het pensioenfonds organiseert in oktober 2024 een bijeenkomst/seminar over de nieuwe pensioenregeling.

Gepensioneerdendag

De werkgever organiseert jaarlijks een gepensioneerdendag. Deze was op 22 september 2023. Twee bestuurders hebben daarbij acte de présence gegeven. Het bestuur vindt persoonlijk contact met de achterban belangrijk.

Keuzebegeleiding

De uitwerking van de invulling van de keuzebegeleiding is in 2023 gestagneerd in verband met de transitie van de pensioenadministratie naar AZL. Om actief invulling te kunnen geven aan keuzebegeleiding moet de administratie goed ingeregeld zijn, inclusief pensioenplanner en mijnpensioenoverzicht.nl. Daarom wordt vooralsnog uitgegaan van de basis die AZL aanbiedt, en zal in 2024 de keuzebegeleiding verder worden uitgewerkt. Hierbij zal onderzocht worden hoe de deelnemers de begeleiding ervaren.

Daarbij is de 'zorgambitie' van het pensioenfonds geformuleerd:

"Het pensioenfonds wil zijn deelnemers maximaal ondersteunen bij het maken van keuzes over hun pensioen. Hierbij geeft het pensioenfonds advies over de keuzes binnen de eigen pensioenregeling. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheden van AZL voor wat betreft de tooling voor het maken van berekeningen. Verder zal het pensioenfonds andere tooling inzetten (bijvoorbeeld webinars/animations) om deelnemers te bereiken en te activeren. Het pensioenfonds biedt via AZL de mogelijkheid aan om persoonlijke gesprekken te voeren om de deelnemer te ondersteunen bij de te maken keuzes. Uiteindelijk blijft de deelnemer zelf verantwoordelijk voor de correctheid van de informatie bij andere 2e pijler en 3e pijler producten."

Informatie aan deelnemers

Het pensioenfonds verstuurt verder ieder jaar in elk geval de volgende informatie:

- Pensioengerechtigden krijgen in januari een eerste uitkeringsspecificatie. Omdat er in januari vrijwel altijd zaken wijzigen (belastingtarieven, AOW-bedragen) krijgen zij bij de eerste specificatie een korte toelichting.
- Het UPO wordt verzonden naar alle actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Ook wordt het UPO digitaal aangeboden aan alle gewezen deelnemers. In 2023 heeft dit vertraging ondervonden, vanwege de verhuizing van de administratie naar AZL.

12 Beleggingen

Het beleggingsbeleid van het pensioenfonds is er primair op gericht om de nominale pensioenaanspraken te verstrekken en waar mogelijk (dus voor zover de financiële positie van het pensioenfonds het toestaat) de pensioenaanspraken en -rechten waardevast te houden. Het beleggingsbeleid is onderdeel van het totale pensioenbeleid en kan niet los worden gezien van de verplichtingen ('liabilities') en andere elementen van het beleid zoals het premiebeleid en toeslagbeleid.

Deze doelstelling wijzigt na de transitie naar het nieuwe pensioencontract, voorzien voor 2026.

Het pensioenfonds baseert zijn strategische beleggingsbeleid op de uitkomsten van een periodieke ALM-studie (Asset Liability Management).

Het bestuur heeft beleggingsbeginselen vastgesteld, waaraan mogelijke nieuwe beleggingscategorieën getoetst worden. De beleggingsbeginselen zijn te vinden op het openbare gedeelte van de website van het pensioenfonds.

Beleggingsbeginselen

In 2023 zijn de beleggingsbeginselen ('investment beliefs') aangepast. De wijzigingen zijn opgenomen in de verklaring beleggingsbeginselen, zoals gepubliceerd op de website (Verklaring beleggingsbeginselen 2023 (dnbpensioenfonds.nl)).

Conform de afspraken met sociale partners is bepaald dat het percentage zakelijke waarden (aandelen en vastgoed) mag liggen tussen 30% en 50%. Ook is er een renteafdeckingsbeleid vastgesteld waarbij in beginsel minimaal 50% van het marktrenterisico wordt afgedekt en maximaal 100%.

De afdekking van het renterisico was 75% van het renterisico van de verplichtingen. Dit is in 2023 aangepast naar 75% van de dekkingsgraad.

Door deze verhoging van de renteafdekking kan de renteafdekking op basis van de marktrente boven de 100% komen. Omdat dit buiten de eerdere afspraken met sociale partners valt, is hierover overleg gestart met sociale partners (renteafdekking tussen 50% en 100%; 80% bij een zakelijke waarden allocatie van 50%). Sociale partners hebben er geen bezwaar tegen dat de renteafdekking incidenteel boven 100% komt.

Beheerstijl

De beheerstijl van de beleggingsportefeuille gaat volgens het 'passief tenzij' principe. Dit betekent dat er in principe een passieve stijl wordt aangehouden waarbij weinig wordt gehandeld met posities die nog lopen, tenzij dit voor een specifieke beleggingscategorie niet goed mogelijk is (onvoldoende gestructureerde markt of geen goede benchmark) of relatief hoge kosten met zich meebrengt. Er kan wel worden afgeweken van een passieve grijze benchmark (een grijze benchmark houdt geen rekening met 'groene' factoren, zoals duurzaamheid en ESG) op het moment dat dit nodig is teneinde de MVB-doelstellingen te behalen.

Rente- en valutarisico

De beleggingen zijn gesplitst in een matching portefeuille en een return portefeuille. Met de matching portefeuille (staatsobligaties van Nederland en Duitsland, renteswaps, Eurozone inflatie gerelateerde obligaties uitgegeven door de Duitse en Franse staat, hypotheek en een geldmarktfonds) werd het marktrenterisico van de dekkingsgraad voor 75% afgedekt.

Het bestuur heeft een ALM studie uitgevoerd in 2023. Naar aanleiding hiervan is de afdekking van het renterisico aangepast naar afdekking (75%) van het renterisico van de dekkingsgraad. Zowel op de lange als op de korte termijn ontstaat er op deze manier een meer stabiele dekkingsgraad. Feitelijk betekent dit een verhoging van de afdekking van het renterisico tot plusminus 100% van het renterisico van de verplichtingen.

De afdekking van het valutarisico wordt ingevuld door forward-contracten. Het valutarisico van de valuta die meer dan 1% van de beleggingsportefeuille (gebaseerd op de onderliggende benchmarks) uitmaken wordt voor 75% afgedekt. In de praktijk betekent dit 75% afdekking van het valutarisico van het Britse pond, de Japanse yen, de Amerikaanse, Canadese en de Hong Kong dollar.

De mate van renteaafdekking bepaalt in belangrijke mate het absolute rendement van de beleggingen.

Bij een renteaafdekking van 75% hebben de beleggingen voor 75% dezelfde rentegevoeligheid als de op dezelfde marktrente berekende pensioenverplichtingen plus bufferkapitaal. Iedere verandering in de rentetermijnstructuur heeft dus nog steeds directe gevolgen voor de financiële positie van het pensioenfonds, maar minder dan als het renterisico niet zou worden afgedekt.

Het beheer van de (nominale en inflatie gerelateerde) obligaties en renteswaps wordt integraal in één portefeuille gedaan. Dit betekent dat zowel obligaties als renteswaps kunnen worden gebruikt in de renteaafdekking, aangezien beide instrumenten in waarde stijgen bij een rentedaling en andersom. Zodoende kunnen ze ingezet worden om het pensioenfonds te beschermen tegen een stijging van de waarde van de verplichtingen, veroorzaakt door een rentedaling. De keuze tussen beide instrumenten wordt voor iedere looptijd bepaald, mede op basis van het renteverskil tussen obligaties en de swapcurve. Renderen obligaties naar verwachting relatief goed ten opzichte van renteswaps, dan wordt dat deel van de pensioenverplichtingen bij voorkeur met obligaties afgedekt en vice versa.

Aanpassingen

De allocatie naar inflatie gerelateerde obligaties is met ingang van 2024 teruggebracht naar 0%, aangezien deze obligaties in het nieuwe pensioenstelsel geen toegevoegde waarde hebben en er momenteel al minder behoefte is aan inflatiebescherming. Overige beleggingscategorieën, zoals aandelen, bieden impliciet ook bescherming tegen inflatie. Daarnaast wenst het pensioenfonds in 2024 een allocatie van 10% naar Europese investment grade bedrijfsobligaties op te bouwen, aangezien deze zorgen voor meer diversificatie in de beleggingsportefeuille.

12.1 Strategische normportefeuille

De beleggingsportefeuille bestond in 2023 uit 42,6% obligaties/LDI (liability driven investment), 20% inflatiegerelateerde obligaties, 10% Nederlandse hypotheeklen en 37,4% aandelen. Het pensioenfonds heeft voor 2024 besloten de allocatie naar inflatiegerelateerde obligaties af te bouwen, en een allocatie naar Europese investment grade bedrijfsobligaties toe te voegen.

Het renterisico bleef voor 75% afgedekt, waarbij de afdekking niet langer plaatsvindt op basis van de nominale pensioenverplichtingen, maar op basis van de dekkingsgraad. Het valutarisico op valuta die meer dan 1% van de beleggingsportefeuille (op basis van de benchmarks) uitmaken is voor 75% afgedekt.

Tabel 6 geeft een overzicht van de 'strategische normportefeuille' (SNP).

Tabel 6: SNP 2022, 2023 en 2024

	Allocatie	SNP 2022	SNP 2023	SNP 2024
Matching portefeuille	Obligaties en cash	42,6%	32,6%	42,6%
	Inflation linked bonds	10,0%	20,0%	0,0%
	EU Credits	0,0%	0,0%	10,0%
	Hypotheken	10,0%	10,0%	10,0%
Return portefeuille	Aandelen	37,4%	37,4%	37,4%
	Beursgenoteerd vastgoed	0,0%	0,0%	0,0%

ALM-studie

Het bestuur voert minimaal éénmaal per drie jaar een ALM-studie uit. In 2023 is er daarom wederom een ALM-studie gedaan. Deze diende mede ter voorbereiding van de nieuwe strategische normportefeuille voor 2024. Hierin is ook een meer korte termijn periode (tot aan het transitie moment naar de WTP) onderzocht.

In de ALM-studie zijn verschillende beleggingsmixen doorgerekend aan de hand van diverse economische scenario's (zowel positieve scenario's als negatieve scenario's, waarbij gekeken is naar stochastische en deterministische resultaten).

Uit de ALM-studie blijkt dat een meer stabiele dekkingsgraad bereikt kan worden door de afbouw van inflatiegerelateerde obligaties en het wijzigen van de basis van de renteafdekking van de nominale verplichtingen in de dekkingsgraad. Deze stabiliteit is zichtbaar op de korte alsook op de lange termijn. Dit heeft geleid tot het besluit om de matching portefeuille aan te passen, zie hierboven.

De wijzigingen zijn niet in één keer door te voeren in de beleggingsportefeuille. Daarom is er een plan van aanpak opgesteld om de nieuwe beleggingsmix stapsgewijs te implementeren. Daarbij is de wijziging in de basis van de renteafdekking in oktober 2023 doorgevoerd. Het afbouwen van inflatiegerelateerde obligaties en de opbouw van Europese bedrijfsobligaties vindt plaats in 2024.

12.2 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het pensioenfonds gelooft dat maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) belangrijk is voor het bewerkstelligen van een gezonde, goede en verantwoorde oude dag voor deelnemers. Daarmee is MVB een integraal onderdeel van de missie van het pensioenfonds, en één van de 8 strategische doelstellingen. Bovendien gelooft het pensioenfonds dat een goed MVB-beleid helpt bij het beheersen van risico's.

De wensen van de deelnemers staan bij het opstellen van dit MVB-beleid centraal. Daarnaast past MVB bij het pensioenfonds van een centrale bank. DNB maakt zich immers sterk voor financiële stabiliteit en draagt daarmee bij aan duurzame welvaart in Nederland. Welvaart die op langere termijn houdbaar en stabiel is, ook voor toekomstige generaties, ver na ons. Nadat de wensen van de deelnemers en werkgever in acht zijn genomen, wordt ook rekening gehouden met andere stakeholders en toetst het bestuur het beleid op uitvoerbaarheid.

Verder is bij de vaststelling van het MVB-beleid rekening gehouden met de impact op rendement, beheersing van risico en kosten. Dit ziet zowel op financiële kosten als governance kosten (transparantie, uitvoerbaarheid).

Het pensioenfonds heeft de ambitie tot de early majority (voorlopers) te behoren. Het pensioenfonds is daarmee geen koploper, maar ook geen volger of achterblijver.

Het pensioenfonds kent op hoofdlijnen de volgende vier doelstellingen:

- Beleggen in een betere wereld;
- Het reduceren van CO₂ uitstoot;
- Het uitsluiten van ongewenste beleggingen;
- Het uitoefenen van actief aandeel- en obligatiehouderschap.

Deze elementen, alsook de governance rondom MVB worden in de rest van dit hoofdstuk verder uitgewerkt.

De matching portefeuille van het pensioenfonds bestaat uit reguliere staatsobligaties, Europese bedrijfsobligaties, SSA obligaties (Sovereigns, Supranationals en Agencies), geldmarktfondsen en derivaten. Daarnaast bestaat deze portefeuille uit hypotheek. Het pensioenfonds hanteert hierbij de volgende criteria:

- De matching portefeuille dient voor tenminste 20% te bestaan uit green, social of sustainable bonds zo lang het naar de aard en omvang van de matching portefeuille uitvoerbaar is.
- Tenminste 25% van de allocatie naar geldmarktfondsen wordt belegd in een 'groen' geldmarktfonds, waarbij rekening gehouden wordt met ESG integratie.

In de aandelenportefeuille maakt het pensioenfonds gebruik van SDG's (Sustainable Development Goals). Het pensioenfonds kiest ervoor om focus aan te brengen door te sturen op onderstaande SDG's, te weten 3, 7, 8, 12, 13, 14 en 15.

Het pensioenfonds wenst enkel in bedrijven te beleggen die positief bijdragen aan deze SDG's. Daarbij streeft het pensioenfonds een overweging van tenminste 30% na ten opzichte van de grijze benchmark in de bedrijven die het best scoren op deze SDG's. Voor de overige SDG's geldt dat niet langdurig wordt belegd in bedrijven met een negatieve score.

Het pensioenfonds is in 2023 gestart met een onderzoek naar impact beleggen. Impact beleggingen hebben de intentie van het genereren van positieve sociale of milieu-impact naast financieel rendement en brengen tegelijkertijd geen schade of negatieve impact aan. Dit houdt in dat kapitaal wordt ingezet om voordelen (impact) te creëren die verder gaan dan puur financiële voordelen waarbij de impact van de investeringen meetbaar is en derhalve beoordeeld kan worden. Het pensioenfonds heeft als ambitie om op termijn (uiterlijk eind 2025) ten minste 5% van de portefeuille te investeren in impact beleggingen.

Naast het beleggen in een betere wereld heeft het pensioenfonds ook een reductiedoelstelling voor CO₂ opgenomen. Dit teneinde verdere opwarming van het klimaat te voorkomen, maar ook vanuit het perspectief van transitierisico's. Het pensioenfonds sluit zich daarbij aan bij de normen uit het klimaatakkoord van Parijs.

De aandelenportefeuille kent als doelstelling om niet meer CO₂ uit te stoten dan een aandelenbenchmark die in lijn ligt met het Parijs akkoord: een zogenaamde Paris Aligned Benchmark. Ditzelfde geldt ook voor de impact beleggingen van het pensioenfonds. Dit komt overeen met een reductie van circa 50%.

Het pensioenfonds sluit de volgende bedrijven uit. Het bestuur acht, in lijn met de wensen van de deelnemers, dergelijke beleggingen ongewenst:

- Bedrijven die zich bezighouden met de productie, de ontwikkeling, het onderhoud of de verkoop van essentiële onderdelen van controversiële wapens. Onder controversiële wapens verstaan wij: clusterbommen, landmijnen, biologische wapens, chemische wapens, wapens op basis van verarmd uranium en nucleaire wapens in strijd met het non-proliferatieverdrag. Dit geldt voor alle beleggingen van het pensioenfonds;
- Bedrijven in de tabaksindustrie. Dit geldt voor alle beleggingen van het pensioenfonds;
- Bedrijven die zich bezighouden met de productie, de ontwikkeling, het onderhoud of de verkoop van essentiële onderdelen van civiele wapens. Daarbij kan gedacht worden aan vuurwapens gericht op consumenten. Dit ziet niet op wapens voor militaire of defensie doeleinden. Dit geldt voor alle beleggingen van het pensioenfonds;
- Bedrijven die één of meerdere principes van de Verenigde Naties op het gebied van arbeid, milieu, mensenrechten en corruptie (de zogenaamde 'UN Global Compact principles'; zie website UN ¹⁾) schenden. Deze principes hebben betrekking op de manier waarop bedrijven opereren. Dit geldt voor alle beleggingen van het pensioenfonds;
- Bedrijven die negatief bijdragen aan de SDG's en een negatieve SDG score kennen, komen niet in aanmerking voor een langdurige belegging. Deze zijn uitgesloten van de aandelen- en obligatieportefeuilles van het pensioenfonds. Deze beleggingen zijn wel toegestaan als het een zeer kortlopende lening in het geldmarktfonds betreft.
- Bedrijven die gedurende langere tijd geen gehoor geven aan engagement door het pensioenfonds (zie ook paragraaf 8.5).
- Bedrijven die afkomstig zijn uit landen die in strijd zijn met het landenbeleid zoals hieronder beschreven. Dit geldt voor alle beleggingen van het pensioenfonds.

Het pensioenfonds hanteert een uitsluitingenbeleid voor bepaalde landen. Dit houdt in dat het pensioenfonds niet belegt in obligaties uitgegeven door de overheid van deze landen. Overige bedrijven worden uitgesloten aan de hand van sancties of het SDG filter (bij de huidige aandelenportefeuille). Het landenbeleid geldt ook voor aandelen in bedrijven waarbij de overheid een belang heeft van meer dan 50%. De meting hiervan wordt in 2024 uitgewerkt.

Landen zijn uitgesloten als tenminste één van onderstaande criteria in drempelwaarde niet gehaald wordt.

Criterion	Drempelwaarde
EU Sanctions Map	Geen financiële sancties
Ondertekenen klimaatakkoord Parijs	Ondertekenaar van dit akkoord
Glasgow: forest and land use	Ondertekenaar van dit akkoord
Freedom in the World (FIW) index on Political rights and civil liberties	Score <i>deels vrij</i> of <i>vrij</i>
WGI on Political Stability and Absence of Violence/Terrorism	Minimaal - 0,75
WGI on Regulatory Quality	Minimaal - 0,75
WGI on Control of Corruption	Minimaal - 0,75
ITUC Global Rights index	Scores van tenminste 4 of beter

Het pensioenfonds is van mening dat stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en het voeren van dialoog (engagement) bijdraagt aan het risico-rendementsprofiel van de bedrijven en daarmee ook bijdraagt aan de lange termijn waarde creatie waar het pensioenfonds naar streeft via zijn beleggingen. Daarnaast ziet het pensioenfonds het uitoefenen van zijn stemrecht als zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid.

1) <https://unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles>

Het pensioenfonds kiest een actieve rol als aandeel- of obligatiehouder conform onderstaande elementen. Deze zijn, gezien de uitvoerbaarheid, niet van toepassing op de categorieën LDI en hypotheke:

- Er wordt (namens het pensioenfonds, door Robeco) gestemd op aandeelhoudersvergaderingen. Hierbij vormt het stembeleid van Robeco het uitgangspunt;
- Er wordt ingezet op positieve verandering van bedrijven door het gesprek aan te gaan over MVB-thema's. Deze zien zowel op de duurzaamheidsstrategie van bedrijven, alsook op milieu, sociaal en governance. Dit zogenaamde engagement, dat door Robeco wordt uitgevoerd, heeft tot doel om duurzame waarde te creëren bij deze bedrijven, waar we op de lange termijn als aandeel- of obligatiehouder voor worden beloond;
- Waar engagement over een langere periode niet werkt, worden bedrijven door het pensioenfonds uitgesloten. Hierbij geldt dat er na 12 maanden na aanvang van engagement mondelinge toezeggingen gedaan moeten zijn door het bedrijf in kwestie, welke na 24 maanden na aanvang van engagement in een schriftelijk commitment moeten zijn vastgelegd.
- Om de belangen van de deelnemers te behartigen en daarmee invulling te geven aan een sterke governance, neemt het pensioenfonds deel aan class actions: door gedupeerde beleggers gezamenlijk gevoerde procedures of claims tegen beursgenoteerde bedrijven.

Uit praktische overwegingen, en om samen te kunnen werken met andere klanten van Robeco, volgt het pensioenfonds het active ownership beleid van Robeco die dit beleid ook voor het pensioenfonds uitvoert. Het bestuur heeft kennisgenomen van het beleid van Robeco en kan zich hier (voldoende) vinden.

12.3 Rendementen

Op de totale beleggingen is gedurende 2023 een rendement behaald van 11,85%. De matching portefeuille leverde een rendement op van 6,15%. Het totale rendement van de return portefeuille kwam uit op 5,70%.

In tabel 7 is per beleggingscategorie de waarde en het rendement over 2023 weergegeven.

Tabel 7: Beleggingsresultaten 2023

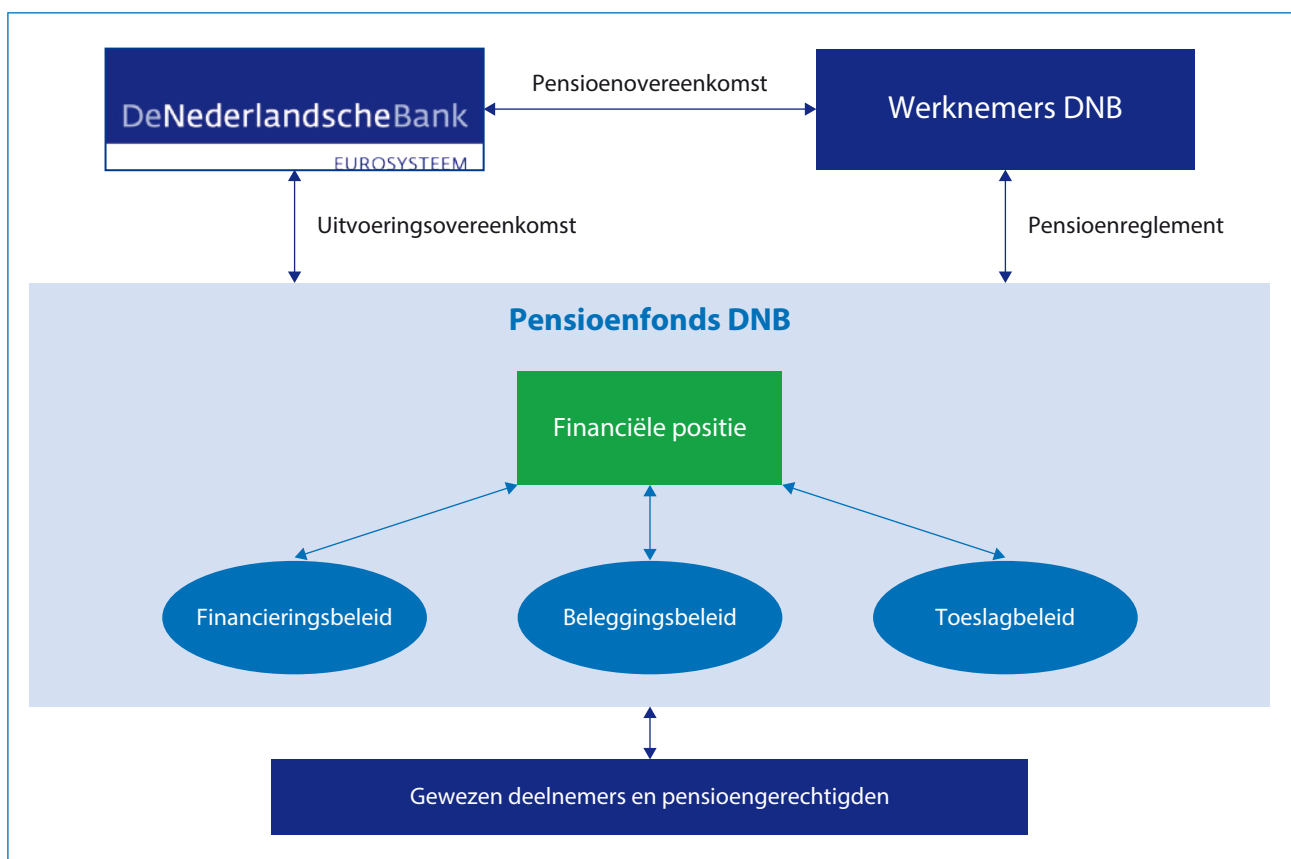
Beleggingscategorie	Waarde per ultimo 2023 (bedragen x € 1 miljoen)	Contributie aan totaal rendement
TOTAAL	2.175,6	11,85%
LDI/Matching portefeuille	1.319,8	6,15%
Hypotheke	204,9	0,35%
Renteafdekking overlay	-58,4	2,02%
Vastrentende waarden	1.173,3	3,78%
Return portefeuille	855,8	5,70%
Aandelen	801,9	5,34%
Overig	0,0	0,00%
Vastgoed	36,2	0,00%
Valuta-afdekking overlay	11,3	0,37%
Cash	6,4	-0,01%

13 Risicomanagement

Integraal risicomanagement (IRM) is het proces waarmee door het pensioenfonds vorm wordt gegeven aan de risicobeheersing en geldt als basis voor het besluitvormingsproces van het bestuur. Het IRM is erop gericht om de doelstellingen van het pensioenfonds te borgen, waarbij de risico's op een juiste wijze worden onderkend en beheerst. Voor het geheel van de risico's waar een pensioenfonds mee te maken krijgt (financieel en niet-financieel) wordt continu een cyclus doorlopen. Het IRM-raamwerk is gebaseerd op erkende standaarden en richtlijnen zoals COSO ERM, de Handreiking IRM van de Pensioenfederatie en het vroegere risicoraamwerk van DNB, FIRM.

Om de financiële positie van het pensioenfonds te beheersen en de doelstellingen van het pensioenfonds te realiseren, heeft het bestuur beleid ontwikkeld op het gebied van financiering, beleggingen en toeslagen. Bij het maken van beleidskeuzes worden de belangen van alle belanghebbenden afgewogen. Het beleid moet worden uitgevoerd binnen de kaders van de pensioenregeling, zoals die overeengekomen is door de sociale partners en pensioenfonds. De verschillende partijen worden visueel toegelicht aan de hand van figuur 3.

Figuur 3: Opzet pensioenfonds

Het pensioenfonds heeft, in overleg met sociale partners, eigen kaders ontwikkeld. Ten behoeve van de gemaakte afspraken (de geformuleerde grenzen) zijn er vier toetsen ontwikkeld: de generatietoets, pensioenresultaat- en indexatietoets, kortingstoets en premietoets. Periodiek worden de uitkomsten van de vier toetsen beoordeeld of deze binnen de gestelde grenzen blijven. In paragraaf 5.3 worden deze vier toetsen toegelicht.

Als de geformuleerde grenzen overschreden worden, treedt het bestuur in overleg met sociale partners omdat de pensioenregeling dan, volgens het bestuur, niet meer uitvoerbaar is op basis van de gemaakte afspraken. Sociale partners hebben de mogelijkheid de pensioenregeling aan te passen. Als dit niet gebeurt, moet het pensioenfonds maatregelen nemen. Deze maatregelen kunnen zijn dat er geen toeslagen verleend worden en/of dat de pensioenrechten en -aanspraken gekort (verlaagd) worden. Ook kan het bestuur de pensioenregeling teruggeven aan sociale partners, omdat deze niet uitvoerbaar is.

De toezichthouder meet de solvabiliteit van een pensioenfonds op basis van de dekkingsgraad.

De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als het ongewogen gemiddelde van de actuele maanddekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden. Hierdoor is de beleidsdekkingsgraad minder gevoelig voor schokken dan de actuele maanddekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is bepalend voor onder andere het kunnen toekennen van toeslagen en het kunnen laten plaatsvinden van waardeoverdrachten.

Het premie- en toeslagenbeleid, het beleggingsbeleid, het beleid inzake beloningen en kosten en het communicatiebeleid worden in de volgende paragrafen behandeld. Daarna wordt een beschrijving van het risicomanagement van het pensioenfonds gegeven.

13.1 Risicobeheersing

De risicobeheersing van het pensioenfonds is gericht op een beheerste, integere en effectieve wijze van het behalen van de doelstellingen van het pensioenfonds. Hiertoe heeft het pensioenfonds een integraal risicomanagement (IRM) raamwerk ingericht dat is gebaseerd op erkende standaarden en richtlijnen (zoals COSO ERM, FIRM en de Handreiking IRM van de Pensioenfederatie). Met behulp van het IRM-raamwerk worden risico's waaraan het pensioenfonds is (of kan worden) blootgesteld geïdentificeerd, beoordeeld, bewaakt/gemonitord, beheerst en gerapporteerd.

13.2 Uitgangspositie

Om de ambitie van het pensioenfonds gegeven de missie, visie en strategische doelstellingen te kunnen waarmaken, is het noodzakelijk om risico's te lopen. Met behulp van een risicomanagement systeem is het de bedoeling om verantwoord met de risico's om te gaan binnen de door het pensioenfonds gestelde randvoorwaarden. De risicostrategie komt tot uitdrukking in de risicobereidheid van het pensioenfonds. De risicobereidheid geeft aan welke typen risico's het pensioenfonds bereid is te nemen bij het nastreven van de strategie en doelstellingen, en in welke mate. De financiële positie van het pensioenfonds bepaalt vervolgens in welke mate aan de (financiële) doelstellingen van het pensioenfonds kan worden voldaan.

De financiële positie van het pensioenfonds heeft ertoe geleid dat er bijna volledig is geïndexeerd in 2023. Het pensioenfonds kan niet volledig aan de gestelde ambitie van indexering (toeslagverlening) voldoen. Wel voldoet het pensioenfonds aan de gestelde solvabiliteitseisen, de haalbaarheidstoets en de vier toetsen van het eigen beleid.

Solvabiliteitseisen en haalbaarheidstoets

Het pensioenfonds heeft de risicohouding op korte termijn uitgedrukt in solvabiliteitstermen, waarbij de solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten op basis van de hoogte van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Hierbij is het vereist eigen vermogen en de bijhorende vereiste dekkingsgraad van belang. De beleidsdekkingsgraad heeft het hele jaar 2023 boven het vereist eigen vermogen gelegen. Hierdoor was er in 2023 geen herstelplan van toepassing.

Het pensioenfonds heeft het beleidskader getoetst op de risicohouding voor de lange termijn conform de wettelijke verplichtingen. Bij de aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd in 2020 vanwege de nieuwe pensioenregeling vanaf 2021 zijn de grenzen voor de lange termijn risicohouding bevestigd:

- Vanuit de financiële positie waarbij aan het vereist eigen vermogen wordt voldaan, stelt het pensioenfonds een ondergrens van het verwachte pensioenresultaat vast (mediaan) op 76%.
- Vanuit de actuele financiële positie stelt het pensioenfonds een ondergrens van het verwachte pensioenresultaat vast (mediaan) op 76%.
- Vanuit de actuele financiële positie stelt het pensioenfonds een maximale afwijking ten opzichte van de mediaan van het verwachte pensioenresultaat vast (slechtweersituatie, 5e percentiel) van 35%.
- Het pensioenfonds zal periodiek de risicohouding opnieuw onderzoeken.

Pensioenfondsen moeten vervolgens jaarlijks een haalbaarheidstoets uitvoeren. Hiermee moet worden aangetoond of het verwachte pensioenresultaat op pensioenfondsniveau aansluit bij de (door het pensioenfonds zelf gekozen) ondergrens en in een slechtweerscenario niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat.

Uit de haalbaarheidstoets 2023 blijkt dat het pensioenresultaat 108,7% is (ondergrens 76%). De afwijking ten opzichte van het slechtweerscenario is 16,8% (bovengrens 35%). De uitkomsten blijven dus ruim binnen de vastgestelde grenzen. De daling van het pensioenresultaat komt voornamelijk door het relatief grote verschil tussen de verleende toeslag in 2022 en de gerealiseerde prijsinflatie voor de deelnemers oud-PVK en oud-DNB.

Eigen beleidstoetsen

Naast deze wettelijke verplichting hebben de sociale partners en het pensioenfonds een eigen beleidskader vormgegeven met behulp van een viertal toetsen. Zie ook paragraaf 5.3. Het eigen beleidskader is strenger dan de uitgangspunten van de haalbaarheidstoets. Als het pensioenfonds aan het eigen beleidskader voldoet, voldoet het daarmee ook aan de haalbaarheidstoets. Indien het pensioenfonds door bijzondere (markt)omstandigheden buiten de kaders komt, zal het bestuur overleg voeren met sociale partners (werkgever en vakorganisaties).

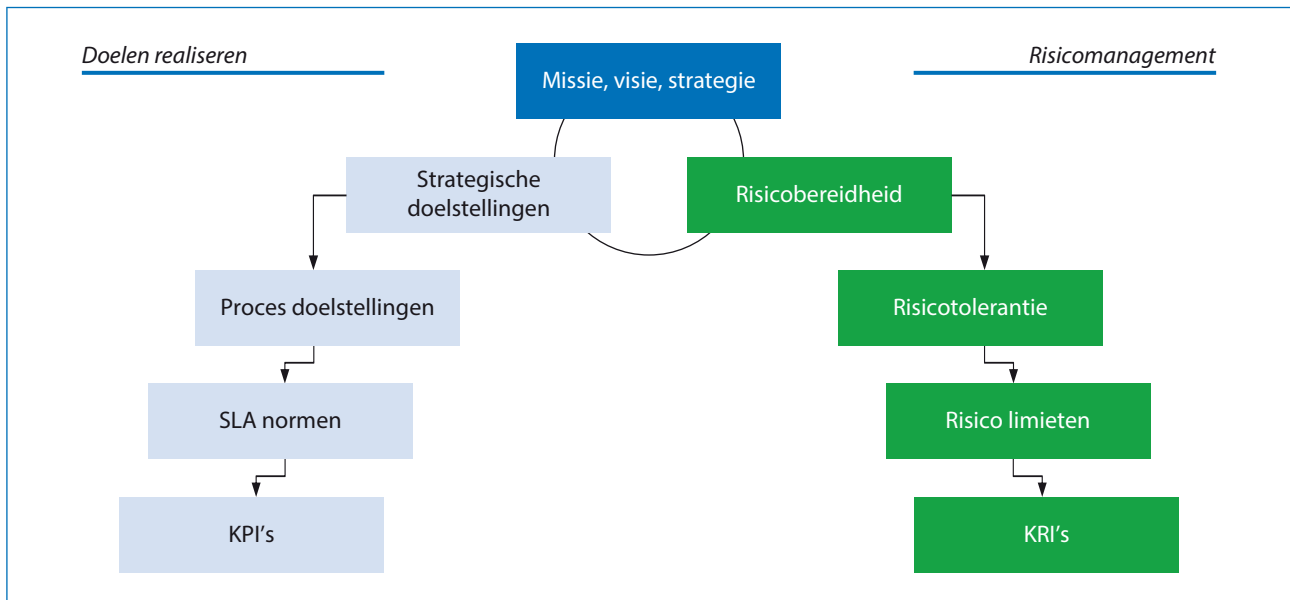
Toeslagverlening

In 2023 heeft het pensioenfonds geen volledige toeslag kunnen verlenen, wel is er een gedeeltelijke toeslag verleend van 97,7% van de maatstaf. De gedeeltelijke toeslag was 4,30% voor actieven en inactieven die de prijsinflatie volgen. De groep inactieve deelnemers met toeslag gerelateerd aan de loonindexatie (ex-DNB, uit dienst vóór 2003) ontvangt 6,15% indexatie. Voor de groep inactieve deelnemers ex-PVK (uit dienst vóór 2005) geldt een indexatie van 6,30%, waarbij werkgever het verschil tussen de vanuit het pensioenfonds gefinancierde toeslag van 6,15% aanvult tot de volledige maatstaf van 6,30%. Hierbij geldt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is; er is geen recht op een toeslag en het is ook voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre een toeslag zal worden verleend. Hoewel het pensioenfonds blijft streven om het pensioen waardevast te houden, is de gerealiseerde toeslag afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds.

Risicomanagement systeem

Aan de basis van het IRM-raamwerk ligt de risicostrategie van het pensioenfonds. Hierbij zijn vanuit de missie en visie twee kanten te belichten: de kant van het behalen van de doelstellingen ('prestatie management') en de kant van het beheersen van risico's ('risicomanagement'). Door vanuit risicomanagement op verschillende niveaus de koppeling te maken met het behalen van de doelstellingen, zorgt het pensioenfonds ervoor dat risicomanagement wordt gezien in lijn met de strategie en doelstellingen en daarmee de missie en visie van het pensioenfonds. In figuur 4 zijn de verschillende niveaus en de koppeling tussen prestatie management en risicomanagement schematisch weergegeven:

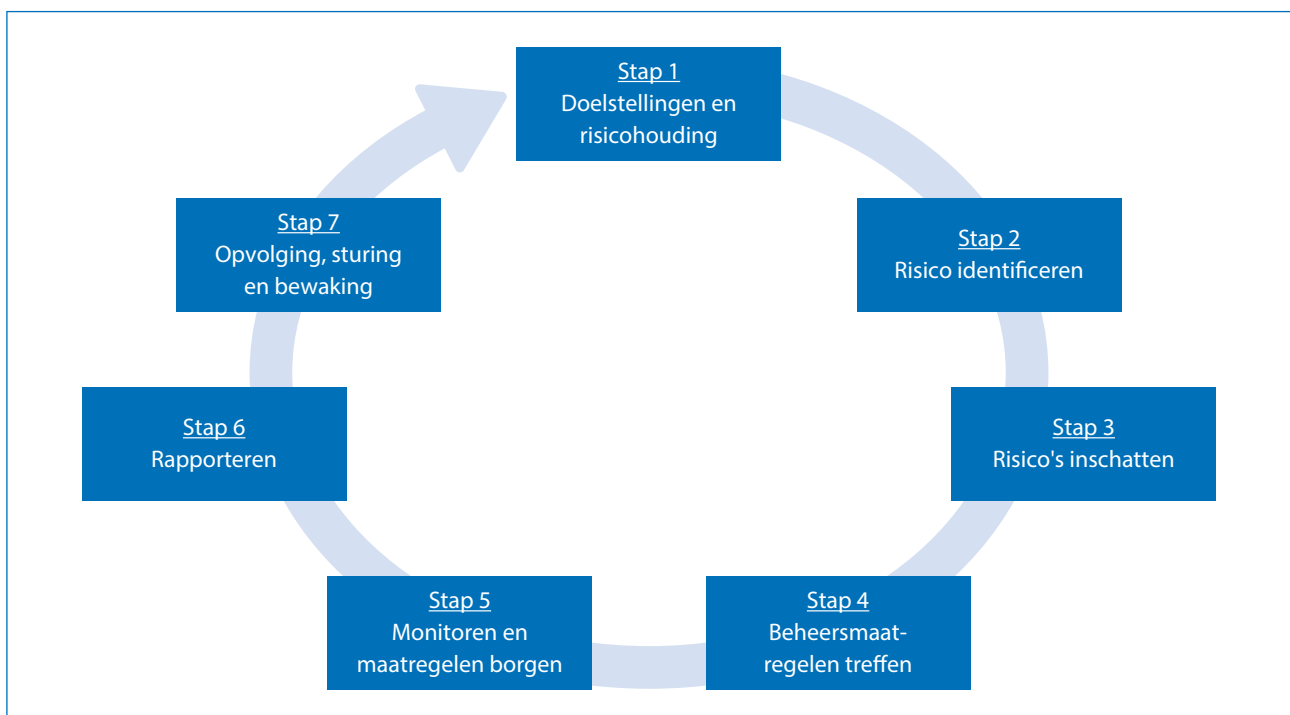
Figuur 4: Prestatie- en risicomangement

Om de strategie en doelstellingen te realiseren heeft het pensioenfonds in totaal 9 succesfactoren benoemd. Door deze te vertalen naar meetbare prestatie indicatoren (KPI's) kan het pensioenfonds periodiek de voortgang met betrekking tot de strategie en doelstellingen meten en waar nodig bijsturen.

Het IRM-proces omvat de stappen die continu worden doorlopen in de uitvoering van het IRM:

Figuur 5: IRM-proces

13.3 Governance

Risicomanagement maakt een integraal onderdeel uit van de besluitvorming van het bestuur. Het bestuur is verantwoordelijk voor de integrale aanpak en behandeling. Het bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering binnen het vastgestelde beleid en mandaat en legt over het risicomanagement van het pensioenfonds verantwoording af aan de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. De uitvoering is ondergebracht bij de geselecteerde uitvoeringsorganisaties die een intensief contact onderhouden met het bestuur en het bestuursbureau.

Het bestuur beheerst de risico's aan de hand van het 'three lines of defence' model, waarbij:

- De eerste lijn de risico-eigenaar betreft. De risico-eigenaar is verantwoordelijk voor zijn eigen processen en het beheersen van de bijbehorende risico's.
- De tweede lijn toetst vanuit haar eigen verantwoordelijkheid of de beheersing van risico's adequaat is. Dit doet ze door de beoordeling en monitoring van de beheersing van de risico's te controleren en waar nodig te challengen. Binnen het pensioenfonds is dit de verantwoordelijkheid van de sleutelfunctie risicomanagement, de sleutelfunctie actuarieel en de compliance officier. De tweede lijn faciliteert het bestuur in de uitvoering van risicoanalyses, draagt richtlijnen en standaarden voor risicomanagement aan, geeft advies en levert onafhankelijke challenges.
- De derde lijn is de interne audit. De derde lijn toetst de inrichting en werking van de eerste en tweede lijn en velt daarover een objectief, onafhankelijk oordeel met mogelijkheden tot verbetering.

Onder de eerste lijn wordt in algemene zin verstaan het bestuur, dat vervolgens de dagelijkse monitoring heeft belegd bij de portefeuillehouders binnen het bestuur. Tevens hebben de portefeuillehouders een back-up in geval een van de portefeuillehouders uitvalt. De portefeuillehouders bereiden samen met het bestuursbureau en externe adviseurs (indien van toepassing) onderwerpen ter behandeling in het bestuur voor. Het bestuur is en blijft risico-eigenaar. Voorts werkt het bestuur met een agendacommissie en kunnen projectgroepen worden ingesteld.

Alle portefeuillehouders hebben de volgende taken:

- Het namens het bestuur monitoren van de risico's in de dagelijkse bedrijfsvoering met betrekking tot hun aandachtsgebied;
- Het voorbereiden van het beleid;
- Het periodiek monitoren en escaleren indien nodig van risico's;
- Het periodiek opstellen van integrale risicorapportages;
- Het bespreken van de werking van het risico en controlesysteem van uitbestedingspartijen aan de hand van de testresultaten op de werking van de aanwezige beheersmaatregelen (op basis van onder meer verantwoordingrapportages (zoals ISAE 3402) en audit rapportages).

Het bestuur heeft de functies van sleutelhouder actuarieel, risicomanagement en interne audit toegewezen aan bestuursleden. Er zijn externe sleutelfunctie vervullers aangesteld, die de sleutelfunctiehouders ondersteunen.

13.4 Risicotaxonomie

Voor een adequate uitvoering van het IRM is eenduidigheid van definities essentieel. Hiertoe heeft het pensioenfonds verschillende risico's gedefinieerd en geïnclassificeerd, waarbij onderscheid wordt gemaakt naar vier risicoclusters: strategische, financiële, operationele en compliance risico's.

Figuur 6: Risicotaxonomie

Strategische risico's	Financiële risico's	Operationele risico's	Compliance risico's
Strategie	Matching- en rente	Balans- en vermogensbeheer	Juridisch
Besluitvorming Middelen Implementatie Verandervermogen	Rente Valuta Inflatie	ALM en SAA Uitvoering overlay Selectie en monitoring operationeel VB Uitvoering operationeel VB Rapportage	Wet- en regelgeving Naleving Fondsdocumentatie Aansprakelijkheid Afdwingbaarheid contracten Privacy
Draagvlak	Markt	Pensioenadministratie	Integriteit
Maatschappij Politiek Deelnemers	Aandelen Spread Concentratie en correlatie Klimaat - fysiek Klimaat - transitie Biodiversiteit Social & Governmental impact	Uitvoering deelnemers-administratie Data Beheer aanspraken Berekeningen Toekenningen Uitkeringen	Witwassen en terrorismedefinanciering Sanctiewetgeving Corruptie en fraude Onoorbaar handelen Voorwetenschap Fiscaal
Uitbesteding	Krediet	IT	
Afhankelijkheid Alignement	Tegenpartij	Beschikbaarheid Toegang (incl. cyberrisico) Betrouwbaarheid Aanpasbaarheid	
Communicatie	Liquiditeit	HR	
Effectiviteit communicatie Foutieve communicatie	Financieringsliquiditeit Marktliquiditeit	Beschikbaarheid Werving Deskundigheid	
Governance	Verzekeringstechnisch		
Inrichting Informatie Risicomanagement	Langleven Kortleven Arbeidsongeschiktheid Premiemarge		

13.5 Integrale risicomanagement rapportage

Ieder kwartaal worden de doelstellingen van het pensioenfonds getoetst op realisatie en vindt er een beoordeling plaats van de verschillende risicoclusters binnen het risicomanagement raamwerk.

De integrale risicomanagement rapportage wordt voorzien van een opinie van de tweede lijn (de actuariële en risicomanagement sleutelfunctie).

13.6 Eigenrisicobeoordeling

ERB-beleid

Een onderdeel van de Europese richtlijn IBPV-II (Instellingen voor Bedrijfspensioenvoorzieningen) vormt het hebben van beleid voor een eigenrisicobeoordeling (hierna ERB). Dit in het kader van het risicomanagement van een pensioenfonds. Met een ERB wordt inzicht verkregen in de samenhang tussen de strategie, de materiële risico's die het pensioenfonds kunnen bedreigen, mogelijke consequenties voor de financiële positie van het pensioenfonds en de impact voor pensioenaanspraken en de deelnemers. Het bestuur heeft ERB-beleid vastgesteld, waarin de uitgangspunten, aannames en de uitvoering van de ERB zijn opgenomen. Ook zijn signalen (triggers) vastgesteld waarbij het bestuur kan besluiten direct een ERB uit te voeren. In het vierde kwartaal van 2023 is in verband met de in 2024 uit te voeren ERB het ERB-beleid gereviewd, dit heeft tot enkele kleine aanpassingen geleid waaronder de RACI tabel.

Er is vastgesteld dat het pensioenfonds een herijking van de ERB dient uit te voeren. Aanleiding van de uitvoering van de ERB zijn onderstaande triggers die worden geraakt en die zijn opgenomen in het ERB-beleid van het pensioenfonds:

1. Belangrijke wijziging van wet- en regelgeving (Wtp)
2. Wijziging van een belangrijke uitbestedingspartij (fiduciair manager)
3. Verplichting voor ieder pensioenfonds driejaarlijks een ERB uitvoeren: voor pensioenfonds DNB verstrekt deze driejaarstermijn in 2024.

Om alle onderdelen in een keer mee te nemen is besloten om in 2024 een reguliere ERB uit te voeren met een vergelijkbare aanpak, zoals uitgevoerd bij de eerste ERB in 2020/2021.

In oktober is de eerste stap gezet in de uitvoering van de ERB en zijn de volgende punten besproken:

- Het ERB proces;
- ERB - scenario's
- Het liggende ERB beleid en de eventuele wens tot aanpassingen. Deze waren minimaal waarna het ERB-beleid opnieuw is vastgesteld;
- De strategische doelen in de ERB;
- De mogelijke scenario's voor de ERB aan de hand van een mentimeter-uitvraag.

De vaststelling van de nieuwe ERB is voor het tweede kwartaal 2024 voorzien.

Het pensioenfonds hanteert de volgende uitgangspunten bij het opstellen van een ERB:

1. De ERB moet toekomstgericht en volledig zijn. De ERB houdt rekening met de belangrijkste (materiële) risico's waaraan het pensioenfonds nu of in de toekomst kan worden blootgesteld. Hiermee verkrijgt het bestuur inzicht in de verandering van de risico's en kunnen indien noodzakelijk maatregelen worden getroffen. Om tot een goed onderbouwd en samenhangend beeld van de materiële risico's te komen maakt het pensioenfonds gebruik van scenarioanalyses.
2. De ERB moet pragmatisch zijn. Het pensioenfonds maakt voor de uitvoering van de ERB zoveel mogelijk gebruik van bestaande analyses en risicobeoordelingen. Het ERB-proces brengt deze verschillende documenten en analyses bij elkaar.
3. De ERB moet proportioneel zijn. Bij de uitvoering van de ERB wordt rekening gehouden met de omvang en interne organisatie van het pensioenfonds, alsook de aard, schaal en complexiteit van de risico's.
4. Er moet bestuurlijke betrokkenheid zijn. Het bestuur vervult een actieve rol bij de uitvoering van de ERB. De ERB dient gebruikt te worden in de strategische besluitvorming. Dit vereist dat de ERB voldoende doorleefd moet worden door het bestuur, opdat het bestuur de resultaten van de ERB volledig begrijpt.
5. Er moet een goede focus zijn. De ERB start met het formuleren van de centrale vraag en daarmee de doelstelling van de ERB. De centrale vraag hangt samen met de specifieke omstandigheden waarin het pensioenfonds verkeert of vloeit voort uit de aanleiding voor het uitvoeren van de ERB.

6. De ERB moet actiegericht zijn. De ERB-rapportage benoemt concrete managementacties en follow-up naar aanleiding van gesignaleerde risico's en/of tekortkomingen in de beheersing van de risico's.
7. De ERB moet concreet zijn. De ERB moet regelmatig worden uitgevoerd en in elk geval bij een significante verandering in het risicoprofiel. Het pensioenfonds heeft een (niet uitputtende) lijst van gebeurtenissen gedefinieerd die aanleiding geven tot een (gedeeltelijke) actualisatie van de ERB.
8. De ERB moet geïntegreerd worden. De ERB is zoveel als mogelijk geïntegreerd in bestaande processen. Zo is de ERB onder meer onderdeel van het strategische planningsproces van het pensioenfonds en verankerd in het bestuurlijk besluitvormingsproces.

13.7 Risico-inventarisatie en risicoprofiel

De duurzaamheidsrisico's zijn gehergroepeerd om focus aan te brengen. Het pensioenfonds heeft besloten om vier risico's toe te voegen: klimaat - fysiek, klimaat - transitie, biodiversiteit, social & governmental impact. De reputatiecomponent wordt ondergebracht bij Maatschappij. Voor de financiële component is een risico-identificatie uitgevoerd. Binnen een aantal bestaande risico's worden extra beheersmaatregelen gericht op duurzaamheid toegevoegd. De risicotaxonomie wordt vastgesteld, inclusief de risicobereidheid die hieruit resulteert.

In 2023 heeft het pensioenfonds het Handboek IRM aangepast, de aanpassingen betreffen twee nieuwe risico's rondom de Wet toekomst pensioenen en zijn toegevoegd aan de risicotaxonomie

- Verzekeringstechnische risico's Wtp: Overige restrisico's (bijv. resultaat op kosten, flexibilisering, actuariële grondslagen, etc.) kunnen leiden tot meer volatiliteit van de pensioenuitkeringen. De verzekeringstechnische risico's die voortvloeien uit de Wtp hangen samen met de communicatie van het pensioenfonds en het vertrouwen van de deelnemers.
- Administratie vermogensbeheer: naar aanleiding van de Wtp zal de administratie van het vermogensbeheer veranderen (administreren premieregelingen). Ook vereist de Wtp meer connectie/interfaces tussen vermogensbeheer en pensioenadministratie vanwege verdeling collectieve beleggingsrendement onder het solidaire contract en mogelijke unitisation. Het risico ontstaat dat de administratie van de vermogensbeheerder niet klaar is voor de Wtp vereisten of onjuist wordt ingericht om aan de afhankelijkheden met de pensioenadministratie te voldoen.

Er is een business continuity plan (BCP) opgesteld door het pensioenfonds, dit betreft een (niet-financieel) crisisplan welke de continuïteit van de bedrijfsvoering van het pensioenfonds waarborgt. Hierin worden verschillende crisisscenario's opgenomen, waaronder het niet kunnen uitkeren van pensioenen, cyberrisico's, reputatieschade als gevolg van het maatschappelijk verantwoord beleggen beleid en massaclaims naar aanleiding van het nieuwe pensioenstelsel. In opvolging hiervan heeft de portefeuille risk de vier niet-financiële risico scenario's opgenomen in het financieel crisisplan (bijlage van de ABTN).

Hierbij zijn de niet-financiële crisisniveaus en beschikbare beheersmaatregelen vastgelegd.

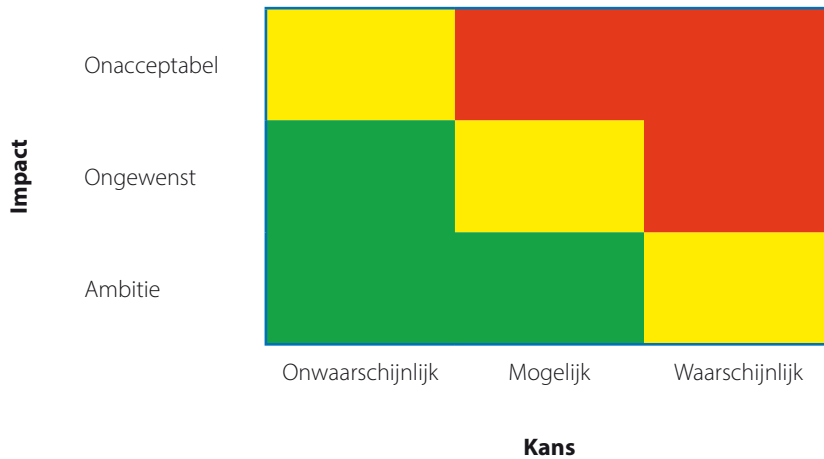
Tevens wordt de communicatie met belanghebbenden, besluitvorming en het ongedaan maken van niet-financiële crisismaatregelen beschreven.

13.8 Toelichting op de risicoclusters en onderliggende risico's

Hieronder zijn per risicocluster de onderliggende risico's weergegeven, inclusief de score die het bestuur eraan geeft. Dit betreft zowel het bruto risico (zonder beheersmaatregelen) als het netto risico (na toepassing van de beheersmaatregelen). Het bestuur probeert met het gevoerde risicomanagementbeleid de kans dat een ongunstige situatie zich voordoet te voorkomen of de impact daarvan door beheersmaatregelen te mitigeren. Door periodiek risk self assessment (RSA) analyses uit te voeren krijgt het bestuur zicht op de ontwikkeling van de geïdentificeerde risico's en kan het mede op basis daarvan de beheersmaatregelen beoordelen, aanscherpen, laten vervallen of nieuwe toevoegen.

Onderstaand worden per risicocluster de belangrijkste risico's benoemd en toegelicht.

Aan de hand van de inschatting van de kans en de impact kunnen de risico's visueel worden weergegeven in een risico-matrix:

I Strategische risico's

Risicobereidheid

De risico acceptatie van het pensioenfonds ten aanzien van strategische risico's is gematigd. Het pensioenfonds streeft ernaar een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds te zijn én te blijven door middel van een effectieve en efficiënte uitvoering van de missie. Het waarmaken van de belofte naar de actieve deelnemers, pensioengerechtigden en/of gewezen deelnemers van een goed pensioen staat hierbij centraal. Effectieve besluitvorming, communicatie en monitoring en controle van de uitvoering van genomen besluiten zijn essentieel om de missie en doelstellingen te behalen.

Risico	Bruto Risico			Netto Risico		
	Kans	Impact	Score	Kans	Impact	Score
Strategie - Besluitvorming	Mogelijk	Ongewenst	Yellow	Onwaarschijnlijk	Ongewenst	Green
Strategie - Middelen	Mogelijk	Ongewenst	Yellow	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Green
Strategie - Implementatie	Mogelijk	Onacceptabel	Red	Mogelijk	Ongewenst	Yellow
Strategie - Verandervermogen	Mogelijk	Onacceptabel	Red	Onwaarschijnlijk	Ongewenst	Yellow
Draagvlak - Maatschappij	Waarschijnlijk	Ongewenst	Red	Mogelijk	Ongewenst	Yellow
Draagvlak - Politiek	Waarschijnlijk	Ongewenst	Red	Mogelijk	Ongewenst	Yellow
Uitbesteding - Afhankelijkheid	Mogelijk	Onacceptabel	Red	mogelijk	Ongewenst	Yellow
Uitbesteding - Alignment	Mogelijk	Onacceptabel	Red	Mogelijk	Ongewenst	Yellow
Communicatie - Effectiviteit communicatie	Mogelijk	Ongewenst	Yellow	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Green
Communicatie - Foutieve communicatie	Mogelijk	Ongewenst	Yellow	mogelijk	Ongewenst	Yellow
Governance - Inrichting	Mogelijk	Ongewenst	Yellow	Onwaarschijnlijk	Ongewenst	Green
Governance - Informatie	Mogelijk	Ongewenst	Yellow	Onwaarschijnlijk	Ongewenst	Green
Governance - Risicomanagement	Mogelijk	Ongewenst	Yellow	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Green

Het bestuur is van mening dat voor het strategisch risico met name de externe omgeving, te weten de veranderingen die worden ingegeven door de maatschappij en politiek, bepalend zijn voor de risico's die het pensioenfonds loopt. Hierbij heeft het bestuur

vastgesteld dat het daarop geen of slechts zeer beperkt invloed heeft. Hierdoor blijft de netto score voor deze zeven risico's geel. Het bestuur probeert met name een goede financiële uitgangspositie te bewerkstelligen om het risico te mitigeren. Belangrijke ontwikkeling in maatschappij en politiek is de Wet toekomst pensioenen.

Het is een strategisch implementatie risico dat beleid en uitvoering niet bij elkaar aansluiten. Om dit risico te mitigeren heeft het pensioenfonds de volgende beheersmaatregelen: uitbestedingsbeleid, werkzaamheden van het bestuursbureau en overige bestuurlijke ondersteuning, governance, evaluaties, rapportages, audits en inhuren van externe expertise.

Het strategische risico met betrekking tot verandervermogen kent als belangrijkste beheersmaatregelen vermindering van de complexiteit van de pensioenregeling, bespreken toekomstscenario's en uitvoeren ERB en bestuurlijke verandercapaciteit.

Op strategisch gebied loopt het pensioenfonds risico op afnemend draagvlak in verband met maatschappelijke en politieke ontwikkelingen. Dit hangt samen met het draagvlak voor de pensioenregeling en het pensioenstelsel. Het bestuur bereidt zich, waar mogelijk samen met sociale partners, voor op de transitie naar een nieuw stelsel.

Het strategische risico uitbesteding – afhankelijkheid en uitbesteding – wordt onder andere beheerst door complexiteitsreductie van regelingen, contractuele exit-bepalingen en modulaire opbouw SLA's, regelmatig vaststellen van strategie en de evaluatie en vaststelling van het uitbestedingsbeleid.

Communicatierisico ontstaat als het pensioenfonds het draagvlak en vertrouwen onder deelnemers verliest door niet-tijdige, onjuiste en/of onvolledige communicatie waardoor de afwegingen die het bestuur maakt over evenwichtigheid niet helder worden voor de betrokkenen. Het (crisis)communicatieplan wordt jaarlijks herzien en regelmatig is er een dialoog met deelnemers in het deelnemerspanel om een gevoel te krijgen wat er bij deelnemers leeft en wat belangrijk wordt gevonden. Tevens communiceert het bestuur over belangrijke beleidskeuzes inclusief belangenafwegingen, om daarmee het draagvlak en vertrouwen te verkrijgen.

Per 1 juli 2023 is Wet toekomst pensioenen in werking getreden en derhalve de transitieperiode gestart. Gedurende deze periode dienen alle betrokken partijen zorg te dragen voor een zorgvuldige implementatie van het nieuwe stelsel. De overgang naar een nieuw pensioenstelsel brengt verschillende risico's met zich mee.

Geplande acties 2024

In de pensioenuitvoering wordt bij AZL overgegaan naar nieuwe systemen. De voorbereiding hiervan wordt voortdurend bewaakt. De eerste transities van andere klanten zijn beoogd op 1 januari 2025. Het pensioenfonds hoopt gebruik te maken van de lessons learned van pensioenfondsen die reeds eerder overgaan naar het nieuwe pensioenstelsel om de implementatierisico's te beheersen. Bij de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel zal communicatie een belangrijke rol spelen. Gedegen communicatie met deelnemers is essentieel om het draagvlak te behouden. De risico's hieromtrent worden gemonitord tijdens het project naar de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Hierin wordt ook het communicatieplan meegenomen.

Om de strategische risico's verder te beheersen en mitigeren streeft het bestuur continu naar een goede financiële positie om een eventuele impact door externe factoren goed op te vangen.

II Financiële risico's

Risicobereidheid

Voor het realiseren van de missie en doelstellingen is het nemen van bepaalde financiële risico's noodzakelijk. Ook het behalen van financiële rendementen gaat gepaard met het nemen van financiële risico's: het pensioenfonds is bereid gematigd financiële risico's te nemen waarvan wordt verwacht dat hier een structurele vergoeding tegenover staat of dat hierdoor een ander risico wordt gemitigeerd. Het pensioenfonds zoekt hierbij steeds naar de balans tussen het voorkomen van kortingen en het waardevast houden van de pensioenaanspraken en pensioenrechten. Indien niet tegelijkertijd aan beide doelstellingen kan worden voldaan, heeft het voorkomen van kortingen prioriteit.

Risico	Bruto Risico			Netto Risico		
	Kans	Impact	Score	Kans	Impact	Score
Matching en rente - Rente	Waarschijnlijk	Onacceptabel	Red	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Green
Matching en rente - Valuta	Mogelijk	Ongewenst	Yellow	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Green
Matching en rente - Inflatie	Mogelijk	Onacceptabel	Red	Waarschijnlijk	Ambitie	Yellow
Markt - Aandelen	Waarschijnlijk	Ongewenst	Red	Mogelijk	Ongewenst	Yellow
Markt - Spread	Mogelijk	Ongewenst	Yellow	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Green
Markt - Concentratie en correlatie	Mogelijk	Ongewenst	Yellow	Mogelijk	Ongewenst	Yellow
Krediet - Tegenpartij	Mogelijk	Onacceptabel	Red	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Green
Liquiditeit - Financieringsliquiditeit	Mogelijk	Onacceptabel	Red	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Green
Liquiditeit - Marktliquiditeit	Mogelijk	Onacceptabel	Red	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Green
Verzekeringstechnisch - Langleven	Mogelijk	Ongewenst	Yellow	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Green
Verzekeringstechnisch - Kortleven	Mogelijk	Ongewenst	Yellow	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Green
Verzekeringstechnisch - Arbeidsongeschiktheid	Mogelijk	Ongewenst	Yellow	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Green
Verzekeringstechnisch - Premiemarge	Waarschijnlijk	Ongewenst	Red	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Green
Verzekeringstechnische risico's - Wtp	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Green	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Green

Volatiliteit in het marktrisico en financiële markten zorgen ervoor dat er een aantal financiële risico's voor het pensioenfonds een geel netto risico scoren.

Aandelen zijn een groot risico voor de dekkingsgraad, evenals het renterisico. Het bestuur mitigeert het renterisico door een rentehedge te hanteren van 75%. De keerzijde hiervan is dat dit ten koste gaat van het opwaarts potentieel indien de rente stijgt.

In 2022 is ten behoeve van MVB (maatschappelijk verantwoord beleggen) risico's een deelnemersonderzoek uitgevoerd en is een benchmark analyse door VBDO gedaan. Naar aanleiding van deze onderzoeken zijn verschillende vervolgacties gedefinieerd. In 2023 heeft VBDO het rapport toegelicht en is er een aantal punten besproken. Het pensioenfonds heeft ook fiduciair adviseur BlackRock om input gevraagd. Hieruit is een aantal verdere onderzoeksgebieden gekomen:

- het uitwerken van duurzaamheid binnen de matching portefeuille, bijvoorbeeld met uitbreiding van green en social bonds of het (verdere) gebruik van een groen geldmarktfonds;
- het onderzoeken van een klimaatbenchmark, verdere CO₂-reductie en meer engagement binnen de aandelenportefeuille;
- landenlijst verder uitbreiden met uitsluitingen op basis van duurzaamheidscriteria;
- toevoeging impact investing beleggingscategorieën (zoals infrastructuur) overwegen.

De door VBDO voorgestelde verbeterpunten zijn meegenomen in de herijking van het MVB-beleid van het pensioenfonds

In 2023 heeft er een evaluatie plaatsgevonden van de vermogensbeheerders Robeco, Cardano en SAREF, waarbij de conclusie was dat de samenwerking gecontinueerd wordt.

Geplande acties 2024

In 2023 is besloten Aegon Asset Management aan te stellen als nieuwe fiduciair manager. De transitie van BlackRock naar Aegon is per 1 april 2024 gerealiseerd. In het verlengde hiervan zal in 2024 onderzocht worden of het beheer van de portefeuilles nog steeds optimaal is en of de huidige managers nog steeds de beste partij zijn.

III Operationele risico's

Risicobereidheid

De risicobereidheid voor operationele risico's is gematigd. Mensen, processen en systemen zijn ondersteunend aan de kwaliteit van de dienstverlening en producten die worden geleverd aan de deelnemers en de werkgever. Daarbij onderkent het pensioenfonds dat het volledig beheersen van de operationele risico's resulteert in hoge kosten voor de te leveren diensten en producten. Daarom worden lage foutpercentages in de uitvoering geaccepteerd. Het pensioenfonds zal altijd grote aandacht hebben voor het voorkomen van incidenten met grote impact voor de deelnemers. Daarnaast wordt de complexiteit zoveel mogelijk beperkt om de daarmee samenhangende operationele risico's te beperken of weg te nemen. Het pensioenfonds acht het van belang dat afwijkende processen en handmatige handelingen zoveel mogelijk worden geminimaliseerd door automatisering en standaardisering. In geval dat organisatorische veranderingen benodigd zijn (zoals de overstap naar een nieuwe uitvoeringsorganisatie of overgang naar een nieuw pensioenstelsel), accepteert het pensioenfonds tijdelijk een verhoging van de operationele risico's, mits dit op de lange termijn aantoonbaar leidt tot een grotere mate van efficiëntie en effectiviteit. Deze risico's worden nauwlettend gemonitord door het bestuur.

Hieronder staat een overzicht van de bruto en netto risico scores van het pensioenfonds, zoals vastgesteld tijdens de IRM-themamiddag in 2024.

Risico	Bruto Risico			Netto Risico		
	Kans	Impact	Score	Kans	Impact	Score
Balans en vermogensbeheer - ALM en SAA	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Balans en vermogensbeheer - Uitvoering overlay	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Balans en vermogensbeheer - Selectie en monitoring	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
Balans en vermogensbeheer - Uitvoering operationeel vermogensbeheer	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Balans en vermogensbeheer - Rapportage	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
Pensioenadministratie - Uitvoering deelnemersadministratie	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Pensioenadministratie - Data	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Pensioenadministratie - Beheer aanspraken	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Pensioenadministratie - Berekeningen	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Pensioenadministratie - Toekenningen	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
Pensioenadministratie - Uitkeringen	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
IT Pensioenfonds - Beschikbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenfonds - Toegang (incl. cyberrisico)	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	

Risico	Bruto Risico			Netto Risico		
	Kans	Impact	Score	Kans	Impact	Score
IT Pensioenfond - Betrouwbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenfond - Aanpasbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
IT Pensioenuitvoerder - Beschikbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
IT Pensioenuitvoerder - Betrouwbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
IT Pensioenuitvoerder - Aanpasbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Mogelijk	Ongewenst	
IT Pensioenuitvoerder - Toegang (incl. cyberrisico)	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
IT Vermogensbeheerders - Beschikbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
IT Vermogensbeheerders - Toegang (incl. cyberrisico)	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
IT Vermogensbeheerders - Betrouwbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
IT - Aanpasbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ongewenst	
IT Vermogensbeheerders - Aanpasbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Onacceptabel	
HR - Beschikbaarheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
HR - Werving	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	
HR - Deskundigheid	Mogelijk	Ongewenst		Onwaarschijnlijk	Ambitie	

Er is een aantal risico's, waaronder de pensioenadministratie, waarbij zowel het bruto- als het nettorisico op geel staat. Deze risico's worden actief gemonitord en indien nodig worden er additionele beheersmaatregelen opgesteld.

Door de inhuur van meerdere dienstverleners en wisseling van uitbestedingspartijen ontstaat het risico dat er niet goed wordt samengewerkt en er op operationeel gebied hiaten ontstaan. Het bestuursbureau heeft een belangrijke taak om te zorgen dat alle partijen goed op elkaar aangelijnd zijn en de operationele zaken worden uitgevoerd.

Door de inrichting van een eigen bestuursbureau kunnen HR-risico's ontstaan, zoals een voortijdige opzegging van het dienstverband. Dit wordt gemitigeerd door de medewerkers van het bestuursbureau te contracteren met een langere opzegtermijn dan gebruikelijk. Uitval door ziekte wordt zo goed mogelijk opgevangen door veelvuldig intern overleg en afstemming en een zoveel mogelijk vastgelegde en gestandaardiseerde werkwijze. Voor extern ingehuurde medewerkers via een achterliggende dienstverlener wordt zorggedragen voor goede contractuele afspraken. Hierdoor wordt, wanneer nodig, de capaciteit van het bestuursbureau eenvoudig opgeschaald.

Geplande acties 2024

In 2024 is de implementatie van de deelnemersgegevens in de administratie van AZL afgerond. Daarnaast wordt overlegd met AZL over de mogelijkheden en onmogelijkheden van de nieuwe pensioenregeling in de administratie. Tevens wordt de aansluiting tussen pensioenadministratie en vermogensbeheer verder vormgegeven.

IV Compliance risico's

Risicobereidheid

De reputatie van het pensioenfonds is cruciaal voor het realiseren van de missie en doelstellingen. Het pensioenfonds handelt integer en in overeenstemming met ethische normen. Het pensioenfonds vermijdt risico's met betrekking tot het niet naleven van interne normen en wet- en regelgeving; de risicobereidheid is daarmee laag. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met het feit dat het pensioenfonds als 'fonds van de toezichthouder' extra kritisch wordt beoordeeld.

Risico	Bruto Risico			Netto Risico		
	Kans	Impact	Score	Kans	Impact	Score
Juridisch - Wet- en regelgeving	Mogelijk	Ongewenst	Geel	Mogelijk	Ongewenst	Geel
Juridisch - Naleving	Mogelijk	Ongewenst	Geel	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Groen
Juridisch - Fondsdokumentatie	Mogelijk	Ongewenst	Geel	Onwaarschijnlijk	Ongewenst	Groen
Juridisch - Aansprakelijkheid	Mogelijk	Ongewenst	Geel	Onwaarschijnlijk	Ongewenst	Groen
Juridisch - Afdwingbaarheid contracten	Mogelijk	Ongewenst	Geel	Onwaarschijnlijk	Ambitie	Groen
Juridisch - Privacy	Mogelijk	Ongewenst	Geel	Onwaarschijnlijk	Ongewenst	Groen
Integriteit - Witwassen en terrorismefinanciering	Mogelijk	Ongewenst	Geel	Onwaarschijnlijk	Ongewenst	Groen
Integriteit - Sanctiewetgeving	Mogelijk	Onacceptabel	Rood	Onwaarschijnlijk	Ongewenst	Groen
Integriteit - Corruptie en fraude	Mogelijk	Onacceptabel	Rood	Onwaarschijnlijk	Ongewenst	Groen
Integriteit - Onoorbaar handelen	Mogelijk	Onacceptabel	Rood	Onwaarschijnlijk	Ongewenst	Groen
Integriteit - Voorwetenschap	Mogelijk	Ongewenst	Geel	Onwaarschijnlijk	Ongewenst	Groen
Integriteit - Fiscaal	Mogelijk	Ongewenst	Geel	Onwaarschijnlijk	Ongewenst	Groen

Jaarlijks vindt er een herijking van de integrale risicobeoordeling integriteitsrisico's (SIRA) plaats. In 2022 is daarbij bepaald dat de SIRA meer concreet, SMART, gemaakt zou worden, zodat het een beter leesbaar en toetsbaar instrument zou worden. Daarom is de SIRA ingekort tot zo'n 30 scenario's en is met name het aantal beheersmaatregelen teruggebracht tot de meest essentiële.

Bij elke vergadering wordt een uitvraag gedaan en eventueel melding gemaakt van (potentiële) 'conflict of interests', waarna indien van toepassing het betrokken bestuurslid, lid van het verantwoordingsorgaan of lid de raad van toezicht zich dient te onthouden van de discussie en/of de vergadering dient te verlaten.

Geplande acties 2024

In 2024 speelt de naleving van wet- en regelgeving, waaronder de Digital Operational Resilience Act (DORA), een grote rol. Pensioenfondsen dienen vanaf januari 2025 aan DORA te voldoen; in de tweede helft van 2024 zal een assessment uitgevoerd worden in hoeverre het pensioenfonds aan DORA voldoet.

14 Actuariële grondslagen 2023

Toe- en uittreding

Bij de vaststelling van de technische voorziening wordt geen rekening gehouden met toekomstige toetredingen en uittredingen anders dan door sterfte.

Uitbetaling

Voor de berekening van de technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds wordt verondersteld dat de pensioenen continu betaalbaar zijn. In zoverre er een slotuitkering bij overlijden is, tot het eind van het kwartaal, wordt hier in de voorziening vanaf 30 juni 2020 rekening mee gehouden.

Leeftijd

Voor de actieve en gewezen deelnemer wordt de leeftijd op de berekeningsdatum vastgesteld in maanden nauwkeurig door de pensioenrichtleeftijd te verminderen met de toekomstige duur tot aan de pensioenrichtleeftijd.

Voor de deelnemer met een ingegaan pensioen wordt de leeftijd op de berekeningsdatum vastgesteld in maanden nauwkeurig door het verschil te nemen tussen het berekeningsjaar en de geboortedatum.

Hertrouwkansen

Er wordt geen rekening gehouden met hertrouwkansen.

Rekenrente

De rentetermijnstructuur inclusief ultimate forward rate per balansdatum, zoals door toezichthouder DNB vastgesteld en gepubliceerd.

Sterftekansen

Voor mannen en vrouwen worden de sterftekansen ontleend aan de Prognosetafel AG2022 zoals deze is gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap. Deze kansen zijn omgerekend naar een generatietafel om rekening te houden met de verwachte toekomstige daling van de sterftekansen. Bij het gebruik van de Prognosetafel AG2022 wordt rekening gehouden met leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte die is vastgesteld met behulp van het S&V ervaringssterftemodel op basis van levensverwachting naar inkomensniveau. De ervaringssterfte is in 2021 hernieuwd vastgesteld en doorgevoerd per 31 december 2021.

Vanaf 31 december 2021 zal de ervaringssterfte in het jaar van aanpassing aan de AG prognosetafel hernieuwd getoetst en vastgesteld worden, voor het eerst in 2024.

Voor kinderen worden de sterftekansen verwaarloosd.

Invalideringskansen

Voor de berekening van de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds worden geen invalideringskansen gehanteerd. Met revalidatie wordt geen rekening gehouden.

Partnerfrequentie

Zolang nog geen pensioenuitkering is ingegaan zijn de partnerfrequenties gebaseerd op de vastgestelde 'CBS 2018, incl. samenwonend', met een frequentie van 100% op de pensioenrichtleeftijd.

Voor pensioengerechtigden wordt alleen met een voorziening voor partnerpensioen rekening gehouden, indien en zolang zij gehuwd zijn of een partnerrelatie hebben (bepaalde partner systeem) met de partner waarmee de relatie bestond bij pensioeningang.

Leeftijdsverschil

Voor wat betreft het partnerpensioen wordt verondersteld dat de verzekerde man 2,5 jaar ouder is dan de vrouwelijke partner en de verzekerde vrouw 1,5 jaar jonger is dan de mannelijke partner.

Wezenpensioen

De voorziening voor latent wezenpensioen bedraagt 0,35% van de voorziening voor latent partnerpensioen voor actieve en gewezen deelnemers.

De opslag voor latent wezenpensioen in de risicopremie voor het partnerpensioen bedraagt 6,6% van de risicopremie voor het partnerpensioen met ingang van 1 januari 2020. Bij een ingegaan wezenpensioen wordt voor wezen jonger dan 12 jaar aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 18-jarige leeftijd; voor wezen van 12 jaar of ouder wordt aangenomen dat de eindleeftijd van het wezenpensioen jaarlijks oploopt, van 18 jaar op leeftijd 12 tot uiteindelijk 27 jaar.

Arbeidsongeschiktheid

Voor arbeidsongeschikte deelnemers voor wie de pensioenopbouw zonder verdere betaling van bijdragen wordt voortgezet, wordt de technische voorziening voor risico pensioenfonds gelijk gesteld aan de contante waarde van de in totaal bereikbare aanspraken. Hierbij wordt rekening gehouden met toekomstige verwachte onvoorwaardelijke stijgingen van de pensioengrondslag van arbeidsongeschikten. Deze is gebaseerd op een verwachte loonstijging van 2,3% per jaar op de langere termijn.

Excassokosten

De vaste kostenopslag bedraagt 2,25% van de netto technische voorziening.

15 Externe toezichthouders

De toezichthouders hebben geen formele maatregelen opgelegd aan het pensioenfonds. Het afgelopen jaar zijn geen dwangsommen of boetes opgelegd. Evenmin zijn door de toezichthouders aanwijzingen aan het pensioenfonds gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is de bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming van de toezichthouders.

Er zijn in 2023 enkele sectorbrieven en instructiebrieven ontvangen van de toezichthouders. Het pensioenfonds volgt de aanbevelingen, adviezen en instructies die hierin gegeven worden op.

In 2023 hebben er drie gesprekken plaatsgevonden met toezichthouder DNB. De toezichthouder is hierin geïnformeerd over de stand van zaken van een aantal dossiers, met name de voorbereiding op de transitie naar het nieuwe pensioencontract en de transitie van TKP naar AZL. Het pensioenfonds heeft informatie van de toezichthouder ontvangen over de speerpunten van het toezicht in 2023 en volgende jaren. Het pensioenfonds heeft voldaan aan de reguliere uitvragen van de toezichthouders over de voortgang van en keuzes binnen de transitie naar het nieuwe pensioencontract. In dit kader is medio juni 2024 de partiele beoordeling van de risicohouding ingediend.

Meldingen aan toezichthouders

In verband met de transitie van TKP naar AZL lagen een aantal administratieve processen gedurende een aantal maanden stil. Deze zijn gemeld aan toezichthouders AFM en DNB:

- vertraging verversen mijnpensioenoverzicht.nl;
- inkomende en uitgaande individuele waardeoverdrachten, met nadere toelichting in een gesprek;
- vertraging van de verzending van de uniforme pensioenoverzichten;
- niet naleven screening sanctielijsten (zie hieronder).

Incident sanctiescreening

De pensioenadministrateur (AZL) voert de screening aan de sanctielijsten (terrorismebestrijding) voor het pensioenfonds uit. Daarbij is gebleken dat AZL deze screening voor haar klanten niet volledig heeft uitgevoerd. Hierdoor is niet voldaan aan de sanctiewetgeving en de Pensioenwet.

AZL heeft niet expliciet aan de Nederlandse sanctielijsten gescreend, omdat ze ervan uitging dat deze geïntegreerd was in de Europese sanctielijst. Dit ging voor Pensioenfonds DNB over een periode van acht maanden, aangezien de administratie per 1 januari 2023 overgegaan is naar AZL en daarvoor TKP de sanctiescreening uitvoerde. In september 2023 is de omissie door AZL ontdekt en heeft AZL alsnog een volledige screening uitgevoerd. Het ging derhalve om de nieuwe deelnemers in de eerste acht maanden van 2023, die bij indiensttreding bij DNB ook gescreend worden. Bij de controlescreening door AZL zijn dan ook geen hits aangetroffen. Het risico dat een deelnemer op de sanctielijst zou staan, werd door het bestuur als zeer klein beschouwd.

Het incident is wel door zowel het pensioenfonds als door AZL gemeld aan toezichthouder DNB, die hierop nadere vragen heeft gesteld (in 2024).

Onderzoeken toezichthouders

Toezichthouder DNB heeft in 2023 zijn jaarlijkse uitvraag bij (onder andere) Pensioenfonds DNB gedaan naar niet-financiële risico's.

Toezichthouder AFM heeft een uitvraag gedaan bij (onder andere) Pensioenfonds DNB naar het tweedepijlerpensioen.

Toezichthouder DNB heeft een uitvraag gedaan naar de voorbereiding op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel (Wet toekomst pensioenen). Naar aanleiding hiervan zijn nadere vragen gesteld door de toezichthouder, die door het bestuur zijn beantwoord.

Het pensioenfonds heeft tijdig op alle uitvragen van de toezichthouders gereageerd.

16 Toekomst pensioenfonds

Het pensioenfonds heeft in 2020 zijn toekomst onderzocht. Conclusie destijds was dat er geen noodzaak is om de uitvoeringsvorm (eigen pensioenfonds) te wijzigen. De financiële situatie van het pensioenfonds is goed. Het pensioenfonds is stabiel en de bestuurlijke invulling is goed. Alle stakeholders zijn geraadpleegd en waren het eens met deze conclusies.

In de periode tot en met de transitie naar het nieuwe stelsel, kan het pensioenfonds in deze vorm, samen met werkgever/sociale partners, keuzes maken ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel. De wendbaarheid is het grootst in de situatie van een zelfstandig voortbestaan.

De toekomst van het pensioenfonds komt periodiek aan bod bij de uitgevoerde en nog uit te voeren eigen risicobeoordelingen. Sociale partners hebben de intentie uitgesproken om de uitvoering van de regeling en de premie (die in principe tot en met 2024 vastgelegd zijn in de uitvoeringsovereenkomst) te continueren tot de transitie naar het nieuwe pensioencontract. De transitie staat gepland voor uiterlijk 1 juli 2026.

Ondanks de (hernieuwde) onzekerheid over de wetgeving over het nieuwe pensioenstelsel (de Wet toekomst pensioenen, Wtp) is het bestuur (en sociale partners) onverminderd doorgegaan met de voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel. Sociale partners hebben zich uitgesproken voor een solidaire pensioenregeling en zien geen redenen om af te wijken van het standaardpad om in te varen. Het pensioenfonds zal de keuze van sociale partners in het kader van de opdrachtaanvaarding beoordelen op financierbaarheid, evenwichtigheid en uitvoerbaarheid. In het traject naar deze keuze toe, is het pensioenfonds goed aangelijnd, om te voorkomen dat sociale partners keuzes maken die niet (of tegen hoge kosten) uitvoerbaar zijn. Ook het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht hebben een rol in dit traject en worden door het bestuur regelmatig op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen. Het pensioenfonds heeft een projectgroep opgezet en de werkgever heeft een brede projectstructuur opgezet met deelname vanuit het pensioenfonds, vakorganisaties en Belangenvereniging Pensioengerechtigden en Gewezen Deelnemers DNB.

De intentie om per 1 januari 2026 over te gaan naar het nieuwe pensioencontract, is verschoven naar 1 juli 2026, omdat pensioenuitvoeringsorganisatie AZL er de voorkeur aan geeft op 1 januari 2026 slechts een beperkt aantal transities uit te voeren om risico's van transities te mitigeren. Het pensioenfonds heeft aangegeven aan AZL graag per 1 januari 2026 over te willen gaan, mocht er een mogelijkheid komen per die datum (omdat bijvoorbeeld een andere klant niet op tijd klaar is voor een transitie per die datum). Om deze planning te kunnen halen, moet eind 2024 een definitieve keuze bekend zijn, inclusief alle documentatie, waarna het instemmingstraject bij toezichthouder DNB ingegaan wordt. Daarna heeft AZL ongeveer een jaar nodig om de nieuwe regeling in te bouwen in de systemen. Medio juni 2024 is de partiele beoordeling van de risicohouding ingediend bij de toezichthouder.

Vastgesteld te Amsterdam, 24 juni 2024

Mirja Constandse
Peter de Groot
Jos Kleverlaan
Martin van der Pot
Margreet Schuit
Roeland van Vledder

17 Bevindingenrapport raad van toezicht

Conform de statuten van pensioenfonds DNB legt de raad van toezicht van pensioenfonds DNB (hierna: de Raad) jaarlijks verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag. Daarnaast legt de Raad zijn waarnemingen en aanbevelingen over het afgelopen boekjaar vast. Dit doet de Raad aan de hand van een vooraf vastgesteld normenkader. Deze rapportage is als volgt opgezet:

- onderdeel 1: algemeen oordeel;
- onderdeel 2: verantwoording;
- onderdeel 3: bevindingen;
- onderdeel 4: werkwijze en speerpunten 2024; en
- onderdeel 5: goedkeuring besluit vaststelling bestuursverslag en jaarrekening 2023.

1. Algemeen oordeel

De Raad begint zijn verslag met een oordeel over het algemene beeld en het oordeel is net als vorig jaar positief. Het fonds staat er goed voor en de Raad is van mening dat het bestuur goed functioneert. De Raad constateert dat het bestuur de juiste thema's behandelt, afgewogen keuzes maakt en zijn keuzes met degelijke argumenten onderbouwt. Vanwege de aard en de omvang van de werkzaamheden en de omgeving waarin het pensioenfonds zich bevindt, zijn er altijd verbeteringen mogelijk. De aanbevelingen en de bevindingen die in onderdeel 3 zijn opgenomen moeten in die context worden gelezen.

2. Verantwoording

De taak van de Raad wordt bepaald door het wettelijk kader. Hierbij hoort ook de Code Pensioenfondsen en de statuten/reglementen van Pensioenfonds DNB. De leden van de Raad zijn allen lid van de VITP (Vereniging Intern Toezicht Pensioensector); de Raad betreft bij het uitoefenen van zijn taak de VITP-Toezichtcode en de Code Pensioenfondsen. De wettelijke taak van de Raad bestaat in ieder geval uit het toezicht houden op het bestuursbeleid en de algemene gang van zaken van het fonds, het toezien op een adequate risicobeheersing en het toezien op evenwichtige belangenafweging. Tevens beoordeelt de Raad de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de korte en de lange termijn en staat de Raad het bestuur met raad ter zijde.

Naast deze wettelijke taken heeft de Raad een aantal goedkeuringsrechten. In dit kader heeft de Raad in 2023 goedkeuring verleend aan de volgende bestuursbesluiten:

- aanpassing beloningsbeleid (extra toeslag i.h.k.v. de Wtp, in de periode september 2023 t/m juni 2024);
- vaststelling functieprofiel pensioenuitvoering en communicatie;
- vaststelling van het bestuursverslag 2022 en de jaarrekening 2022;
- vaststelling functieprofiel onafhankelijk bestuurslid - actueel;
- vaststelling functieprofiel voorzitter; en
- vaststelling functieprofiel bestuurslid namens pensioengerechtigden.

Tot slot heeft de Raad getoetst of de voorgedragen bestuursleden voldoen aan het betreffende functieprofiel (behalve in geval van de vertegenwoordiger van pensioengerechtigden en de voorzitter; hiervoor was het proces in 2023 nog niet afgerond).

De Raad heeft een toezichtsplan 2023 opgesteld en gedeeld met het bestuur en het verantwoordingsorgaan. In dit toezichtsplan staan de speerpunten van de Raad vermeld, alsmede de werkwijze van de Raad en het normenkader dat de Raad hanteert.

De Raad heeft in 2023, naast de reguliere vergaderingen, vergaderd dan wel gesproken met het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de sleutelfunctiehouders, de certificerend actuaire en de accountant. Tevens heeft de voorzitter van de Raad ieder kwartaal overleg gehad met de voorzitters van het bestuur en het verantwoordingsorgaan en hebben de leden van de Raad vergaderingen van het bestuur bijgewoond als toehoorder. De Raad wordt proactief geïnformeerd over belangrijke beleidsbeslissingen van het fonds, ook als die niet de goedkeuring van de Raad behoeven.

In september 2023 heeft de Raad een zelfevaluatie gehouden. De resultaten zijn besproken met het verantwoordingsorgaan.

3. Bevindingen

In dit onderdeel worden de bevindingen voor 2023 toegelicht aan de hand van het normenkader. Hierbij wordt telkens eerst de van toepassing zijnde norm genoemd en worden vervolgens de bevindingen van de Raad toegelicht.

a. Algemeen beleid

Norm: Het bestuur van een fonds heeft tot taak zo goed mogelijk uitvoering te geven aan de pensioenregeling. Een pensioenfondsbestuur dient daartoe de doelstellingen van het fonds en de gehanteerde uitgangspunten (in overleg met andere organen) vast te stellen. Tevens dient het bestuur een visie te hebben op een toekomstbestendige uitvoering. Het beleid van het bestuur en de overwegingen die daaraan ten grondslag liggen dienen voldoende kenbaar te zijn.

Bevindingen

De Raad constateert dat het bestuur nadrukkelijk aandacht heeft voor het zo goed mogelijk uitvoeren van de pensioenregeling. Enerzijds betreft dit de transitie van de pensioenadministratie naar AZL (hierover meer bij norm f), anderzijds betreft dit de overgang naar het nieuwe pensioencontract.

Het bestuur besteedt veel aandacht aan de overgang naar het nieuwe pensioencontract en het kennisniveau op dit gebied is hoog. De Raad constateert dat er voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel een duidelijke projectstructuur is, inclusief een planning. De Raad wordt uitgenodigd voor themadagen, heeft inzage in de bestuursstukken hieromtrent en wordt in de overlegvergaderingen met het bestuur nader ingelicht over de actualiteit met betrekking tot dit project. Inmiddels is bekend dat de beoogde transitiedatum van 1 januari 2026 wordt uitgesteld. De Raad constateert dat het bestuur zich solide en zorgvuldig voorbereidt op de transitie. Dit komt bijvoorbeeld naar voren in de interpretatie van diverse berekeningen en de vervolgvraag om meer duiding. De Raad is met het bestuur in gesprek over de rol van de Raad in dit proces. De Raad heeft een eigen toetsingskader opgesteld om het proces te monitoren en te toetsen. Daarnaast heeft de Raad een goedkeuringsrecht op het inbaarbesluit. Hierover heeft de Raad aan het bestuur aangegeven voldoende tijd nodig te hebben (bijvoorbeeld voor een extra toelichting op diverse berekeningen). Inzake de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel vraagt de Raad extra aandacht voor zowel de operationele risico's als de aansluiting van pensioenbeheer op vermogensbeheer en de vastlegging van afspraken en verantwoordelijkheden in dit kader. De Raad adviseert hier tijdig het gesprek over aan te gaan met de diverse partijen teneinde eventuele problemen zo vroeg mogelijk te signaleren en te kunnen oplossen.

De Raad stelt vast dat het bestuur veel nieuw beleid heeft neergezet (bijvoorbeeld MVB-beleid). Voor 2024 zal de implementatie hiervan de nodige tijd vergen. Een algemene aanbeveling van de Raad is dan ook om dit zorgvuldig te doen en hier de tijd voor te nemen, zodat een goede basis wordt gecreëerd waarmee het pensioenfonds verder kan.

b. Governance

Norm: De structuur van een fonds dient zodanig te zijn dat goede besturing bij voortduring is geborgd. Voorts dienen individuele bestuursleden en het bestuur als geheel voldoende geschikt te zijn. Het bestuur dient een beleid te hebben ter bevordering van diversiteit.

Bevindingen

In verband met het vertrek van het bestuurslid dat ook de rollen van sleutelfunctiehouder risicobeheer en sleutelfunctiehouder actuarieel vervulde, hebben er enkele wisselingen in de taakverdeling binnen het bestuur plaatsgevonden. De Raad constateert dat het bestuur hier tijdig actie op heeft ondernomen en de Raad proactief informeert hierover. Daarnaast is het proces inzake herbenoeming van bestuursleden goed verlopen.

De Raad heeft met het bestuur gesproken over de lange vergaderdagen (vanwege het feit dat de reguliere bestuursvergadering en de beleggingsvergaderingen op dezelfde dag plaatsvinden). Inmiddels heeft het bestuur besloten deze vergaderingen uit elkaar te trekken waardoor de vergaderdagen korter worden. De Raad acht dit positief. Daarnaast heeft het bestuur besloten om een externe adviseur aan te trekken op het gebied van vermogensbeheer. De Raad heeft waardering voor de wijze waarop de Raad is betrokken in dit proces en denkt dat de externe adviseur vermogensbeheer een bijdrage zal leveren op het gebied van countervailing power en de blik van buiten.

De Raad signaleert dat het bestuursbureau de diverse fondsgremia goed ondersteunt. Wel ziet de Raad een key-person risk op dit vlak. De Raad begrijpt dat dit niet 1-2-3 volledig te mitigeren is, maar vraagt het bestuur wel hier aandacht voor te hebben en te kijken of en op welke wijze dit risico verkleind kan worden.

Tot slot vermeldt de Raad dat er gedurende het jaar met de individuele bestuursleden is gesproken over de invulling van het bestuurslidmaatschap. Net als het voorgaande jaren ervaart de Raad deze gesprekken als waardevol. De Raad waardeert in deze gesprekken de openheid van de bestuurders en ervaart de sfeer als ontspannen en constructief. In voorkomende gevallen fungeert de Raad in deze gesprekken als spiegel of klankbord. De Raad zal deze werkwijze in 2024 voortzetten. De Raad heeft tweemaal gesproken met de sleutelfunctiehouders en ook als toehoorder bestuursvergaderingen bijgewoond. De Raad constateert dat de sleutelfuncties goed functioneren en duidelijk zijn ingebed in de organisatie van het pensioenfonds.

c. Financiële opzet

Norm: Het fonds dient een deugdelijke financiële opzet te hebben. De financiële opzet dient zodanig te zijn dat de pensioenregeling ook op de lange termijn kan worden waargemaakt.

Bevindingen

De Raad constateert dat het bestuur goed onderbouwde besluiten neemt over de financiële opzet, waaronder de premie en de grondslagen. Dit jaar stond herijking van de kostenvoorziening gepland. Het beleid is om deze minstens eenmaal per 4 jaar te herijken en dat zou in 2023 moeten geschieden. Het bestuur koos ervoor de herijking met een jaar uit te stellen. De RvT is van oordeel dat voor uitstel goede redenen waren en is het eens met de keuze van het bestuur.

d. Evenwichtige belangenafweging

Norm: Het bestuur van een fonds dient ervoor te zorgen dat belanghebbenden zich op een evenwichtige wijze vertegenwoordigd weten door het bestuur van het fonds.

Bevindingen

De Raad is van mening dat het bestuur bij het nemen van besluiten de belangen van de diverse belanghebbenden evenwichtig afweegt. Dit komt tot uitdrukking in de beleidsvoorbereiding en in de discussies die worden gevoerd in het bestuur. Eén en ander wordt vervolgens vastgelegd in de notulen van de vergaderingen.

De Raad heeft eerder geadviseerd om, ter voorbereiding op het nieuwe contract, uitgangspunten te formuleren voor evenwichtige belangenafweging. Hier heeft het bestuur opvolging aan gegeven door het opstellen van een zogenaamde 'Leidraad evenwichtige belangenafweging'. Deze leidraad wordt nog specifiek geformuleerd met het oog op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Dit is nog niet gebeurd. De Raad beveelt het bestuur aan om dit tijdig te doen.

Tot slot is de Raad het gesprek met het bestuur aangegaan om de evenwichtige belangenafweging in de weg naar het nieuwe pensioencontract te doorleven met de gezamenlijke fondsorganen. In 2024 zullen het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de Raad zich derhalve gezamenlijk verdiepen in dit thema en in de wijze waarop het pensioenfonds hier mee omgaat.

e. Risicomanagement en audit

Norm: Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is en zorgt voor een adequate organisatie van het integrale risicomanagement. Het bestuur houdt expliciet rekening met risico's en risicobeheersing bij het bepalen van het beleid en het nemen van besluiten. Deze risicoafweging wordt vastgelegd. Het bestuur laat audits verrichten op relevante processen, bespreekt de uitkomsten en zorgt voor adequate follow up.

Bevindingen

De Raad ziet dat het bestuur de onderwerpen Risk en Audit gedegen invult. De Raad heeft kennisgenomen van de audits en deze besproken met de sleutelfunctiehouder. De Raad kan begrijpen dat in 2023 audits gedaan zijn op de transitie van TKP naar AZL, datakwaliteit en cyberrisico & IT. De onderwerpen worden geagendeerd en besproken in het bestuur. Met name was de Raad te spreken over de review van het IT beleid. De Raad onderschrijft de aanbevelingen om het beleid waar nodig verder uit te werken.

Het onderwerp DORA is eveneens geagendeerd en zal in 2024 verder uitgewerkt moeten worden.

De Raad constateert ook dat het bestuur aandacht heeft gegeven aan het inventariseren en kwantificeren van duurzaamheidsrisico's. Dit is terecht en passend voor een pensioenfonds dat zich bewust is van deze risico's.

f. Uitbesteding

Norm: Het bestuur dient een visie op de uitvoering van de activiteiten van het pensioenfonds te hebben, inclusief een aanvaardbaar niveau van de kosten en zicht op de keten van uitbesteding. Daarbij dient het bestuur in control te zijn. De overwegingen bij de keuze voor de wijze van uitvoering worden vastgelegd en beschikbaar gesteld aan belanghebbenden. Partijen waar werkzaamheden aan worden uitbesteed, dienen op regelmatige basis te worden geëvalueerd. Hetzelfde geldt ten aanzien van de adviseurs waarmee het bestuur werkt.

Bevindingen

De Raad constateert dat de evaluatie van uitbestedingspartijen planmatig en gestructureerd plaatsvindt. Voor wat betreft uitbesteding benoemt de Raad de volgende twee punten:

- in 2023 is het bestuur een search gestart voor een fiduciair manager. De Raad meent dat dit proces zorgvuldig heeft plaatsgevonden en is hiervan goed op de hoogte gehouden;
- in 2023 is veel aandacht gegeven aan de uitbesteding van de pensioenadministratie: per 1 januari is de pensioenadministratie niet meer uitbesteed aan TKP, maar aan AZL. De Raad constateert dat er bij deze transitie toch enkele problemen opgetreden (zoals geconstateerde verschillen). Alhoewel dit niet was verwacht, constateert de Raad grote betrokkenheid van het bestuur; het bestuur zit hier bovenop en gaat hier op een zorgvuldige manier mee om. De Raad adviseert dit te blijven doen en waar nodig de dialoog met AZL te intensiveren, teneinde te voorkomen dat dezelfde problemen opspelen bij de transitie naar het nieuwe pensioencontract. De Raad zal dit dossier intensief blijven volgen.

g. Beleggingsbeleid en vermogensbeheer

Norm: Een pensioenfonds dient een beleggingsbeleid te hebben dat in overeenstemming is met de verplichtingen van het fonds en de vastgestelde risicohouding. In dit beleid dient aandacht te zijn voor maatschappelijk verantwoord beleggen. De opdracht aan de vermogensbeheerder dient in overeenstemming te zijn met dit beleid en er dienen effectieve begrenzings opgenomen te zijn in deze opdracht. Volgens de Nederlandse Pensioenwet zijn pensioenfondsen verplicht om in hun jaarverslag verantwoording af te leggen over de gevolgen van hun investeringsbeslissingen op het gebied van milieu, klimaat en mensenrechten en hun deelnemers te betrekken bij de keuzes die worden gemaakt in het verantwoord beleggingsbeleid.

Bevindingen

De Raad heeft ook in het afgelopen jaar met tevredenheid kennisgenomen van de actie van het bestuur met betrekking tot het vermogensbeheer. De dekkingsgraad was einde jaar circa 135% en heeft zich in 2023 goed ontwikkeld. Op het gebied van MVB beleid heeft het bestuur serieuze stappen gezet in 2023 en de Raad hier proactief bij betrokken. Er staat nu een duidelijke en transparante structuur. Ook op het gebied van het beheersen van klimaatrisico's is het bestuur doordrongen van actie. Het is belangrijk dat deze aandacht zich in 2024 verder vertaalt in duidelijke communicatie over de eventuele klimaatrisico's in de portefeuille en de mate waarin deze beheerst worden. In 2024 moet duidelijk worden hoe de verschillende stappen op het gebied van MVB beleid uitpakken. De Raad zal ook in het nieuwe jaar op dit belangrijke onderwerp de acties van het bestuur blijven volgen.

Belangrijk om te vermelden over 2023 is ook dat het bestuur een externe adviseur vermogensbeheer heeft aangesteld. De Raad is heel positief over deze ontwikkeling en verwacht dat de beleidsvorming op dit onderdeel daarmee verder versterkt wordt. De Raad wil het bestuur complimenteren met de wijze waarop ze het wervingsproces heeft vormgegeven en daarbij de gremia heeft betrokken.

Tenslotte heeft de Raad kennisgenomen van de acties van het bestuur met betrekking tot het beschermen van de dekkingsgraad door het aanpassen van de renteaftrekking. De Raad is positief over deze inzet en zal in 2024 nauwgezet blijven volgen hoe een en ander uitpakt voor de portefeuille en voor rendement en risico.

h. Communicatie

Norm: Het bestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid, waarbij de persoonlijke pensioeninformatie goed toegankelijk is en het pensioenbewustzijn van belanghebbenden wordt bevorderd. Het bestuur meet de effectiviteit van de ingezette communicatiemiddelen periodiek, in elk geval elke drie jaar.

Bevindingen

De Raad constateert dat er een communicatiebeleidsplan is, dat is uitgewerkt in een communicatiejaarplan. De voortgang van de uitvoering van het communicatiejaarplan wordt gemonitord en besproken in het bestuur. Daarnaast heeft het bestuur in 2023 een zorgambitie voor wat betreft keuzebegeleiding vastgesteld. De Raad meent dat het bestuur zorgvuldig omgaat met communicatie en heeft hier waardering voor. De Raad adviseert het bestuur desalniettemin om de aandacht voor keuzebegeleiding te intensiveren om te voorkomen dat het fonds hier risico's loopt en te bewerkstelligen dat de keuzebegeleiding wordt ingericht op de manier die het bestuur wenst. Daarnaast daagt de Raad het bestuur uit om het de plannen inzake communicatie meer SMART te maken.

Een punt dat de Raad niet onbenoemd wil laten is het feit dat het bestuur en het bestuursbureau de bezwaarmakers inzake de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel hebben uitgenodigd voor een gesprek. De Raad acht het positief dat het bestuur de dialoog aangaat en op deze manier ook kleuring krijgt bij de beweegredenen van de bezwaarmakers.

Het jaar 2024 zal de communicatie inzake de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel concreter worden. De Raad verwacht dat het bestuur hier tijdig stappen in neemt en de uitingen van externe toezichthouders hierin meeneemt. De Raad zal dit met aandacht volgen.

i. Code Pensioenfondsen

Norm: het bestuur leeft de normen van de Code Pensioenfondsen na, rapporteert zo nodig over normen of geeft gemotiveerd aan waarom van een norm wordt afgeweken. De Raad rapporteert hierover aan de hand van de acht thema's uit de Code Pensioenfondsen.

Bevindingen

De Raad constateert dat het bestuur op gedegen wijze een inventarisatie heeft gemaakt van de naleving van de normen uit de Code Pensioenfondsen door het fonds. De Raad sluit zich aan bij de bevindingen van het bestuur hieromtrent.

j. Follow-up aanbevelingen

Norm: Het intern toezicht beoordeelt de opvolging die het bestuur geeft aan eerdere aanbevelingen van het intern toezicht.

Bevindingen

De Raad rekent het tot zijn taak te beoordelen of en in hoeverre opvolging is gegeven aan eerdere bevindingen en aanbevelingen en de termijn waarbinnen dit gebeurt. In 2023 is de opvolging van alle aanbevelingen vastgelegd en gedeeld met het verantwoordingsorgaan en de Raad. De constructieve wijze waarop dit is gebeurd draagt volgens de Raad bij aan de monitoring van aanbevelingen. De Raad gaat ervan uit dat het bestuur het komende jaar op eenzelfde wijze een terugkoppeling geeft op de opvolging van de aanbevelingen.

De reactie van het bestuur inzake de opvolging van de aanbevelingen is besproken met het bestuur en dit heeft niet geleid tot nadere vragen of opmerkingen van de Raad.

k. Bevindingen speerpunten 2023

De Raad stelt jaarlijks speerpunten vast. De bevindingen met betrekking tot deze speerpunten zijn verwerkt in de bevindingen bij de diverse normen. Achter de genoemde speerpunten is een verwijzing naar de betreffende norm opgenomen. De speerpunten voor 2023 waren:

- a) werking bestuurlijk model: bevindingen beschreven bij norm b;
- b) nieuwe pensioenregeling: bevindingen beschreven bij norm a;
- c) beheersing klimaatrisico's en maatschappelijk verantwoord beleggen: bevindingen beschreven bij norm g.

4. Werkwijze en speerpunten 2024

Voor 2024 heeft de Raad wederom besloten om het toezicht thematisch in te richten. Dit heeft als achtergrond dat het pensioenfonds er prima voor staat, er sprake is van een professioneel bestuur en de basis goed is. Thematisch werken geeft de Raad de mogelijkheid om dieper in te zoomen op bepaalde thema's en wellicht meer invulling te kunnen geven aan de raad-functie van de Raad. Voor 2024 heeft de Raad minder speerpunten dan voorgaande jaren benoemd. De reden is dat 2024 volgens de Raad in het teken zal staan van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Dit is dan ook als speerpunt benoemd en zal veel tijd in beslag nemen. De volgende speerpunten zijn benoemd voor 2024:

- a) wet toekomst pensioenen; en
- b) beheersing klimaatrisico's en maatschappelijk verantwoord beleggen.

5. Goedkeuring besluit vaststelling bestuursverslag en jaarrekening 2023

De Raad constateert dat het proces van totstandkoming van het besluit van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening over 2023 zorgvuldig is geweest. Volgens de Raad heeft het bestuur voldoende blijk gegeven van een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging bij de uitoefening van zijn taak en bij het opstellen van dit besluit en de onderliggende stukken. De Raad geeft daarom goedkeuring aan het bestuursbesluit tot de vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening 2023.

De Raad dankt het bestuur en het verantwoordingsorgaan voor de prettige en constructieve samenwerking.

Amsterdam, 24 juni 2024

Mechteld Hendriks (voorzitter)

Kees Koedijk

Sako Zeverijn

17.1 Reactie bestuur op bevindingenrapport raad van toezicht

Het bestuur bedankt de raad van toezicht voor zijn bevindingenrapport over 2023 en zijn positieve oordeel. Bovenal bedankt het bestuur de Raad voor de prettige en constructieve samenwerking.

Het bestuur zal zich de aanbevelingen van de Raad ter harte nemen en de follow up regelmatig terugkoppelen aan de Raad.

18 Verslag verantwoordingsorgaan

Inleiding

Het verantwoordingsorgaan (hierna: VO) van Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V. (hierna: Pf DNB) wil op een betrokken, deskundige, kritische en inlevende manier bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen van Pf DNB. Het VO wil een verbinding zijn tussen bestuur en alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, hierna samen aan te duiden als gerechtigden. Het VO gaat bewust om met de voorbeeldrol die Pf DNB heeft als pensioenfonds van de toezichthouder en heeft oog voor de rollen van de verschillende organen binnen het Pf DNB.

Om de ambitie waar te maken en sturing te geven aan de zaken waarmee het VO zich bezighoudt, heeft het VO een eigen werkplan met speerpunten, normenkader en taakverdeling. Het geactualiseerde plan is gedeeld met het bestuur en de Raad van Toezicht (hierna: RvT). Het is een levend document: het VO bespreekt elke vergadering of aanpassingen nodig zijn.

Oordeel over bestuurshandelen en beleid

Het VO komt tot het oordeel dat het bestuur in zijn handelen een consistent beleid heeft gevoerd. Bij de besluitvorming van het bestuur zijn alle geledingen voldoende betrokken en het bestuur heeft adequaat en evenwichtig rekening gehouden met de belangen van alle gerechtigden. Verder vindt het VO dat het bestuur het VO voldoende betreft bij de voorbereidingen van de overgang naar de nieuwe pensioenregeling.

Informatievoorziening

Het VO is tevreden over de communicatie tussen het VO en het bestuur en de informatie die het VO ontvangt van het bestuur. Het VO blijft het belang van tijdige informatievoorziening over voorgenomen besluiten en tijdige beantwoording van de vragen onder de aandacht van het bestuur brengen. Het bestuur maakt voor het VO een uitgebreide schriftelijke maandrapportage, met daarin de notulen van de vergaderingen en de van belang zijnde achtergronddocumenten. Elk kwartaal was er overleg tussen VO en bestuur en individuele bestuursleden zijn op uitnodiging van het VO aanwezig geweest bij (een deel van) de vergaderingen van het VO. De bestuursleden gaven dan een toelichting op hun beleidsterrein en beantwoordden vragen van het VO. Verder heeft het VO regelmatig schriftelijke vragen aan het bestuur gesteld, die toereikend beantwoord zijn.

De aangepaste informatievoorziening van de RvT aan het VO is naar tevredenheid van het VO. Sinds 2023 deelt de RvT de vastgestelde notulen van zijn vergaderingen met het VO. Dit is voor het VO een welkome aanvullende informatiebron. Het VO heeft in 2023 een aantal keren vragen gesteld aan de RvT, meestal zijn dit vragen over hoe bepaalde processen binnen het bestuur verlopen zijn en wat de mening van de RvT daarover is. De RvT heeft de vragen naar tevredenheid van het VO beantwoord.

Taken, verantwoording en werkwijze

Het VO neemt verantwoording af van het bestuur over het gevoerde beleid en de uitvoering van beleidskeuzes en beleidsvoornemens. Het VO adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd en verplicht of onverplicht over wettelijke en overige thema's. Deze wettelijke thema's waren in 2023: het beloningsbeleid, het sluiten, wijzigen en beëindigen van de uitvoeringsovereenkomst, vorm en inrichting van het intern toezicht, profielschets van de leden van het intern toezicht, het vaststellen en wijzigen van de klachten- en geschillenprocedure, vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid, samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten, liquidatie, fusie of splitsing, wijziging van de rechtsvorm of samenvoeging,

gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van Pf DNB of de overname van verplichtingen door Pf DNB, en doelen en uitgangspunten, waaronder de risicohouding. Het VO benoemt en ontslaat leden van de RvT. Ten slotte oordeelt het VO over het handelen van het bestuur op basis van onder andere overleggen met het bestuur en de RvT, notulen van bestuursvergaderingen en van RvT-vergaderingen, het bestuursverslag, de jaarrekening en de bevindingen en conclusies van het intern toezicht.

Het VO heeft zich een oordeel gevormd over het handelen van het bestuur en het gevoerde beleid in 2023. Het VO heeft hiervoor, buiten de vergaderingen over de jaarrekening, vier gesprekken met het bestuur gevoerd en individuele bestuursleden zijn drie keer te gast geweest tijdens de vergadering van het VO in eigen kring. Het VO heeft ook vier keer overleg gehad met de RvT. RvT-leden waren in 2023 niet aanwezig in een vergadering van het VO in eigen kring. Daarnaast waren er vier gezamenlijke kennissessies van bestuur, RvT, VO over de aanstaande nieuwe pensioenregeling. Ook het kwartaaloverleg tussen de voorzitters van bestuur, RvT en VO vormde een bron van informatie. Het VO heeft in 2023 zes keer in eigen kring vergaderd en heeft ook twee interne kennissessie gehouden over de aanstaande nieuwe pensioenregeling en één over actuariële principes. Ten slotte ontving het VO het jaarverslag 2023, de bevindingen van de externe accountant en de actuaris, het bevindingenrapport van de RvT en de maandrapportages met notulen en onderliggende stukken van het bestuur.

Mutaties in de samenstelling van het VO

Gedurende 2023 benoemde het VO drie nieuwe leden en hebben twee leden van het VO hun werkzaamheden voor het VO neergelegd. Het VO benoemde mevrouw Stienstra per 1 maart 2023 als vervanger van mevrouw Eerenberg, die medio 2022 haar werkzaamheden voor het VO beëindigde. De benoeming van mevrouw Stienstra geschiedde op gezamenlijke voordracht van FNV Finance en de Vereniging van Werknemers. Op 2 november benoemde het VO, op voordracht van de Belangenvereniging Pensioengerechtigden en Gewezen Deelnemers De Nederlandsche Bank, de heer Hendriks. Hij is vanaf 1 januari 2024 de opvolger van de heer De Kogel, wiens termijn eindigde op 31 december 2023. Ten slotte benoemde het VO op 12 december 2023, op voordracht van de werkgever, de heer De Jonge, als opvolger van de heer Geenen, wiens termijn afliep op 1 oktober 2023 en die zich niet hernoembaar stelde. Met deze benoemingen bestaat het VO uit acht leden en is daarmee compleet.

Daarnaast ging het VO, op gezamenlijke voordracht van FNV Finance en de Vereniging van Werknemers, akkoord met de herbenoeming van mevrouw Hondius, wier termijn afliep op 1 januari 2024. Mevrouw Tiellemans startte een nieuwe termijn op 1 januari 2023. Op 9 februari koos het VO uit zijn midden mevrouw Tiellemans als voorzitter en mevrouw Hondius als plaatsvervangend voorzitter.

In het kader van de benoemingen en herbenoemingen, actualiseerde het VO de profielschets voor een VO-lid; de tekst over de vergoeding voor een VO-lid, niet in dienst van De Nederlandsche Bank, werd overgenomen uit het beloningsbeleid. Het VO heeft bij de benoemingen rekening gehouden met de vraag of het VO evenwichtig is samengesteld. Dit is wat het VO betreft het geval voor de verdeling man/vrouw en de leeftijdsopbouw.

Mutaties in de samenstelling van de RvT

In het kader van de taak die het VO heeft bij het benoemen en ontslaan van leden van de RvT, heeft het VO in 2023 twee leden van de RvT herbenoemd. Op 19 juni herbenoemde het VO mevrouw Hendriks als voorzitter van de RvT, en op 18 december herbenoemde het VO de heer Zeverijn.

Uitgebrachte adviezen

Het VO heeft in 2023 vijf formele en twee informele adviesaanvragen van het bestuur ontvangen:

Klachtenbeleid en -procedure

Het VO bracht in februari 2023 een positief advies uit over de door het bestuur voorgestelde nieuwe klachtenbeleid en -procedure. Het VO was verheugd dat er een separaat klachtenbeleid is opgesteld, met een duidelijke versie op de website. Het adviesrecht van het VO is gebaseerd op artikel 115a, derde lid, letter d van de Pensioenwet. De belangrijkste opmerkingen van het VO gingen over de vergoeding van de kosten, de procedure (die niet in alle stukken consistent met elkaar was) en de vindbaarheid van de klachtenprocedure op de website van het pensioenfonds. Met het gebruik van zoektermen op de website kwam de procedure meteen naar voren, maar vanuit de opbouw van de website was de procedure lastiger te vinden. Het VO had verder een aantal tekstuele suggesties die klachtenbeleid en -procedure verder verduidelijkten.

In november 2023 gaf het VO nogmaals een positief advies over de voorgenomen wijzigingen in het klachtenbeleid en -procedure. Het klachtenbeleid en -klachtenprocedure werden aangepast in het kader van het van kracht worden van de Wet toekomst pensioenen. De wijzigingen betroffen het aanpassen van de definitie van een klacht en geschil, de introductie van de Geschillen Instantie Pensioenen en het verkorten van de reactietermijn van een geëscaleerde klacht van acht naar zes weken.

Functieprofiel RvT

In mei gaf het VO een positief advies af over de concept-profielchets lid RvT, die de RvT had geactualiseerd met het oog op het naderende einde van de eerste termijn van mevrouw Hendriks. Voor het advies ontving het VO een geactualiseerde profielchets en geschiktheidsmatrix.

Vervolgens gaf het VO in december weer een positief advies af over de profielchets voor een lid van RvT, die de RvT had geactualiseerd met het oog op het naderende einde van de eerste termijn van de heer Zeverijn. Ook voor dit advies ontving het VO een geactualiseerde profielchets en geschiktheidsmatrix. Het VO had een aantal tekstuele suggesties voor het functieprofiel, het VO had geen opmerkingen bij de geschiktheidsmatrix.

Het adviesrecht van het VO is gebaseerd op artikel 115a, derde lid, letter c van de Pensioenwet.

Beloningsbeleid

Het VO gaf een voorwaardelijk positief advies af over een voorstel van het bestuur voor een extra toeslag op het beloningsbeleid. Het bestuur was voornemens om in verband met de transitie naar de nieuwe pensioenregeling in het kader van de Wtp, een toeslag van 0,05 vte te verlenen voor de periode van september 2023 tot en met juni 2024. De eerste voorwaarde was dat werkgever de extra tijd beschikbaar stelt aan leden van het verantwoordingsorgaan in dienst van DNB. De werkgever heeft zich hieraan gecommitteerd. De tweede voorwaarde was dat geborgd moet worden dat de leden van de RvT en het bestuur blijven voldoen aan de vte-norm en ook feitelijk voldoende tijd beschikbaar hebben. Daarbij heeft het VO gevraagd hoe dit geborgd wordt. Om te voldoen aan de vraag van het verantwoordingsorgaan zijn alle leden van de RvT en bestuursleden nogmaals gevraagd om aan de compliance officer te bevestigen dat eenieder voldoende tijd beschikbaar heeft/houdt voor de werkzaamheden van het pensioenfonds. Hiermee heeft het bestuur aan de voorwaarden van het VO voldaan.

Communicatiejaarplan 2023 (informeel)

Het VO gaf in januari 2023 een positief advies af voor het Communicatiejaarplan 2023. Het VO vond het een helder stuk met veel goede plannen. Het plan schenkt veel aandacht aan de overgang naar AZL, de veranderingen per 1 juli 2023, keuzebegeleiding en de WTP. Het VO vindt communicatie een belangrijke taak en sprak daarom zijn waardering uit dat het bestuur het VO hierover consulteerde, terwijl dat wettelijk niet nodig is.

Communicatiejaarplan 2024 (informeel)

Het bestuur stelde het VO in december 2023 in staat om te reageren op het conceptcommunicatiejaarplan 2024. Het VO vond dat dit communicatiejaarplan een goede blauwdruk geeft van de geplande communicatiemomenten in 2024. Naast een aantal tekstuele suggesties, was de belangrijkste opmerking van het VO dat het een paragraaf miste over de communicatie rondom de indexatie. Voor 2022/23 was dat door de hoge inflatie een belangrijk onderwerp. Hoewel de inflatie sindsdien gezakt is, blijft het in ieder geval voor alle gerechtigden een belangrijk onderwerp. Aangezien het bestuur van plan is om hierover op dezelfde manier te communiceren als in 2023, is de suggestie van het VO niet overgenomen.

Andere onderwerpen

Op 2 november 2023 hield het VO onderling een zelfevaluatie. Punten die hierbij besproken werden zijn de rol van het VO, samenstelling van het VO qua ervaring, kennis en kunde van de VO-leden, de sfeer van de vergaderingen en hoe efficiënt om te gaan met de grote stroom informatie die VO-leden ontvangen. De belangrijkste aandachtspunten voor 2024 zijn de nieuwe pensioenregeling en communicatie. Andere onderwerpen waar het VO zich op zal concentreren zijn risicomanagement en governance.

Naast de eerdergenoemde adviezen besprak het VO in 2023 onderstaande onderwerpen.

Nieuwe pensioenregeling

Het VO bereidde zich in 2023 voor op het adviesrecht over de uitvoeringsovereenkomst/het uitvoeringsreglement tussen werkgever en bestuur, en het voorgenomen besluit van het bestuur tot collectieve interne waardeoverdracht (invaren). Dit thema vormde daarom een vast onderwerp op de agenda van het VO. De overgang naar de nieuwe pensioenregeling is een veelzijdig traject, en het VO wil graag proactief meedenken om o.a. richting bestuur op voorhand duidelijk te maken waar het VO bij zijn advies en bij het afnemen van verantwoording op zal letten. Dit stelt eisen aan de informatie die het VO nodig heeft. Daarom heeft het VO een eigen beoordelingskader ontwikkeld en deze gedeeld met het bestuur en de RvT. Het doel van het beoordelingskader is dat het VO geen elementen ten behoeve van het adviestraject over het hoofd ziet. Het beoordelingskader is een levend document en kan aangepast worden als de situatie daarom vraagt.

Ook in 2023 lagen de belangrijkste activiteiten voornamelijk bij de sociale partners, die overeenstemming moeten bereiken over de nieuwe regeling en dat vervolgens vast moeten leggen in een transitieplan. De diverse geledingen binnen het VO hadden daarom regelmatig overleg met hun achterban en de leden van het VO brachten elkaar op de hoogte van de standpunten en overwegingen van de achterban. Verder volgde het VO een in-house training. De cursusleider zal het VO adviseren in het verdere traject. Ten slotte nam het VO deel aan de kennissessies die het bestuur over de nieuwe pensioenregeling organiseerde. De planning is dat Pf DNB in 2024 de benodigde stukken aanlevert bij de toezichthouder, en op 1 juli 2026 overgaat op de nieuwe pensioenregeling.

MVB-beleid

Het VO nam de tijd om zich over het voorgenomen MVB-beleid van het bestuur een mening te vormen. De eerste informatie over het nieuwe concept MVB-beleid kreeg het VO in mei 2023. Het beleid is naar een volgend niveau getild, waarbij de opinie van de deelnemers uit het deelnemersonderzoek nadrukkelijk is meegenomen. In juli 2023 ontving het VO de stukken, waarna het VO een notitie met vragen en opmerkingen naar het bestuur stuurde. Het bestuur heeft de vragen schriftelijk beantwoord en een subgroep van het VO had vervolgens een gesprek met de heer Van der Pot en de heer Cremers, waarin de meeste punten en antwoorden werden besproken. In september 2023 stuurde het VO een definitieve reactie.

Het VO kan zich goed vinden in de aanpak van het bestuur waarbij sprake is van kleine stappen vooruit om tot een toereikend MVB-beleid te komen. Hierbij past ook de keuze van het bestuur om in de voorhoede te willen spelen, maar geen koploper te willen zijn. Verder vond het VO dat het MVB-beleid over het algemeen duidelijk was verwoord, wel adviseerde het VO voor een aantal keuzes een nadere onderbouwing te geven.

Aanpassing reglementen

Het VO deed een voorstel voor aanpassingen van het reglement van het VO. Het ging daarbij ten eerste om verduidelijking van de bepaling over het quorum dat nodig is voor besluiten in het VO. Dit voorstel luidt dat tijdens een vergadering alleen besluiten kunnen worden genomen als ten minste één lid van elke geleding aanwezig is. Ten tweede is de informatie die in de statuten staat verwijderd uit het reglement en ten derde is verduidelijkt wat een geldig uitgebrachte stem is. Het VO had geen opmerkingen bij het huishoudelijk reglement van het bestuur, de beschikbaarheidsmatrix en het reglement van de RvT. De nieuwe reglementen zijn sinds 30 mei 2023 van kracht.

Vragen aan bestuur en RvT:

Het VO heeft na ontvangst van informatie van bestuur en RvT diverse keren vragen gesteld. Over vragen over de inhoud heeft het VO contact met het bestuur, en voor vragen over het proces overlegde het VO met de RvT. Belangrijke onderwerpen gedurende het jaar waren:

- de transitie van TKP naar AZL;
- datakwaliteit van de historische data (vooral vanwege de overgang TKP-AZL);
- ontwikkelingen op en beheersing van het IT-gebied - DORA;
- de status en actualiteit van de Pensioenplanner;
- de planning en voortgang van het project NPR; en
- beheersingskader/ risk management van het pensioenfonds.

Premiesystematiek

In november 2023 kreeg het VO een toelichting van het bestuur op de premie. Het gaat dan om de systematiek van de premieberekening en de premievaststelling en hoe deze zich verhouden tot de wettelijke regels en welke keuzes het bestuur heeft gemaakt.

Vooruitblik

Het VO wil in het verslagjaar 2024 in het bijzonder aandacht besteden aan de volgende onderwerpen:

1. De nieuwe pensioenregeling
2. Communicatie

Daarnaast zal aandacht zijn voor de onderwerpen: beleggingen, de transitie van TKP naar AZL, cyberrisico's, compliance, jaarwerk, en risk management.

Het VO bedankt het bestuur en de RvT voor de constructieve samenwerking.

Amsterdam, 24 juni 2024

Erich Abeen
Carel van den Berg
Bob Coppes
Dick Hendriks
Annemarie Hondius (plaatsvervangend voorzitter)
Danny de Jonge
Anne Maaïke Stienstra
Diny Tiellemans (voorzitter)

18.1 Reactie bestuur op verslag verantwoordingsorgaan

Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan voor de prettige en constructieve samenwerking, het verslag en het positieve oordeel. De verbeterpunten in het verslag zal het bestuur ter harte nemen en de follow up regelmatig terugkoppelen aan het verantwoordingsorgaan.

19 Jaarrekening

19.1 Balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
Beleggingen voor risico pensioenfonds [1]		
Vastgoedbeleggingen		
● Indirecte vastgoedbeleggingsfondsen	36.203	28.807
Aandelen		
● Beleggingsfondsen in aandelen	801.865	705.363
Vastrentende waarden		
● Obligaties en vastrentende beleggingsfondsen	1.378.182	1.225.202
Derivaten		
● Valutatermijncontracten en rentederivaten	162.961	161.318
Overige beleggingen		
● Liquiditeiten beleggingen	6.370	5.791
	2.385.581	2.126.481
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [2]	346	316
Vorderingen en overlopende activa [3]	116.489	160.554
Liquide middelen [4]	1.719	1.818
Totaal activa	2.504.135	2.289.169

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2023	2022
Reserves		
Algemene reserve [5]	570.858	484.729
Bestemmingsreserve premie-egalisatiepot [6]	1.727	1.747
	572.585	486.476
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [7]	1.615.808	1.476.828
Overige technische voorzieningen [8]	1.829	2.187
	1.617.637	1.479.015
Kortlopende schulden [9]	313.913	323.678
Totaal passiva	2.504.135	2.289.169

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

19.2 Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen		
Directe beleggingsopbrengsten [10]	14.994	37.304
Indirecte beleggingsopbrengsten [11]	217.797	-671.412
Kosten vermogensbeheer [12]	-3.130	-2.969
	229.661	-637.077
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [13]	52.503	48.081
Saldo van overdrachten van rechten [14]	1.024	13.590
Pensioenuitkeringen [15]	-55.707	-52.693
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [16]		
Wijziging marktrente	-51.457	631.156
Benodigde intresttoevoeging	-49.120	9.822
Toevoeging pensioenopbouw	-29.505	-44.836
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-838	-13.888
Toename voorziening toekomstige kosten	-627	-984
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	1.253	1.186
Onttrekking voor uitkeringen	55.716	52.675
Mutaties uit hoofde van sterfte	2.550	3.687
Mutaties uit hoofde van arbeidsongeschiktheid	-3	-1.163
Toeslagverlening	-66.136	-173.174
Reguliere mutaties	-1.352	-191
Wijziging actuariële grondslagen	303	-11.567
Overige mutaties	236	77
	-138.980	452.800
Mutatie overige technische voorzieningen [17]	358	1.232
Herverzekering		
Mutatie herverzekeringsdeel technische voorziening [18]	30	-77

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2023	2022
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [19]	-2.779	-2.191
Overige baten en lasten [20]	-1	-10
Saldo van baten en lasten	86.109	-176.345
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
Algemene reserve	86.129	-173.555
Bestemmingsreserve premie-egalisatiepot	-20	-2.790
	86.109	-176.345

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

19.3 Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2023	2022
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Ontvangen premies	51.850	36.330
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.591	15.255
	53.441	51.585
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen en afkoopsommen	-55.779	-52.983
Overgedragen pensioenverplichtingen	-370	-1.648
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-2.455	-3.120
Overige	-3	0
	-58.607	-57.751
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	6.396	41.177
Verkopen beleggingen	2.083.767	2.941.410
	2.090.163	2.982.587
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-2.082.473	-2.977.710
Kosten vermogensbeheer	-2.623	-3.544
	-2.085.096	-2.981.254
Mutatie geldmiddelen	-99	-4.833
Saldo geldmiddelen 1 januari	1.818	6.651
Saldo geldmiddelen 31 december	1.719	1.818

19.4 Toelichting op de jaarrekening

Algemeen

Activiteiten

Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank NV (hierna 'het pensioenfonds'), is statutair gevestigd te Amsterdam, Westeinde 1, 1017 ZN. De stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41199645.

Het doel van het pensioenfonds is het nu en in de toekomst verstrekken van de nominale pensioenaanspraken en pensioenrechten, alsmede het streven (voorwaardelijk: voor zover de middelen van het pensioenfonds het toelaten en afhankelijk van de dekkingsgraad) naar het waardevast houden van de pensioenrechten.

Het pensioenfonds wil een zo goed mogelijke invulling geven aan de pensioenovereenkomsten die de werkgever (De Nederlandsche Bank NV) heeft afgesloten met zijn (gewezen) werknemers. De uitvoering van de overeenkomst dient correct, maatschappelijk verantwoord en (kosten)efficiënt te geschieden. De ambitie is een duurzaam en betrouwbaar pensioenfonds te zijn dat zijn financiële verplichtingen en ambities nu en in de toekomst waar kan maken.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder RJ 610 Pensioenfondsen. Het bestuur heeft op 24 juni 2024 de jaarrekening opgemaakt.

Referenties

In de balans en de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Vergelijking met voorgaand jaar

Als gevolg van de overgang naar een andere administrateur is omwille van de vergelijkbaarheid de presentatie van de vergelijkende cijfers op enkele plaatsten gewijzigd. De voornaamste wijziging is dat vorderingen en schulden m.b.t. beleggingen vanaf boekjaar 2023 onder de vorderingen en schulden zijn gepresenteerd en niet meer onder de beleggingen. De vergelijkende cijfers per 31 december 2022 zijn aangepast. Tevens zijn voor vergelijkingsdoeleinden de presentatie van vergelijkende cijfers in de toelichting op de staat van baten gewijzigd. Het vermogen per 31 december 2022 en het resultaat over 2022 zijn als gevolg van deze presentatiewijziging ongewijzigd gebleven. Verder zijn de dekkingsgraad en beleidsdekkingsgraad per 31 december 2022 als gevolg van deze presentatiewijziging ongewijzigd gebleven.

Schattingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De gemiddelde marktrente is per 31 december 2023 2,32% (2022: 2,56%) en daarmee 0,24%-punt lager dan per 31 december 2022.

Schattingswijzigingen 2023

Met ingang van 1 januari 2023 is de reservering voor ingegane wezenpensioenen gewijzigd. Voor wezen jonger dan 12 jaar wordt aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 21-jarige leeftijd. Voor wezen van 12 jaar of ouder wordt aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot 27-jarige leeftijd.

Uit hoofde van de conversie van de pensioenadministratie naar AZL ontstaat per 1 januari 2023 een positief resultaat doordat de reservering voor een tijdelijk ouderdompensioen bij de vorige uitvoerder (veelal) één maand te hoog was vastgesteld. Verder is er een resultaat ontstaan door verschillen in actuariële factorenprogrammatuur tussen beide administrateurs.

Vornoemde wijzigingen hebben geleid tot een verlaging van de technische voorziening pensioenverplichtingen van 303 als gevolg van deze schattingswijzigingen. Het effect van deze wijzigingen is in 2023 als mutatie in het resultaat verwerkt.

Grondslagen

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Algemene grondslagen

Alle bedragen in de jaarrekening zijn vermeld in duizendtallen, tenzij anders is aangegeven.

Continuïteitsveronderstelling

De jaarrekening is opgesteld op basis van 'going-concern' uitgangspunten.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en presentatievaluta van het pensioenfonds.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum.

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten.

De koersen van de belangrijkste valuta zijn:

	31 december 2023	Gemiddeld 2023	31 december 2022	Gemiddeld 2022
USD	0,9053	0,9211	0,9370	0,9082
GBP	1,1540	1,1405	1,1271	1,1591
JPY	0,0064	0,0068	0,0071	0,0074

Dekkingsgraden

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het pensioenvermogen te delen op de totale technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans. Het premie-egalisatiedepot wordt buiten beschouwing gelaten bij de bepaling van de dekkingsgraad.

Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt de technische voorziening herrekend, rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Beleggingen

Algemeen

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen de reële waarde plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten. De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen die tot een transactie bereid en die onafhankelijk van elkaar zijn. Hierbij wordt ervan uitgegaan dat de transacties niet in het kader van executie of liquidatie worden uitgevoerd.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden verantwoord in de staat van baten en lasten, onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waarderingsmodellen.

Het pensioenfonds belegt in valutaderivaten (fx forwards) en rentederivaten (interest rate swaps, index futures en warrants) waarvan de reële waarde is bepaald aan de hand van netto contante waarde berekeningen.

Indien een derivatenpositie negatief is, wordt het bedrag onder de schulden verantwoord.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde. Indien geen marktwaarde beschikbaar is, wordt de waarde bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

De overige beleggingen bestaan uit liquide middelen, geldmarktfondsen, collateral (onderpand) en vorderingen en schulden inzake beleggingen.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekeringsbetrekking heeft. Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet.

Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. De actuariële grondslagen van het pensioenfonds zijn gespecificeerd onder het onderdeel 'technische voorzieningen'.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds en overige technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen.

De statutaire reserves en de overige wettelijke reserves die het pensioenfonds conform artikel 2:389 en artikel 2:390 BW vormt, blijken op grond van artikel 2:373 lid 1 BW afzonderlijk uit de balans.

Bestemmingsreserve premie-egalisatiedepot

Ten gevolge van de afspraken in de cao heeft het pensioenfonds in het kader van de overgang naar een gemaximeerde premie per 1 januari 2015 een premie-egalisatiedepot ingesteld. Het premie-egalisatiedepot is per 1 januari 2021 bevroren. Met ingang van 1 januari 2021 vinden er buiten de rendementstoekenning geen stortingen meer plaats. Bij een premietekort zal er aanvulling plaatsvinden vanuit het premie-egalisatiedepot totdat het premie-egalisatiedepot leeg is. Zodra het premie-egalisatiedepot leeg is zal het premieegalisatiedepot worden afgeschaft. Het premie-egalisatiedepot wordt buiten beschouwing gelaten bij de bepaling van de dekkingsgraad.

Peildatum voor de berekening van de onttrekking van middelen uit het depot in een bepaald kalenderjaar is 30 september van het voorgaande jaar. Deze onttrekking vindt vervolgens jaarlijks op de volgende wijze plaats:

- Indien en voor zover van toepassing, wordt het verschil tussen de benodigde premie (gedempte premie plus premieopslag) en de maximale premie uit het premie-egalisatiedepot onttrokken.
- Jaarlijks wordt in september het premie-egalisatie depot vermeerderd met het fondsrendement over de eerste drie kwartalen.

Technische voorzieningen

Technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken inclusief de eventueel op 1 januari daaropvolgend toe te kennen verhoging in verband met toeslagverlening. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente, waarvoor de actuele rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door de toezichthouder wordt gebruikt. Er is geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

- Als rekenrente voor de technische voorzieningen wordt gehanteerd de rentetermijnstructuur per 31 december 2023 zoals die door de toezichthouder is gepubliceerd.
- Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt de technische voorzieningen voor het arbeidsongeschikte deel berekend als de contante waarde van de op de pensioendatum in uitzicht gestelde pensioenen bij een tot die datum voortgezette pensioenopbouw.
- Voor mannen en vrouwen is gebruik gemaakt van de door het AG gepubliceerde prognosetafel 2022 (startjaar 2024). Om rekening te houden met het gegeven dat de werkende populatie gezonder is dan de niet-werkende populatie is een leeftijdsafhankelijke afslag op de sterftekansen toegepast. Deze ervaringssterfte is per 30 september 2022 vastgesteld op basis van het Sprenkels & Verschuren ervaringssterftemodel 2021 op basis van levensverwachting naar inkomensniveau.
- Zolang nog geen pensioenuitkering is ingegaan, wordt voor de berekening van de voorziening voor partnerpensioen de partnerfrequentie gebaseerd op "CBS 2018 inclusief samenwonend". Voor pensioengerechtigden wordt alleen met een voorziening voor partnerpensioen rekening gehouden, indien en zolang zij gehuwd zijn of een partner hebben (bepaalde partner systeem).
- Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw wordt gesteld op 2,5 en 1,5 jaar respectievelijk.
- De leeftijd en duur worden in maanden nauwkeurig vastgesteld.
- De leeftijd op balansdatum is gelijk aan de reglementaire pensioenleeftijd verminderd met de toekomstige duur.
- Voor toekomstige excasso- en administratiekosten wordt 2,25% van de netto technische voorzieningen opgenomen.
- De risicopremie voor premievrijstelling bedraagt 2,5% van de actuariële premie voor onvoorwaardelijke onderdelen plus 2,5% van de risicopremie voor het nabestaandenpensioen.
- Voor latent wezenpensioen wordt een opslag van 0,35% van de technische voorzieningen van het partnerpensioen voor actieven en pensioengerechtigden opgenomen.

Overige technische voorzieningen

Onder de overige technische voorzieningen worden voorzieningen opgenomen voor met de pensioenverplichtingen samenhangende risico's voor zover niet opgenomen in de berekening van de pensioenvoorziening, zijnde arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

Er wordt een voorziening opgenomen voor deelnemers die ziek zijn en wellicht arbeidsongeschikt worden. Deze voorziening wordt jaarlijks vastgesteld en bedraagt tweemaal de risicopremie voor arbeidsongeschiktheid en premievrijstelling.

De voorziening voor WAO hiaat/WIA is onderdeel van de overige technische voorzieningen en is gebaseerd op dezelfde grondslagen als de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de technische voorziening voor risico van het pensioenfonds. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Conform de afspraken tussen sociale partners wordt de feitelijke premie vastgesteld op een rekenrente gebaseerd op een 12-maandsmiddeling van de officieel gepubliceerde RTS, inclusief UFR. Hierbij wordt een opslag van 4,4%-punt opgeteld, die indien beschikbaar kan worden toegevoegd aan het premie-egalisatiedepot.

De premie kan echter niet meer dan 27,4% van de ongemaximeerde loonsom bedragen.

Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waarde wijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden en soortgelijke opbrengsten.

Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorziening voor risico pensioenfonds

Pensioenopbouw

Bij de pensioenopbouw zijn aanspraken en rechten over het boekjaar gewaardeerd naar het niveau dat zij op balansdatum hebben.

Indexering en overige toeslagen

Voor actieve en niet-actieve deelnemers is de toeslag voorwaardelijk, de maatstaf voor de toekenning van de toeslag is de consumentenprijsindex voor alle huishoudens in het betreffende jaar (meetperiode april-maart). Verder zijn er groepen op loonontwikkeling.

Het bestuur beslist jaarlijks over de toeslagverlening voor deze deelnemers.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,264% (2022: -0,486%), op basis van de éénjaarsrente van de DNB-curve aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) en pensioenuitkeringen die in de technische voorziening worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten en uitkeringen van het verslagjaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

Wijzigingen actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds.

Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Een resultaat op overdrachten kan ontstaan doordat de vrijval van de voorziening plaatsvindt tegen fondstarieven, terwijl het bedrag dat wordt overgedragen gebaseerd is op de wettelijke factoren voor waardeoverdrachten. De tarieven van het pensioenfonds wijken af van de wettelijke tarieven.

Overige mutaties technische voorziening

De overige mutaties ontstaan door mutaties in de aanspraken door overlijden, arbeidsongeschiktheid en pensioneren.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is volgens de directe methode opgesteld. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

19.5 Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds ¹⁾

Categorie	Stand ultimo 2022	Aankopen/ verstrek- kingen	Verkopen/ uitlotingen/ (af)lossingen	Gerealiseerde en niet	Stand ultimo 2023
				gerealiseerde waarde- verschillen	
Onroerende zaken					
Indirecte vastgoedbeleggingsfondsen	28.807	8.212	-1.311	495	36.203
Zakelijke waarden					
Beursgenoteerde aandelen	705.363	179.406	-168.987	86.083	801.865
Vastrentende waarden					
Obligaties en leningen	1.225.202	1.888.466	-1.773.695	38.209	1.378.182
Derivaten					
Valutaderivaten en rentederivaten	-115.694	19	-24.753	93.365	-47.063
Reclassificatie naar passivazijde	277.012				210.024
	161.318	19	-24.753	93.365	162.961
Overige beleggingen					
Liquide middelen depotbank	5.791	579	0	0	6.370
Totaal belegd vermogen activazijde	2.126.481	2.076.682	-1.968.746	218.152	2.385.581
Derivaten met een negatieve waarde (passiva zijde)					
Rentederivaten	276.475	0	0	0	209.588
Valutatermijncontracten	537	0	0	0	436
Totaal belegd vermogen passivazijde	277.012	0	0	0	210.024
Totaal belegd vermogen	1.849.469	2.076.682	-1.968.746	218.152	2.175.557

Er wordt niet belegd in de aangesloten onderneming.

1) Vergelijkende cijfers voorgaand boekjaar aangepast.

De met betrekking tot de beleggingsportefeuille door middel van derivaten verkregen (positieve en negatieve) posities op balansdatum zijn als volgt te specificeren naar onderliggende waarde:

	31 december 2023		31 december 2022	
	Contract- omvang	Reële waarde	Contract- omvang	Reële waarde
Valuta				
Valutaderivaten	459.891	11.371	444.630	18.679
Vastrentende waarden				
Rentederivaten	2.131.765	-58.434	1.685.805	-134.373
Totaal derivaten (per saldo)	2.591.656	-47.063	2.130.435	-115.694

Categorie	Stand ultimo 2021	Aankopen/ verstrek- kingen	Verkopen/ uitlotingen/ (af)lossingen	Gerealiseerde en niet	Stand ultimo 2022
				gerealiseerde waarde- verschillen	
Onroerende zaken					
Indirecte vastgoedbeleggingsfondsen	36.117	18.125	-15.381	-10.054	28.807
Zakelijke waarden					
Beleggingsfondsen in aandelen	1.016.356	276.678	-461.780	-125.891	705.363
Vastrentende waarden					
Obligaties, leningen en geldmarktfondsen	1.533.797	2.378.955	-2.547.274	-140.276	1.225.202
	1.533.797	2.378.955	-2.547.274	-140.276	1.225.202
Derivaten					
Valutaderivaten en rentederivaten	194.766	0	84.891	-395.351	-115.694
Reclassificatie naar passivazijde	-27.687				277.012
	167.079	0	84.891	-395.351	161.318
Overige beleggingen					
Liquide middelen depotbank	7.365	-1.574	0	0	5.791
Totaal belegd vermogen activazijde	2.760.714	2.672.184	-2.939.544	-671.572	2.126.481
Beleggingen met een negatieve waarde (passivazijde)					
Valutatermijncontracten	17.157	0	0	0	537
Rentederivaten	10.530	0	0	0	276.475
Totaal belegd vermogen passivazijde	27.687	0	0	0	277.012
Totaal belegd vermogen	2.733.027	2.672.184	-2.939.544	-671.572	1.849.469

Er wordt niet belegd in de aangesloten onderneming.

Methodiek bepaling marktwaarde

Niveau 1: Genoteerde marktprijzen. Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld op een actieve markt.

Niveau 2: Onafhankelijke taxaties. Onafhankelijke taxaties worden toegepast voor de waardering van het indirect onroerend goed.

De waardering is een afgeleide berekening van een marktnotering of een onafhankelijke taxatie.

Niveau 3: NCW-berekening. De netto contante waarde methode wordt gehanteerd voor de derivatenportefeuille.

Niveau 4: Andere methode. Voor fondsbeleggingen in vastrentende waarden, aandelen, vastgoed en hedgefondsen wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportages.

31 december 2023

Beleggingscategorie					Stand
	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	ultimo
					2023
Onroerende zaken	36.203	0	0	0	36.203
Aandelen	801.865	0	0	0	801.865
Vastrentende waarden	1.173.238	0	0	204.944	1.378.182
Derivaten	0	0	-47.063	0	-47.063
Overige beleggingen	6.370	0	0	0	6.370
Totaal belegd vermogen	2.017.676	0	-47.063	204.944	2.175.557

31 december 2022

Beleggingscategorie					Stand
	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	ultimo
					2022
Onroerende zaken	28.807	0	0	0	28.807
Aandelen	705.363	0	0	0	705.363
Vastrentende waarden	1.024.716	0	0	200.486	1.225.202
Derivaten	0	0	-115.694	0	-115.694
Overige beleggingen	5.791	0	0	0	5.791
Totaal belegd vermogen	1.764.677	0	-115.694	200.486	1.849.469

Ontvangen en verstrekte zekerheden

In verband met de waardeontwikkeling van derivaten zijn zekerheden ontvangen en verstrekt in de vorm van stukken en geld.

De ontvangen zekerheden in de vorm van geld (liquiditeiten) betreft een bedrag van EUR 78,4 miljoen, dit bedrag staat niet ter vrije

beschikking van het fonds. Er is voor EUR 91,1 miljoen aan zekerheden verstrekt in de vorm van geld en voor EUR 114,6 in de vorm van

(staats)obligaties. De verstrekte (staats) obligaties zijn verantwoord onder de vastrentende waarden in de balans, maar staan niet ter

vrije beschikking van het fonds.

	2023	2022
[2] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	346	316
Dit risico is vanaf 1 januari 2021 door de werkgever rechtstreeks ondergebracht bij een verzekeraar. Het opgenomen bedrag betreft de afloop van de oude verzekering.		
[3] Vorderingen en overlopende activa ¹⁾		
Te vorderen dividend	2.146	2.105
Lopende intrest	18.387	9.830
Collateral	91.071	144.370
Nog af te handelen effectentransacties	204	243
Terugvorderbare bronbelasting	1.785	1.278
Werkgever De Nederlandsche Bank N.V. (2023 saldo vorderingen -/- schulden)	2.845	2.508
Belastingdienst omzetbelasting	44	42
TKP afrekening administratiekosten	0	165
Overige vorderingen	7	13
Totaal vorderingen en overlopende activa	116.489	160.554
Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
[4] Liquide middelen		
ING Bank N.V.	1.719	1.818
	1.719	1.818
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het pensioenfonds.		
Totaal activa	2.504.135	2.289.169

1) *Vergelijkende cijfers voorgaand boekjaar aangepast.*

Passiva	2023	2022
Reserves		
[5] Algemene reserve		
Stand per 1 januari	484.729	658.284
Bestemming saldo van baten en lasten	86.129	-173.555
Stand per 31 december	570.858	484.729
[6] Bestemmingsreserve premie-egalisiertedepot		
Stand per 1 januari	1.747	4.537
Bestemming saldo van baten en lasten	-20	-2.790
Stand per 31 december	1.727	1.747
Totaal eigen vermogen	572.585	486.476
Bestemmingsreserve Premie-egalisiertedepot		
<p>Ten gevolge van de afspraken in de cao heeft het pensioenfonds in het kader van de overgang naar een gemaximeerde premie per 1 januari 2015 een premie-egalisiertedepot ingesteld. Het premie-egalisiertedepot is per 1 januari 2021 bevroren. Met ingang van 1 januari 2021 vinden er buiten de rendementstoekenning geen stortingen meer plaats. Bij een premietekort zal er aanvulling plaatsvinden vanuit het premie-egalisiertedepot totdat het premie-egalisiertedepot leeg is. Zodra het premie-egalisiertedepot leeg is zal het premie-egalisiertedepot worden afgeschaft.</p> <p>De rendementsonttrekking over 2023 betrof € 20 (2022: € 586). In 2023 is in totaal € 20 (2022: € 2.204) aan het depot onttrokken. Deze mutaties zijn via de bestemming van het resultaat verwerkt.</p>		
Dekkingsgraad en vermogenspositie		
De minimaal vereiste dekkingsgraad is:	104,3%	104,2%
De vereiste dekkingsgraad is:	115,3%	116,3%
De actuele dekkingsgraad is:	135,3%	132,8%
De beleidsdekkingsgraad is:	135,6%	134,0%
De reële dekkingsgraad is:	99,9%	101,9%
Het pensioenvermogen bedraagt:	2.188.495	1.963.744

	2023	2022
Technische voorzieningen		
De technische voorziening ([7]+[8]) per 31 december is als volgt opgebouwd:		
• Deelnemers	568.804	480.329
• Gewezen deelnemers	349.502	282.702
• Pensioengerechtigden	697.502	713.797
• Overig	1.829	2.187
Stand per 31 december	1.617.637	1.479.015
[7] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Stand per 1 januari	1.476.828	1.929.628
Mutaties		
• Wijziging marktrente	51.457	-631.156
• Benodigde intresttoevoeging	49.120	-9.822
• Toevoeging pensioenopbouw	29.505	44.836
• Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	838	13.888
• Toename voorziening toekomstige kosten	627	984
• Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-1.253	-1.186
• Onttrekking voor uitkeringen	-55.716	-52.675
• Mutaties uit hoofde van sterfte	-2.550	-3.687
• Mutaties uit hoofde van arbeidsongeschiktheid	3	1.163
• Toeslagverlening	66.136	173.174
• Reguliere mutaties	1.352	191
• Wijziging actuariële grondslagen	-303	11.567
• Overige mutaties	-236	-77
Stand per 31 december	1.615.808	1.476.828

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorziening van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Toeslagverlening

Het pensioenfonds streeft ernaar de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. De toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. Dit betekent dat geen recht op toeslagen bestaat en dat het niet zeker is of en in hoeverre in de toekomst toeslagverlening kan plaatsvinden. Een eventuele achterstand in de toeslagverlening kan in principe worden ingehaald.

Het pensioenfonds streeft ernaar de ingegane pensioenen en de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) jaarlijks aan te passen aan de ontwikkeling van de prijsindex. Ook deze toeslagverlening heeft een voorwaardelijk karakter. In juli 2023 is de toeslag van 4,30% toegekend.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,264% (2022: -0,486%), op basis van de 1-jaarsrente van de RTS-curve aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele RTS. Het effect van de verandering van de RTS wordt verantwoord onder het onderdeel wijziging marktrente.

De gemiddelde marktrente is per 31 december 2023 3,264% (2022: 2,570%) en daarmee 0,694%-punt hoger dan per 31 december 2022. De wijziging van de rekenrente heeft een effect van € 51,5 miljoen op de technische voorzieningen voor risico pensioenfonds.

Wijziging actuariële uitgangspunten

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de technische voorzieningen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, lang leven, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het pensioenfonds.

De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een inherent onzeker proces, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het pensioenfonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Per 1 januari 2023 is de reservering voor ingegane wezenpensioenen gewijzigd. Hierdoor is de voorziening met 261 gestegen.

Korte beschrijving pensioenregeling

De pensioenregeling die van toepassing is kan voor actieve en gewezen deelnemers worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 1,875% van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan 13 maandsalarissen en het vakantiegeld onder aftrek van een franchise. De franchise wordt jaarlijks vastgesteld. Tevens bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Jaarlijks beslist het bestuur van het pensioenfonds de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kwalificeert de pensioenregeling als een uitkeringsovereenkomst.

Toeslagverlening

De toeslagen op pensioenrechten en pensioenaanspraken worden jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het pensioenfonds. Er bestaat een ambitie om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen.

De daadwerkelijke toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen. De toeslag bedraagt maximaal de stijging van de consumentenprijsindex (cpi) in het voorgaand jaar (meetperiode april - maart), zoals vastgesteld door het CBS.

Actieve deelnemers

Voor actieve deelnemers probeert het pensioenfonds ieder jaar de opgebouwde pensioenen te verhogen met de prijsontwikkeling. Het betreft een voorwaardelijke toeslagverlening die afhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds verleend wordt.

De toeslagen worden gefinancierd door overrendement. Het opgebouwde pensioen is over 2023 voor actieve deelnemers per 1 juli 2023 met 4,30% verhoogd.

Niet-actieve deelnemers

Voor voormalige werknemers van DNB die voor 1 januari 2003 uit dienst zijn getreden en voormalig werknemers van PVK die voor 1 januari 2005 uit dienst zijn getreden is de toeslagverlening gekoppeld aan de loonontwikkeling van de werkgever. Voor de andere niet-actieve deelnemers probeert het pensioenfonds ieder jaar de opgebouwde pensioenen te verhogen met de prijsontwikkeling. Het betreft een voorwaardelijke toeslagverlening die afhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds verleend wordt.

De opgebouwde pensioenen zijn voor de niet-actieve deelnemers die voor 1 januari 2005 uit dienst zijn getreden bij de PVK per 1 juli 2023 met 6,30% verhoogd. Hiertoe stort de werkgever, conform afspraken, een aanvullende koopsom voor de aanvulling van 6,15% naar 6,30%. De opgebouwde pensioenen van de niet-actieven ex-DNB die voor 1 januari 2003 uit dienst zijn getreden bij DNB zijn per 1 juli 2023 met 6,15% verhoogd. Voor de andere niet-actieve deelnemers zijn de aanspraken per 31 december 2022 met 9,63% verhoogd.

Ten gevolge van de afspraken in de cao heeft het pensioenfonds in het kader van de overgang naar een gemaximeerde premie per 1 januari 2015 een premie-egalisatiedepot ingesteld. Het premie-egalisatiedepot is per 1 januari 2021 bevroren.

Inhaaltoeslagen

Onder bepaalde omstandigheden kunnen inhaaltoeslagen worden toegekend. Inhaaltoeslagen zijn toeslagen die worden toegezegd, voor zover in het verleden niet voor 100% is geïndexeerd. Om inhaaltoeslagen te kunnen toekennen is een dekkingsgraad ter hoogte van de TBI grens vereist. Op 31 december 2022 was de TBI grens 125,6%, de beleidsdekkingsgraad per december 2022 bedroeg 134,0%. Het bestuur van het pensioenfonds geeft in zijn jaarrekening elk jaar een specificatie van het verschil tussen de volledige en de werkelijk toegekende toeslagen.

Voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden is deze specificatie in de volgende tabel opgenomen.

Jaar	Volledige	Toegekende	Cumulatief	
	toeslag- verlening	toeslagen	Vershil	verschil (t.o.v. ambitie)
	in %	in %	in %	in %
Actieven				
2016	0,60	0,60	0,00	0,00
2017	0,07	0,07	0,00	0,00
2018	1,45	1,42	0,03	0,03
2019	1,88	1,91	-0,03	0,00
2020	2,79	2,41	0,38	0,38
2021	1,89	0,68	1,21	1,59
2022	9,73	9,63	0,10	1,70
2023	4,40	4,30	0,10	1,80

Jaar	Volledige toeslag- verlening in %	Toegekende toeslagen in %	Verschil in %	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie) in %
Inactieven ex-PVK (voor 1 januari 2005)				
2016	1,43	1,43	0,00	0,00
2017	1,20	1,20	0,00	0,00
2018	1,60	1,60	0,00	0,00
2019	2,20	2,20	0,00	0,00
2020	2,80	2,80	0,00	0,00
2021	2,90	2,90	0,00	0,00
2022	2,20	2,20	0,00	0,00
2023	6,30	6,30	0,00	0,00

Jaar	Volledige toeslag- verlening in %	Toegekende toeslagen in %	Verschil in %	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie) in %
Inactieven DNB (voor 1 januari 2003)				
2016	1,43	0,66	0,77	4,38
2017	1,20	0,85	0,35	4,75
2018	1,60	1,60	0,00	4,75
2019	2,20	1,92	0,28	5,04
2020	2,80	2,07	0,73	5,81
2021	2,90	1,04	1,86	7,78
2022	3,01	2,98	0,03	7,81
2023	6,30	6,15	0,15	7,97

Jaar	Volledige toeslag- verlening in %	Toegekende toeslagen in %	Verschil in %	Cumulatief verschil (t.o.v. ambitie) in %
Inactieven DNB (na 1 januari 2003)				
2016	0,07	0,03	0,04	8,09
2017	1,45	1,03	0,42	8,54
2018	1,88	1,88	0,00	8,54
2019	2,65	2,31	0,34	8,91
2020	0,14	0,10	0,04	8,95
2021	1,89	0,68	1,21	10,27
2022	9,73	9,63	1,10	10,38
2023	4,40	4,30	0,10	10,49

	2023	2022
[8] Overige technische voorzieningen		
<i>Voorziening voor arbeidsongeschiktheid</i>		
Stand per 1 januari	2.187	3.419
Mutatie via staat van baten en lasten	-358	-1.232
Stand per 31 december	1.829	2.187
[9] Kortlopende schulden en overlopende passiva ¹⁾		
Derivaten	210.024	277.012
Collateral	78.430	39.298
Nog af te wikkelen effectentransacties	13	13
Lopende intrest beleggingen	22.637	5.017
Loonheffing en sociale lasten	1.344	1.408
Vermogensbeheerkosten	1.097	591
Overig	368	339
	313.913	323.678
Alle schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
Totaal passiva	2.504.135	2.289.169

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

De pensioenadministratie en communicatie worden met ingang van 1 januari 2023 uitgevoerd door AZL N.V.

Met AZL is een uitbestedingsovereenkomst gesloten voor de duur van zeven jaren (tot en met 31 december 2029). De aan AZL betaalde administratiekosten over boekjaar 2023 bedroeg € 1,291 miljoen (2022: TKP € 0,928 miljoen).

Daarnaast heeft het pensioenfonds contracten afgesloten met BlackRock Netherlands BV voor fiduciair management, met Cardano voor beheer van de matching assets, met Caceis als custodian en met Robeco voor het beheer van de aandelenportefeuille.

Het contract met BlackRock is per direct opzegbaar en kent geen opzegtermijn voor het pensioenfonds. De vergoeding over 2023 bedraagt € 0,608 miljoen (2022: 0,600 miljoen).

Het contract met Cardano is per maand opzegbaar en kan aan het einde van elke kalendermaand worden opgezegd, ingaand volgend op de maand waarop is opgezegd. De vergoeding voor Cardano over 2023 bedraagt € 1,011 miljoen (2022: 0,9 miljoen).

Het contract met Caceis is voor onbepaalde tijd aangegaan en heeft een opzegtermijn van 90 kalenderdagen.

De vergoeding over 2023 bedraagt € 1,057 miljoen (2022: 0,7 miljoen).

Het pensioenfonds is met Robeco een contract aangegaan voor onbepaalde tijd en kan het contract maandelijks opzeggen, ingaand volgend op de maand waarop is opgezegd. De vergoeding over 2023 bedraagt € 0,870 miljoen (2022: 1,0 miljoen).

1) *Vergelijkende cijfers voorgaand boekjaar aangepast.*

Verbonden partijen

Transacties met (voormalige) bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de staat van baten en lasten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders die in dienst zijn geweest bij De Nederlandsche Bank nemen deel aan de pensioenregeling van het pensioenfonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Overige transacties met verbonden partijen

Het pensioenfonds heeft in het kader van de nieuwe pensioenregeling een herziene uitvoeringsovereenkomst gesloten met de werkgever ten aanzien van de uitvoering van het pensioenreglement per 1 januari 2015 met een looptijd van vijf jaar. Vanaf 2021 geldt dat de overeenkomst jaarlijks opzegbaar is met een opzeggingstermijn van zes maanden.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

19.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Baten en lasten	2023	2022
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfond		
[10] Directe beleggingsopbrengsten		
Onroerende zaken	1.274	977
Aandelen	16.686	18.061
Vastrentende waarden	8.664	5.592
Derivaten	-16.048	12.209
Overige beleggingen	4.232	466
Overige intrest	186	-1
	14.994	37.304
[11] Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde en niet gerealiseerde koersverschillen:</i>		
Onroerende zaken	495	-10.054
Aandelen	86.083	-125.891
Vastrentende waarden	38.209	-140.276
Derivaten	93.365	-395.351
Valutaverschillen en overige resultaten	-355	160
	217.797	-671.412
[12] Kosten vermogensbeheer		
Beheerloon en rebates	-2.991	-2.969
Beleggingsadviseur	-139	0
	-3.130	-2.969
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfond	229.661	-637.077

De transactiekosten zijn gesaldeerd met de beleggingsopbrengsten.

De transactiekosten kunnen niet betrouwbaar worden vastgesteld, omdat deze verrekend zijn in de aan- en verkoopprijzen.

Bovengenoemde kosten wijken af van de genoemde kosten in het bestuursverslag, omdat daar ook kosten zijn opgenomen die zijn verwerkt in het nettorendement.

Omdat de portefeuille passief beheerd wordt, is er geen sprake van een performance fee.

	2023	2022
[13] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Periodieke premies	52.480	48.075
Koopsommen	23	6
	52.503	48.081
Pensioenpremie aanvullende dotatie		
Jaarlijks wordt indien en voor zover van toepassing, het verschil tussen de benodigde premie (gedempte premie plus premieopslag) en de maximale premie uit het premie-egalisatiedepot onttrokken.		
Met ingang van 1 januari 2021 wordt niet meer aan het premie-egalisatiedepot gedoteerd en enkel onttrokken indien van toepassing.		
De kostendekkende, en feitelijke premies zijn als volgt:		
Kostendekkende premie	36.702	53.967
Gedempte premie	47.054	43.129
Feitelijke premie	52.480	48.081
De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.		
De kostendekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	30.132	45.850
Opslag in stand houden vereist vermogen	4.911	6.915
Opslag voor directe kosten	1.659	1.202
Voorwaardelijke componenten	0	0
	36.702	53.967
De gedempte premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	25.327	23.941
Opslag in stand houden vereist vermogen	4.128	3.610
Opslag voor directe kosten	1.659	1.202
Voorwaardelijke componenten	15.940	14.376
	47.054	43.129

	2023	2022
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	25.327	23.941
Opslag in stand houden vereist vermogen	4.128	3.610
Opslag voor directe kosten	1.659	1.202
Voorwaardelijke componenten	15.940	14.376
Premiemarge	5.426	4.952
	52.480	48.081
[14] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.591	15.211
Overgedragen pensioenverplichtingen	-567	-1.621
	1.024	13.590
[15] Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen en prepensioen	-46.116	-42.046
Partnerpensioen	-8.717	-8.456
Wezenpensioen	-156	-139
Arbeidsongeschiktheidspensioen	-650	-798
Afkopen	-58	-3
Overige uitkeringen	-10	-1.251
	-55.707	-52.693
De post afkopen betreft de afkoop van kleine pensioenen die lager zijn dan de afkoopgrens.		
[16] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Wijziging marktrente	-51.457	631.156
Benodigde intresttoevoeging	-49.120	9.822
Toevoeging pensioenopbouw	-29.505	-44.836
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-838	-13.888
Toename voorziening toekomstige kosten	-627	-984
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	1.253	1.186
Onttrekking voor uitkeringen	55.716	52.675
Mutaties uit hoofde van sterfte	2.550	3.687
Mutaties uit hoofde van arbeidsongeschiktheid	-3	-1.163
Toeslagverlening	-66.136	-173.174
Reguliere mutaties	-1.352	-191
Wijziging actuariële grondslagen	303	-11.567
Overige mutaties	236	77
	-138.980	452.800

	2023	2022
Mutatie overige technische voorzieningen		
[17] Voorziening voor arbeidsongeschiktheid	358	1.232
Herverzekering		
[18] Mutatie herverzekeringsdeel technische voorzieningen	30	-77
[19] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten ¹⁾		
Administratie	-1.291	-928
Accountantskosten		
● Accountantskosten onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten (boekjaar 2023 en 2022) ²⁾	-93	-64
● Accountant Fiscaal advies	0	-6
● Accountantskosten Overige controleopdrachten	0	0
● Accountantskosten Andere niet-controlediensten	0	0
Actuaris uitvoerend en adviserend	-120	-111
Actuaris certificerend	-13	-35
Raad van Toezicht en Verantwoordingsorgaan	-80	-78
Kosten toezicht DNB en AFM	-138	-102
Pensioenfederatie en Pensioenregister	-22	-21
Bestuurskosten (inclusief bestuursbureau)	-944	-655
Bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering	-22	-22
Overige advieskosten	-451	-113
Compliance officer	-17	-25
Diverse kleine posten	-67	-31
Bijdrage i.v.m. kosten nieuw pensioenstelsel	479	0
	-2.779	-2.191
[20] Overige baten en lasten		
Diversen	-1	-10
	-1	-10
Saldo van baten en lasten	86.109	-176.345

1) Presentatie vergelijkende cijfers voorgaand boekjaar aangepast.

2) Deze kosten betreffen de werkzaamheden die bij de stichting door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) in rekening zijn gebracht. Deze kosten hebben betrekking op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar 2023, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht.

	2023	2022
Actuariële analyse ¹⁾		
Wijziging rentetermijnstructuur	-51.457	640.978
Beleggingsopbrengsten	180.541	-637.060
Premies	20.689	3.232
Waardeoverdrachten	383	-298
Kosten	133	222
Uitkeringen	9	-18
Sterfte	2.550	3.687
Arbeidsongeschiktheid	355	69
Mutaties	-1.352	-191
Toeslagverlening	-66.113	-173.168
Overige mutaties technische voorzieningen	372	-11.567
Andere oorzaken	-1	-2.231
	86.109	-176.345

Bestemming van het saldo

Het bestuur heeft besloten om het resultaat over het boekjaar als volgt te verdelen:

	2023
Algemene reserve	86.129
Bestemmingsreserve premie-egalisatiedepot	-20
	86.109

Bezoldiging bestuursleden, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan

Bestuursleden, raad van toezicht en leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen een vacatievergoeding. Over boekjaar 2023 is aan bestuursleden € 258.000,- aan vergoedingen betaald. Aan de Raad van Toezicht is over 2023 € 67.000,- betaald en aan leden van het verantwoordingsorgaan € 13.000,-.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2023 had de stichting één persoon voor 0,8FTE in dienst via een payrollconstructie.

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

1) *Vergelijkende cijfers voorgaand boekjaar aangepast.*

19.7 Risicoparagraaf

(in duizenden euro)

Onderstaand wordt een nadere toelichting gegeven op de voornaamste risico's die door het bestuur zijn onderkend, alsmede op het beleid van het bestuur voor het mitigeren van deze risico's.

De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen, daarbij wordt het pensioenfonds bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's.

Doel is het beheersen van belangrijke risico's die de doelstellingen van het pensioenfonds kunnen bedreigen.

De mate waarin het pensioenfonds bereid is risico's te lopen (risicobereidheid), is bepaald op basis van de missie, visie, strategische doelstellingen en de met de sociale partners afgestemde risicohouding. De daaruit verkregen risicobereidheid dient door een passende set aan maatregelen, afgestemd op risico-omgeving, maar ook rekening houdend met absorptievermogen van het pensioenfonds, beheerst te worden.

De risicohouding op lange termijn wordt uitgedrukt in het pensioenresultaat en vanuit de doelstelling van het maximaliseren van het pensioenresultaat, wordt dit uitgedrukt in een drietal beleidskaders gebaseerd op de zogenoemde haalbaarheidstoets.

Het integraal risicomanagement (IRM) van het pensioenfonds is gericht op het op een beheerste en effectieve wijze behalen van de doelstellingen. Hiertoe heeft het pensioenfonds een IRM raamwerk ingericht dat is gebaseerd op erkende standaarden en richtlijnen (zoals COSO ERM en de Handreiking IRM van de Pensioenfederatie). Met behulp van het IRM raamwerk worden risico's waaraan het pensioenfonds is (of kan worden) blootgesteld geïdentificeerd, beoordeeld, beheerst, bewaakt en gerapporteerd.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt, is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is, bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het fonds is, wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden, gegeven de financiële risico's die het (na afdekking) loopt op de balans, komt tot uitdrukking in de door de toezichthouder DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de beleidsdekkingsgraad wordt afgezet tegen de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische beleggingsmix om te bepalen of het fonds in een tekortsituatie verkeert

Voor de vaststelling van het vereist eigen vermogen maakt het fonds gebruik van het standaardmodel van de toezichthouder DNB. In dit standaardmodel worden de risicofactoren aangeduid als S1 tot en met S10. Per risicofactor wordt uitgerekend welke buffer het pensioenfonds nodig heeft voor het betreffende risico. Vervolgens wordt rekening gehouden met de veronderstelde positieve samenhang (correlatie) tussen het renterisico (S1), het aandelen- en vastgoedrisico (S2) en het kredietrisico (S5). Tevens wordt rekening gehouden met de veronderstelling dat niet alle risico's zich tegelijk zullen manifesteren (diversificatie).

De volgende tabel toont de uitsplitsing van de vereist eigen vermogens op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2023 van 115,3% en ultimo 2022 van 116,3%. Voor de procentuele buffers per risicofactor geldt dat rekening is gehouden met de toerekening van de correlatie- en diversificatie-effecten aan de individuele risicobuffers.

Vereist eigen vermogen

Het vereist eigen vermogen (VEV) is de omvang van het eigen vermogen waarover een pensioenfonds minimaal moet beschikken. Het VEV is het vermogen dat hoort bij de evenwichtssituatie van een pensioenfonds. In deze situatie is het eigen vermogen zodanig dat het over 1 jaar met een zekerheid van 97,5% meer bezittingen heeft dan verplichtingen. Het pensioenfonds bepaalt het VEV met behulp van het standaardmodel dat door de toezichthouder is vastgesteld. Indien een pensioenfonds niet over dit vermogen beschikt is er sprake van een reservetekort en moet het een herstelplan indienen bij de toezichthouder.

	2023		2022	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	24.242	0,7	44.045	1,6
Zakelijke waarden risico (S2)	211.671	12,4	195.295	12,3
Valutarisico (S3)	35.955	0,3	34.024	0,3
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	26.895	1,0	21.419	0,8
Verzekeringstechnisch risico (S6)	47.919	0,6	21.419	1,0
Liquiditeitsrisico (S7)	0	0,0	0	0,0
Concentratierisico (S8)	0	0,0	0	0,0
Operationeel risico (S9)	0	0,0	0	0,0
Actief beheer risico (S10)	36.180	0,3	33.391	0,3
Diversificatie- en correlatie-effect	-135.207		-146.161	
Vereist eigen vermogen voor risico fonds	247.655	15,3	203.432	16,3
Aanwezige dekkingsgraad		135,3		132,8
Beleidsdekkingsgraad		135,6		134,0
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,3		104,0
Vereiste dekkingsgraad		115,3		116,3

De beleidsdekkingsgraad van het fonds is per 31 december 2023 hoger dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het fonds niet in een tekort verkeert. Einde boekjaar 2023 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 135,6%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2022 van 134,0%, is de beleidsdekkingsgraad toegenomen met 1,6%-punt.

Ontwikkeling dekkinggraad

De aanwezige dekkinggraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

	2023	2022 ¹⁾
	%	%
Dekkinggraad per 1 januari	132,8	134,1
Premie	0,7	-0,8
Uitkering	1,3	0,9
Toeslagverlening	-5,7	-11,1
Waardeoverdrachten	0,0	-0,3
Rente en rendement	6,1	32,4
Kosten	0,0	0,0
Kanssystemen	0,1	0,2
Overige mutaties technische voorzieningen	0,0	-0,8
Andere oorzaken	0,0	0,0
Kruiseffecten	0,0	-21,8
Dekkinggraad per 31 december	135,3	132,8

De overige oorzaken betreffen kruiseffecten. Doordat het effect van de wijziging van de rentetermijnstructuur (RTS) direct zorgt voor een lagere voorziening, is het effect hiervan in procenten extra groot. Middels de post kruiseffecten wordt dat in het verloop weer gecorrigeerd.

Beleggingsrisico

De belangrijkste beleggingsrisico's betreffen het markt-, krediet- en liquiditeitsrisico. Het marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. Marktrisico wordt gelopen op de verschillende beleggingsmarkten waarin het pensioenfonds op basis van het vastgestelde beleggingsbeleid actief is. De beheersing van het risico is geïntegreerd in het beleggingsproces. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid kunnen zich voorts risico's manifesteren uit hoofde van de geselecteerde managers en bewaarbedrijven (zogenoeten manager- en custody risico), en de juridische bepalingen omtrent gebruikte instrumenten en de uitvoeringsovereenkomst (juridisch risico). Het marktrisico wordt beheerst doordat met de vermogensbeheerder specifieke mandaten zijn afgesproken, welke in overeenstemming zijn met de beleidskaders en richtlijnen zoals deze zijn vastgesteld door het bestuur. Het bestuur monitort de mate van naleving van deze mandaten. De marktposities worden periodiek gerapporteerd.

Renterisico (S1)

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. De looptijd van de pensioenverplichtingen van het fonds is langer dan de looptijd van de beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten) 20,2.

Duratie van de pensioenverplichtingen 17,7.

¹⁾ Vergelijkende cijfers voorgaand boekjaar aangepast.

Het pensioenfonds dekt strategisch 86,5% van het renterisico af op basis van de swapcurve. De feitelijke afdekking van het renterisico ultimo 2023 is 95,4% op basis van de swapcurve.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk renterisico bedraagt 8.036 (0,2%) en voor het strategisch renterisico 24.242 (0,7%).

Aandelen- en vastgoedrisico (S2)

Dit is het risico dat de waarde van aandelen en beursgenoteerd indirect vastgoed verandert door veranderingen in de marktprijzen voor deze waarden.

De blootstelling aan het marktrisico wordt beperkt door te sturen op de gewenste procentuele verdeling tussen zakelijke en vastrentende waarden. In principe geldt dat bij hogere dekkingsgraden (dekkingsgraden vanaf circa 110%) meer zakelijke waarden aan de portefeuille worden toegevoegd, maar nooit meer dan nodig is voor het bereiken van de doelstellingen. Het bestuur kan sturen binnen de met sociale partners afgesproken bandbreedte van 30% tot maximaal 50% zakelijke waarden. Jaarlijks wordt op basis van de vier beleidstoetsen van het pensioenfonds en de dan geldende dekkingsgraad de nieuwe strategische portefeuille vastgesteld.

In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende categorieën in zakelijke waarden getoond.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke waarden en overige beleggingen per categorie:</i>				
Ontwikkelde markten (Mature markets)	2.130.241	95,8	1.875.686	95,4
Opkomende markten (Emerging markets)	92.377	4,2	89.476	4,6
	2.222.618	100,0	1.965.162	100,0

Derivaten

Strategisch dekt het fonds zijn zakelijke waarden risico niet af.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door de toezichthouder DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 215.896 (12,7%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 211.671 (12,4%).

Valutarisico (S3)

Het valutarisico wordt veroorzaakt doordat de verplichtingen van ons fonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van ons fonds in niet-euro luidt. Ons fonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. De afdekking van het valutarisico zijn ingevuld door forwardcontracten. Gedurende het jaar 2023 is de valuta-afdekking voor de valuta die meer dan 1% van de portefeuille uitmaken op 100% gehouden (2022:100%). In de valuta-afdekking wordt doorgaans iedere maand een derde van de forwards doorgerold in nieuwe driemaands contracten.

De valutapositie van de beleggingsportefeuille exclusief collaterals per 31 december 2023 vóór en na afdekking door valutaderivaten is als volgt weer te geven:

	31 december 2023		
	Totaal voor afdekking	Valuta-derivaten (afdekking)	Netto Positie Na derivaten
	€	€	€
EUR	1.423.609	457.569	1.881.178
GBP	17.902	-13.186	4.716
JPY	29.913	-22.481	7.432
USD	512.576	-363.854	148.722
SEK	6.438	0	6.438
SGD	8.055	0	8.055
HKD	31.743	-22.864	8.879
CAD	33.500	-23.813	9.687
AUD	10.216	0	10.216
CHF	12.890	0	12.890
DKK	14.354	0	14.354
ILS	2	0	2
NOK	5.329	0	5.329
NZD	1.632	0	1.632
Overige	56.025		56.025
	2.164.184	11.371	2.175.555

31 december 2022

	Totaal voor afdekking	Valuta-derivaten (afdekking)	Netto Positie Na derivaten
	€	€	€
EUR	1.876.797	716.039	2.592.836
GBP	38.253	-36.911	1.342
JPY	34.855	-57.888	-23.033
USD	631.992	-637.999	-6.007
SEK	7.523	0	7.523
SGD	13.577	0	13.577
HKD	40.163	0	40.163
AUD	7.823	0	7.823
CAD	35.326	0	35.326
CHF	20.975	0	20.975
DKK	14.207	0	14.207
ILS	507	0	507
NOK	6.754	0	6.754
NZD	3.036	0	3.036
Overige	73.372	0	73.372
	2.805.160	-16.759	2.788.401

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door de toezichthouder DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde markten en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. Het strategisch afdekkingspercentage bedraagt 63,1%. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 40.329 (0,4%) en voor het strategisch valutarisico 35.955 (0,3%).

Prijrisico

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen. Het wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren.

Door de spreiding binnen de portefeuille (diversificatie) wordt het prijrisico gedempt en dat is daarmee één van de belangrijkste mitigerende beheersmaatregelen. Periodiek wordt met behulp van een ALM-studie vastgesteld of de gekozen portefeuille voldoet aan de gewenste risico versus rendementsafweging.

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar regio is als volgt:

	2023		2022	
	€	%	€	%
Europa	164.710	20,5	159.947	22,7
Noord-Amerika	488.634	60,9	401.435	56,9
Midden- en Zuid Amerika	30.182	3,8	20.331	2,9
Azië en Japan	60.339	7,5	60.400	8,6
Pacific	53.295	6,6	56.777	8,0
Overig	4.705	0,6	6.473	0,9
	801.865	100,0	705.363	100,0

De segmentatie van de aandelenportefeuille naar sector is als volgt:

	2023		2022	
	€	%	€	%
Energie	7.794	1,0	7.596	1,1
Bouw- en grondstoffen	30.976	3,9	35.062	5,0
Industrie	106.719	13,3	98.002	13,9
Cyclische consumentengoederen	58.036	7,2	48.885	6,9
Defensieve consumentengoederen	24.228	3,0	28.224	4,0
Gezondheidszorg	63.220	7,9	67.638	9,6
Informatietechnologie	225.218	28,1	176.320	25,0
Telecommunicatie	61.550	7,7	56.882	8,1
Nutsbedrijven	56.153	7,0	42.415	6,0
Financiële instellingen	163.180	20,4	141.873	20,1
Overige	4.791	0,6	2.466	0,3
	801.865	100,0	705.363	100,0

Grondstoffenrisico (S4)

Grondstoffen ofwel commodities, vormen een beleggingscategorie waarin veelal via indexfutures en swaps wordt geïnvesteerd in energie (olie), metalen, edelmetalen en agroproducten. Het grondstoffenrisico betreft het risico op fluctuaties in grondstofprijzen. Ons fonds heeft geen beleggingen in grondstoffen.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Naast het hanteren van minimale creditratings en concentratielimiten op individuele tegenpartijen en/of uitgevende instellingen wordt het risico op tegenpartijen voor buitenbeurstransacties (het OTC plaatsen van deposito's en het afsluiten van swaps) afgedekt door middel van onderpandstelling. In het verlengde van de risicobeheersing maatregelen voor het tegenpartijrisico, houdt de fiduciair manager zich bezig met het continu monitoren en analyseren van het kredietrisico van uitgevende instellingen.

De segmentatie vastrentende waarden naar kredietwaardigheid (o.b.v. look-through) is als volgt:

	2023		2022	
	€	%	€	%
AAA	896.725	65,3	114.355	9,4
AA	100.879	7,3	133.679	10,9
A	76.403	5,6	75.255	6,2
Geen rating	277.888	20,2	892.321	73,0
Niet gespecificeerd	20.938	1,5	6.004	0,5
	1.372.833	100,0	1.221.614	100,0

Voor de bepaling van de credit rating wordt afhankelijk van beschikbaarheid gebruik gemaakt van S&P, Moody's of Fitch.

De verdeling van de looptijd van de vastrentende waarden (o.b.v. Look-through) is als volgt:

	2023		2022	
	€	%	€	%
Resterende looptijd korter dan 1 jaar	707.416	52,0	776.284	64,0
Resterende looptijd 1 < > 5 jaar	74.758	5,0	88.532	7,0
Resterende looptijd 5 < > 10 jaar	80.299	6,0	57.306	5,0
Resterende looptijd 10 < > 20 jaar	123.109	9,0	100.355	8,0
Resterende looptijd langer dan 20 jaar	387.251	28,0	199.137	16,0
	1.372.833	100,0	1.221.614	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naarmate de rating slechter wordt, neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde

ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 20.827 (0,7%) en voor het strategisch kredietrisico van 26.890 (1,0%).

Verzekeringstechnisch risico (actuariële risico's, S6)

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat voortvloeit uit mogelijke afwijkingen van actuariële inschattingen die worden gebruikt voor de vaststelling van de technische voorzieningen en de hoogte van de premie. De belangrijkste actuariële risico's zijn de risico's van langlevens, overlijden (kortleven), arbeidsongeschiktheid en het toeslagrisico.

Langlevensrisico

Langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat mogelijk de opbouw van het pensioenvermogen niet voor de uitkering van de pensioenverplichting aan deze langer levende deelnemers.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico houdt in dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Voor het overlijdensrisico wordt een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremies worden periodiek herzien. Het nabestaandenpensioen is met ingang van 1 januari 2020 volledig op risicobasis verzekerd.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en voor het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen. Voor het arbeidsongeschiktheidsrisico wordt een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremies worden periodiek herzien.

De WIA-excedentverzekering is per 1 januari 2021 uit de pensioenregeling bij het pensioenfonds en is per diezelfde datum door de werkgever rechtstreeks ondergebracht bij een verzekeraar.

Toeslagrisico

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de ambitie om toeslagen op de pensioenen toe te kennen. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagverlening voorwaardelijk is.

De zogenaamde reële dekkingsgraad geeft inzicht in de mate waarin toeslagen kunnen worden toegekend (ook wel aangeduid als de toeslagruimte). Voor het bepalen van de reële dekkingsgraad worden onvoorwaardelijke nominale pensioenverplichtingen verdisconteerd tegen een reële, in plaats van nominale, rentetermijnstructuur.

Omdat er op dit moment geen markt voor financiële instrumenten aanwezig is waaruit de reële rentetermijnstructuur kan worden afgeleid, wordt gebruik gemaakt van een benaderingswijze.

De nominale rente kan worden verminderd met een bepaald (vast) percentage dat de toeslagambitie op lange termijn weergeeft. Ook kan gebruik worden gemaakt van de verwachte loon- of prijsinflatie (afhankelijk van de bepalingen omtrent toeslagverlening in het reglement).

Ultimo 2023 bedraagt de reële dekkingsgraad 99,9% (31 december 2022: 101,9%). Bij het berekenen van de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt ten behoeve van deze berekening de technische voorziening pensioenverplichtingen herrekend rekening houdend met de verwachte loon- en prijsinflatie.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 47.619 (0,6%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 47.919 (0,6%).

Liquiditeitsrisico (S7)

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico kan worden beheerst door in het strategische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er moet eveneens rekening worden gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

Gezien de liquiditeitsbehoefte van het pensioenfonds op de korte- en middellange termijn, in relatie met de liquiditeit van de beleggingsportefeuille, is er geen noodzaak om voor het liquiditeitsrisico een buffer aan te houden. Het pensioenfonds heeft een significante hoeveelheid beleggingen in geldmarktfondsen en een groot percentage van de beleggingsportefeuille bestaat uit liquide beleggingen.

Concentratierisico (S8)

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen.

De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden opgeteld.

Concentraties kunnen ertoe leiden dat het pensioenfonds bij grote veranderingen in bijvoorbeeld de waardering (marktrisico) of de financiële positie van een tegenpartij (kredietrisico) grote (veelal financiële) gevolgen hiervan ondervindt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie in de beleggingsportefeuille in producten, regio's of landen, economische sectoren of tegenpartijen. Naast concentraties in de beleggingsportefeuille kan ook sprake zijn van concentraties in de verplichtingen en de uitvoering.

De spreiding in de beleggingsportefeuille is weergegeven in de tabel die is opgenomen bij de toelichting op het kredietrisico. Grote posten kunnen een post van concentratierisico zijn. Om te bepalen welke posten dit betreft worden per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Ultimo 2023 en 2022 zijn de volgende posten met meer dan 2% van het balanstotaal aanwezig:

Tegenpartij

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Vastrentende waarden</i>				
Nederlandse staat	237.220	17,5	103.919	8,5
Duitse staat	702.906	51,8	584.573	47,8
Franse staat	98.446	7,3	92.349	7,6
Europese staatsobligaties	63.090	4,6	87.005	7,1
Hypotheekfondsen	204.944	15,1	200.486	16,4
Blackrock (Money Market Funds)	50.372	3,7	154.462	12,6
	1.356.978	100,0	1.222.794	100,0

Hoogte buffer

In het standaardmodel is geen rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico.

Operationeel risico (S9)

Operationeel risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van het pensioen- en vermogensbeheer, bestuursondersteuning en de integrale advisering van het pensioenfonds inzake het beleid op communicatie-, juridisch, fiscaal, actuariel en beleggingsterrein en heeft betrekking op de continuïteit, integriteit en kwaliteit van de dienstverlening. Het pensioenfonds heeft de genoemde werkzaamheden uitbesteed aan AZL, Sprenkels, Caceis, Robeco, Cardano en BlackRock.

Uitbestedingsrisico

Uitbestedingsrisico is het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbesteede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel worden geschaad.

Het pensioenfonds zorgt voor een zodanige vormgeving van de uitbesteding dat de aansluiting tussen de (informatie over) de uitbesteede processen en de overige bedrijfsprocessen te allen tijde gewaarborgd is en dat de verantwoordelijkheid van het bestuur voor de organisatie, uitvoering en beheersing van de uitbesteede werkzaamheden en het toezicht daarop niet worden ondermijnd en in lijn is met de ABTN. Het bestuur zorgt voor voldoende waarborgen om volledig in control te kunnen zijn. Deze waarborgen behelzen onder andere het schriftelijk vastleggen van gemaakte afspraken, het duidelijk vastleggen van exit voorwaarden en het verkrijgen van uitgebreide managementinformatie en verantwoording over de uitvoering door de uitvoerders aan het bestuur. De volgende maatregelen zijn genomen:

- Per kwartaal wordt door de uitvoerders een rapportage opgeleverd over de nakoming van de afspraken. Deze rapportages worden zowel in het bestuur als met de uitvoerders besproken.
- De uitvoerders verstrekken het bestuur ISAE 3402 type II (of vergelijkbare) rapportages, die door het bestuur geanalyseerd en beoordeeld worden aan de hand van de gemaakte afspraken.
- Jaarlijks evalueert het bestuur de dienstverlening van de uitvoerders en worden de afspraken waar nodig herzien. Periodiek worden de uitvoerders uitgebreid, eventueel met behulp van een externe partij, geëvalueerd.

Het bestuur is van mening dat het door deze opzet, vastgelegd in het uitbestedingsbeleid, het uitbestedingsrisico verkleint en beheerst, waardoor het risico als laag/beperkt wordt gekwalificeerd.

Integriteitsrisico

Het integriteitsrisico wordt gedefinieerd als het risico dat de integriteit van het pensioenfonds dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere en onethische gedragingen van de organisatie/management/ medewerkers.

Pensioenfondsen dienen conform het Besluit Uitvoering Pensioenwet een systematische analyse te maken van de risico's die samenhangen met uitbestedingen. Het gaat er hierbij om dat pensioenfondsen voorkomen dat zij betrokken raken bij handelingen die tegen de wet ingaan en/of handelingen die maatschappelijk onbetamelijk zijn.

Het bestuur onderkent het belang van een goede, gedegen en systematische integriteitsanalyse. Het bestuur heeft daarom een integriteitsanalyse uitgevoerd, waarbij expliciet aandacht is besteed aan soft controls/gedrag en cultuur bij het pensioenfonds en de uitbestedingspartners.

Mede op basis van de gebruikersgids van de toezichhouder is een risicoanalyse uitgevoerd waarbij bruto en netto risicoscores zijn vastgesteld. Hieruit is onder andere als concrete actie voortgekomen dat het melden van een conflict of interest of een ander mogelijk integriteitsissue als vast agendapunt wordt opgenomen in de bestuursvergaderingen om mogelijke (schijn van) belangenverstremming te voorkomen.

Periodiek zal de risicoanalyse opnieuw worden uitgevoerd, waarbij het bestuur op basis van het vastgelegde integriteitsbeleid van mening is dat het resterende netto risico als laag/beperkt gekwalificeerd kan worden.

IT-risico

Het bestuur is zich bewust van de IT-risico's, mede ingegeven door de snelle ontwikkelingen van de afgelopen jaren op dit terrein. Daarnaast geldt dat voor het pensioenfonds informatie en communicatietechnologie essentieel is. Communicatie verloopt steeds meer digitaal. Daarbij geldt dat, alhoewel het pensioenfonds geen eigen IT-systemen heeft, het bestuur wel eindverantwoordelijk is voor de gehele keten van uitbesteding.

De IT-risico's worden jaarlijks besproken en waar nodig worden beheersmaatregelen bijgesteld of toegevoegd.

Het bestuur monitort het IT-risico mede door periodiek site visits bij de uitvoerders uit te voeren. Op basis van de laatste RSA is het netto risico door het bestuur als laag/beperkt gekwalificeerd.

Overige niet financiële risico's

Het omgevingsrisico betreft het risico als gevolg van buiten het pensioenfonds komende veranderingen op het gebied van belanghebbenden, reputatie en ondernemingsklimaat. Door het bestuur en de uitvoerders worden de wetgeving en de best practices actief gevolgd en besproken. Daarnaast volgt het bestuur de ontwikkelingen bij de sponsor.

Het bestuur heeft naar de toekomst strategie gekeken. Uit de eigen analyse blijkt het pensioenfonds voor de korte termijn voldoende levensvatbaar te zijn waardoor het pensioenfonds door het monitoren van de omgeving en het volgen van de wetgeving en best practices, het risico als laag/beperkt kwalificeert.

Het bestuur is van mening dat het netto omgevingsrisico is toegenomen. Dit komt doordat het pensioenfonds meer bezig is op de externe ontwikkelingen in te spelen. De toenemende complexiteit van het onderwerp pensioenen vraagt hier ook om. Hierdoor krijgt het pensioenfonds een beter beeld van de risico's die op het pensioenfonds afkomen. De risico's zijn moeilijk te mitigeren, maar het bestuur is wel in staat om er snel en goed op te anticiperen. Daarbij is het pensioenfonds wel gebonden aan de geldende kaders. Het bestuur monitort het omgevingsrisico per kwartaal.

Ook de juridische en operationele risico's worden gemonitord door het bestuur. Het bestuur volgt de discussies en de informatie die wordt verstrekt rondom de toekomst van het pensioenstelsel. Het bestuur is van mening dat door de ingezette beheersmaatregelen

en het feit dat de uitvoerders de uitbesteding standaard in lijn brengen met de verplichtingen in het kader van de wet- en regelgeving, beide risico's als laag gekwalificeerd kunnen worden.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het pensioenfonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het pensioenfonds niet beheersbaar. Het systeemrisico maakt geen onderdeel uit van de door de toezichthouder voorgeschreven solvabiliteitstoets.

Derivaten

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van financiële derivaten. Hoofregel die hierbij geldt, is dat derivaten uitsluitend worden gebruikt voor zover dit passend is binnen het beleggingsbeleid van het pensioenfonds. Derivaten worden hoofdzakelijk gebruikt om de hiervoor vermelde vormen van marktrisico zo veel mogelijk af te dekken.

Derivaten hebben als voornaamste risico het kredietrisico. Dit risico wordt beperkt door alleen transacties aan te gaan met goed te boek staande partijen en door zoveel mogelijk te werken met onderpand.

Gebruik kan worden gemaakt van onder meer de volgende instrumenten:

- Futures: dit zijn standaard beursgenoteerde instrumenten waarmee snel posities kunnen worden gewijzigd. Futures worden gebruikt voor het tactische beleggingsbeleid. Tactisch beleggingsbeleid is slechts zeer beperkt mogelijk binnen de grenzen van het strategische beleggingsbeleid.
- Valutatermijncontracten: dit zijn met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het verkopen van een valuta en de aankoop van een andere valuta, tegen een vooraf vastgestelde prijs en op een vooraf vastgestelde datum. Door middel van valutatermijncontracten worden valutarisico's afgedekt.
- Swaps: dit betreft met individuele banken afgesloten contracten waarbij de verplichting wordt aangegaan tot het uitwisselen van rentebetalingen over een nominale hoofdsom. Door middel van swaps kan het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de portefeuille beïnvloeden.

Actief beheer risico (S10)

Het actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille indien de tracking error groter is dan 1%. Voor het fonds resulteert een buffer voor het feitelijk actief beheer risico van 35.332 (0,3%) en voor het strategisch actief beheer risico van 36.180 (0,3%).

Diversificatie- en correlatie-effect

Bij de becijfering van het totale vereist eigen vermogen dient gebruik gemaakt te worden van de wortel formule. Hierdoor is het totale vereist eigen vermogen kleiner dan de optelsom van de afzonderlijke buffers. In de wortel formule wordt namelijk verondersteld dat niet alle risico's zich op hetzelfde moment zullen voordoen (diversificatie). Wel wordt uitgegaan van een positieve samenhang (correlatie) tussen het renterisico, het aandelen- en vastgoedrisico en het kredietrisico. Per saldo heeft dit een risico-verlagend effect. Bij

---

het pensioenfonds is dit voor de feitelijke beleggingsportefeuille eind 2023 -€ 126.854 en voor de strategische beleggingsportefeuille -€ 135.207.

Securities lending

Het pensioenfonds stelt geen deel van de aandelen- en obligatiebeleggingen beschikbaar voor het in bruikleen geven van securities(lending).

Vastgesteld te Amsterdam, 24 juni 2024

Mirja Constandse
Peter de Groot
Jos Kleverlaan
Martin van der Pot
Margreet Schuit
Roeland van Vledder

20 Overige gegevens

20.1 Statutaire regelingen omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Er zijn geen statutaire bepalingen betreffende de bestemming van het resultaat.

Na de onttrekking aan de bestemmingsreserve van € 20 is het saldo van de staat van baten en lasten van € 86.129 toegevoegd aan de algemene reserve.

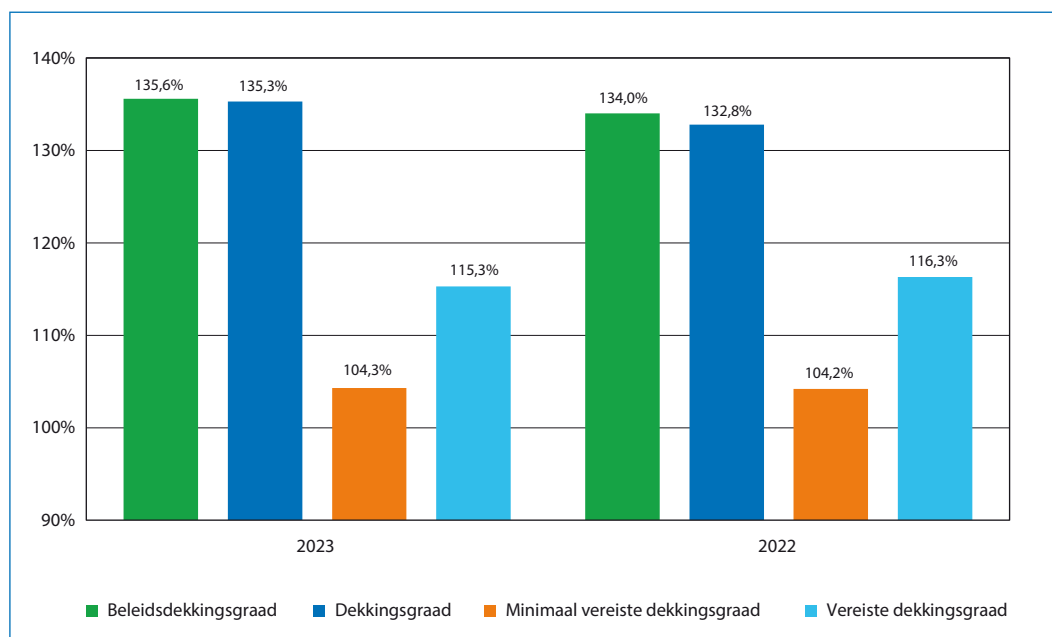
20.2 Samenvatting actuariel rapport

Deze samenvatting toont, naast de ontwikkelingen gedurende het boekjaar, de belangrijkste financiële cijfers van het fonds. Ter vergelijking van de cijfers van het huidige boekjaar zijn referentiecijfers opgenomen.

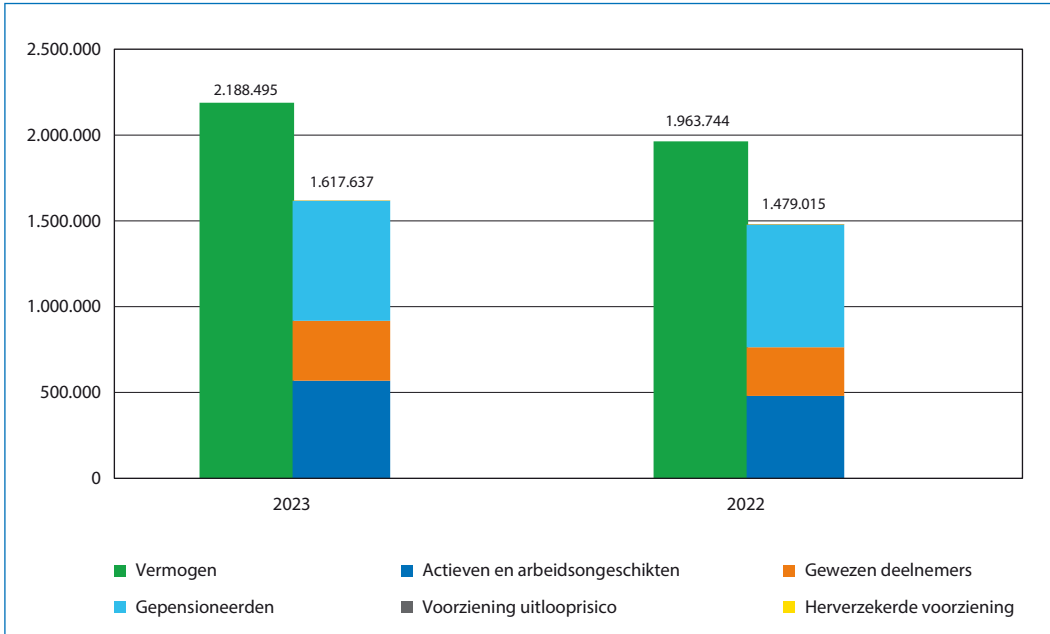
Financiële positie

De dekkingsgraad is in het boekjaar gestegen van 132,8% ultimo 2022 naar 135,3% ultimo 2023. De beleidsdekkingsgraad van het fonds steeg in 2023 van 134,0% naar 135,6%. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2023 is daarmee hoger dan de vereiste dekkingsgraad van 115,3%. Hierdoor is de financiële positie toereikend.

Onderstaande grafiek toont de beleidsdekkingsgraad, de dekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad over de afgelopen jaren.

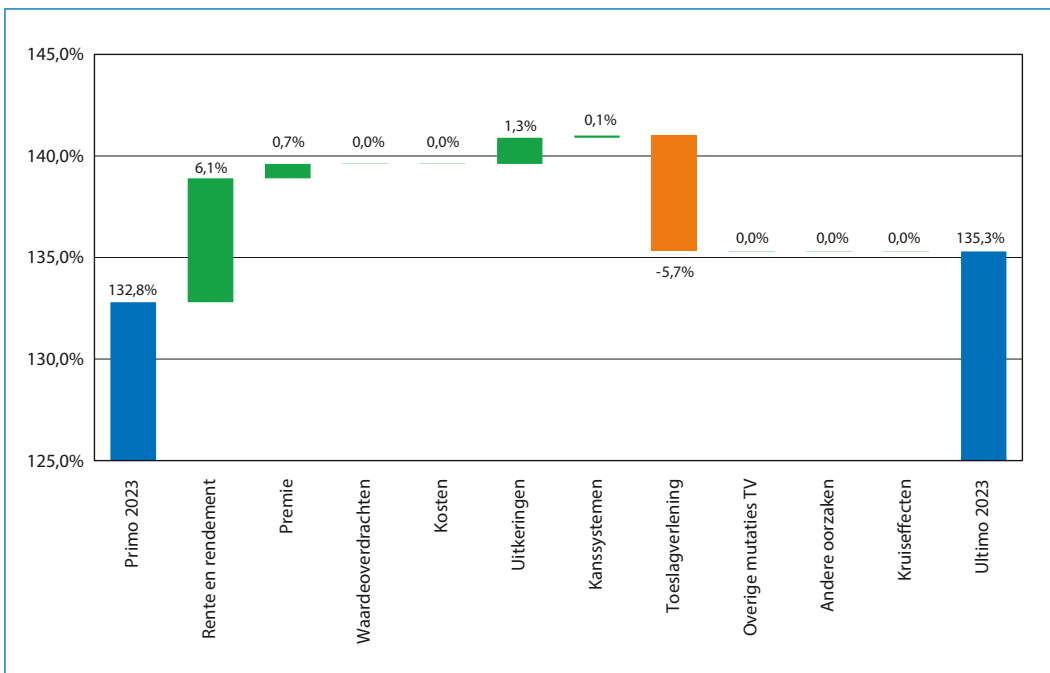

De volgende grafiek toont het vermogen en de technische voorzieningen over de afgelopen jaren.

Analyse van het resultaat

In 2023 is er een positief resultaat van 86.109 behaald (2022: 176.345 negatief). De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad is in de volgende grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak.

Uit de grafiek valt op te maken dat het positief resultaat op de component "Rente en rendement" de primaire reden is dat de dekkingsgraad in 2023 is gestegen. Onder dit resultaat zijn het beleggingsrendement, de benodigde rentebijdrage aan de voorziening en de mutatie van de voorziening uit hoofde van de wijziging van de rentetermijnstructuur verantwoord. Door de benodigde 1-jaarsrentebijdrage en de rentedaling in 2023 steeg de technische voorziening. Dit effect werd echter meer dan gecompenseerd door de positieve beleggingsresultaten, waardoor de dekkingsgraad per saldo toenam. Onder de post "Toeslagverlening" is het negatieve effect van de toeslagverlening zichtbaar die per 1 juli 2023 is toegekend.

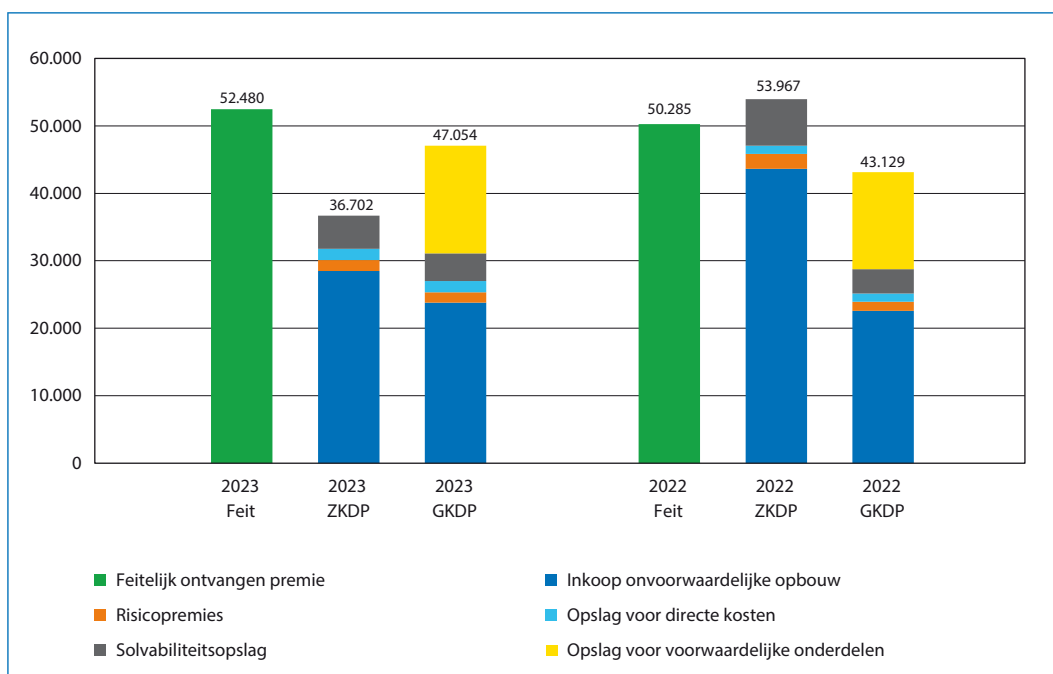
Ten aanzien van de grafiek merken wij op dat alle procentuele resultaten afzonderlijk berekend zijn als mutatie ten opzichte van de financiële positie primo boekjaar. De component "Kruis effecten" is de saldogpost in het verloop.

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie over 2023 is conform fondsbeleid vastgesteld op basis van de gedempte kostendekkende premie, rekening houden met verwacht rendement. Bij de vaststelling van de gedempte premie wordt rekening gehouden met een opslag voor prijsinflatie.

Binnen het fonds geldt een aanvullende premie-eis. De gedempte kostendekkende premie is minimaal gelijk aan de premie op basis van de 12-maandsgemiddelde rentetermijnstructuur per 30 september met een solvabiliteitsopslag ter grootte van het minimaal vereist eigen vermogen. Voor 2023 geldt dat de gedempte kostendekkende premie op basis van verwacht rendement hoger ligt dan deze ondergrens.

De gedempte kostendekkende premie op basis van verwacht rendement bedraagt 47.054. De feitelijke premie is met 52.480 toereikend. In 2023 was de zuivere kostendekkende premie lager dan de gedempte kostendekkende premie.

In de volgende tabel tonen we de premiedekkingsgraad. Er is sprake van een positief effect op de financiële positie van het fonds, indien de premiedekkingsgraad primo boekjaar hoger is dan de dekkingsgraad primo boekjaar. Als de premiedekkingsgraad lager is heeft dit een negatief effect op de financiële positie van het fonds. Zoals uit de tabel valt op te maken heeft de opbouw in 2023 een positief effect gehad op de financiële positie van het fonds van 0,7%-punt.

	2023	2022
Dekkingsgraad primo boekjaar	132,8%	134,1%
Premiedekkingsgraad primo boekjaar	168,7%	107,1%
Impact opbouw op dekkingsgraad	0,7%	-0,7%

21 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds De Nederlandsche Bank N.V. te Amsterdam is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds De Nederlandsche Bank N.V., zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 12.300.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 950.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds De Nederlandsche Bank N.V. is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 24 juni 2024

drs. Jack Tol AAG RBA
verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V. per 31 december 2023 en van het saldo van baten en lasten over 2023, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V. ('de Stichting' of 'het fonds') te Amsterdam gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2023;
- 2 de staat van baten en lasten over 2023;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2023; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie en onze bevindingen ten aanzien van continuïteit, fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving en de kernpunten van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Samenvatting

Materialiteit

- Materialiteit van EUR 19,0 miljoen
- 0,9% van het pensioenvermogen

Risico van een afwijking van materieel belang vanwege risico's gerelateerd aan Fraude, NOCLAR en Continuïteit

- Frauderisico's: veronderstelde risico van doorbreken interne beheersing door het bestuur geïdentificeerd en verder uiteengezet in de sectie 'Controleaanpak risico van fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving'
- Risico's in verband met het niet naleven wet- en regelgeving (NOCLAR): geen risico van een afwijking van materieel belang vanwege NOCLAR risico's geïdentificeerd
- Continuïteitsrisico's: geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd

Kernpunten

- Eerstejaars controle van de accountant
- Waardering van beleggingen voor risico pensioenfonds
- Waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 19,0 miljoen (2022: EUR 19,6 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2023 (circa 0,9%). Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de (beleids)dekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur en de raad van toezicht afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 950 duizend rapporteren aan het bestuur en de raad van toezicht alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan CACEIS Bank, Netherlands Branch (hierna: CACEIS). De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL N.V. (hierna: AZL).

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door CACEIS en informatie over de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door AZL.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van AZL, zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (Standaard 3402 type II-) rapportage.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en het bespreken van de beheersomgeving bij de dienstverlener met vertegenwoordigers van de dienstverlener. Op basis daarvan evalueren wij, en bespreken wij met de andere onafhankelijke accountant, de in de Standaard 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2023 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan CACEIS en AZL.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses ten aanzien van premiebijdragen en pensioenuitkeringen uitgevoerd, waarbij wij de uitkomsten hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en pensioenuitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants. CACEIS heeft op grond van de overeenkomst met de Stichting aan een onafhankelijke accountant opdracht gegeven de informatie inzake de beleggingen ten behoeve van de jaarrekening van de Stichting te controleren.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel bij de jaarrekening zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de controlewerkzaamheden van deze accountant. In dit kader hebben wij de accountant schriftelijke instructies gegeven omtrent de aard en omvang van de uit te voeren werkzaamheden. De accountant heeft, op onze instructie, de controle uitgevoerd met een materialiteit van EUR 18,0 miljoen en daarbij ook bijzondere aandacht besteed aan het hierna genoemde kernpunt van onze controle voor de waardering van beleggingen voor risico pensioenfonds.

De accountant heeft zijn bevindingen aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken, het controledossier van de accountant beoordeeld en aanvullende eigen controlewerkzaamheden uitgevoerd, waaronder de aansluiting van de vermogensbeheerrapportage met de financiële administratie en de jaarrekening.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen verkregen.

Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

In hoofdstuk 13 'Risicomanagement' van het bestuursverslag beschrijft het bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de Stichting en haar bedrijfsomgeving, en van het risicomanagement van de Stichting met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de Gedragscode, de Regeling melding incidenten en misstanden, de Compliance rapportage 2023 en de procedures van de Stichting om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving te onderzoeken. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het bestuur en de raad van toezicht en hebben wij correspondentie met relevante toezichthoudende autoriteiten en regelgevers in onze evaluatie betrokken. Wij hebben tevens kennisgenomen van het geconstateerde incident inzake het naleven van de Sanctiewet 1977 en de door het bestuur getroffen maatregelen om de (financiële) impact te bepalen alsmede herhaling te voorkomen. Voor een nadere toelichting op dit incident verwijzen wij naar Hoofdstuk 15 'Externe toezichthouders' zoals opgenomen in het bestuursverslag.

Op basis van onze risicoanalyse werkzaamheden hebben wij de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening in het geval van het niet-voldoen aan deze regelgeving:

- Pensioenwet;
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp);
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG); en
- Sanctiewetgeving.

Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording (waaronder de premiebijdragen van werkgevers en werknemers, directe beleggingsopbrengsten en gerealiseerde indirecte beleggingsopbrengsten) als niet significant gezien de aard van de opbrengsten, de aanwezige uitbestedingsrelaties en de beperkte mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording.

De premiebijdragen van werkgevers en werknemers en directe beleggingsopbrengsten betreffen homogene en niet-complexe opbrengstenstromen, zonder aanwezige significante schattingselementen.

Ten aanzien van de indirecte gerealiseerde beleggingsopbrengsten hebben wij het veronderstelde frauderisico weerlegd omdat er geen verhoogde druk is op het bestuur van

het pensioenfonds om de opbrengstverantwoording te sturen en de gelegenheid om de opbrengstverantwoording materieel te beïnvloeden zeer beperkt is, mede door de aanwezige uitbestedingsrelaties.

In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij het volgende risico geïdentificeerd ten aanzien van fraude dat relevant is voor onze controle (dit betreft het relevante veronderstelde risico zoals vastgelegd in de controlestandaarden). Wij hebben hierop als volgt ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het bestuur (een verondersteld risico)

Risico:

- Het bestuur is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijkt te werken, zoals schattingen gerelateerd aan de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds en de waardering van de beleggingen voor risico pensioenfonds.

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar passend geacht, de werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico dienen te mitigeren, inclusief de interne beheersingsmaatregelen die aanwezig zijn bij de dienstverleners waaraan de Stichting bedrijfsprocessen heeft uitbesteed.
- Wij hebben een analyse uitgevoerd om te identificeren of er sprake is van (administratieve) journalposten met een hoger frauderisico. De uitkomst van deze evaluatie is dat wij geen (administratieve) journalposten met een hoger frauderisico hebben geïdentificeerd.
- Wij hebben significante schattingen alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van de beleggingen geëvalueerd. Voor een omschrijving van onze werkzaamheden hieromtrent, verwijzen wij naar de kernpunten met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van beleggingen.
- We hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen, waarbij wij onder andere voor een deelwaarneming van de overige kosten de juistheid hebben vastgesteld op basis van onderliggende brondocumenten.

Onze evaluatie van uitgevoerde procedures ten aanzien van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving heeft niet geleid tot een kernpunt van de controle.

Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan het bestuur en aan de raad van toezicht.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle, anders dan het geconstateerde incident inzake het naleven van de Sanctiewet 1977 zoals hiervoor reeds benoemd.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur van de Stichting heeft zijn continuïteitsbeoordeling uitgevoerd en geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd. Onze procedures om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te beoordelen omvatten onder andere:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van de controle kennis hebben;
- overwegen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevingskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de rentetermijnstructuur) aanleiding geven tot een significant continuïteitsrisico;
- analyse van de ontwikkeling van de financiële positie van de Stichting gedurende het boekjaar ten opzichte van wettelijke solvabiliteitseisen op indicatoren die kunnen duiden op continuïteitsrisico's en het evalueren van de toelichting in de jaarrekening hieromtrent.

De resultaten van onze risicobeoordelingsprocedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij aan het bestuur en de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Eerstejaars controle van de accountant

Omschrijving

Met ingang van boekjaar 2023 is KPMG Accountants N.V. (hierna: 'KPMG') door de Stichting aangesteld als externe accountant. Voor de controle van de jaarrekening van de Stichting is het van belang dat wij voldoende en geschikte controle informatie ontvangen over de beginbalans per 1 januari 2023 en voldoende inzicht krijgen in de Stichting, haar omgeving en specifieke risico's. Het is daarom belangrijk dat er tijdig duidelijke afspraken zijn gemaakt tussen de voorgaande en opvolgende accountant om zo de overgang van de controle-opdracht effectief te laten verlopen.

Onze aanpak

Na onze benoeming als nieuwe externe accountant hebben we een planning opgesteld om een effectieve transitie van de voorgaande accountant te waarborgen. Onze belangrijkste werkzaamheden omvatten:

- het voor aanvang van onze werkzaamheden zekerstellen dat KPMG, KPMG-partners en medewerkers onafhankelijk zijn van de Stichting;
- het bespreken met de voorgaande accountant van de kernpunten in zijn controleverklaring over boekjaar 2022, de gehanteerde materialiteit, de scope en andere risico's zoals die door de voorgaande accountant zijn geïdentificeerd;
- het uitvoeren van een review op het controledossier van de voorgaande accountant inzake de jaarrekening 2022 conform de hiervoor geldende standaarden.

Onze observatie

Tijdens het uitvoeren van onze werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle informatie verkregen over de beginbalans om onze controle van de jaarrekening 2023 te plannen en uit te voeren. Tevens hebben wij een adequaat inzicht in de Stichting, haar omgeving en specifieke risico's verkregen om onze controle van de jaarrekening 2023 op een effectieve wijze vorm te geven.

Waardering van beleggingen voor risico pensioenfonds

Omschrijving

De beleggingen voor risico pensioenfonds (hierna: 'de beleggingen') vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen van de Stichting bedragen circa 95% van het balanstotaal. Alle beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). Uit noot 1 van de toelichting op de jaarrekening blijkt dat voor ongeveer EUR 2,0 miljard (93%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op marktnoteringen en dat voor EUR 158 miljoen (7%) van de beleggingen van de Stichting de waardering gebaseerd is op netto contante waarde-berekeningen en andere geschikte waarderingmethoden. Het bepalen van de marktwaarde voor deze laatste beleggingscategorieën is complex(er) en bevat subjectieve schattingselementen.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van modellen. Gezien de invloed hiervan op de waardering van de beleggingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de (beleids)dekkingsgraad vormde de waardering van de beleggingen een kernpunt van onze controle.

In de paragraaf 'Grondslagen voor waardering van activa en passiva' geeft de Stichting de gehanteerde waarderinggrondslagen weer. In noot 1 zijn de gehanteerde waarderingmethoden en belangrijke veronderstellingen voor de waardering van deze beleggingscategorie uiteengezet. Het evalueren van de waarderinggrondslagen en het vaststellen van de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen vormden onderdeel van onze werkzaamheden.

Onze aanpak

De accountant van CACEIS heeft zijn bevindingen met betrekking tot zijn controle op de vermogensrapportage aan ons gerapporteerd. Wij hebben de rapportage geëvalueerd, de bevindingen met de accountant besproken en een dossierreview op het controledossier van de accountant verricht. Wij hebben vastgesteld dat de gecontroleerde vermogensbeheerrapportage aansluit met de financiële administratie en de jaarrekening.

Onze observatie

Wij hebben geconstateerd dat de gehanteerde waarderinggrondslagen en gehanteerde waarderingmethodieken voor de beleggingen in overeenstemming zijn met de geldende verslaggevingsregels en geschikt zijn om te kunnen komen tot een marktwaarde van deze beleggingen.

Wij vinden dat de waardering van de beleggingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de beleggingen is toereikend.

Waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Omschrijving

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds (hierna: 'de voorziening pensioenverplichtingen') is een significante post op de balans van de Stichting die wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). De waardering van de voorziening pensioenverplichtingen komt tot stand door middel van een berekening waarin aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming door het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariel deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad vormt de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen een kernpunt van onze controle.

Het bestuur heeft in de paragraaf 'Grondslagen voor waardering van activa en passiva' de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaaris over de te volgen aanpak, de attentiepunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaaris. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden van de certificerend actuaaris geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuaaris. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden dat de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen is toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Daarbij is het bestuur, onder toezicht van de raad van toezicht, verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en de naleving van wet- en regelgeving en het nemen van maatregelen om de gevolgen, voor zover mogelijk, ongedaan te maken en herhaling te voorkomen.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze ongedeelde verantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de onderdelen of activiteiten binnen de groep. In dat kader zijn wij ook verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole.

Wij communiceren met het bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur en de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 24 juni 2024

KPMG Accountants N.V.

W. Teeuwissen RA

23 Bijlagen

23.1 Pensioenregeling 2021

Het pensioenfonds had in 2023 twee pensioenreglementen waarin actieve deelnemers deel kunnen nemen:

- De Pensioenregeling 2021, welke van toepassing is op alle medewerkers die op 1 januari 2021 al in dienst waren of daarna in dienst zijn gekomen bij DNB en niet vallen onder het pensioenreglement Directeuren DNB.
- Pensioenreglement Directeuren DNB, welke van toepassing is op de huidige directieleden van DNB.

Inhoud van de pensioenreglementen

De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling 2021 zijn:

- Geïndexeerde middelloonregeling
- Maximaal pensioengevend salaris € 128.810 (niveau 2023)
- Opbouwpercentage ouderdomspensioen 1,875% per jaar
- Franchise van € 16.322 (niveau 2023)
- Pensioenrichtleeftijd 68 jaar
- Partnerpensioen voor pensioendatum op risicobasis
- Tijdelijk partnerpensioen op risicobasis

Overgangsbepalingen gelden voor medewerkers op wie de tot 1 januari 2006 geldende regelingen (pensioenregeling 2003 (oud DNB) of pensioenregeling 2005 (ex-PVK)) van toepassing waren.

Daarnaast gelden overgangsbepalingen voor deelnemers met aanspraken opgebouwd vóór 1 januari 2021.

23.2 Nevenfuncties verbonden personen

Relevante nevenfuncties verbonden personen per 2024

Verbonden persoon	Nevenfunctie(s)
E. Abeen	Abeen Interim Internal Audit en Finance, eigen bedrijf <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
C. van den Berg	DNB, Coordinator International Technical Cooperation DNB, lid Ondernemingsraad <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
M. Constandse	Stichting De Nationale APF, bestuurder <i>Pensioenfonds DNB, Bestuur</i>
B. Coppes	VvE Koopwoningen Nieuwe Kerkstraat, Penningmeester Stichting Wereldtandheelkunde, Penningmeester <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
G. Cremers	Sprenkels, partner <i>Pensioenfonds DNB, Bestuursbureau</i>
H. van de Esschert	<i>Pensioenfonds DNB, Bestuursbureau</i>
P. de Groot	Advieshuis.org, directeur Pensioenfederatie, bestuurslid Pensioenfonds Architectenbureaus, bestuurder Pensioenfonds Delta Lloyd, voorzitter Raad van Toezicht Woningborg N.V., lid Raad van Commissarissen Stichting AAN! Amstelveen, voorzitter bestuur Stichting Platform C, lid Raad van Toezicht Inbo, Raad van Advies Pensioenfonds PNO Media, voorzitter audit committee <i>Pensioenfonds DNB, Bestuur</i>
D. Hendriks	<i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
M. Hendriks	Puik Pensioenadvies, eigenaar/pensioenjurist Pensioenfonds HaskoningDHV, voorzitter Raad van Toezicht Pensioenfonds Kas Bank, lid visitatiecommissie BPF Waterbouw, voorzitter Raad van Toezicht Pensioenfonds Woningcorporaties, voorzitter Raad van Toezicht Pensioenfonds Essity, compliance officer (vanaf maart 2024) <i>Pensioenfonds DNB, Raad van Toezicht (voorzitter)</i>
A. Hondius	DNB (afdeling Oversight), toezichthouder betalingsverkeer en marktinfrastructuren Stichting Osmerus Fortunis, penningmeester <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
D. de Jonge	Stichting schuldhulpmaatje Nederland, vrijwilliger <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
J. Kleverlaan	Schuldhulpmaatje, mentor <i>Pensioenfonds DNB, Bestuur</i>

Verbonden persoon	Nevenfunctie(s)
K. Koedijk	Me Judice, Mede-oprichter Utrecht University School of Economics, Faculteitshoogleraar Banking and Finance BPF Zoetwaren, lid Raad van toezicht Fontys Hogescholen Eindhoven, lid Raad van Toezicht SPT, lid Raad van Toezicht Laurens Zorg, Rotterdam, lid Raad van Toezicht <i>Pensioenfonds DNB, Raad van Toezicht</i>
S. van der Linden	PwC, associate <i>Pensioenfonds DNB, Bestuursbureau</i>
M. van der Pot	ABP, medewerker bestuursbureau <i>Pensioenfonds DNB, Bestuur</i>
M. Roest	ABN AMRO Pensioenfonds, uitvoerend bestuurder Stichting Pensioenfonds Woningcorporaties, extern lid beleggingscommissie Stichting Pensioenfonds Van Lanschot, extern lid beleggingscommissie Pensioenfederatie, lid commissie beleggingen Vakantiepark Duynvallei, voorzitter VVE <i>Pensioenfonds DNB, externe deskundige vermogensbeheer</i>
M. Roevros	Creating Value for People, directeur/eigenaar <i>Pensioenfonds DNB, Bestuursbureau</i>
M. Schuit	Margreet Schuit Pensioenadvies, eigenaar Pensioenfonds Staples, bestuurder VIIP (Vrouwen in institutioneel pensioen) lid deelnetwerk <i>Pensioenfonds DNB, Bestuur</i>
A. Stienstra	DNB, Beleidsmedewerker Divisie Statistiek <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan</i>
D. Tiellemans	DNB, Afdelingshoofd Resolutie Banken Veluwe Golf Club Hoog Soeren, lid kascommissie Alzheimer regio Oost Veluwe, penningmeester <i>Pensioenfonds DNB, Verantwoordingsorgaan (voorzitter)</i>
R. van Vledder	KLM Pensioenfonds Grondpersoneel, voorzitter raad van toezicht SPH, voorzitter verantwoordingsorgaan DSM Pensioen Services, voorzitter raad van commissarissen <i>Pensioenfonds DNB, Bestuur (voorzitter)</i>
T. van der Wijk	<i>Pensioenfonds DNB, Bestuursbureau</i>
S. Zeverijn	Mens en Kennis, freelance medewerker Pensioenfonds ATOS, voorzitter bestuur BPF Betonproducten, voorzitter Raad van Toezicht BPF Particuliere Beveiliging, Lid Audit Committee Pensioenfonds Vliegend personeel KLM, voorzitter Raad van Toezicht Stichting DORP (stichting bevordering kankeronderzoek), lid Scientific Advisory Board <i>Pensioenfonds DNB, Raad van Toezicht</i>

23.3 Overzicht beleggingsportefeuille 2023

	Beleggingscategorie	Manager	Actief of passief	Separaat account of fonds	Benchmark	Strategisch gewicht (in %)	Matching of return asset
Matching Portefeuille	Obligaties/LDI	Cardano	Passief	Separaat	Verplichtingen pensioenfondsen	42,6%	Matching Asset
	Inflatiegerelateerde obligaties	Cardano	Passief	Separaat	Verplichtingen pensioenfondsen	20% (gaat naar 0%)	Matching Asset
	Hypotheke	Syntrus Achmea	Passief	Fonds	Swapcurve + spread conform quote manager	10%	Matching Asset
Return Portefeuille	Wereldwijde aandelen	Robeco	Actief u.h.v. MVB filter	Separaat	MSCI All Countries World	37,4%	Return Asset

23.4 Toeslagverlening 2014 tot en met 2023

Actieve deelnemers

Jaar	Toekenning per	Financiering uit	%	Berekening	Op basis van
2014	31-12-14	premie 2014	0,58%	$100\% \times 0,58\%$	cao-stijging in 2014 = 0,58%
2015	01-01-15	alg. middelen	0,29%	$1/3 \times 0,88\%$	cpi okt 2013 tot en met sept 2014 = 0,88%; dg (staffeltrede) per 30-09-14
2015	01-01-15 (terugwerkende kracht)	depot (opslag 2015)	0,59%	$2/3 \times 0,88\%$	aanvulling tot volledige cpi okt 2013 tot en met sept 2014 = 0,88%
2016	01-01-16	alg. middelen	0,27%	$45\% \times 0,60\%$	cpi okt 2014 tot en met sept 2015 = 0,60%; lineair (= 45%) obv beleidsdg 30-09-15
2016	01-01-16 (terugwerkende kracht)	depot (opslag 2016)	0,33%	$55\% \times 0,60\%$	aanvulling tot volledige cpi okt 2014 tot en met sept 2015 = 0,60%
2017	01-01-17	alg. middelen	0,03%	$46\% \times 0,07\%$	cpi okt 2015 tot en met sept 2016 = 0,07%; lineair (= 46%) obv beleidsdg 30-09-16
2017	01-01-17	depot (opslag 2017)	0,04%	$54\% \times 0,07\%$	aanvulling tot volledige cpi okt 2015 tot en met sept 2016 = 0,07%
2018	01-01-18	alg. middelen	1,03%	$71\% \times 1,45\%$	cpi okt 2016 tot en met sept 2017 = 1,45%; lineair (= 71%) obv beleidsdg 30-09-17
2018	01-01-18	depot (opslag 2018)	0,39%	$27\% \times 1,45\%$	aanvulling tot gedeeltelijke cpi okt 2016 tot en met sept 2017 = 0,39%
2019	01-01-19	alg. middelen	1,88%	$100\% \times 1,88\%$	cpi okt 2017 tot en met sept 2018 = 1,88%
2019	01-01-19	depot (opslag 2019)	0,03%		aanvulling gemiste toeslag 2018
2020	01-01-20	alg. middelen	2,31%	$87,3\% \times 2,65\%$	cpi okt 2018 tot en met sept 2019 = 2,65%
2020	01-07-20	alg. middelen	0,10%	$74\% \times 0,14\%$	cpi okt 2019 tot en met maart 2020 = 0,14%
2021	01-07-21	alg. middelen	0,68%	$36\% \times 1,89\%$	cpi april 2020 tot en met maart 2021 = 1,89%
2022	01-07-22	alg. middelen	9,63%	$99\% \times 9,73\%$	cpi april 2021 tot en met maart 2022 = 9,73%
2023	01-07-23	alg. middelen	4,30%	$97,7\% \times 4,40\%$	cpi april 2022 tot en met maart 2023 = 4,40%

Gewezen deelnemers (voorwaardelijk cpi)

Jaar	Toekenning per	Financiering uit	%	Berekening	Op basis van
2014	31-12-14	alg. middelen	0,29%	$1/3 \times 0,88\%$	cpi okt 2013 tot en met sept 2014 = 0,88%; dg (staffeltrede) per 30-09-14
2015	31-12-15	alg. middelen	0,27%	$45\% \times 0,60\%$	cpi okt 2014 tot en met sept 2015 = 0,60%; lineair (= 45%) obv beleidsdg 30-09-15
2016	31-12-16	alg. middelen	0,03%	$46\% \times 0,07\%$	cpi okt 2015 tot en met sept 2016 = 0,07%; lineair (= 46%) obv beleidsdg 30-09-16
2017	31-12-17	alg. middelen	1,03%	$71\% \times 1,45\%$	cpi okt 2016 tot en met sept 2017 = 1,45%; lineair (= 71%) obv beleidsdg 30-09-17
2018	31-12-18	alg. middelen	1,88%	$100\% \times 1,88\%$	cpi okt 2017 tot en met sept 2018 = 1,88%

Jaar	Toekenning per	Financiering uit	%	Berekening	Op basis van
2019	31-12-19	alg. middelen	2,31%	87,3% x 2,65%	cpi okt 2018 tot en met sept 2019 = 2,65%
2020	01-07-20	alg. middelen	0,10%	74% x 0,14%	cpi okt 2019 tot en met maart 2020 = 0,14%
2021	01-07-21	alg. middelen	0,68%	36% x 1,89%	cpi april 2020 tot en met maart 2021 = 1,89%
2022	01-07-22	alg. middelen	9,63%	99% x 9,73%	cpi april 2021 tot en met maart 2022 = 9,73%
2023	01-07-23	alg. middelen	4,30%	97,7% x 4,40%	cpi april 2022 tot en met maart 2023 = 4,40%

Gewezen deelnemers ex-DNB voor 1 januari 2003 (voorwaardelijk loon)

Jaar	Toekenning per	Financiering uit	%	Berekening	Op basis van
2014	31-12-14	alg. middelen	0,19%	1/3 x 0,58%	cao-stijging in 2014 = 0,58%; dg (staffeltrede) per 30-09-14
2015	31-12-15	alg. middelen	0,52%	45% x 1,15%	cao-stijging in 2015 = 1,15%; lineair (= 45%) obv beleidsdg 30-09-15
2016	31-12-16	alg. middelen	0,66%	46% x 1,43%	cao-stijging in 2016 = 1,43%; lineair (= 46%) obv beleidsdg 30-09-16
2017	31-12-17	alg. middelen	0,85%	71% x 1,2%	cao-stijging in 2017 = 1,2%; lineair (= 71%) obv beleidsdg 30-09-17
2018	31-12-18	alg. middelen	1,60%	100% x 1,6%	cao-stijging in 2018 = 1,6%
2019	31-12-19	alg. middelen	1,92%	87,3% x 2,2%	cao-stijging in 2019 = 2,2%
2020	01-07-20	alg. middelen	2,07%	74% x 2,80%	cao-stijging in 2020 = 2,80%
2021	01-07-21	alg. middelen	1,04%	36% x 2,90%	cao stijging in 2021 = 2,90%
2022	01-07-22	alg. middelen	2,98%	99% x 3,01%	cao stijging in 2022 = 3,01%
2023	01-07-23	alg. middelen	6,15%	97,7% x 6,30%	cao stijging in 2023 = 6,30%

Gewezen deelnemers ex-PVK voor 1 januari 2005 (onvoorwaardelijk loon - aangevuld door werkgever)

Jaar	Toekenning per	Financiering uit	%	Berekening	Op basis van
2014	31-12-14	alg. middelen	0,19%	1/3 x 0,58%	cao-stijging in 2014 = 0,58%; dg (staffeltrede) per 30-09-14
2014	31-12-14	premie 2014	0,39%	2/3 x 0,58%	aanvulling tot cao-stijging van 0,58%
2015	31-12-15	alg. middelen	0,52%	45% x 1,15%	cao-stijging in 2015 = 1,15%; lineair (= 45%) obv beleidsdg 30-09-15
2015	31-12-15	premie 2015	0,63%	55% x 1,15%	aanvulling tot cao-stijging van 1,15%
2016	31-12-16	alg. middelen	0,66%	46% x 1,43%	cao-stijging in 2016 = 1,43%; lineair (= 46%) obv beleidsdg 30-09-16
2016	31-12-16	premie 2016	0,77%	54% x 1,43%	aanvulling tot cao-stijging van 1,43%
2017	31-12-17	alg. middelen	0,85%	71% x 1,2%	cao-stijging in 2017 = 1,2%; lineair (= 71%) obv beleidsdg 30-09-17
2017	31-12-17	premie 2017	0,35%	29% x 1,2%	aanvulling tot cao-stijging van 1,2%

Jaar	Toekenning per	Financiering uit	%	Berekening	Op basis van
2018	31-12-18	alg. middelen	1,60%	$100\% \times 1,6\%$	cao-stijging in 2018 = 1,6%
2019	31-12-19	alg. middelen	1,92%	$87,3\% \times 2,2\%$	cao-stijging in 2019 = 2,2%
2019	31-12-19	premie 2019	0,28%	$12,7\% \times 2,2\%$	aanvulling tot cao-stijging van 2,2%
2020	01-07-20	alg. middelen	2,07%	$74\% \times 2,80\%$	cao stijging in 2020 = 2,80%
2020	01-07-20	premie 2020	0,73%	$26\% \times 2,80\%$	aanvulling tot cao-stijging van 2,80%
2021	01-07-21	alg. middelen	1,04%	$36\% \times 2,90\%$	cao stijging in 202 = 2,90%
2021	01-07-21	premie 2021	1,86%	$64\% \times 2,90\%$	aanvulling tot cao-stijging van 2,90%
2022	01-07-22	alg. middelen	2,98%	$99\% \times 3,01\%$	cao stijging in 2022 = 3,01%
2022	01-07-22	premie 2022	0,03%	$1\% \times 3,01\%$	aanvulling tot cao-stijging van 3,01%
2023	01-07-23	alg. middelen	6,15%	$97,7\% \times 6,30\%$	cao stijging in 2023 = 6,30%
2023	01-07-23	premie 2023	0,15%	$2,3\% \times 6,30\%$	aanvulling tot cao-stijging van 6,30%

23.5 Code Pensioenfondsen

De Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid hebben de Code Pensioenfondsen uitgebracht (hierna Code), waarin aanbevelingen staan voor pensioenfondsen. De Code is geen doel op zich, maar een middel voor pensioenfondsen om te voldoen aan 'goed pensioenfondsbestuur'. De Code gaat daarom uit van het principe 'comply or explain'. Afwijkingen van de Code, en de redenen daarvan, moeten gemeld worden in het jaarverslag van het pensioenfonds.

De Code is ingedeeld in acht thema's: Vertrouwen waarmaken; Verantwoordelijkheid nemen; Integer handelen; Kwaliteit nastreven; Zorgvuldig benoemen; Gepast belonen; Toezicht houden en inspraak waarborgen; Transparantie bevorderen. Dit overzicht is ingedeeld naar deze acht thema's.

In het jaarverslag (zie hierna) is opgenomen in hoeverre het pensioenfonds voldoet aan de Code. Daarnaast zijn de normen waar het pensioenfonds (nog) niet aan voldoet benoemd, met daarbij een toelichting of het pensioenfonds hier bewust niet aan voldoet of welke acties het op gaat pakken om wel aan de norm te voldoen.

De RvT betreft in zijn bevindingenrapport nadrukkelijk de Code Pensioenfondsen.

Van de normen 5, 31, 33, 47, 58, 62, 64 en 65 zijn verwijzingen opgenomen naar de vindplaatsen in het jaarverslag.

Het bestuur heeft deze analyse op 27 maart 2024 vastgesteld.

Thema 1 Vertrouwen waarmaken: Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.

Dit thema is uitgewerkt in normen over de (eind)verantwoordelijkheid van het bestuur, de missie, visie en strategie, beleids- en verantwoordingscyclus, uitvoering, monitoring en evt. bijsturing, verantwoording over beleidskeuzes en de resultaten ervan, evenwichtige belangenafweging, integraal risicomanagement, zorgen voor optimaal rendement binnen een aanvaardbaar risico, (draagvlak voor) verantwoord beleggen, noodprocedure voor spoedeisende situaties.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

De doelstelling, missie en visie en strategie, alsmede de beleids- en verantwoordingscyclus is vastgelegd in fondsdocumenten, zoals statuten, huishoudelijk reglement, ABTN, jaarkalender en beleggingsplan. Minimaal ieder kwartaal bespreekt het bestuur aan de hand van de kwartaalverslagen de uitkomsten van het beleid. Indien nodig wordt er bijgestuurd. Ook is er beleid inzake IRM, dat vastgelegd is in het Handboek IRM. Ieder kwartaal stelt het bestuur een rapportage risicomanagement op.

Beleidsbeslissingen worden door het bestuur genomen na een toets op de doelstellingen en een gedegen risico- en belangenafweging. Hiertoe is een three lines of defence model ingericht. Voor grote, strategische besluiten zal het bestuur een Eigen Risico Beoordeling uitvoeren, conform het ERB beleid, alvorens tot besluitvorming over te gaan.

Bestuursbesluiten worden toegelicht aan VO en RvT, mede aan de hand van maandverslagen en kwartaaloverleggen, en via jaarverslag, website, pensioenkranten en digitale nieuwsbrieven gecommuniceerd richting belanghebbenden. Voor wijzigingen die de deelnemers direct raken, ontvangen deelnemers een persoonlijke brief. Verder wordt op kwartaalbasis overlegd met vertegenwoordigers van de achterban, de werkgever, de vakorganisaties en de ondernemingsraad en de Belangenvereniging Pensioengerechtigden en Gewezen Deelnemers DNB.

Het bestuur voert een asset liability beleid, waarbij periodiek een ALM-studie gedaan wordt. Er wordt een prudent beleggingsbeleid gevoerd, waarbij getracht wordt tegen aanvaardbare risico's een zo optimaal mogelijk rendement te behalen. Eind 2023 is het MVB-beleid herijkt; de gevolgen voor de beleggingsportefeuille worden in 2024 doorgevoerd.

In de statuten en het huishoudelijk reglement is een spoedprocedure vastgelegd.

Thema 2 Verantwoordelijkheid nemen: Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling

Dit thema is uitgewerkt in normen over een heldere taak- en rolverdeling, sturings- en controlemechanismen, contractuele bepalingen bij onvoldoende presteren van dienstverleners. Het bestuur dient zicht te hebben op de keten van uitbesteding. Er moet een beheerst beloningsbeleid zijn, dat niet uitnodigt tot het nemen van meer risico dan het pensioenfonds aanvaardbaar acht. De kwaliteit van de dienstverlening dient jaarlijks geëvalueerd te worden, waarbij de kosten kritisch beoordeeld worden.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

Het bestuur heeft uitbestedingsbeleid en een contractenregister. Er zijn duidelijke uitbestedingsovereenkomsten (inclusief de kosten) en service level agreements met de uitvoeringsorganisaties, die per kwartaal rapporteren over de naleving van de afspraken. Daarnaast leveren de uitvoeringsorganisaties ISAE 3402 type II (of vergelijkbare) rapportages op, die door het bestuur worden beoordeeld. Daarbij wordt getoetst of alle dienstverlening gedekt wordt door de ISAE 3402 type II verklaringen. Ook worden de opgeleverde rapportages Niet Financiële Risico's op kwartaalbasis beoordeeld.

Het bestuur heeft effectieve afspraken gemaakt met de uitvoeringsorganisaties, ook over beëindiging van de overeenkomst, wanprestatie en aansprakelijkheden.

Het bestuur is op de hoogte van de door de uitvoeringsorganisaties ingeschakelde partijen. De uitvoeringsorganisatie rapporteert ieder kwartaal over haar onderuitbesteding.

Het bestuur evalueert de uitvoeringsorganisaties/dienstverleners jaarlijks. Periodiek worden de uitvoeringsorganisaties uitgebreid geëvalueerd, eventueel met behulp van een externe partij.

Het beloningsbeleid van de uitvoeringsorganisaties voldoet aan de eisen van beheerst beloningsbeleid. Hier worden duidelijke afspraken over vastgelegd bij inhuur van een partij. Bij de jaarlijkse evaluatie van deze partijen wordt uitgevraagd of het beloningsbeleid (nog steeds) voldoet aan de voor die partij van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

Thema 3 Integer handelen: Het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance.

Dit thema is uitgewerkt in normen over de gedragscode, nevenfuncties, (schijn van) belangenverstremgeling en reputatierisico, de melding van incidenten en misstanden, de bekendheid van relevante wet- en regelgeving en interne regels en bewaking van de naleving daarvan.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

Het pensioenfonds beschikt over een gedragscode en integriteitsbeleid, waaraan de leden van alle fondsorganen en andere verbonden personen zich dienen te houden. Hierin zijn ook regels over nevenfuncties, persoonlijke bevoordeling en belangenverstremgeling opgenomen. Er wordt jaarlijks een risicoanalyse gedaan op integriteitsrisico's (SIRA). Jaarlijks wordt een nalevingsverklaring van de gedragscode getekend door alle verbonden personen. De compliance officer rapporteert minimaal één maal per jaar.

Bij aanvang van iedere vergadering wordt een uitvraag gedaan naar mogelijke conflicts of interests.

Het pensioenfonds beschikt ook over een regeling melding incidenten en misstanden.

Bij aanvang van werkzaamheden van een verbonden persoon, ontvangt hij/zij de relevante stukken. Daarnaast wordt regelmatig aandacht besteed aan awareness over compliance gerelateerde zaken.

De statuten sluiten uit dat bestuursleden werkzaam kunnen zijn voor DNB.

In het VO kunnen nog wel DNB-medewerkers zitting hebben, maar bij infunctietreding wordt er een toets gedaan (waarbij ook de compliance officer van het pensioenfonds en de compliance afdeling van DNB worden betrokken) of beide functies verenigbaar zijn.

Daartoe zijn de afdelingen bij DNB ingedeeld in categorieën:

1. niet verenigbaar;
2. niet verenigbaar, tenzij is aangetoond dat men niet over relevante, vertrouwelijke, niet-publieke informatie kan beschikken;
3. wel verenigbaar, mits men niet over relevante, vertrouwelijke, niet-publieke informatie kan beschikken.

Het bestuur houdt zijn deskundigheid over wet- en regelgeving op peil. De uitvoeringsorganisaties/dienstverleners informeren het bestuur regelmatig over relevante (wijzigingen in) wet- en regelgeving. Er is een totaaloverzicht van wet- en regelgeving, die van belang is voor een pensioenfonds.

Thema 4 Kwaliteit nastreven: Het pensioenfonds stelt hoge kwaliteitseisen, voert daar beleid op en is een 'lerende organisatie'.

Dit thema is uitgewerkt in normen die zien op de collectieve verantwoordelijkheid van het bestuur, de zorgvuldige besluitvorming en procedures, de onafhankelijkheid van bestuursleden die allemaal stemrecht hebben, permanente educatie, openstaan voor kritiek en leren van fouten. Het functioneren van bestuur en RvT is een continu aandachtspunt en wordt jaarlijks geëvalueerd, waarbij één keer per drie jaar een onafhankelijke derde partij wordt betrokken. Ook voor het VO is het eigen functioneren een continu aandachtspunt, dat met regelmaat wordt geëvalueerd.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

De voorzitter ziet toe op goede discussies en correcte besluitvorming door het bestuur. Aan het eind van iedere vergadering wordt de vergadering geëvalueerd. Regelmatig wordt de bestuurlijke taakverdeling en evaluatie separaat geagendeerd en besproken.

Alle bestuursleden, inclusief de onafhankelijke bestuursleden, hebben stemrecht.

Het bestuur houdt zijn kennis op peil, onder andere door themavergaderingen te organiseren (normaliter ongeveer iedere twee maanden), waarin één of enkele onderwerpen nader uitgediept worden, om tot een goede beeldvorming/discussie te komen, zonder op besluitvorming te hoeven te sturen. In het kader van het nieuwe pensioenstelsel en de nieuwe pensioenregeling zijn en worden er extra themasessies gehouden.

Er vindt ieder kwartaal overleg plaats met de RvT en het VO, waarbij het bestuur zich de opmerkingen van deze organen ter harte neemt.

Het bestuur besteedt aandacht aan lessons learned bij meldingen van (potentiële) incidenten of misstanden. Elk incident, ook de operationele incidenten, wordt gemeld aan de compliance officer, die dit, inclusief de opvolging ervan, opneemt in een incidentenregister, dat regelmatig door het bestuur wordt besproken.

Alle fondsorganen evalueren hun eigen functioneren minimaal jaarlijks en betrekken daar periodiek een onafhankelijke derde bij.

Thema 5 Zorgvuldig benoemen: Het pensioenfonds handelt zorgvuldig bij (her)benoeming en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het pensioenfonds.

Dit thema is uitgewerkt in normen over de samenstelling van de fondsorganen, diversiteit en afspiegeling van belanghebbenden, continuïteit, geschiktheid, functie-eisen, zittingsduur, benoeming- en ontslagprocedures en een schorsingsprocedure.

In zowel het bestuur als het VO dienen tenminste één man en één vrouw te zitten, en één lid boven de 40 en één lid onder de 40 jaar.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen bij dit thema.

Er zijn duidelijke procedures voor de benoeming van de leden van het bestuur, VO en RvT. Bij een vacature worden functieprofielen opgesteld, op basis van een standaardprofiel aangevuld met de specifieke eisen die voor deze vacature gelden.

Het bestuur voldoet aan de diversiteitsnormen met een lid onder de 40 en twee vrouwelijke bestuursleden.

Binnen het VO wordt voldaan aan de diversiteitseisen (twee leden onder de 40).

Met drie vrouwen en vijf mannen in het VO, wordt ook aan die norm voldaan.

Alle kandidaten voor een functie in bestuur, VO of RvT worden getoetst op het functieprofiel en geschiktheid. Kandidaat-bestuursleden worden ook door de RvT getoetst op het functieprofiel. De externe toezichthouder toetst kandidaat-bestuursleden en kandidaat-RvT-leden op geschiktheid en betrouwbaarheid.

De zittingstermijnen binnen het pensioenfonds voldoen aan de normen uit de Code. Voor (her)benoeming worden de juiste procedures doorlopen. Ook voor ontslag zijn procedures vastgelegd die voldoen aan de Code.

Het pensioenfonds kijkt voor de benoeming van leden van de RvT bewust af van de Code. RvT-leden worden benoemd door het VO, op voordracht van de RvT. Dit, omdat het bestuur niet zijn eigen toezichthouder wil benoemen.

Ook kijkt het bestuur af van de norm dat het bestuur de leden van het VO benoemt. Leden van het VO worden door het VO benoemd, op voordracht van de verschillende geledingen. Dit vindt het bestuur zuiverder, zodat het niet zelf de leden van het orgaan waaraan het verantwoording aflegt benoemt.

De statuten en het huishoudelijk reglement voorzien in een schorsingsprocedure.

Thema 6 Gepast belonen: Het pensioenfonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie.

Dit thema is uitgewerkt in normen over beheerst duurzaam beloningsbeleid, in overeenstemming met de doelstellingen van het pensioenfonds en passend bij de onderneming waarvoor het pensioenfonds de pensioenregeling uitvoert.

De beloningen staan in redelijke verhouding tot verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag.

Met prestatiegerelateerde beloningen moet terughoudend omgegaan worden. De beloning voor de RvT mag een kritische opstelling niet in de weg staan.

Het bestuur voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

Het pensioenfonds heeft een beloningsbeleid dat hieraan voldoet. Het bestuur is zich bewust van het benodigde maatschappelijke draagvlak en schenkt hier aandacht aan.

Het pensioenfonds kent geen prestatiegerelateerde beloningen en kent geen ontslagvergoedingen.

Het bestuur heeft voor de periode september 2023 t/m juni 2024 een extra tijdtoeslag toegekend aan leden van het bestuur, het VO en de RvT in verband met het voor alle gremia tijdrovende dossier Nieuwe Pensioenregeling (Wtp).

Thema 7 Toezicht houden en inspraak waarborgen: Het pensioenfonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering.

Dit thema is uitgewerkt in normen over het interne toezicht (RvT) van het pensioenfonds en de externe accountant en actuaris van het pensioenfonds. De accountant en actuaris mogen geen andere opdrachten dan de jaarwerkcontrole voor het pensioenfonds uitvoeren.

Het pensioenfonds voldoet aan de normen die onder dit thema genoemd worden.

De RvT vervult zijn taak conform wet- en regelgeving en stelt zich onafhankelijk en constructief op. De RvT houdt toezicht op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in het pensioenfonds en draagt daardoor bij aan een beheerste en integere bedrijfsvoering. De raad heeft goedkeuringsrechten. De samenwerking tussen de fondsorganen wordt jaarlijks geëvalueerd. Het bestuur heeft regelmatig overleg met het VO waarbij het verantwoording aflegt over zijn beleid. Hierdoor ontstaat een dialoog.

In principe worden er geen andere opdrachten verstrekt aan de externe accountant en waarmerkend actuaris. De actuaris is wel aangesteld als vervuller van de actuariële sleutelfunctie.

Bij opdrachtverlening aan een accountant wordt ook meegenomen of de accountant werkzaamheden voor de werkgever verricht.

Thema 8 Transparantie bevorderen: Het pensioenfonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.

Dit thema is uitgewerkt in normen over inzicht geven in missie, visie en strategie, beleid en besluitvormingsprocedures en realisatie van het beleid. Belanghebbenden moeten inzicht kunnen krijgen in de informatie, overwegingen en argumenten die ten grondslag liggen aan besluiten en handelingen.

Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.

Het pensioenfonds communiceert via het jaarverslag, de website, digitale nieuwsbrieven, de pensioenkrant en persoonlijke brieven met de deelnemers. Ook organiseert het bestuur regelmatig deelnemersbijeenkomsten (live of webinar) en houdt het enquêtes onder de deelnemers. Verder voert het pensioenfonds regelmatig campagnes om een specifieke doelgroep te benaderen en te informeren en indien nodig tot actie aan te zetten.

De achterbannen van de bestuursleden worden minimaal ieder kwartaal bijgepraat over de ontwikkelingen binnen het pensioenfonds.

Het bestuur heeft een driejarig Communicatiebeleidsplan, waaruit ieder jaar een communicatie-actieplan afgeleid wordt.

Het pensioenfonds heeft een deelnemerspanel, dat communicatie-uitingen (pensioenkrant en digitale nieuwsbrief) van het pensioenfonds van tevoren toetst.

In 2023 zijn het klachtenbeleid en de klachtenprocedure aangepast, onder andere in verband met de (herziene) Gedragslijn 'Goed omgaan met klachten' van de Pensioenfederatie en de aanbevelingen van de AFM. De procedure bij de nieuwe Geschilleninstantie Pensioenfondsen (GIP) is opgenomen. Het klachtenbeleid en de klachtenprocedure zijn op de website gepubliceerd.

Vindplaatsen in jaarverslag

In de tabel hieronder is van een achttal aanbevelingen uit de code aangegeven waar in het jaarverslag aangegeven is hoe aan deze aanbeveling is voldaan.

Norm	Code Pensioenfondsen 2018	Toelichting in Code Pensioenfondsen 2018	Vindplaats in jaarverslag
<i>Thema Vertrouwen waarmaken: Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement.</i>			
5	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	De bedoelde verantwoording en het inzicht in de risico's maken in ieder geval deel uit van het jaarverslag, maar kunnen ook op een andere manier worden gecommuniceerd aan belanghebbenden.	Gehele jaarverslag.
<i>Thema Zorgvuldig benoemen: Het pensioenfonds handelt zorgvuldig bij (her)benoeming en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het pensioenfonds.</i>			
31	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Fondsorganen houden bij dit beleid rekening met opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, geslacht en leeftijd. Het bestuur toetst de geschiktheid van bestuursleden bij het aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap. Ten minste eens in de drie jaar evalueert het bestuur dit beleid. Het VO en BO kunnen hierop sturen door een competentievisie te formuleren en via de (opleidings)faciliteiten die het pensioenfonds biedt. De organen en voordragende en benoemende organisaties streven de doelstellingen van deze norm krachtig na.	Zie hoofdstuk 9.

Norm	Code Pensioenfondsen 2018	Toelichting in Code Pensioenfondsen 2018	Vindplaats in jaarverslag
33	In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Het diversiteitsbeleid krijgt vorm als een groeimodel, waarin het bestuur concrete doelen stelt die binnen haalbare termijnen bereikt kunnen worden. Er kan bijvoorbeeld rekening gehouden worden met zittingstermijnen. Een jaarlijkse beoordeling is nodig, omdat de Pensioenwet voorschrijft dat het bestuur hierover rapporteert in het jaarverslag. Daarnaast is wenselijk dat het bestuur de doelstellingen en (effectiviteit van) de ingezette middelen ook evalueert over een langere termijn. De organen en voordragende en benoemende organisaties streven de doelstellingen van deze norm krachtig na.	Zie hoofdstuk 9.
<i>Thema Toezicht houden en inspraak waarborgen: Het pensioenfonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering.</i>			
47	Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Het intern toezicht rapporteert jaarlijks bij voorkeur in het jaarverslag aan de hand van de acht thema's van deze Code op welke wijze de Code binnen het pensioenfonds wordt nageleefd en toegepast.	Zie bevindingenrapport RvT, hoofdstuk 17.
<i>Thema Transparantie bevorderen: Het pensioenfonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid.</i>			
58	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Het bestuur beschrijft in het jaarverslag helder en duidelijk de missie, visie en strategie van het pensioenfonds. Ook beschrijft het bestuur hierin of en in hoeverre het pensioenfonds de gestelde doelen heeft bereikt.	Zie hoofdstuk 2 en verder in het jaarverslag bij de verschillende onderwerpen. Staan ook op website.
62	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	N.v.t.	Zie paragraaf 12.2. Staat ook op website.

Norm	Code Pensioenfondsen 2018	Toelichting in Code Pensioenfondsen 2018	Vindplaats in jaarverslag
64	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	<p>Het pensioenfonds past deze principes en normen toe of legt in het jaarverslag uit waarom het pensioenfonds afwijkt. Bij dit 'pas-toe-of-leg-uit'-principe is belangrijk dat de volgende vragen worden gesteld:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● op welke manier wijkt het pensioenfonds af? ● waarom wijkt het pensioenfonds af? ● op welke manier kwam het besluit om af te wijken tot stand? ● op welke termijn wordt (wel) aan de norm voldaan? ● op welke manier is geborgd dat het besluit om af te wijken toch bijdraagt aan het bereiken van het achterliggende doel van de norm en/of versterking van het functioneren van het pensioenfonds? 	Zie paragraaf 9.7.
65	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Een adequate klachten- en geschillenprocedure behelst naast een interne procedure ook de mogelijkheid om het genomen besluit voor te leggen aan de Geschillen Instantie Pensioenen (GIP). Pensioenfondsen verwijzen belanghebbenden –deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en hun nabestaanden– naar de GIP, als hun klachten en geschillen niet kunnen worden opgelost via de interne klachten- en geschillenprocedure. De GIP kan een onafhankelijke bemiddelende rol spelen en brengt adviezen uit over klachten en geschillen die belanghebbenden inbrengen over de uitvoering van het pensioenreglement.	Zie paragraaf 9.9. Staat ook op website.

23.6 SFDR

Template periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten, bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productnaam: Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank N.V.

Identificatiecode juridische entiteiten (LEI): 54930003GOMYEW371H22

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Heeft dit financieel product een duurzame beleggingsdoelstelling?

Ja

Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: ___%

in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

in economische activiteiten die volgens EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ___%

Nee

Dit product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken.

Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van ___% duurzame beleggingen

met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden

met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

met een sociale doelstelling

Dit product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank NV (Pensioenfonds DNB) heeft in het afgelopen jaar de volgende ecologische en sociale kenmerken gepromoot:

1. Het uitsluiten van ongewenste beleggingen

Pensioenfonds DNB heeft vanuit perspectief van verantwoord beleggen ongewenste beleggingen uitgesloten. Bedrijven zijn uitgesloten die:

- Betrokken zijn bij de productie, ontwikkeling, onderhoud of verkoop van essentiële onderdelen van controversiële wapens;
- Meer dan 10% omzet uit tabak of de grondstoffen daarvan behalen.
- De laagste score op compliance met de Global Compact principes van de Verenigde Naties krijgen. Welke ondernemingen hieronder vallen is bepaald door de externe vermogensbeheerder aan de hand van MSCI-data.
- Daarnaast zijn staatsobligaties van landen en bedrijven afkomstig uit uitgesloten landen uitgesloten wanneer op drie van de vier criteria slecht is gescoord:
  - o Wereld Bank: World Governance Index (WGI) on Political Stability and Absence of Violence/Terrorism
  - o Freedom House: Freedom in the World (FIW) index on Political rights and civil liberties
  - o Fund for Peace: Fragile States Index (FSI)
  - o Internationale sancties

De prestaties van Pensioenfondsen DNB ten aanzien van dit kenmerk is gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicator 1. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

2. Het uitoefenen van actief aandeelhouderschap

Pensioenfondsen DNB ziet engagement (het voeren van dialoog met ondernemingen) en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen als belangrijke instrumenten die bijdragen aan het risico-rendementsprofiel van de bedrijven en daarmee ook bijdraagt aan de lange termijn waarde creatie waar het pensioenfonds naar streeft via haar beleggingen.

Voor engagement en stemmen is aansluiting gezocht bij de activiteiten van de externe vermogensbeheerder. Uit praktische overweging, en om samen te kunnen werken met andere klanten van de vermogensbeheerders, heeft Pensioenfondsen DNB het beleid van de vermogensbeheerder gevolgd. De externe vermogensbeheerder heeft bedrijven geselecteerd die in aanmerking komen voor engagement.

De prestaties van Pensioenfondsen DNB ten aanzien van dit kenmerk is gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicator 2. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

3. Het verbeteren van de bijdrage van beleggingen aan SDG's

Pensioenfondsen DNB wenst te beleggen in ondernemingen met betere prestaties op het gebied van de Sustainable Development Goals (SDGs). De SDG's zijn in 2015 vastgesteld door de Verenigde Naties en staan centraal in de ontwikkelingsagenda voor 2030. In totaliteit zijn er 17 hoofddoelstellingen met 169 onderliggende targets om de doelen te bereiken.

Pensioenfondsen DNB heeft voor het vervullen van deze wens de ESG-criteria meegenomen in de selectie van vermogensbeheerders en beleggingen. Pensioenfondsen DNB heeft bij het selecteren van externe vermogensbeheerders beoordeeld of de externe vermogensbeheerders het MVB-beleid van Pensioenfondsen DNB kunnen naleven en in documentatie is vastgelegd dat het destijds vigerende MVB-beleid van Pensioenfondsen DNB gevolgd wordt bij het integreren van ESG-criteria in de keuze voor beleggingen. Daarnaast dienen de vermogensbeheerders de Principles for Responsible Investments te onderschrijven. Pensioenfondsen DNB heeft het beleid, proces en resultaten van de externe vermogensbeheerders ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen beoordeeld.

In de aandelenportefeuille zijn de SDG-scores gebruikt in de keuze voor beleggingen. In de beoordeling is gekeken naar de impact die het product of dienst van de onderneming heeft op een SDG, de wijze waarop het product of dienst geproduceerd wordt en of er sprake is van controverses bij een onderneming.

De prestaties van Pensioenfonds DNB ten aanzien van dit kenmerk is gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicator 3. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

4. Het reduceren van de CO₂-uitstoot van de beleggingen

Naast verbetering op gebied van de SDG's heeft Pensioenfonds DNB ook een reductiedoelstelling voor CO₂ opgenomen. Hier is binnen de aandelenportefeuille invulling aan gegeven door meer CO₂-uitstoot te reduceren dan de benchmark.

De prestaties van Pensioenfonds DNB ten aanzien van dit kenmerk is gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicator 4. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

	2023	2022
1. Aantal beleggingen in uitgesloten bedrijven en landen	0	0
2. Aantal bedrijven in de aandelenportefeuille waarmee de externe vermogensbeheerder namens Pensioenfonds DNB in een engagementtraject zit	55 bedrijven 198 engagement activiteiten	181 engagement activiteiten
3. Percentage van de aandelenportefeuille met een positieve of neutrale SDG-score	100%	100%
4. Percentage CO ₂ -reductie van de aandelenportefeuille ten opzichte van de benchmark in combinatie met de ontwikkeling van CO ₂ -uitstoot in die benchmark	Portefeuille: 21.74 (tCO ₂ eq/mUSD) Benchmark: 54.58 (tCO ₂ eq/mUSD) Verschil: 60.16%	Portefeuille: 28.51 (tCO ₂ eq/mUSD) Benchmark: 67.78 (tCO ₂ eq/mUSD) Verschil: 57.9%

Bovenstaande gegevens betreft de stand per jaareinde 2022 en 2023.

● **...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?**

Zie vergelijkende tabel in de bovenstaande vraag. Er is voor het eerst over 2022 gerapporteerd.

In de EU-taxonomie is het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” vastgelegd. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke Uniecriteria.

Het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstige afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

Pensioenfondsen DNB heeft niet alle belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren in aanmerking genomen. Deze zijn gedefinieerd in de wet en kunnen door pensioenfondsen zelf worden aangevuld. Pensioenfondsen DNB heeft de onderstaande ongunstige effecten wel meegenomen:

- Schendingen van UN Global Compact-principes door middel van uitsluitingen en actief aandeelhouderschap;
- Blootstelling aan controversiële wapens (chemische wapens, biologische wapens, landmijnen, verarmd uranium en nucleaire wapens in strijd met het non-proliferatieverdrag) door middel van het uitsluitingsbeleid; Landen waarin is geïnvesteerd die onderworpen zijn aan sociale schendingen door middel van het uitsluitingsbeleid.

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste beleggingen	Sector	% activa	Land
GERMANY (FEDERAL REPUBLIC OF) RegS	PUBLIC ADMINISTRATION AND DEFENCE; COMPULSORY SOCIAL SECURITY	25%	Germany
NETHERLANDS (KINGDOM OF)	PUBLIC ADMINISTRATION AND DEFENCE; COMPULSORY SOCIAL SECURITY	11%	Netherlands
BLK ICS EUR LIQ FUND PREM ACC T0	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	9%	Ireland
ACHMEA PVF PARTICULIERE HYPOTHEKEN Prvt	Hypotheken	9%	Netherlands
FRANCE (REPUBLIC OF)	PUBLIC ADMINISTRATION AND DEFENCE; COMPULSORY SOCIAL SECURITY	4%	France
EUROPEAN UNION RegS	ACTIVITIES OF EXTRATERRITORIAL ORGANISATIONS AND BODIES	3%	Supranational

APPLE INC	MANUFACTURING	2%	United States
MICROSOFT CORP	INFORMATION AND COMMUNICATION	2%	United States
LANDWIRTSCHAFTLICHE RENTENBANK MTN RegS	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	1%	Germany
NVIDIA CORP	MANUFACTURING	1%	United States
TESLA INC	MANUFACTURING	1%	United States
BROADCOM INC	MANUFACTURING	0%	United States
UNITEDHEALTH GROUP INC	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0%	United States
VISA INC CLASS A	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0%	United States
MASTERCARD INC CLASS A	FINANCIAL AND INSURANCE ACTIVITIES	0%	United States

De percentages zijn gebaseerd op de stand per 31-12-2023 en gebaseerd op de totale portefeuille van Pensioenfonds DNB. Derivaten en contanten zijn niet opgenomen in de tabel. Er is niet doorgekeken in beleggingsfondsen. Als de belegging in een beleggingsfonds tot de grootste 15 beleggingen behoorde is dit fonds opgenomen in bovenstaand overzicht.

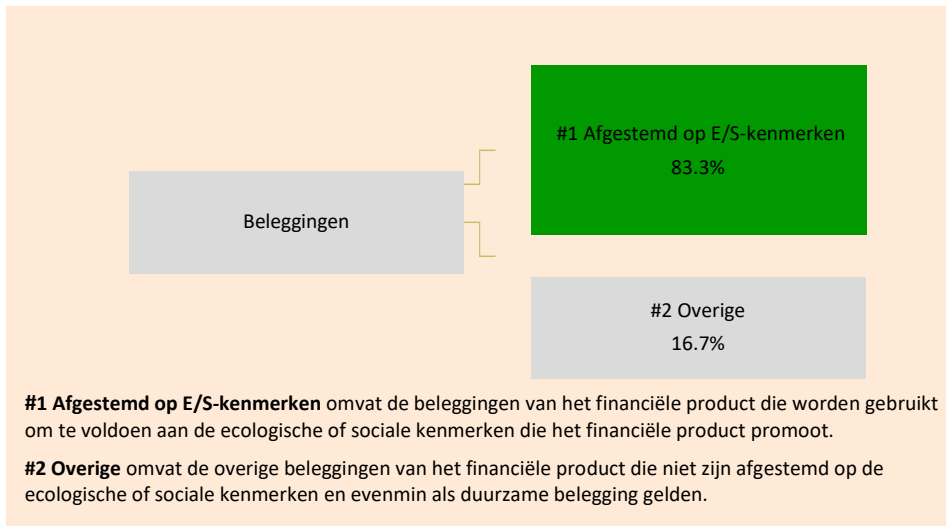
Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

Pensioenfonds DNB promootte ecologische en sociale kenmerken zonder dat het een duurzame beleggingsdoelstelling nastreefde. Pensioenfonds DNB heeft geen minimumallocatie naar duurzame beleggingen in de zin van SFDR of beleggingen in ecologisch duurzame activiteiten in de zin van de Taxonomie-Verordening gemaakt. Een deel van de beleggingen van Pensioenfonds DNB was afgestemd op de ecologische en sociale kenmerken. Deze beleggingen hebben betrekking op aandelen en staatsobligaties. De overige beleggingen waren niet afgestemd op deze kenmerken en waren belegd in derivaten, hypotheeklen of cash. Daarvoor waren geen ecologische of sociale minimumwaarborgen van toepassing.

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

De lijst bevat de beleggingen die het **grootste aandeel beleggingen** van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: **2022**

● **Hoe zag de activa-allocatie eruit?**

● **In welke economische sectoren werd belegd?**

Cash Securities	24,27%
FI Securities	20,08%
Financials	17,78%
Information Technology	10,21%
Mortgages (Particuliere Hypothekenfonds)	9,25%
Industrials	4,84%
Non-classified	3,04%
Health Care	2,87%
Communication	2,69%
Consumer Discretionary	2,63%
Utilities	2,55%
Real Estate	1,86%
Materials	1,40%
Consumer Staples	1,10%
Non-Spendable Cash	0,57%
Energy	0,35%
Futures	0,00%
Other	-5,49%
Cash Securities	24,27%
FI Securities	20,08%

De percentages zijn gebaseerd op de stand per 31-12-2023. De sectorverdeling is gemaakt op basis van doorkijk in onderliggende beleggingsfondsen voorzover er data hierover beschikbaar was.

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

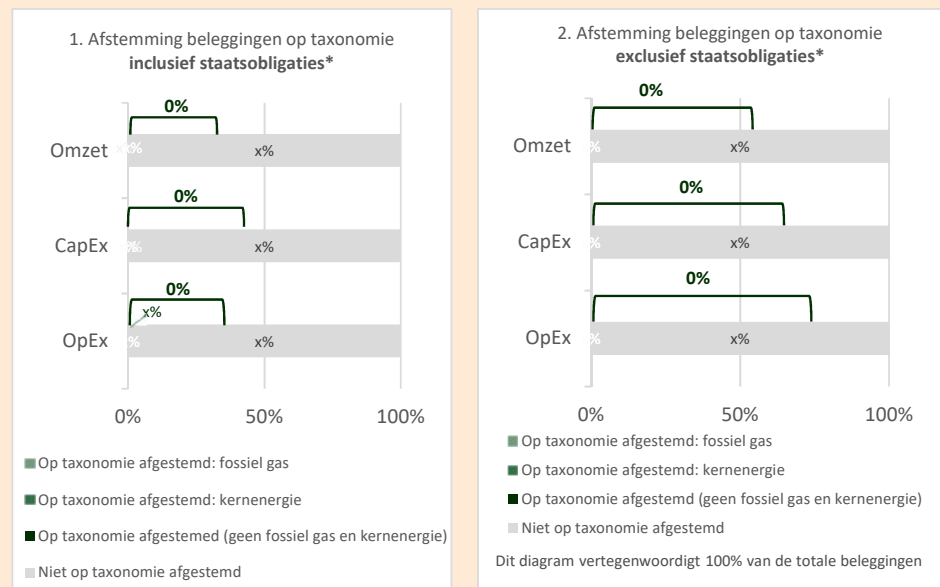
In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

0%.

Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen¹?

- Ja:

 In fossiel gas   In kernenergie

 Nee

De onderstaande diagrammen geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

* In deze diagrammen omvat 'staatsobligaties' alle blootstellingen aan overheden.

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van de klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie – zie de toelichting in de linkermarge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgesteld in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven.

● **Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?**

0%.

● **Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?**

Het benoemde percentage is gelijk aan 2022. Het jaar 2022 is het eerst jaar waarover gerapporteerd is.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Niet van toepassing. Pensioenfonds DNB heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Niet van toepassing. Pensioenfonds DNB heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU)

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen die zijn opgenomen in #2 Overige zijn de belegging in derivaten, hypotheek, en liquide middelen. Daarvoor waren geen ecologische of sociale minimumwaarborgen van toepassing. Derivaten zijn gebruikt om grote financiële risico's mee af te dekken. Liquide middelen zijn gebruikt om te kunnen voldoen aan aangegane verplichtingen, zoals margin calls en pensioenuitkeringen.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Pensioenfonds DNB heeft de volgende maatregelen getroffen:

- In opdracht van Pensioenfonds DNB heeft een van de vermogensbeheerders een lijst opgesteld van beleggingen waarin niet belegd mag worden op basis van de uitsluitingscriteria. Deze lijst werd ter uitvoering aan alle onderliggende vermogensbeheerders gecommuniceerd en werd tweemaal geactualiseerd. Eventuele overschrijdingen zijn door de externe vermogensbeheerders gemeld aan Pensioenfonds DNB en de fiduciaire vermogensbeheerder van Pensioenfonds DNB. De fiduciaire vermogensbeheerder van Pensioenfonds DNB heeft periodiek gecontroleerd of er niet in deze beleggingen belegd is.

- Voor het uitvoeren van engagement activiteiten heeft Pensioenfonds DNB zich aangesloten bij de activiteiten van de externe vermogensbeheerder. Pensioenfonds DNB is periodiek geïnformeerd over de uitvoering van de engagementactiviteiten en de voortgang van engagementtrajecten.
- Pensioenfonds DNB heeft ESG-criteria meegegeven aan de externe vermogensbeheerder als beleggingsrestrictie. Er is gekozen voor belegging in ondernemingen met betere prestaties op het gebied van de SDG's. Bedrijven in de portefeuille mogen niet negatief bijdragen aan de SDG's. Voor een aantal focus SDG's dient ten minste een (beperkt) positieve bijdrage alvorens bedrijven in de portefeuille worden opgenomen. De vermogensbeheerder heeft de portefeuille beheerd conform deze beleggingsrestrictie. Pensioenfonds DNB is periodiek geïnformeerd over de uitvoering van het beleggingsbeleid en over of de portefeuille nog binnen de afgesproken kaders waren beheerd. Pensioenfonds DNB heeft vier maal per jaar een rapportage van de vermogensbeheerder ontvangen over de verdeling van de SDG-scores van de ondernemingen in de betreffende beleggingsportefeuilles.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Niet van toepassing. Pensioenfonds DNB heeft geen referentiebenchmark om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken voor de gehele pensioenregeling.

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.

● ***Waarin verschilt de referentiebenchmark van een brede marktindex?***

Niet van toepassing.

● ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd wat betreft de duurzaamheidsindicatoren voor het bepalen van de afstemming van de referentiebenchmark op de gepromote ecologische en sociale kenmerken?***

Niet van toepassing.

● ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?***

Niet van toepassing.

● ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de brede marktindex?***

Niet van toepassing.

23.7 Begrippenlijst

Actuariële analyse

In deze analyse wordt de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN)

In deze, door de wet verplicht gestelde nota, wordt het beleid van het pensioenfonds beschreven op het gebied van financiering, beleggingen, pensioenen en toeslagverlening.

Asset Liability Management (ALM)

Het in kaart brengen van de onderlinge samenhang van pensioenverplichtingen, premiebeleid en beleggingsportefeuille. Met behulp van ALM-simulatiemodellen worden beelden geschetst van de kansen en bedreigingen voor het pensioenfonds in diverse economische scenario's.

Beleidsdekkingsgraad

Het voortschrijdende gemiddelde van de actuele maanddekkingsgraden over de afgelopen twaalf maanden.

De beleidsdekkingsgraad is bepalend voor:

- het moment dat het pensioenfonds in een tekortsituatie komt, dan wel uit een tekortsituatie komt;
- de evaluatie van een eventueel herstelplan;
- het doorvoeren van eventuele kortingen;
- de toeslagverleningen (indexaties).

Benchmark

Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van de beleggingsportefeuille worden afgezet (bijvoorbeeld AEX-index, MSCI-index).

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft als taak het publiceren van betrouwbare en samenhangende statistische informatie, die inspeelt op de behoefte van de samenleving.

Central clearing

Het centraal afwikkelen van effecten- en derivatentransacties, waarbij een centrale tegenpartij (CCP) zich tussen koper en verkoper plaatst en hun verplichtingen overneemt om de tegenpartijrisico's te verminderen.

Compliance

Met dit begrip wordt aangeduid dat een organisatie werkt in overeenstemming met vigerende wet- en regelgeving. Elke financiële instelling beschikt over een compliance regeling die voorschriften bevat waaraan de in die instelling werkzame personen zich dienen te houden, alsmede voorschriften omtrent de wijze van controle op de naleving ervan. Een dergelijke regeling bevat bijvoorbeeld voorschriften omtrent de wijze waarop functionarissen voor eigen rekening in effecten mogen handelen, restricties in de omgang met zakenrelaties en de omgang met vertrouwelijke informatie.

Custodian

Organisatie verantwoordelijk voor de bewaarneming van en rapportage over financiële bezittingen. Daarnaast is de custodian verantwoordelijk voor de monitoring van de in de beleggingsmandaten vastgelegde afspraken.

Deelnemer

Alle deelnemers binnen het pensioenfonds, dus actief, gewezen of pensioengerechtigd, tenzij in de tekst is aangegeven dat het een specifieke groep deelnemers betreft.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad is de verhouding tussen de netto activa en de technische voorziening, uitgedrukt in een percentage. Dit verhoudingsgetal geeft aan in hoeverre op lange termijn de pensioenverplichtingen kunnen worden nagekomen. De netto activa zijn het saldo van het belegd vermogen, de andere activa en de schulden.

Derivaten

Van effecten afgeleide financiële instrumenten (beleggingsproducten), waarvan de waardeafhankelijk is van de waarde van andere onderliggende variabelen als valuta's, effecten en rentes. Voorbeelden zijn futures en swaps.

Duration

De gevoeligheid van een waarde voor fluctuaties in de kapitaalmarktrente, rekening houdend met de resterende looptijd van die waarde.

Eigen vermogen

Buffer om mogelijke waardedalingen van de in het pensioenfonds aanwezige middelen op te vangen. Pensioenfondsen zijn verplicht te beschikken over een voldoende grote buffer.

Feitelijke premie

De feitelijke premie is de premie zoals deze daadwerkelijk wordt geheven in het boekjaar.

Fiduciair Management

Fiduciair management is te omschrijven als een integrale en objectieve oplossing voor pensioenfondsen met verschillende behoeften binnen vermogensbeheer. Bij fiduciair management worden oplossingen aangedragen voor strategische, tactische en operationele vraagstukken in combinatie met een op maat gesneden verslaglegging.

Financieel Toetsingskader (FTK)

De door de toezichthouder uitgevoerde methodiek voor de toetsing van de financiële opzet en toestand van pensioenfondsen.

Forward contracten

Een derivaat, te weten een verbintenis tussen twee partijen die zich verbinden op een bepaald tijdstip een financieel instrument te verhandelen tegen een vooraf bepaalde prijs.

Franchise

Het deel van het salaris dat niet wordt meegenomen bij het berekenen van de pensioengrondslag.

Gedempte kostendekkende premie

De gedempte kostendekkende premie wordt berekend op basis van maximaal verwacht rendement met een ondergrens op basis van een 12 maands gemiddelde premiedekkingsgraad ter grootte van de minimaal vereiste dekkingsgraad.

Gedragscode

Een gedragscode is een expliciete beschrijving van de normen en waarden voor het gedrag van bepaalde groepen en situaties. Het doel is het waarborgen en handhaven van het vertrouwen in het pensioenfonds door belanghebbenden, door gewenst gedrag te

stimuleren en ongewenst gedrag te voorkomen. De gedragscode kent daartoe algemene gedragsregels voor verbonden personen en aanvullende gedragsregels voor insiders.

Haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden.

Herstelplan

Pensioenfondsen stellen in geval van een reservetekort een herstelplan op. Dit plan bevat de concrete maatregelen waardoor het pensioenfonds binnen een termijn van maximaal tien jaar weer beschikt over het vereist eigen vermogen.

IORP II (Institutions for Occupational Retirement Provision)

Richtlijn (EU) 2016/2341 van het Europese Parlement en de raad van de Europese unie van 14 december 2016. Deze Europese richtlijn is per 13 januari 2019 in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. Voor pensioenfondsen heeft deze wetgeving vooral gevolgen op het gebied van een verdere uitwerking van het risicobeheersysteem, de inrichting van een risicobeheerfunctie, een interne auditfunctie en een actuariële functie en de uitwerking van een eigenrisicobeoordeling.

Kostendekkende premie

Pensioenfondsen zijn verplicht een kostendekkende premie te berekenen. De kostendekkende premie fungeert als (wettelijk) ijkpunt bij de beoordeling van de feitelijke premie die het pensioenfonds in rekening brengt.

De kostendekkende premie bestaat uit de actuariële benodigde premie voor de pensioenverplichtingen, een opslag die nodig is voor het in stand houden van het vereist eigen vermogen, een opslag voor uitvoeringskosten van het pensioenfonds en de premie die actuariële benodigd is voor de onvoorwaardelijke onderdelen van de regeling.

Kritische dekkingsgraad

Het niveau van de dekkingsgraad waaronder het voor het pensioenfonds niet mogelijk is om zonder korten van pensioenaanspraken en -rechten binnen de wettelijke termijn het dekkingstekort op te lossen.

LDI (liability driven investment)

Een beleggingsstrategie volgens het liability driven investment (LDI) principe, is gericht op het bereiken van voldoende activa om alle verplichtingen te dekken, zowel de huidige verplichtingen als de toekomstige verplichtingen.

Maanddekkingsgraad (actuele dekkingsgraad)

De maanddekkingsgraad of actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Marktwaarde

De marktwaarde is het bedrag waarvoor een recht of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn.

Matching portefeuille/ Return portefeuille

De matching portefeuille is het deel van de beleggingsportefeuille dat is ingericht om de rentegevoeligheid van de activa met de rentegevoeligheid van de passiva van een pensioenfonds af te dekken.

De return portefeuille is het deel van de beleggingsportefeuille dat is ingericht om extra rendement te genereren.

Middelloon(regeling)

Bij een middelloonregeling hangt het uiteindelijke pensioen af van het aantal jaren dat een deelnemer bij de werkgever in dienst is geweest en het salarisverloop tijdens deze werkzame periode.

Ontwikkelde markten

Economisch goed ontwikkelde en stabiele markten, die openstaan voor buitenlandse investeerders en waar investeringen efficiënt en transparant gedaan kunnen worden.

Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Noord-Amerika, West-Europa, Australië en Japan.

Opkomende markten

Markten die eerder achterbleven bij de economische ontwikkeling, maar waarvan de vooruitzichten nu goed zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om markten in Midden- en Zuid-Amerika, Midden- en Oost-Europa, het Verre Oosten en Zuid-Afrika.

Pensioen 1-2-3

Informatie over de belangrijkste onderdelen van de pensioenregeling, die in lagen wordt aangeboden: laag 1 op hoofdlijnen, laag 2 met iets meer uitleg en laag 3 gedetailleerde informatie.

Pensioenaanspraak

Een recht op toekomstige pensioenuitkeringen.

Pensioenfederatie

De Pensioenfederatie is de overkoepelende belangenbehartiger van bijna alle Nederlandse pensioenfondsen. Zij vertegenwoordigt namens 156 pensioenfondsen de belangen van 6,2 miljoen deelnemers, 3,8 miljoen pensioengerechtigden en 9,1 miljoen gewezen deelnemers.

De pensioenfondsen van de Pensioenfederatie beheren samen circa 1.400 miljard euro.

Pensioengrondslag

Het gedeelte van het salaris van de deelnemer waarover hij of zij pensioen opbouwt. Pensioenopbouw vindt alleen plaats over dat deel van het salaris dat ligt tussen de franchise en het in dat jaar geldende maximum pensioengevend salaris.

Pensioenplanner

Een internettoepassing waarmee deelnemers inzicht hebben in hun opgebouwde pensioenrechten en berekeningen kunnen maken op basis van (mogelijke) veranderingen in persoonlijke en/of werksituatie.

Pensioenresultaat

Het pensioenresultaat geeft aan welk percentage van een volledig geïndexeerde (en niet gekorte) uitkering deelnemers verwachten te ontvangen. Een pensioenresultaat van 90% komt dus overeen met een pensioenuitkering die gelijk is aan 90% van een volledig geïndexeed pensioen. Het pensioenresultaat wordt uitgerekend in diverse scenario's, bijvoorbeeld de mediaan of slecht weer.

Pensioenrecht

Een recht op ingegane pensioenuitkeringen.

Pensioenwet

De Pensioenwet heeft tot doel de waarborgen te verschaffen voor financiële zekerheid, individuele zekerheid en uitvoeringszekerheid.

Prognosetafels

Prognosetafels geven de gemiddelde waargenomen overlevings- en sterftefrequenties binnen de Nederlandse bevolking weer over een afgelopen vijfjarige periode en projecteren die naar de toekomst op basis van de in het verleden waargenomen en naar de toekomst doorgetrokken trends in deze frequenties. Zij worden gebruikt bij het berekenen van pensioenpremies en de waardering van de pensioenverplichtingen. Er zijn voor mannen en vrouwen aparte prognosetafels afgeleid: GBM en GBV. De prognosetafels worden verder aangeduid met jaartallen die de waarnemingsperiode aangeven, bijvoorbeeld GBM en GBV 2022.

Raad van toezicht

Een intern toezichthoudend orgaan, dat toezicht houdt op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds.

Reële dekkingsgraad

De reële dekkingsgraad wordt berekend als de beleidsdekkingsraad gedeeld door de toekomst bestendige indexatie grens.

Renterisico

Het risico dat rentefluctuaties –als gevolg van ontoereikende afstemming tussen rentegevoelige activa en passiva op het gebied van rentelooptijden en rentevoet– leiden tot ongewenste effecten op balans en resultaat.

Rentetermijnstructuur (RTS)

Maandelijks door toezichthouder DNB gepubliceerde marktrente met een looptijd van 1 tot 60 jaar, waarmee de toekomstige kasstromen van de verplichtingen worden verdisconteerd.

Reservetekort

Situatie dat de middelen ontoereikend zijn om naast de voorziening pensioenverplichtingen en de reserve voor algemene risico's, ook nog de vereiste reserve beleggingsrisico's, de reserve voorgenomen pensioen-aanpassing en eventuele andere reserves te dekken.

Risicobudget

Het risicobudget is een maatstaf voor de (met 95% statistische waarschijnlijkheid) maximale afwijking van de dekkingsgraad van het pensioenfonds. Dit wordt afgeleid van langetermijn veronderstellingen over de risicograad van de beleggingsrendementen ten opzichte van de nominale verplichtingen. Hiervoor dienen onder meer als input lange periode reeksen over waardeontwikkelingen in de diverse beleggings-categorieën die onderdeel uitmaken van de strategische normportefeuille.

Risicopremie

Premie voor risicodekking.

SDG (Sustainable Development Goals)

De 193 lidstaten van de Verenigde Naties hebben deze ontwikkelingsagenda voor 2015 - 2030 vastgesteld. De agenda bestaat uit 17 doelen, de SDG's. Zij gelden in alle landen en voor alle mensen.

Securities lending

Het uitlenen van aandelen en obligaties voor een vastgestelde periode aan derden in ruil voor een geldelijke vergoeding. Doordat het economische eigendom bij de uitlener blijft, wordt er geen koersrisico gelopen. Het pensioenfonds maakt hier geen gebruik van.

SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation)

De Verordening met betrekking tot informatieverstrekking over duurzaamheid in de financiële sector (SFDR) is sinds 2021 van toepassing. De SFDR maakt deel uit van het Action Plan for Financing Sustainable Growth van de Europese Commissie. De SFDR bouwt

voort op de Sustainable Development Goals van de VN en de Overeenkomst van Parijs die erop is gericht de risico's en effecten van de klimaatverandering aanzienlijk te verminderen. De SFDR beoogt de informatieverstrekking aan eindbeleggers, over de effecten op duurzaamheid door het beleggingsbeleid en de beleggingsbeslissingen door financiële marktpartijen, te verbeteren. De SFDR is ook van toepassing op pensioenfondsen. De pensioenregeling van DNB classificeert als een artikel 8 product.

S-toets (solvabiliteitstoets)

Toets in het kader van het financieel toetsingskader. Naast het benodigde vermogen uit de minimumtoets dient in deze toets ook een buffer te worden aangehouden om bij tegenvallende beleggingsresultaten aan het einde van een jaar voldoende vermogen te hebben om op dat moment weer aan de minimumtoets te kunnen voldoen. Als uitgangspunt voor de toets geldt de aanname dat zich gedurende het jaar na balansdatum een ongunstig scenario voltrekt en dat één jaar na balansdatum de aanwezige verplichtingen aan een andere pensioenuitvoerder moeten kunnen worden overgedragen op marktconforme condities.

Strategische allocatie

De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën, zoals bijvoorbeeld aandelen, vastrentende waarden en vastgoed. Ook wel beleggingsportefeuille.

Strategische normportefeuille

De strategische normportefeuille is een schaduwportefeuille waarin het pensioengeld in theorie belegd zou kunnen worden. De normportefeuille is dan ook, net als de werkelijke portefeuille, omgeven met regels en afspraken. De normportefeuille bestaat uit meerdere beleggingscategorieën, bijvoorbeeld aandelen en vastrentende waarden. Elke categorie heeft een bepaalde gewichting. Verder wordt per categorie een 'belegbare' index afgesproken die als vergelijkingsmaatstaf geldt.

Swap

Een swap is een derivaat waarbij een partij een bepaalde kasstroom of risico wisselt tegen dat van een andere partij. Deze twee componenten worden ook wel de 'legs' van de transactie genoemd. Swaps zijn derivaten, dat wil zeggen dat ze afgeleide producten zijn.

Toekomstbestendig indexeren

Bij een beleidsdekkingsgraad boven 110% mag (gedeeltelijk) toeslag verleend worden, mits er genoeg vermogen beschikbaar is om de nu te verlenen toeslag naar verwachting ook in de toekomst te kunnen realiseren. Bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110% mag geen toeslag worden verleend.

Toekomst Bestendige indexatiegrens (TBI-grens)

De TBI-grens is de beleidsdekkingsgraad die wettelijk minimaal nodig is om pensioenen volledig te kunnen indexeren.

Toeslagverlening

Om de koopkracht van pensioenen niet achteruit te laten gaan, kunnen pensioenen worden aangepast (geïndexeerd). Dit houdt in dat er een toeslag wordt gegeven op pensioenaanspraken en -rechten. Bij een voorwaardelijke toeslagverlening is deze afhankelijk van de financiële situatie van het pensioenfonds.

Uitvoeringsovereenkomst

De overeenkomst tussen een werkgever en een pensioenfonds over de uitvoering van één of meer pensioenregelingen.

Uniform pensioenoverzicht (UPO)

Een overzicht van de pensioenaanspraken dat jaarlijks aan de actieve deelnemers en pensioengerechtigden wordt gestuurd en eens per drie jaar aan gewezen deelnemers.

Verantwoordingsorgaan

Een orgaan waarin de actieve deelnemers, de pensioengerechtigden, eventueel de gewezen deelnemers en de financieel betrokken werkgever zijn vertegenwoordigd en waaraan het bestuur verantwoording aflegt. Het oordeel van het verantwoordingsorgaan over het handelen van het bestuur wordt opgenomen in het jaarverslag.

Waardeoverdracht(en)

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van het opgebouwde pensioenrecht.

Wtp (Wet toekomst pensioenen)

Deze wet is op 1 juli 2023 ingegaan. Hierin zijn de afspraken vastgelegd die werkgevers, werknemers en het kabinet in 2019 met elkaar hebben gemaakt in het Pensioenakkoord. De wet kent drie doelen: een aanvullend pensioen dat sneller stijgt, een persoonlijkere en duidelijkere pensioenopbouw, en een pensioenstelsel dat beter aansluit bij dat mensen niet meer 40 jaar bij één baas werken. Pensioenfondsen moeten uiterlijk per 1 januari 2028 overgegaan zijn naar dit nieuwe pensioenstelsel. De overgang staat voor Pensioenfonds DNB gepland voor 2026.

Colofon

Uitgegeven door

Stichting Pensioenfonds van De Nederlandsche Bank NV
Westeinde 1, 1017 ZN Amsterdam
Stichtingenregister Amsterdam nummer 41199645

Correspondentieadres:

Postbus 4471
6401 CZ Heerlen
Telefoon 088 116 3066
Website www.dnbpensioenfonds.nl
Emailadres info@dnbpensioenfonds.nl